Әзакиял

Худаниң аламәт көрүнүшлири — Әзакиялниң чақирилиши вә униңға тапшурулған хәвәр

1 Оттузинчи жили, төртинчи айниң бәшинчи күнидә,
мән Кевар дәриясиға сүргүн қилинғанлар арисида
турған мәзгилдә, мана асманлар ечилип, мән
Худаниң аламәт көрүнүшлирини көрдүм. □ ■
2 Төртинчи айниң бәшинчи күни — Йәһоакинниң
сүргүн болғанлиғиниң бәшинчи жили еди —
3 Калдийләрниң зиминида, Кевар дәрияси бойида,
Бузиниң оғли Әзакиял каһинға Пәрвәрдигарниң сөзи
кәлди — шу йәрдә Пәрвәрдигарниң қоли униң
вужудиға қонди.
4 Мән көрдүм, мана! Шималдин боран-чапқун
көтирилди; йоған бир булут вә уни орап турған
бир от, униң әтрапида бир йоруқлуқ жулалинип
туратти; оттурисидин, йәни шу от ичидин, иссиқтин
жулаланған пақирақ мистәк бир көрүнүш көрүнди.
5 Йәнә униң оттурисидин, төрт һаят мәхлуқ көрүнди;
уларниң көрүнүши шундақ едики: — уларда
инсанниң қияпити бар еди; □ 6 уларниң һәр

□ **1:1 «Оттузинчи жили»** — Әзакиялниң өзиниңки 30-жили болса керәк. Әзакиял әсли каһин болуп, оттуз яшқа киргәндә муқәддәс ибадәтханидики толуқ каһинлиқ орниға (болупму қурбанлиқ қилишқа) чиқиши керәк еди. Бирақ у сүргүн болуп, ундақ несивигә муйәссәр болалмиди. ■ **1:1** Зәб. 136:1 □ **1:5 «уларда инсанниң қияпити бар еди»** — бу сөзләр, еһтимал, мошу мәхлуқларниң өрә турған һалитини көрситиду. Мәхлуқлар сүрәтләнгән алмашлар бәзидә әрәнчә родта, бәзидә аялчә родта көрүлиду. Бәлким уларниң көрүнүши пәйғәмбәргә бир тәрипи әрәнчә қияпәттә, йәнә бир тәрипи аялчә қияпәттә көрүнгән болуши мүмкин.

бириниң төрттин йүзи бар еди; һәр бириниң төрттин
қанити бар еди. ■ 7 Уларниң түптүз путлири бар еди;
тапанлири болса мозайниң туяқлириға охшайтти;
улар пақиритилған мистәк парлап туратти.
8 Төрт йенида, қанатлири астида инсанниңкидәк
бирдин қоли бар еди; төртисиниң һәр бириниң
төрттин йүзи вә төрттин қанити бар еди; □ ■
9 уларниң қанатлири бир-биригә туташ еди; улар
жүргәндә һечяққа бурулмайтти; улар һәммиси
удул алдиға жүрәтти. 10 Уларниң йүз көрүнүшлири
инсанниңкидәк еди; у төртисиниң оң тәрипидә
ширниңкидәк йүзи бар еди; төртисиниң сол
тәрипидә буқиниңкидәк йүзи бар еди; төртисиниң
бүркүтниңкидәк йүзиму бар еди.■
11 Уларниң йүзлири әнә шундақ еди. Қанатлири
жуқурида керилип туратти; һәр бириниң икки
қанити икки тәрипидики мәхлуқниң қанитиға
тутишатти; йәнә икки қанити өз тенини йепип
туратти. 12 Уларниң һәр бири удулға қарап маңатти;
уларда болған роһ нәгә баримән десә, улар шу
йәргә маңатти; улар маңғанда һеч қайси тәрәпкә
бурулмайтти. □ 13 Һаят мәхлуқларниң қияпити
болса, көйүп ялқунлап турған отниң чоғидәк,
мәшъәллардәк еди; мошу от уян-буян айлинип
мәхлуқлар арисида жүрәтти; от интайин ялқунлуқ
еди, оттин чақмақлар чеқип туратти; 14 һаят
мәхлуқлар чақмақтәк пал-пул қилип уяқтин-буяққа

■ **1:6** Әз. 10:14 □ **1:8** **«төртисиниң һәр бириниң төрттин йүзи вә төрттин қанити бар еди»** — бәзи алимлар: — «төртисиниң һәр бириниң йенида иккидин инсанниңкидәк қоли бар еди» дәп тәржимә қилиду — демәк, һәр бир мәхлуқниң төрттин әмәс, бәлки иккидин қоли бар еди. ■ **1:8** Әз. 10:8 ■ **1:10** Әз. 10:14; Вәһ. 4:7 □ **1:12** **«уларда болған роһ»** — бәлким Худаниң Роһидур.

жүгүрүп туратти. 15 Мән һаят мәхлуқларға қаридим,
мана һаят мәхлуқларниң һәр бириниң йенида йәрдә
туридиған, уларниң йүзигә удулланған бирдин чақ
туратти; 16 чақларниң шәкли вә ясилиши берил
яқутниң көрүнүшидә еди; төртисиниң бир хилла
көрүнүши бар еди; уларниң шәкли вә ясилиши
болса, чақниң ичидә чақ бардәк еди.□ ■

17 Мәхлуқлар маңғанда, улар йүзләнгән төрт
тәрипиниң һәммисигә удул маңатти; маңғанда улар
һеч бурулмайтти. 18 Чақларниңултаңлири болса,
интайин егиз һәм дәһшәтлик еди; улар төртисиниң
ултаңлириниң пүтүн әтрапи көзләр билән толған
еди. ■ 19 Һаят мәхлуқлар маңғанда, чақлар
уларға яндишип маңатти; һаят мәхлуқлар йәрдин
көтирилгәндә, чақларму көтириләтти. ■ 20 Роһ нәгә
маң десә, улар шу йәргә маңатти — демәк, уларниң
роһи *Роһқа* әгишип маңатти. Чақлар улар билән тәң
көтириләтти; чүнки мәхлуқларниң роһи чақлирида
еди. □ 21 Мәхлуқлар маңғанда, чақларму маңатти;
мәхлуқлар тохтиғанда, чақларму тохтайтти; улар
йәрдин көтирилгинидә, чақларму уларға қошулуп
тәң көтириләтти; чүнки һаят мәхлуқларниң роһи
чақларда еди.

22 Һаят мәхлуқларниң башлири үстидә бир йоған көз
йәткүсиз гүмбәзгә охшайдиған бир нәрсә туратти;
у хрусталъдәк дәһшәтлик пақирап, уларниң беши

□ **1:16 «...чақниң ичидә чақ бардәк еди»** — башқа бир хил тәрҗимиси: «...бир чақ йәнә бир чақ билән гирәләшкән еди».
■ **1:16** Әз. 10:9,10 ■ **1:18** Әз. 10:12 ■ **1:19** Әз. 10:16
□ **1:20 «Роһ нәгә маң десә, улар шу йәргә маңатти...»** — «Роһ» мошу йәрдә бәлким Худаниң Роһини көрситиду.

үстидә йейилип туратти. □ 23 Бу гүмбәздәк
нәрсиниң астида уларниң қанатлири керилип, бир-
биригә тегишип туратти; һәр бир мәхлуқниң өз
тениниң икки йенини япидиған иккидин қанити бар
еди.□
24 Улар маңғанда, мән қанатлириниң садасини
аңлидим — у улуқ суларниң шарқириған
садасидәк, Һәммигә Қадирниң авазидәк —
қошунниң жүрүш қиливатқан чағдики
сүрән-шавқунлириниң садасидәк еди; улар
тохтап турған чағларда, улар қанатлирини төвәнгә
чүшүрәтти. 25 Вә уларниң беши үстидики гүмбәздәк
нәрсә үстидин бир аваз аңланди. Улар тохтап турған
чағларда, улар қанатлирини төвәнгә чүшүрәтти.
26 Уларниң беши үстидики гүмбәздәк нәрсә үстидә,
көк яқут кәби бир тәхтниң сиймаси туратти; бу
тәхт сиймасиниң үстидә, толиму жуқурида, инсан
қияпитидә көрүнгән бир зат туратти. 27 Вә мән
бу затни белиниң үсти тәрипиниң турқи мистәк
парқирған, әтрапини от орап турған қияпәттики
бир көрүнүштә көрдүм; вә белиниң асти тәрипиниң
турқи, отниң қияпитидә еди, униң әтрапида күчлүк
йоруқлуқ туратти. 28 Бу әтрапида турған күчлүк
йоруқлуқниң көрүнүши болса, ямғурлуқ күнидики
булутта пәйда болған һәсән-һөсәнниң көрүнүшидәк
еди. Бу болса Пәрвәрдигарниң шан-шәривиниң

□ **1:22 «бир йоған көз йәткүсиз гүмбәз»** — бу гүмбәз 26-айәт бойичә Худаниң тәхтиниң улини көрситиду. **«у хрусталъдәк дәһшәтлик пақирап»** — яки «у музсиман дәһшәтлик пақирап...».
□ **1:23 «һәр бир мәхлуқниң өз тениниң икки йенини япидиған иккидин қанити бар еди»** — башқа бир хил тәрҗимиси: «һәр бир мәхлуқниң япқучи икки қанити бар еди» — демәк, һәр бириниң тенини япидиған икки қанити бар еди. Бизниң тәрҗимимиз бойичә, бир йөлинишкә учқанда, қанатлиридин иккисини ишлитиду, йәнә бир йөлинишкә учқанда, башқи икки қанитини ишлитиду.

қияпитиниң көрүнүши еди. Буни көрүпла мән дүм
жиқилдим; вә мән сөзләватқан бирисиниң авазини
аңлидим.□ ■

2

Әзакиялниң вәзиписи

1 Вә У маңа: И инсан оғли, орнуңдин дәс тур, вә Мән
саңа сөз қилимән, — деди.
2 У маңа сөз қилғанда, Роһ маңа кирип, мени дәс
турғузди; вә мән маңа сөз Қилғучиниң авазини аңлап
турдум. □ ■ 3 Вә У маңа: — «И инсан оғли, Мән сени
Исраил балилириға, йәни Маңа асийлиқ қилған асий
«ят әлләр»гә әвәтимән; бүгүнгә қәдәр һәм улар һәм
уларниң ата-бовлири Маңа йүз өрүп асийлиқ қилип
кәлмәктә», — деди.□ ■

□ **1:28 «Бу әтрапида турған күчлүк йоруқлуқниң көрүнүши болса, ямғурлуқ күнидики булутта пәйда болған һәсән-һөсәнниң көрүнүшидәк еди»** — бу сөзләр, бәлким бу күчлүк нурниң Пәрвәрдигарниң көрүнүшиниң әтрапида чәмбәрсиман шәкилдә болғанлиғини көрситиду. ■ **1:28** Дан. 10:9 □ **2:2 «У маңа сөз қилғанда, Роһ маңа кирип, мени дәс турғузди»** — «Роһ», мошу йәрдә шүбһисизки, Худаниң Роһини көрситиду. ■ **2:2** Әз. 3:24; Дан. 10:10 □ **2:3 «Маңа асийлиқ қилған асий «ят әлләр»»** — мошу йәрдә «ят әлләр» кинайилик гәп болуп, шүбһисизки «Исраил» (шималий падишалиқ) вә Йәһуда (җәнубий падишалиқ) дегән икки әлни көситиду. Улар Худаға «ят», улар чәтәлликләрдәк бутқа чоқунди. «Исраил» (шималий падишалиқ) 125 жил илгири Асурийә империйәси тәрипидин сүргүн болған еди. Асурийә империйәси ғулиғандин кейин, бәлким сүргүн болған көп Исраиллар Бабилда қелип, сүргүн болған «Йәһуда»дикиләр билән арилишип бир болуп кәткән. ■ **2:3** Йәр. 3:25

4 — «Бу балилар болса номуссиз вә көңли қаттиқтур;
Мән сени уларға әвәтимән; сән уларға: «Рәб
Пәрвәрдигар шундақ дәйду!» — дегин —

5 шуниң билән улар мәйли қулақ салсун, салмисун
(чүнки улар асийлиқ қилидиған бир җамәт) —
өзлири арисида һәқиқий бир пәйғәмбәрниң
турғанлиғини тонуп йетиду.■

6 Әнди сән, и инсан оғли, гәрчә саңа тикән-җиғанлар
һәмраһ болсиму, вә сән чаянларниң арисида
турсаңму, улардин қорқма, вә сөзлиридинму
қорқма; шундақ, уларниң сөзлиридин қорқма, вә
зәрдилик қарашлиридин дәккә-дүккигә чүшмә;
чүнки улар асий бир җәмәттур. □ ■ 7 Сән улар
тиңшисун, тиңшимисун Мениң сөзлиримни уларға
йәткүз; чүнки улар асийлиқ қилғучилардур. 8 Вә сән,
и инсан оғли, саңа ейтқан сөзлиримгә қулақ сал; бу
асий җәмәттәк тәтүр болмиғин; ағзиңни ечип, Мән
саңа бәргинимни йегин».■

9 — Мән қарисам, мана маңа созулған бир қол
турупту; вә мана, униңда бир орам язма турупту.
10 У көз алдимда уни ечип йейип қойди; униң алди-
кәйнiниң һәммә йеригә хәт йезилған еди; униңға
йезилғанлири мәрсийә, матәм сөзлири вә дәрд-

■ 2:5 Әз. 33:33 □ **2:6 «гәрчә саңа тикән-җиғанлар һәмраһ болсиму, вә сән чаянларниң арисида турсаңму,...»** — «тикән-җиғанлар» вә «чаянлар» дегәнләр шүбһисизки, Исраилларни көрситиду. ■ **2:6** Йәр. 1:8, 17; Әз. 3:9; Луқа 12:4; 1Пет. 3:1 ■ **2:8** Вәһ. 10:9

әләмләрдин ибарәт еди.□

3

1 Вә У маңа: — И инсан оғли, еришкиниңни йегин;
бу язмини йәп, берип Исраил җәмәтигә сөз қилғин,
деди.■
2 Шуниң билән мән ағзимни ачтим, У маңа язмини
йегүзди. 3 У маңа: — И инсан оғли, қосиғиңни тоқ
қилип, ичи-бағриңни Мән саңа бәргән бу орам язма
билән толдурғин, — деди. Шуниң билән мән йедим,
ағзимда у һәсәлдәк татлиқ еди. ■ 4 Вә У маңа мундақ
деди: «И инсан оғли, барғин, Исраил җәмәтигә
барғин, Мениң сөзлиримни уларға йәткүзгин. ■
5 Чүнки сән ғәйрий йезиқтики яки тили тәс бир
әлгә әмәс, бәлки Исраил җәмәтигә әвәтилдиң; 6 —
ғәйрий йезиқтики һәм тили тәс, сөзлирини
чүшәнгили болмайдиған көп әлләргә әвәтилмидиң;
Мән сени шуларға әтәткән болсам, улар саңа қулақ
салатти!
7 Бирақ Исраил җәмәти саңа қулақ салмайду, чүнки
уларниң һеч бири Маңа қулақ селишни халимайду;
чүнки пүтүн Исраил җәмәтиниң қапиқи тоң вә
көңли қаттиқтур. 8 Мана, Мән йүзүңни уларниң

□ **2:10 «У көз алдимда уни ечип йейип қойди; униң алди-кәйнининң һәммә йеригә хәт йезилған еди»** — адәттә, «орам язмилар»да пәқәт ичидила хәт йезиқлиқ болатти. Алимларниң бу орам язминиң «алди-кәйни»гә хәт йезилғанлиғи тоғрилиқ һәр хил пикри бар. Шүбһисизки, униң бир әһмийити шуки, Худаниң сап сөзлиригә һеч кимниң қошумчә сөзләрни йезиш мүмкинчилиги йоқ еди; бизниңчә, бу иш йәнә Худаниң уларни әйипләйдиған сөзлириниң нурғунлиғини тәкитләйду. ■ **3:1** Йәр. 15:16; 2:8; Вәһ. 10:9 ■ **3:3** Зәб. 18:11-12; 118:103; Вәһ. 10:10 ■ **3:4** Йәр. 1:17

йүзлиригә қарши таштәк, вә сениң пешанәңни
уларниң пешанилириға қарши таштәк қилдим. ■
9 Бәрһәқ, сениң пешанәңни чақмақ тешидин қаттиқ,
һәтта алмастәк қилдим. Улардин қорқма, вә улар
түпәйлидин дәккә-дүккигә чүшмә; чүнки улар асий
бир җәмәттур».■
10 Вә У маңа: — И инсан оғли, Мениң саңа
ейтмақчи болған һәммә сөзлиримни көңлүңгә пүкүп
қойғин, уларни көңүл қоюп аңлиғин. 11 Вә һазир
барғин, сүргүн болғанларға, йәни өз елиңдикиләргә
сөз қил, улар аңлисун, аңлимисун уларға: «Рәб
Пәрвәрдигар шундақ дәйду!» — дегин! — деди.■
12 Шуниң билән Роһ мени көтәрди, мән арқамдин
зор шарқириған бир авазни аңлидим —
«Пәрвәрдигарниң шан-шәривигә тәшәккүр-мәдһийә
өз җайлирида оқулсун!» —□ ■
13 — Һаят мәхлуқларниң қанатлириниң
бир-биригә тегишкән авази, вә уларниң йенидики
чақларниң авазлири бәһәйвәт шарқирақ бир сада
еди. 14 Вә Роһ мени көтирип, жирақққа апарди; вә
мән қаттиқ азап, роһумдики ғәзәп билән бардим,
вә Пәрвәрдигарниң қоли мениң вуҗудумда күчлүк
еди. □ 15 Шуниң билән мән Тәл-Абиб шәһиридә
сүргүн болғанлар, йәни Кевар дәрияси бойида
турғанларниң йениға йетип кәлдим; мән улар турған
җайда олтардим; уларниң арисида йәттә күн һаң-таң

■ **3:8** Йәр. 1:18; Мик. 3:8 ■ **3:9** Йәр. 1:8,17; 5:3; Әз. 2:6; 1Пет. 3:14 ■ **3:11** Әз. 2:5, 7 □ **3:12** **«шуниң билән Роһ мени көтәрди,...»** — «Роһ», шүбһисизки, Худаниң Роһи. ■ **3:12** Әз. 8:3 □ **3:14** **«мән қаттиқ азап, роһумдики ғәзәп билән бардим,...»** — Әзакиялниң дәрд-әлими вә роһиниң аччиқлиғи немә үчүн? Шүбһисизки, у Худаниң сөзини аңлап өз хәлқиниң қаттиқ көңүллүклигини чүшинип йетип, интайин азапланған вә уларниң Худаға болған вапасизлиғиға қаттиқ ғәзәпләнгән.

қетип олтардим.■
16 Мана йәттә күн тошуп, Пәрвәрдигарниң сөзи маңа
келип мундақ дейилди: —
17 «И инсан оғли, Мән сени Исраил җәмәти үчүн
күзәтчи қилип тиклидим; сән Мениң ағзимдин сөзни
аңлап, уларға Мәндин болған агаһни йәткүзгин.■
18 Мән рәзилләргә: «Сән җәзмән өлисән» — десәм,
бирақ сән уни агаһландурмисаң — йәни бу рәзил
адәмни һаятқа еришсун дәп рәзил йолидин
яндуруп, уни һаятқа еришсун дәп агаһландурмисаң,
шу рәзил адәм өз қәбиһлигидә өлиду; бирақ Мән
униң қени үчүн сәндин һесап алимән.□ ■
19 Бирақ сән әшу рәзил адәмни агаһландурсаңму, у
рәзиллигидин, йәни өз рәзил йолидин янмиса, у өз
қәбиһлигидә өлиду; лекин сән өз җениңни қутқузуп
қалисән.
20 Яки болмиса бир һәққаний адәм өз
һәққанийлиғидин йенип, қәбиһлик қилидиған
болса, униң алдиға чомақ салсам, у өлиду; чүнки
сән уни агаһландурмидиң, у өз гунайида өлиду,
вә у қилған һәққаний ишлар әсләнмәйду; бирақ
униң қени үчүн сәндин һесап алимән. ■
21 Вә
әгәр сән һәққаний адәмни гуна садир қилма дәп
агаһландуруп турсаң, вә у гуна садир қилмиса, у
чағда у җәзмән һаят қалиду, чүнки у агаһқа көңүл

■ **3:15** Аюп 2:13 ■ **3:17** Йәш. 62:6; Әз. 33:7; 1Тим. 3:1 □ **3:18** **«Шу рәзил адәм өз қәбиһлигидә өлиду»** — ибраний тилида бу икки бислиқ сөз. Биринчи мәнаси: «У өз қәбиһлиги түпәйлидин өлиду». Иккинчи мәнаси: «У өз қәбиһлиги кәчүрүм қилинмиған һалда өлиду» — демәк, у Худаниң дostлуғидин айрилған һалда өлиду. Бизниңчә иккинчи имканийәт бәлким тоғридур. Бәрибир һәммимиз өлимиз; бирақ Худадин айрилған һалда өлүш, һәқиқий һәм қорқунучлуқ өлүмдур. ■ **3:18** Әз. 33:8 ■ **3:20** Әз. 18:24; 33:12,13

қойди; шуниң билән сән өз жениңни қутқузуп қалисән».□

22 Вә Пәрвәрдигарниң қоли мениң вужудумда туратти; У маңа: — Орнуңдин тур, түзләңликкә барғин, Мән шу йәрдә сән билән сөзлишимән, — деди.□

23 Шуниң билән мән орнумдин туруп, түзләңликкә
чиқтим; вә мана, мән Кевар дәрияси бойида туруп
көргән шан-шәрәптәк, Пәрвәрдигарниң шан-шәриви
шу йәрдә туратти; көрүпла мән дүм жиқилдим. ■
24 Вә Роһ ичимгә кирип мени тик турғузди; У маңа
сөз қилип мундақ деди: — «Барғин, өйгә кирип
өзүңни бәнд қилғин. ■ 25 Вә сән, и инсан оғли,
мана, улар арғамчиларни үстүңгә селип, улар билән
сени бағлайду; буниң билән сән талаға чиқалмай, әл-

□ **3:21 «У чағда у җәзмән һаят қалиду, чүнки у агаһқа көңүл қойди»** — бәзи алимлар, Худаниң бу сөзини пәқәт җисманий җәһәттики «өлүм» вә «һаят» дәп қарайду. Худаниң Муса пәйғәмбәр арқилиқ Исраил билән бекиткән әһдиси бойичә, Исраиллар униң пәрманлирида жүргән болса, умумән ейтқанда, көп бәхитлик, узун өмүрлүк болиду. Бирақ биз бу сөзләр бәлким җисманий тәрәптин болуши мүмкин болсиму, униңдинму муһими, роһий тәрәптинму ейтилған, дәп қараймиз. Демәк, сөзләр мәңгүлүк һаят вә мәңгүлүк өлүмгә қаритилған. Ундақ болмиса һәққаний адәм тоғрилиқ «униң қилған һәққаний ишлири әсләнмәйду» дегән агаһ сөзниң немә қорқунучлуғи болсун? □ **3:22 «У маңа: — Орнуңдин тур, түзләңликкә барғин, мән шу йәрдә сән билән сөзлишимән, — деди»** — Худа Әзакиял билән сөзлишиш үчүн униң бир хилвәт жай («түзләңлик» яки «җилға»)ға чиқишини тәләп қилиду. ■ **3:23** Әз. 1:3 ■ **3:24** Әз. 2:2

жут ичигә һеч кирәлмәйсән. □ 26 Шундақла уларға
тәнбиһ бәргүчи болмаслиғиң үчүн, Мән сени гача
қилип, тилиңни таңлийиңға чаплаштуримән; чүнки
улар асий бир җәмәттур. □ ■ 27 Вә Мән сән билән
сөзләшкинимдә, ағзиңни ечип, сән уларға: «Рәб
Пәрвәрдигар мундақ дәйду!» дәйсән; ким аңлаймән
десә аңлисун, ким аңлимаймән десә аңлимисун;
чүнки улар асий бир җәмәттур.□ ■

4

Йерусалимниң муһасиригә елиниши

1 Әнди сән, и инсан оғли, бир кесәкни елип өз
алдиңға қойғин; униң үстигә бир шәһәрни —

□ **3:25 «улар арғамчиларни үстүңгә селип, улар билән сени бағлайду»** — «улар» зади ким? Башқа айәтләргә қариғанда Езакиялни «бағлиғанлар» әл-жуттикиләр әмәс; шуңа биз шундақ қараймизки, бу «улар» пәриштиләрдин ибарәт. Худа пәриштиләр арқилиқ «ғайип арғамчилар» яки «роһий арғамчилар» билән Әзакиял пәйғәмбәрни орнидин туралмайдиған қилиду: 4-бап, 8-айәтниму көрүң. □ **3:26 «Мән сени гача қилип, тилиңни таңлийиңға чаплаштуримән»** — бу «гачилиқ» адәттики гәп-сөзни көрситиду; униң арилиқта бәрибир Худа бәргән бешарәтләрни ейтиш мәсъулийити бар еди. Шуңа Худаниң мошу буйруғи билән Әзакиял хәқләр билән һеч саламлашмайтти, адәттикидәк гәпләрниму қилалмайтти. Бу гачилиқ бәш жилдин кейин, 24:27-айәттә түгәйду. ■ **3:26** Әз. 2:5 □ **3:27 «Мән сән билән сөзләшкинимдә, ағзиңни ечип, сән уларға: «Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду!» дәйсән...»** — бу икки айәт (26-27)кә қариғанда, Худа Өзи пәйғәмбәрниң «гачилиғи»ни гаһи-гаһи үзиду вә шуниң билән Әзакиял хәлиққә сөз қилиду. Башқа вақитларда у һеч гәп қилалмайтти. ■ **3:27** Әз. 2:5, 7

йәни Йерусалимни оюп қойғин. □ 2 Андин
уни муһасиригә елип, униңға потәйләрни қуруп,
сепилға чиқидиған бир дөңлүк ясап, униң әтрапиға
баргаһларни тикип вә сепилни бөскүчи базғанларни
тикләп қойғин. ■ 3 Бир төмүр тахтини елип, уни өзүң
билән шәһәрниң арисиға тиклә; йүзүңни униңға
қаритип тиклә; у муһасиригә елиниду, сән өзүң уни
муһасиригә алисән; бу ишниң өзи Исраил җәмәтигә
бешарәт болиду.

4 Вә сән, сол йениңға янпашлап ятқин; Исраил
җәмәтиниң қәбиһлигини өз үстүңгә қой; солға
янпашлап қанчә күн ятсаң, сән шунчә күн уларниң
қәбиһлигини көтирисән. □ 5 Мән саңа йетиш керәк
болған күнләрни уларниң қәбиһлик қилған жиллири
бойичә, йәни үч йүз тохсән күн қилип бекиткәнмән;
шуниң билән сән Исраил җәмәтиниң қәбиһлигини
көтирисән.■

6 Бу күнләр түгигәндин кейин, сән йәнә оң янпашлап
йетип, Йәһуда җәмәтиниң қәбиһлигини көтирисән;
саңа қириқ күнни бекиткәнмән, һәр бир күн

□ **4:1 «бир кесәкни елип өз алдиңға қойғин; униң үстигә бир шәһәрни — йәни Йерусалимни оюп қойғин»** — кейинки айәтләргә қариғанда, бу «кесәк» Йерусалим шәһирини ипадиләш үчүн наһайити чоң кесәк болуш керәк еди. ■ **4:2** 2Пад. 25:1 □ **4:4 «Исраил җәмәтиниң қәбиһлигини өз үстүңгә қой»** — мошу айәттики «Исраил җәмәти» болса, «шималий падишалиқ» (он қәбилә иттипақи)ни көрситиду. 7-айәттә «Йәһуда» «җәнубий падишалиқ»ни көрситиду. ■ **4:5** Чөл. 14:34

бир жилни ипадиләйду. □ 7 Вә сән йүзүңни
Йерусалимниң муһасирисигә қаритип, йеңиңни
түргән һалда, уни әйипләп бешарәт берисән; 8 вә
мана, Мән үстүңгә арғамчиларни салимәнки, сән
муһасириниң күнлирини түгәтмигичә уян-буянға
һеч өрүлмәйсән.□
9 Вә сән өзүңгә буғдай, арпа, почақ, қизил маш териқ
вә қара буғдайларни елип бир идиш ичигә сал; вә
буниңдин өзүң үчүн тамақ тәйярлайсән; сән буни
янпашлап ятқан күнләрдә, йәни үч йүз тохсән күндә
йәйсән; 10 сән йәйдиған тамақ болса миқдари бойичә
һәр күни жигирмә шәкәлдин болуши керәк; сән уни
бәлгүләнгән вақитларда йәйсән; □ 11 вә *һәр күни*
суниму норма бойичә, йәни алтидин бир һин ичисән;
һәр күндики бәлгүләнгән вақитларда ичисән.□
12 Сән уни арпа көмичи шәклидә қилип йәйсән; сән
уни уларниң көз алдида инсан нижасити үстидә
пиширисән».

□ **4:6 «Мән саңа йетиш керәк болған күнләрни .. үч йүз тохсән күн қилип бекиткәнмән; шуниң билән сән Исраил җәмәтиниң қәбиһлигини көтирисән; (5-айәт)... кейин, сән йәнә оң янпашлап йетип, Йәһуда җәмәтиниң қәбиһлигини көтирисән; саңа қириқ күнни бекиткәнмән, һәр бир күн бир жилни ипадиләйду»** — Исраилниң 390 жиллиқ җазани вә Йәһуданиң 40 жиллиқ җазани көрүши тоғрилиқ қошумчә сөзимизни көрүң. □ **4:8 «мана, Мән үстүңгә арғамчиларни салимәнки, сән муһасириниң күнлирини түгәтмигичә уян-буянға һеч өрүлмәйсән»** — йәнә 3-бап, 25-айәтни көрүң. Бу «арғамчилар» көрүнгән яки ғайиптин болсун, Әзакиялниң сол янҗилип андин оң янҗилип йетишиға ярдәм бәрди. Бәлким кәчтә (көрүватқан хәлиқ униң өйидин чиқип кәткәндин кейин) у өз мәйлигә қоюлған. □ **4:10 «жигирмә шәкәл»** — йәни йерим қадақ — тәхминән 230 грам. □ **4:11 «алтидин бир һин»** — ондин алтә литр әтрапида. **«һәр күндики бәлгүләнгән вақитларда ичисән»** — демисәкму, бундақ йемәк-ичмәк ачарчилиққа йүзләнгән әһвалда болиду.

13 Пәрвәрдигар: «Исраиллар Мән уларни һайдап
чиқиридиған әлләр арисида туруп шу һарам йолда өз
ненини һарам йәйду» — деди.□ ■

14 Андин мән: «И Пәрвәрдигар! Мән өзүмни һеч
қачан булғап қоймидим, вә яшлиғимдин тартип
бүгүнгә қәдәр мән өзи өлгәндин, яки житқучлар
боғуп қойған нәрсидин һеч йемигәнмән; һеч қандақ
жиркиничлик гөшкә ағзим тегип бақмиған!» —
дедим.□

15 Вә У маңа: «Мана, Мән саңа инсанниң
нижаситиниң орниға калиниң тезигини бәрдим;

□ **4:13 «Исраиллар Мән уларни һайдап чиқиридиған әлләр арисида туруп шу һарам йолда өз ненини һарам йәйду»** — Худа Муса пәйғәмбәр арқилиқ Исраилларға чоң-кичик тәрәтләр һәрдайим адәмзат турған җайлардин нери қилиниши керәк дәп буйруған (мәсилән, «Қан» 23:13-14). Шуңа «инсан нижасити отида» тамақ етиш мошу қанун бойичә болмайтти, әлвәттә. ■ **4:13** Һош. 9:3 □ **4:14 «Мән өзүмни һеч қачан булғап қоймидим, ... һеч қандақ жиркиничлик гөшкә ағзим тегип бақмиған!»** — Худа Муса пәйғәмбәр арқилиқ Исраилларға бәзи гөшләр (мәсилән, чошқа гөши)ни мәнъий қилған («Лав.» 11-бап, «Қан.» 14-бап). Униң үстигә өзлигидин өлгән, яки житқуч һайванлар тәрипидин өлтүрүлгүн һайванларниң гөшләрниму йейишкә болмайтти («Лав.» 22:8). Әзакиял өзи каһин болғачқа, мошу тәләпләр униң үчүн техиму қаттиқ болған.

сән нениңни шуниң үстидә пиширисән» — деди.□
16 Вә У маңа: «И инсан оғли, мана Мән Йерусалимда
уларға йөләнчүк болған нанни қурутиветимән; улар
нанни таразиға селип, уни тәшвиш ичидә йәйду, суни
өлчәм билән алақзидилик ичидә ичиду; □ ■ 17 Чүнки
нан вә су улардин қалиду; улар бир-биригә қаришип
дәһшәт басиду, өз қәбиһлигидин қуруп кетиду».

5

1 «Вә сән, и инсан оғли, өзүң өткүр бир қилични ал;
уни устира сүпитидә ишлитип, чечиң вә сақилиңға
сүртүп қой; андин таразини елип алған чачларни тәң

□ **4:15 «Мән саңа инсанниң нижаситиниң орниға калиниң тезигини бәрдим»** — алимлар Худаниң мошу сөзлири үстидә икки хил пикирдә болған: (1) Худа Әзакиял пәйғәмбәргә бәргән буйруғини силиқлаштуруп, униңға нижаситиниң орнида кала тезигиниң отида (һалал дәп һесапланған) тамақ етишкә рухсәт қилған; (2) Худа пәйғәмбири үчүн мөҗизә яритип, униң нижаситини кала тезигигә айландурған; шуниң билән у һалал һалда тамақ йәйдиған болди. Бизниңчә 2-пикир тоғридур. Чүнки шуниң билән уни күзитип жүргән жутдашлар буни билмәй, униң мошу «ашни һарам һалда йегәнлиги»гә қарап наһайити чөчүп кетәтти. Болмиса, пәйғәмбәрниң адәмни агаһландуридиған иш-һәрикәтлириниң әһмийити йоқ болатти. □ **4:16 «Мән Йерусалимда уларға йөләнчүк болған нанни қурутиветимән»** — сөзмусөз тәрҗимә қилғанда «Мән Йерусалимда «нан болған һаса»ни сундуриветимән». «Йөләнчүк» дегән сөз ибраний тилида адәттә «таяқ» яки «һаса»ни билдүриду. Мүмкинчилиги барки, қедимки заманларда Йәһудий хәлқи өз нанлирини бир таяқта (зихқа тизилғандәк) көтирип маңатти. Һәрһалда умумий мәнаси бизниң тәрҗимә қилғинимиздәк болиду. ■ **4:16** Лав. 26:26; Йәш. 3:1; Әз. 5:16; 14:13

бөлгин. □ 2 Муһасирә күнлири түгигәндә, үчтин
бирини шәһәр ичидә көйдүргин; йәнә үчтин бирини
елип шәһәр әтрапиға чепиваткин; йәнә үчтин бирини
шамалға сориваткин; Мән бир қилични суғуруп
уларни қоғлаймән.
3 Сән йәнә улардин бир нәччә тални елип тонуңниң
пешигә тиқип қойғин; □ 4 булардин йәнә нәччә тални
елип от ичигә ташлап көйдүриваткин; булардин
пүтүн Исраил җәмәтигә от тутишип кетиду».
5 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Мана, бу
Йерусалим; Мән уни әлләрниң дәл оттурисиға
орунлаштурдум; башқа мәмликәтләр униң әп-
чөрисидә туриду; □ 6 Бирақ у Мениң һөкүмлиримгә
қаршилишип рәзилликтә әллардинму ашурувәтти,
бәлгүлимилиримгә қаршилишишта әп-чөрисидики
мәмликәтләрдинму ашурувәтти; чүнки Мениң
һөкүмлиримни улар рәт қилди, Мениң
бәлгүлимилирим болса, уларда ақмайду.
7 Шуңа Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: —
Чүнки силәр әп-чөрәңләрдики әллардинму

□ **5:1 «...уни устира сүпитидә ишлитип, чечиң вә сақилиңға сүртүп қой»** — чачларни чүшүрүветишниң өзи матәм тутушни билдүрәтти. □ **5:3 «...тонуңниң пешигә тиқип қойғин»** — Исраилларниң тонлириниң пешидә Худаниң әмирлирини әслитидиған чучилар бар еди («Чөл.» 15:38-39ни көрүң). Худа бу әмри билән Әзакиялға: «Кимләр Мениң әмирлирим ичидә жүридиған болса, Мениң сөзлирим уни сақлайду» дегәндәк ейтқан болса керәк. □ **5:5 «Мән уни (Исраилни) әлләрниң дәл оттурисиға орунлаштурдум; башқа мәмликәтләр униң әп-чөрисидә туриду»** — Худаниң буниңда Исраилға болған мәхсити, «ят әлләр» у арқилиқ өзиниң һәқиқий Худа екәнлигини, һәққанийлиғини, меһри-шәпқитини көрсун дегәнликтур. Бирақ Исраил әлләргә шундақ бир үлгә болмиди. Һазир улар «ят әлләр»гә Худаниң җазасиниң қандақ екәнлигигә бир мисал болиду.

бәкрәк башбаштақлиқ қилғанлиғиңлардин,
Мениң бәлгүлимилиримдә маңмаслиғиңлардин
вә һөкүмлиримни тутмаслиғиңлардин, һәтта
өп-чөрәңләрдики әлләрниң һөкүмлиридиму
маңмаслиғиңлар түпәйлидин, ■ 8 Әнди Рәб
Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — «Мана, Мән Өзүмки
саңа қаршимән, *и Йерусалим*; сениң араңға әлләрниң
көз алидила җазаларни җүргүзимән; 9 Вә сениң
барлиқ жиркиничликлириң түпәйлидин араңда
Өзүм қилип бақмиған һәмдә кәлгүси иккинчи
қилмайдиған ишни қилимән.
10 Шуниң билән атилар өз балилирини йәйдиған
болиду, балилар өз атилирини йәйдиған болиду; вә
Мән саңа җазаларни җүргүзимән, вә сениң барлиқ
қалғанлириңниң һәммисини һәр тәрәптин чиққан
шамалға сориветимән. ■
11 Шуңа, Мән һаятим билән қәсәм қилимәнки,
— дәйду Рәб Пәрвәрдигар — чүнки сән
Мениң муқәддәс җайимни өзүңниң
барлиқ ләнәтлик нәрсилириң һәм барлиқ
жиркиничликлириң билән булғиғиниң
түпәйлидин, бәрһәқ, Мән силәрни қирғин
қилимән; көзүм саңа рәһим қилмайду, ичимниму
саңа ағритмаймән. □ ■ 12 Шәһәрдикиләрдин үчтин
бир қисми ваба кесили билән өлиду һәмдә араңларда
болидиған ачарчилиқтин бешини йәйду; үчтин
бир қисми өп-чөрәңләрдә қиличлиниду; вә Мән
үчтин бир қисмини һәр тәрәптин чиққан шамалға

■ **5:7** Лав. 18:24,28 ■ **5:10** Лав. 26:29; Қан. 28:53; 2Пад. 6:29; Жиғ. 4:10 □ **5:11** **«Мән силәрни қирғин қилимән» — ибраний тилида** «Мән сени қирқиветимән» дейилиду. Бу сөз Әзакиялниң символлуқ һәрикәтлири билән бағлиқ (1-айәт). Башқа бир хил тәрҗимиси: «Көзүм саңа өрүлүп қаримайду». ■ **5:11** Әз. 7:4

сориветимән, андин бир қилични ғилаптин суғуруп
уларни қоғлаймән. □ ■ 13 Шуниң билән Мениң
ғәзивим бесиқиду, Мениң қәһримни уларниң
үстигә чүшүрүп қонғузуп, пиғандин чиқимән;
Мән Өз қәһримни улар үстигә төкүп түгәткәндин
кейин, улар Мән Пәрвәрдигарниң рәзилликкә
чидимайдиған отумдин сөз қилғанлиғимни тонуп
йетиду.□
14 Вә Мән сениң әп-чөрәндики әлләр арисида
һәмдә өтүп кетиватқанларниң көз алдида сени
вәйранә қилимән вә мәсқирә объекти қилимән;
15 сениң үстүңгә ғәзәп һәм қәһр вә қәһрлик әйипләр
билән жазаларни жүргүзгинимдә сән әп-чөрәндики
әлләргә хорлуқ вә тапа-тәнининң объекти, бир ибрәт
һәм алақзадилик чиқарғучи болисән; чүнки Мән
Пәрвәрдигар шундақ сөз қилдим!■
16 Мән уларға һалакәт елип кәлгүчи, ачарчилиқ
зәһәрлик оқлирини яғдурғинимда, силәрниң
үстүңлардики ачарчилиқни күчәйтимән, вә
йөләнчүк болған нениңни қурутиветимән. □ ■ 17 Вә
үстүңларға өз балилириңларни өзүңлардин жуда
қилидиған ачарчилиқ һәм житқуч һайванларни

□ **5:12 «Шәһәрдикиләрдин үчтин бир қисми ваба кесили билән өлиду һәмдә араңларда болидиған ачарчилиқтин бешини йәйду... андин бир қилични ғилаптин суғуруп уларни қоғлаймән»** — бу айәт Әзакиялниң (1-4-айәттики) символлуқ һәрикәтлирини чүшәндүрүп бериду. Көрүнүп туруптики, (1-айәттә) Әзакиял шәһәргә салған «от», «ваба кесили һәм ачарчилиқ»қа вәкиллик қилиду. ■ **5:12** Йәр. 15:2 □ **5:13 «рәзилликкә чидимайдиған отум»** — ибраний тилида «һәситим» дегән сөз билән ипадилиниду. ■ **5:15** Қан. 28:37 □ **5:16 «... йөләнчүк болған нениңни қурутиветимән»** — ибраний тилида «нан болған һасаң»ни сундуриветимән»; 4-бап, 16-айәттики изаһатни көрүң. ■ **5:16** Лав. 26:26; 2Пад. 6:25; Йәш. 3:1; Әз. 4:16; 14:13

әвәтимән; ваба кесиллири вә қан төккүчиләр
араңларға ямрап кетиду; үстүңларға қилич
чүшүримән; Мәнки Пәрвәрдигар сөз қилдим!».■

6

Исраил тағлириға қаритилған бешарәт

1 Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ дейилди:
—
2 И инсан оғли, Исраилниң тағлириға йүзүңни
қаритип уларни әйипләп мундақ дәп бешарәт бәргин:
—■
3 «Исраилниң тағлири, Рәб Пәрвәрдигарниң
сөзини аңлап қоюңлар: Рәб Пәрвәрдигар тағлар вә
егизликләргә, вадилар вә җилғиларға мундақ дәйду:
— Мана, Мән үстүңларға бир қилични чүшүрүп,
«жуқури җай»лириңларни вәйран қилимән. □
4 Шуниң билән силәрниң қурбангаһлириңлар
вәйранә болиду, «күн түврүк»лириңлар бузулиду;
силәрдин өлтүрүлгәнләрни бутлириңларниң алдиға
ташлаймән. □ 5 Исраиллардин болған өлүкләрни

■ **5:17** Лав. 26:22 ■ **6:2** Әз. 36:1 □ **6:3** **««жуқури җай»лириңларни вәйран қилимән»** — «жуқури җайлар» — Исраил вә Йәһуда узундин бери тағ чоққилири қатарлиқ җайларда һәр хил бутларға чоқунуп, һәтта әшу җайларда «инсан қурбанлиқ»ларни қилип кәлгән (16:21, 20:26-айәт қатарлиқларни көрүң). □ **6:4** **««күн түврүк»лириңлар бузулиду»** — «күн түврүклири»» яки «қуяш бутлири» дегәнниң башқа бир тәрҗимиси «исриқгаһлар».

өз бутлири алдиға ятқузимән; қурбангаһлириңлар
әтрапиға устиханлирини чечиветимән.□
6 Силәр турған барлиқ җайларда шәһәрләр йәр
билән йәксан қилиниду, «жуқури җайлар»
вәйранә болиду; шуниң билән қурбангаһлириңлар
һалак болиду, бутлириңлар чеқилип йоқилиду,
«күн түврүк»лириңлар кесилип ғулитилиду, вә
һәммә ясиғиниңлар йоқ қиливетилиду; □ 7 Вә
өлтүрүлгәнләр араңларда жиқилиши билән, силәр
Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетисиләр.
8 Бирақ Мән силәрдин бир қалдини қалдуримән;
чүнки ят мәмликәтләргә тарқитиветилгиниңларда,
силәрдин әлләр арисида қиличтин қутулуп
қалғанлар болиду. 9 Вә силәрдин *қиличтин*
қутулуп қалғанлар сүргүн қилинған мәмликәтләрдә
Мәндин янған вапасиз қәлблири вә бутлириға
паһишивазлардәк һәвәс қилған көзлири билән
бағримни парә-парә қилғанлиғини есигә кәлтүриду;
шуниң билән улар қилған рәзилликлири һәм
жиркиничлик қилмишлири түпәйлидин өз-
өзлиридин нәпрәтлиниду. 10 Вә улар Мениң
Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетиду; Мән
мошу күлпәтни силәрниң бешиңларға чүшүримән
дегәнлигим бекардин-бекар әмәс».
11 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — «Алиқиниңни-
алиқиниңға уруп, путуң билән йәрни тәпкин:
«Исраил җәмәтиниң барлиқ қәбиһ, жиркиничлик
қилмишлири үчүн вай! Чүнки улар қилич,

□ **6:5 «.... өлүкләрни өз бутлири алдиға ятқузимән; қурбангаһлириңлар әтрапиға устиханлирини чечиветимән»** — шу чағдики бутпәрәсләр: «қурбангаһ»лиримиз җәсәтләр яки адәм устиханлириға тегиши билән «булғинип», «һарам» болған, шуңа уни қайтидин ишләткили болмайду, дәп қарайтти □ **6:6 «күн түврүклири»** — яки «қуяш бутлири» дегәнниң башқа бир тәрҗимиси «исриқгаһлар».

ачарчилиқ вә ваба кесили билән жиқилиду» — дегин!□ ■

12 Жирақта турған вабадин өлиду; йеқинда турған қилич билән жиқилиду; һәм тирик қалған, йәни муһасиригә чүшкән киши ачарчилиқтин өлиду; шуниң билән мениң уларға болған қәһримни чүшүрүп пиғандин чиқимән.
13 Әнди улардин өлтүрүлгәнләр өз бутлири арисида, уларниң қурбангаһлири әтрапида, өз бутлириға хушбуй яққан һәр бир егиз дөң үстидә, тағ чоққилирида, барлиқ йешил дәрәқ вә барақсан дуб астида ятқан чағда, улар Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетиду. □
14 Вә Мән Өз қолумни уларниң үстигә созимән, улар һәр турған жайлирида зиминни Диблаттики чөл-баявандин бәттәр вәйран қиливетимән. Андин улар Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетиду».□

□ **6:11 «... Алиқиниңни-алиқиниңға уруп, путуң билән йәрни тәпкин»** — мошу һәрикәтләр мошу йәрдә кишиниң көңлиниң азапланғанлиғини билдүриду, әлвәттә. ■ **6:11** Әз. 21:22 □ **6:13 «йешил дәрәқ вә барақсан дуб астида...»** — Исраиллар мошу жайларда өлгүчиләрни дәпнә қилатти (мәсилән, «Яр.» 35:8). Мүмкинчилиги барки, улар кейинрәк мошу жайларни «тавапгаһ»ға айландуруп, шу йәрдә өз ата-бовилириға дуа қилған. Мошундақ қилмишлар Тәвратта қәтъий мәнъий қилинған (мәсилән, «Қан.» 18:11) □ **6:14 «улар һәр турған жайлирида зиминни Диблаттики чөл-баявандин бәттәр вәйран қиливетимән»** — башқа бир хил тәрҗимиси: «улар һәр турған жайлирида зиминни җәнубий чөл-баявандин Риблатқичә (йәни, Исраилниң әң шималий шәһәрлирин бири) вәйран қиливетимән». Ибраний тилида «Диблат» билән «Риблат» йезилиши бир-биригә наһайити охшишип кәткәчкә, көчүргүчи катиплар әслий текстниң «Риблат» дегән сөзини хата көчүргән болушиму мүмкин.

7

Хатимә вақти кәлди!

1 Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ дейилди:
—
2 «Сән аңла, и инсан оғли, Рәб Пәрвәрдигар Исраил
зиминиға мундақ деди: Хатимә! Зиминниң төрт
булуңиға хатимә берилиду!□
3 Саңа һазир хатимә берилиду! Өз ғәзивимни
бешиңға чүшүримән, өз йоллириң бойичә
үстүңгә һөкүм чиқирип җазалап, өзүңниң барлиқ
жиркиничлик ишлириңни өз бешиңға яндуримән.
4 Мениң көзүм саңа рәһим қилмайду һәм ичимниму
саңа ағритмаймән; эксичә өз йоллириңни
бешиңға яндуримән, өз жиркиничликлириң өз
араңда болиду; андин силәр Мениң Пәрвәрдигар
екәнлигимни тонуп йетисиләр».■
5 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — «Балаю-апәт!
Һеч болуп бақмиған балаю-апәт келиду! Мана, у
кәлди!
6 Хатимә, хатимә! У саңа қарши қозғалди! Мана, у
келиватиду!
7 Һалакәт йениңға кәлди, и зиминда турғучи;
вақит-саити тошти, әшу күн йеқинлашти;
хошаллиқ вақирашлири әмәс, бәлки давалғулуқ

□ **7:2 «Хатимә! Зиминниң төрт булуңиға хатимә берилиду!» — илгәрки пәйғәмбәрләр** (Йоел, Амос, Йәшая, Һошия, Микаһ қатарлиқлар) Худаниң мошу җазаси тоғрилиқ бешарәт бәргән. Әзакиял пәйғәмбәр мошу йәрдә, вақти-саити һазир болиду, дәйду. ■ **7:4** Әз. 5:11; 8:18

бир қийқас-сүрән тағларда аңлиниду. □ 8 Мән
тезла қәһримни үстүңгә төкүп, саңа қаратқан
ғәзивим билән пиғандин чиқимән; Мән өз
йоллириң бойичә үстүңгә һөкүм чиқирип жазалап,
өзүңниң барлиқ жиркиничликлириңни бешиңға
қайтуруп чүшүримән. 9 Мениң көзүм саңа рәһим
қилмайду һәм ичимниму саңа ағритмаймән;
Мән өз йоллириңни бешиңға яндуримән, вә өз
жиркиничлик ишлириң өз араңға чүшиду; шуниң
билән силәр өзүңларни урғучиниң Мән Пәрвәрдигар
екәнлигимни тонуп йетисиләр.
10 Мана, әшу күн! Мана у кәлди! Һалакәт чиқип
жүриватиду! — таяқ бихланди, һакавурлуқ
чечәклиди! □ 11 Зораванлиқ йетилип рәзиллик
тайиғи болуп чиқти; уларниңкидин һеч нәрсә
қалмайду — уларниң адәмләр топидин, дөләт-
байлиқлиридин яки һәйвисидин һеч немә қалмайду.
□ 12 Вақит-саити кәлди, күни йеқинлашти; алғучи
хушал болуп кәтмисун, сатқучи матәм тутмисун;
чүнки қаттиқ ғәзәп мошу бир топ кишиләрниң

□ **7:7 «әшу күн йеқинлашти...»** — мошу «күн» «Пәрвәрдигарниң күни» йәни «қиямәт күни»ни көрситиду. Әзакиял пәйғәмбәрниң бу бешаритиниң икки қетимлиқ әмәлгә ашурулуши бар: — (1) Бабил империйәси Исраил зиминиға тажавуз қилип Йәһудийларни пүтүнләй сүргүн қилиду; (2) кәлгүсидә, Пәрвәрдигарниң күнидә; шу күни дәҗҗалниң қошунлири Исраил зиминиға тажавуз қилиду. Бу икки вақиәниң бир-биригә охшайдиған көп йәрлири болиду. □ **7:10 «таяқ бихланди, һакавурлуқ чечәклиди!»** — мошу «таяқ» уларниң зораванлиғини билдүриду — кейинки 10-айәтни көрүң. Униң «бихланғанлиғи» бәлким уни жазалайдиған вақит-саат тошқан, демәкчи. □ **7:11 «зораванлиқ йетилип рәзиллик тайиғи болуп чиқти»** — башқа бир хил тәрҗимиси «зораванлиқ йетилип, рәзилликни жазалайдиған таяқ болуп чиқти» — Бирақ бизниңчә бу «таяқ» 10-айәттики таяққа охшаш болуши керәк.

һәммисиниң үстигә чүшиду. □ 13 Чүнки гәрчә
алғучи билән сатқучи тирик қалсиму, сатқучи өзи
сетивәткинигә қайтидин егә болмайду; чүнки бу
топ кишиләр тоғрилиқ көрүнгән бешарәт инавәтсиз
болмайду; улардин һеч қайсиси қәбиһлиги билән өз
һаятини сақлалмайду.□

14 Улар канайни челип һәммини тәйярлиди, бирақ
һеч ким җәңгә чиқмайду; чүнки Мениң ғәзивим
мошу бир топ кишиләрниң һәммисигә қаритилған.
15 Талада қилич, ичидә ваба вә ачарчилиқ туриду;
далада болған кишини қилич, шәһәрдә болған
кишини болса, ваба вә ачарчилиқ уни жутуветиду.
16 Вә улардин қутулуп қелип булардин қачқанлар
тағларда жүрүп һәр бири өз қәбиһлиги үчүн
җилғидики пахтәкләрдәк буқулдап матәм тутиду.

17 Һәр бириниң қоли дәрмансизлиниду, тизлири

□ **7:12 «алғучи хушал болуп кәтмисун, сатқучи матәм тутмисун; чүнки қаттиқ ғәзәп мошу бир топ кишиләрниң һәммисиниң үстигә чүшиду»** — балаю-апәт чүшкән күнләрдә көп нәрсиләрниң баһаси дәрһал чүшиду. Шу чағда алғучи киши бәлким: «наһайити әрзанға алдим» дәп хушаллиниду, сатқучи киши бәлким «бәк әрзан сетиптимән» дәп көңли йерим болиду. □ **7:13 «Чүнки гәрчә алғучи билән сатқучи тирик қалсиму, сатқучи өзи сетивәткинигә қайтидин егә болмайду»** — әгәр сатқан нәрсә йәр болса, Муса пәйғәмбәргә чүшүрүлгән мираслиқ тоғрисидики қанун бойичә, сатқучи уни (мувапиқ баһасида) қайтуруп сетивелиш һоқуқи бар. Әнди сатқан нәрсә йәр болсун болмисун, уни қайтурувелиш вақти болмайду, чүнки һәммә адәм сүргүн болуп епкетилиду. **«улардин һеч қайсиси қәбиһлиги билән өз һаятини сақлалмайду»** — башқа бир хил тәрҗимиси «уларниң қәбиһлиги түпәйлидин, уларниң һеч қайсиси өз һаятини сақлалмайду».

сүйдүк билән чилиқ-чилиқ һөл болуп кетиду; □ ■
18 Улар өзигә бөз кийимини бағлайду, вәһшәт уларни басиду; һәр қайсиниң йүзидә хиҗаләт, башлири тақир көрүниду. □ ■
19 Улар өз күмүчлирини кочиларға ташлайду, уларниң алтунлири булғанған нәрсидәк болиду; уларниң алтун-күмүчлири Пәрвәрдигар ғәзивини көрсәткән күнидә уларни қутқузмайду; улар булардин ачлиғини қандуралмайду, қосиғини толдуралмайду, чүнки бу нәрсиләр уларға адәмләрни путлаштуридиған қәбиһлик болди. □ ■
20 У Униң гөзәл безәкини һәйвә билән тиклиди; бирақ улар униң ичидә жиркиничлик мәбудларни һәмдә ләнәтлик нәрсилирини ясиди; шуңа Мән уни улар үчүн

□ **7:17 «һәр бириниң қоли дәрмансизлиниду, тизлири сүйдүк билән чилиқ-чилиқ һөл болуп кетиду»** — демәк, қорқунучтин шундақ болиду. Башқа бир хил тәрҗимиси «һәр бириниң тизлири судәк аҗиз болуп кетиду». ■ **7:17** Йәш. 13:7; Йәр. 6:24 □ **7:18 «бөз кийими»** — матәм тутуш яки қаттиқ товва қилишни билдүрәтти. **«башлири тақир көрүниду»** — матәм тутқанда, қаттиқ пушайман қилғанда әр кишиләр чачлирини чүшүрүветәтти. ■ **7:18** Йәш. 15:2, 3; Йәр. 48:37 □ **7:19 «уларниң алтунлири булғанған нәрсидәк болиду»** — «булғанған бәрсә» (яки «иплас нәрсә») мошу йәрдә икки бислиқ сөз болуп, йәнә «жирақ қилинған нәрсә»ниму билдүриду. **«бу нәрсиләр уларға адәмләрни путлаштуридиған қәбиһлик болди»** — «бу нәрсиләр» бәлким уларниң алтун-күмүч болған байлиқлири вә шундақла улар алтун-күмүчтин ясиған бутлар болса керәк. ■ **7:19** Пәнд. 11:4; Зәф. 1:18

паскинчилиққа айландуримән. □ 21 Мән уни олжа
сүпитидә ят адәмләрниң қолиға, ғәнимәт қилип
йәр йүзидики рәзилләргә тапшуримән; улар буни
булғайду. □ 22 Мән йүзүмни улардин өрүймән, вә
кишиләр Мениң әзиз җайимни булғайду; зораванлар
кирип у йәрни булғайду.

23 Зәнҗирни тәйярлаңлар; чүнки зимин қанлиқ
җинайәтләргә, шәһәр зораванлиққа толған. 24 Шуңа
Мән әлләр ичидики әң рәзилини кәлтүримән, улар
уларниң өйлиригә егә болиду; Мән зомигәрләрниң
һакавурлуғини йоқитимән; уларниң «муқәддәс
җайлири» булғиниду. □ 25 Вәһшәт келиватиду!
Улар теч-аманлиқни издәйдиған болиду, бирақ
һеч тапалмайду. 26 Апәт үстигә апәт, шум хәвәр
үстигә шум хәвәр келиду; улар пәйғәмбәрдин
бешарәт сорайду, бирақ каһинлардин Тәвратниң
билими, ақсақаллардин, мойсипитләрдин несиһәт

□ **7:20 «У Униң гөзәл Безәкини һәйвә билән тиклиди»** — «У» — Худани көрситиду. **«Униң гөзәл безәки»** — мошу сөз бизниңчә муқәддәс ибадәтханиға қаритилған (бу ибадәтханини Сулайман падиша қурған, әсли интайин гөзәл вә һәйвәтлик еди). Айәтниң башқа бир хил тәрҗимиси: «Улар өзи гөзәл буюмлиридин пәхирләнгән, бирақ улар булардин жиркиничлик мәбудларни һәмдә жиркиничлик нәрсиләрни ясиди; шуңа мән буларни улар үчүн паскинчиликкә айландуримән». Мошу айәттики «паскинчилик» икки бислиқ сөз болуп, йәнә «жирақ қилинған нәрсә»ниму көрситиду. □ **7:21 «Мән уни олжа сүпитидә ят адәмләрниң қолиға, ғәнимәт қилип йәр йүзидики рәзилләргә тапшуримән»** — «уни» муқәддәс ибадәтханини көрситиду. 20-айәттики изаһатта көрситилгән иккинчи тәрҗимә бойичә, «уни» Исраилларниң зибу-зиннәтлирини көрситиду. □ **7:24 «уларниң «муқәддәс җайлири» булғиниду»** — мошу йәрдә «муқәддәс җайлири» бәлким һәҗвий, кинайилик гәп болуп, Исраилларниң бутларға беғишлиған җайлирини көрситиду.

йоқап кетиду. □ 27 Падиша матəм тутиду, шаһзадə
үмүтсизликкə чөмүлиду, зиминдики хəлиқлəрниң
қоллири титрəп кетиду; Мəн уларни өз йоллири
бойичə бир тəрəп қилимəн, өз һөкүмлири бойичə
уларға һөкүм чиқирип жазалаймəн; шуниң билəн
улар Мениң Пəрвəрдигар екəнлигимни тонуп
йетиду.

8

Йерусалимниң жазалири •••• Муқəддəс ибадəтханида болған бутпəрəсликлəр

1 Алтинчи жили, алтинчи айниң бəшинчи күнидə
шундақ əмəлгə ашурулдики, мəн өз өйүмдə
олтарғинимда, Исраилниң ақсақаллириму мениң
алдимда олтуғинида, Рəб Пəрвəрдигарниң қоли
вужудумға чүшти.□
2 Мəн қаридим, мана, отниң қияпитидə бир затниң
көрүнүши туратти; белиниң төвини от турқида
туратти; белиниң үсти болса жулалиған йоруқлуқ,
қизитилған мис пақириғандəк көрүнүш туратти.
3 У қолниң көрүнүшидəк бир шəкилни созуп,
бешимдики бир тутам чачни тутти; Роһ мени асман
билəн зимин оттурисиға көтирип, Худаниң аламəт
көрүнүшлиридə Йерусалимға, йəни ибадəтханиниң
шималға қарайдиған ички дəрвазисиниң босуғисиға
апарди. Əшу йəр «пак-муқəддəсликкə қаршлашқан
мəбуд», йəни Худаниң пак-муқəддəс ғəзивини

□ **7:26 «бирақ каһинлардин Тəвратниң билими... йоқап кетиду»** — «Тəврат»ниң əслий мəнаси «йолйоруқ», «тəрбийə». □ **8:1 «Исраилниң ақсақаллириму мениң алдимда олтуғинида...»** — ақсақаллар бəлким пəйғəмбəрдин несиһəт сориғили кəлди. Пəйғəмбəр Худадин жавап күткəндə вəһий униңға берилиду.

қозғайдиған мәбуд турған җай еди. □ ■ 4 Мана, мән
түзләңликтә көргән аламәт көрүнүштәк, Исраилниң
Худасиниң шан-шәриви шу йәрдә туратти.■
5 У маңа: — И инсан оғли, бешиңни
көтирип шимал тәрәпкә қарап бақ, деди. Мән
бешимни көтирип шимал тәрәпкә қаридим, мана,
қурбангаһниң дәрвазисиниң шималий тәрипидә,
босуғида шу «пак-муқәддәсликкә қаршилашқан
мәбуд» туратти. 6 Вә у маңа: — И инсан оғли,
уларниң бундақ қилмишлирини — Исраил
җәмәтиниң Мени муқәддәс җайимдин
жирақ кәткүзидиған, мошу йәрдә қилған
интайин жиркиничлик ишлирини көрдүңсән? Бирақ
сән техиму жиркиничлик ишларни көрисән, —
деди.
7 Вә У мени ибадәтхана һойлисиниң кириш еғизиға
апарди, мән қаридим, мана, тамда бир төшүк
туратти. 8 У маңа: — И инсан оғли, тамни колап
тәшкин, деди. Мән тамни колап тәштим, мана, бир
ишик туратти. 9 У маңа: — Киргин, уларниң мошу
йәрдә қилған рәзил жиркиничлик ишлирини көрүп
бақ, деди. 10 Мән кирип қаридим, мана, әтрапидики
тамларға нәқиш қилинған һәр хил өмилигүчи һәм
жиркиничлик һайванларни, Исраил җәмәтиниң
һәммә бутлирини көрдүм.
11 Вә буларниң алдида Исраил җәмәтиниң йәтмиш
ақсақили туратти. Уларниң оттурисида Шафанниң

□ **8:3 «Роһ мени асман билән зимин оттурисиға көтирип, ... ибадәтханиниң шималға қарайдиған ички дәрвазисиниң босуғисиға апарди»** — «Роһ» мошу йәрдә Худаниң Муқәддәс Роһи. **««пак-муқәддәсликкә қаршлашқан мәбуд», йәни Худаниң пак-муқәддәс ғәзивини қозғайдиған мәбуд»** — ибраний тилида ««һәсәткә тәвә мәбуд», йәни (Худаниң) һәситини қозғайдиған мәбуд» дейилиду. ■ **8:3** Дан. 5:5 ■ **8:4** Әз. 3:23

оғли Җаазания туратти; уларниң һәр бири қолида өз
хушбуйденини тутуп туратти; хушбуй қуюқ булуттәк
өрләп чиқти. 12 Вә У маңа: — И инсан оғли, Исраил
җәмәтидики ақсақалларниң қараңғулуқта, йәни һәр
бириниң өз мәбуд нәқиш қилинған һуҗрисида немә
қилғанлиғини көрдүңму? Чүнки улар: «Пәрвәрдигар
бизни көрмәйду; Пәрвәрдигар зиминни ташлап
кәтти» — дәйду, — деди.□ ■
13 Вә У маңа: — Бирақ сән уларниң техиму
жиркиничлик қилмишлирини көрисән,
деди. 14 У мени Пәрвәрдигарниң өйиниң шималий
дәрвазисиниң босуғисиға апарди; мана, шу йәрдә
«Таммуз үчүн матәм тутуп» жиғлаватқан аяллар
олтиратти. □ 15 Вә У маңа: — И инсан оғли,
сән мошуларни көрдуңму? Бирақ сән техиму
жиркиничлик ишларни көрисән, — деди.
16 Вә У мени Пәрвәрдигарниң өйиниң ички
һойлисиға апарди. Мана, Пәрвәрдигарниң
ибадәтханисиниң кириш йолида, пешайван вә
қурбангаһниң оттурисида, жигирмә бәш адәм,
Пәрвәрдигарниң ибадәтханисиға арқисини қилип

□ **8:12 «Исраил җәмәтидики ақсақалларниң қараңғулуқта, йәни һәр бириниң өз мәбуд нәқиш қилинған һуҗрисида немә қилғанлиғини көрдүңму?»** — мошу аламәт көрүнүшләрниң һәммиси уларниң өз өйидә («һәр бириниң өз ... һуҗрисида») немә қилғанлиғини көрситиду. Шуңа бу көрүнүшни асасән «символ» дәп қараймиз; шундақтиму буниң билән тәң, ибадәтханидики һәқиқий әһвалниму көрситиду. ■ **8:12** Әз. 9:9 □ **8:14 «Таммуз үчүн матәм тутуп жиғлаватқан аяллар»** — «Таммуз» — йәни «өсүмлүкләрниң падишаси» дейилгән бир буд. Ривайәтләр бойичә у өлүп, тәһтисараға чүшүп тәһтисараниң падишаси болди. Униң «өлүми» түпәйлидин һәр жили униңға чоқунған аяллар «матәм тутуш»и керәк еди.

шәриққә қарап қуяшқа чоқунивататти. □ 17 Вә У
маңа: — И инсан оғли, сән мошуларни көрдуңму?
Йәһуда җамәти өзи мошу йәрдә қилған жиркиничлик
қилмишлирини йеник дәп, улар йәнә буниң үстигә
зиминни җәбир-зулум билән толдуруп мениң
аччиғимни қайта-қайта қозғатса боламду? Вә мана,
уларниң йәнә шахни бурниға тутиватқиниға қара! □
18 Шуңа Мән қәһр билән уларни бир тәрәп қилимән;
Мениң көзүм уларға рәһим қилмайду, ичимниму
уларға ағритмаймән; улар қулиқимға жуқури авазда
нида қилсиму, уларни аңлимаймән, — деди.■

9

Йәттә җазани бежа кәлтүргүчиләр

□ **8:16 «...Пәрвәрдигарниң ибадәтханисиға арқисини қилип шәриққә қарап қуяшқа чоқунивататти»** — бу бабта ейтилған бәш һәрикәт ичидә бу һәрикәт әң жиркиничлик болди. Чүнки: (1) униң Худаниң ибадәтханисиға арқини қилиши мутләқ күпүрлүк бир иш; (2) у ибадәтханиға киргән кишиләрниң алдида очуқ-ашкарә күпүрлүк қилди; (3) у күпүрлүк дәл Худадин рәһим-шәпқәт сорайдиған җайда болди («Йоел» 2:17ни көрүң). □ **8:17 «уларниң йәнә шахни бурниға тутиватқиниға қара!»** — «шахни бурниға тутуш» дегән һәрикәт тоғрисида үч пикир бар: — (1) қедимки заманларда бәзи бутпәрәс милләтләр өз бутлириға чоқунғанда чечәклигән бир шахни бурниға тутатти. Шуңа бу һәрикәт бутпәрәсликни көрситиду; (2) Йәһудийлар Худаға ибадәт қилғанда охшаш һәрикәт қилип Худаға һөрмәт билдүришәтти; ундақ болғанда, Худа шундақ сахтипәзлик һәм бутпәрәслик билән бағланған ибадәт ипадилирини қәтъий қобул қилмайтти; (3) ундақ һәрикәт пәқәтла Пәрвәрдигарға болған интайин һөрмәтсизликни, йәни күпүрлүкни билдүрәтти. Бизниңчә, бәлким 2-пикир тоғридур. ■ **8:18** Пәнд. 1:28; Йәш. 1:15; Йәр. 11:11; Әз. 5:11; 7:4

1 У қулиқимға күчлүк бир авазда товлап: —
Йеқин келиңлар, шәһәргә мәсъул болғучилар,
һәр бириңлар өз һалакәт қуралиңларни қолуңларға
тутуңлар, — деди.
2 Вә мана, алтә кишиниң *ибадәтханиниң* шималиға
қарайдиған «Жуқири дәрваза» тәрәптин
келиватқинини көрдүм. Һәр бириси қолида битчит
қилғучи қуралини тутқан; уларниң оттурисида
йениға пүтүкчиниң сияһдени есиқлиқ турған,
канап кийимләрни кийгән бириси бар еди; вә
улар *ибадәтханиға* кирип, мис қурбангаһниң йенида
турди. □ 3 Шу чағда Исраилниң Худасиниң шан-
шәриви әсли турған керубтин көтирилип өйниң
босуғисида турди. Пәрвәрдигар йениға пүтүкчиниң
сияһдени есиқлиқ турған, канап кийимләрни кийгән
кишини чақирип униңға: —□
4 Шәһәрниң оттурисидин, йәни Йерусалимниң
оттурисидин өтүп, шәһәр ичидә өткүзүлгән барлиқ
жиркиничлик ишлар түпәйлидин аһ-надамәт чәккән
кишиләрниң пешанлиригә бир бәлгү салғин, —
деди.□

□ **9:2 «һәр бириси қолида битчит қилғучи қуралини тутқан...»** — яки «һәр бириси қолида жәң тоқмиқини тутқан...». □ **9:3 «Исраилниң Худасиниң шан-шәриви әсли турған керубтин көтирилип өйниң босуғисида турди»** — «төрт мәхлуқ» болса «керуб»лардин ибарәттур (10-бапни көрүң). Бирақ мошу йәрдә ейтилған «керублар» бәлким муқәддәс ибадәтханидики «әң муқәддәс жай»да қоюлған икки «алтун керуб» шәклини көрситиду. Худаниң йоруқлуқ шан-шәриви шу йәрдә («әң муқәддәс жай»да, қелин бир пәрдә кәйнидә) Сулайман ибадәтханини қурғандин бери туруп кәлгән еди. Һазир Әзакиял көридуки, у һәм ибадәтханидин һәм Исраилниң өзидин айрилип кетиду. □ **9:4 «... аһ-надамәт чәккән кишиләрниң пешанлиригә бир бәлгү салғин»** — бу «бәлгү» (ибраний тилида «тав» дегән һәрип) қедимки заманларда крест яки чапрас (+) шәклидә еди.

5 Вә маңа аңлитип башқа кишиләргә: — Бу
кишиниң кәйнидин шәһәрни кезип,
адәмләрни қириңлар; көзүңлар рәһим қилмисун,
уларға ичиңларни ағритмаңлар! 6 Бирниму қоймай
һәммини — қерилар, яш жигит-қизлар, бовақ-
балилар вә аялларни қоймай өлтүрүветиңлар; пәқәт
бәлгү қоюлған кишиләргә йеқинлашмаңлар; бу ишни
өз муқәддәс жайимдин башлаңлар, — деди.
Шуңа улар Худаниң өйи алдида турған һелиқи
ақсақаллардин башлиған. 7 Вә У уларға: — Өйни
булғаңлар, һойлилирини өлтүрүлгәнләр билән
толдуруңлар; әнди бериңлар! — деди. Шуниң
билән улар чиқип шәһәр бойичә адәмләрни қиришқа
башлиди.
8 Вә шундақ болдики, улар адәмләрни қирғинида,
мән ялғуз қалдим; өзүмни йәргә дүм ташлидим
вә: — Аһ, Рәб Пәрвәрдигар! Сән Йерусалимға
қаритилған қәһриңни төккәндә Исраилниң барлиқ
қалдисини һалак қиламсән? — дедим.□
9 Вә У маңа: — Исраил вә Йәһуда җәмәтиниң
қәбиһлиги интайин рәзил; чүнки улар:
«Пәрвәрдигар зиминни ташлап кәтти; Пәрвәрдигар
бизни көрмәйду» — дәйду. 10 «Мән болсам, Мениң
көзүм уларға рәһим қилмайду, ичимниму уларға
ағритмаймән; Мән уларниң йолини өз бешиға

□ **9:8 «Сән Йерусалимға қаритилған қәһриңни төккәндә Исраилниң барлиқ қалдисини һалак қиламсән?»** — адәттә «Исраилниң қалдиси» дегән ибарә пүтүн хәлиқ арисида, Худаға садиқ болған Йәһудийларни көрситиду. Бирақ Әзакиял мошу йәрдә (Худаниң 9-10-айәттә болған җававиға қариғанда) бәлким Йәһудани көрситиду; «шималий падишалиқ», йәнә Исраилниң он икки қәбилисидин они Асурийә империйәси тәрипидин балдур мунқәриз қилинип сүргүн болди, пәқәт икки қәбилә, йәни «Йәһуда вә Бинямин» (җәнубий падишалиқ) қалди.

чүшүримән, — деди.■
11 Вә мана, йениға пүтүкчиниң сияһденини асқан,
канап кийимләрни кийгән киши қилған ишни мәлум
қилип: «Маңа Сән буйруған ишни орундидим» —
деди.

10

Худаниң шан-шәриви ибадәтханисидин чиқип кетиду

1 Мән қаридим, мана, керубларниң беши үстидики
гүмбәз үстидә, көк яқутниң қияпитидәк бир
тәхтниң көрүнүши туратти; 2 Вә *тәхткә Олтарғучи*
канап кийимләрни кийгән кишигә: «Керубларниң
астидики чақларниң арисиға кир, қоллириңни
керублар арисида көйүватқан чоғларға толдуруп,
уларни шәһәр үстигә чечивәт» — деди. Мән
қаридим, у шундақ қилишқа башлиди.
3 Бу киши киргәндә керублар өйниң оң тәрипидә
туратти; *шан-шәрәплик* булут өйниң ички һойлисини
толдурди. □ 4 Вә Пәрвәрдигарниң шан-шәриви керуб
үстидин чиқип, өйниң босуғисиға кәлгән еди; өй
булутқа толди, һойла болса Пәрвәрдигарниң шан-
шәривиниң җулалиғиға чөмгән. 5 Керубларниң
қанатлириниң садаси һәммидин қадирниң сөзлигән
чағдики авазидәк болуп, сирттики һойлиға аңлинип
туратти.
6 Вә шундақ болдики, *Рәб* канап кийимләрни кийгән
кишигә: «Чақлар арисидин, йәни керублар арисидин
от алғин» — дәп буйруғинида, у кирип бир чақниң
йенида турди. 7 Вә керублардин бири өз қолини

■ **9:10** Әз. 5:11; 7:4; 8:18 □ **10:3** **«шан-шәрәплик булут өйниң ички һойлисини толдурди»** — «шан-шәрәплик булут», 1:4ни көрүң.

керублар оттурисидики отқа созуп униңдин от елип,
канап кийимләрни кийгән кишиниң қоллириға
салди; у буни елип чиқип кәтти 8 (керубларниң
қанатлири астида, адәмниң қоллириниң қияпити
көрүнүп туратти).
9 Мән қаридим, мана, керубларниң йенида төрт чақ
бар еди, бир керубниң йенида бир чақ, йәнә бир
керубниң йенида йәнә бир чақ туратти; чақларниң
қияпити болса берил яқутниң көрүнүшидә еди. ■
10 Уларниң шәкли болса, төртилисиниң охшаш еди,
йәни чақ ичидә чақ бардәк көрүнәтти. 11 Керублар
маңғанда, улар йүзләнгән төртила тәрәпкә удул
қарап маңатти; маңғанда улар һеч бурулмайтти,
бәлки беши қайси тәрәпкә қариған болса, улар шу
тәрәпкә маңатти; улар маңғанда һеч бурулмайтти.
12 Уларниң пүтүн тени, дүмбилири, қоллири,
қанатлири вә уларниң чақлириму, йәни төртисигә
тәвә чақларниң әтрапи көзләр билән толған еди.
13 Чақларни болса: «пирқирайдиған чақлар!» —
дәп атиғинини өз қулиқим билән аңлидим.
14 Һәр бир керубниң төрт йүзи бар еди; биринчиси
керубниң йүзи, иккинчиси адәмниң йүзи, үчинчиси
шириң йүзи, төртинчиси бүркүтниң йүзи еди.□
15 Керублар жуқуриға өрлиди. Булар дәл мән
Кевар дәрияси бойида көргән һаят мәхлуқлар
еди. 16 Керублар маңғанда, чақларму уларға
яндишип маңатти; керублар йәрдин өрләшкә
қанатлирини көтәргинидә, чақларму уларниң
йенидин бурулуп кәтмәйтти. ■ 17 Улар турғанда,

■ **10:9** Әз. 1:16 □ **10:14** **«һәр бир керубниң төрт йүзи бар еди; биринчиси керубниң йүзи...»** — 1:10-айәттә, «керубниң йүзи»ниң орнида, «буқиниң йүзи» көрүниду. Шуңа мүмкинчилиги барки, «керуб»лар өзи буқиниң қияпитидә көрүниду. ■ **10:16** Әз. 1:19

чақларму туратти; улар көтирилгәндә, чақларму
улар билән көтириләтти; чүнки һаят мәхлуқларниң
роһи чақларда еди. ■ 18 Вә Пәрвәрдигарниң шан-
шәриви өйниң босуғиси үстидин чиқип, керублар
үстидә турди; 19 Керублар қанатлирини керип, көз
алдимда йәрдин көтирилди; улар өйдин чиққанда,
чақлармуларниң йенида еди; улар Пәрвәрдигарниң
өйиниң шәрқий дәрвазисида туратти; Исраилниң
Худасиниң шан-шәриви уларниң үстидә жуқури
туратти.
20 Булар болса дәл мән Кевар дәрияси бойида көргән,
Исраил Худасиниң астида турған мәхлуқлар еди;
уларниң керублар екәнлигини билдим. ■ 21 Уларниң
һәр бириниң төрттин йүзи, һәр бириниң төрттин
қанити, қанатлири астида инсан қоли сияқидики
қоллири бар еди. ■ 22 Уларниң йүзлириниң қияпити
болса, улар мән Кевар дәрияси бойида көргән йүзләр
еди; уларниң турқи вә йүзлири мән көргәнгә охшаш
еди; уларниң һәр бири өз удулиға қарап маңатти.

11

Йетәкчиләрниң җазалиниши

1 Роһ мени көтирип, Пәрвәрдигарниң өйиниң
шәрқий, йәни шәриққә қарайдиған дәрвазисиға
апарди; вә мана, дәрвазиниң босуғисида жигирмә
бәш адәм туратти; мән уларниң оттурисида авамниң
ақсақили болған, Аззурниң оғли Җаазания һәм
Бәнаяниң оғли Пилатияни көрдүм. 2 Вә У маңа:
— И инсан оғли, қәбиһликни ойлап чиққучи,
мошу шәһәрдә рәзил мәслиһәт бәргүчи адәмләр

■ **10:17** Әз. 1:20 ■ **10:20** Әз. 1:3 ■ **10:21** Әз. 1:6, 8; 10:8, 14

дәл булардур. 3 Улар: «Өйләрни селиш вақти
йеқинлашти әмәсму? Бу шәһәр болса қазан, биз
болсақ, ичидики гөш» — дәйду. □ 4 Шуңа уларни
әйипләп бешарәт бәргин; — Бешарәт бәргин, и
инсан оғли! — деди.
5 Шуниң билән Пәрвәрдигарниң Роһи вужудумға
урулуп чүшүп, маңа сөз қилған: «Пәрвәрдигар
мундақ дәйду» — дегин. «Силәрниң шундақ
дегиниңларни, и Исраил җәмәти; көңлүңләргә
пүккән ой-пикриңларни, Мән билимән. 6 Силәр
мошу шәһәрдә адәм өлтүрүшни көпәйткәнсиләр;
силәр рәстә-кочиларни өлтүрүлгәнләр билән
толдурғансиләр».
7 Шуңа Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: —
«Силәр өлтүргән кишиләр болса, дәл шу гөштур,
шәһәр болса қазандур; бирақ силәрни болса
униңдин тартивалимән. 8 Силәр қиличтин
қорқуп кәлгәнсиләр, вә Мән үстүңларға бир
қилич чүшүримән» — дәйду Рәб Пәрвәрдигар.
9 «Шуниң билән Мән силәрни шәһәрдин тартивелип,
ят адәмләрниң қолиға тапшуримән, силәрниң

□ **11:3 «Өйләрни селиш вақти йеқинлашти әмәсму? Бу шәһәр болса қазан, биз болсақ, ичидики гөш»** — бешарәт берилгән чағда Йерусалим шәһири муһасиригә чүшкән болса керәк. Бу адәмләр «бизгә чатақ болмайду, биз йәнә нормал турмуш өткүзәләйдиған болдуқ» дегән қараштa болған еди. Уларниң көзқаришидин «шәһәр қазан, биз гөш» дегини, бәлким «от қазандики гөшни көйдүрмәйду, әһвалимиз интайин раһәт-парағәтликтур» дегәнликтур. Әзакиял пәйғәмбәр бу ибарини башқа тәрәптин чүшәндүрүп, уларни агаһландуруп бешарәт қилиду. «биз гөш» дегән сөзниң бәлким йәнә бир ички мәнаси барки, «биз шәһәрдә қалған, есил гөшмиз (Худа бизни сақлиған), бирақ Әзакиял билән биллә сүргүн болғанлар болса, пақәт «үчәй-қарин»лардур» дегән һәҗвий, кинайилик гәп. (Айәтниң биринчи қисминиң башқа бир хил тәрҗимиси: «өйләрни селишниң вақти йеқинлашмиди; шәһәр болса...»).

үстүңлардин һөкүм чиқирип җазалаймән. 10 Силәр
қиличлинип жиқилисиләр; Исраил чегаралирида
үстүңларға һөкүм чиқирип җазалаймән; вә силәр
Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетисиләр.
□ 11 Бу шәһәр силәр үчүн «қазан» болмайду,
һәм силәрму униңки «гөш»и болмайсиләр; Мән
Исраил чегаралирида үстүңлардин һөкүм чиқирип
җазалаймән. 12 Вә силәр Мениң Пәрвәрдигар
екәнлигимни тонуп йетисиләр; силәр Мениң
бәлгүлимилиримдә жүрмигән, һөкүмлирим бойичә
маңмиғансиләр, бәлки өп-чөрәңлардики әлләрниң
һөкүмлири бойичә маңғансиләр».
13 Шундақ болдики, Мән бешарәт бериватқинимда,
Бәнаяниң оғли Пилатия җан үзди. Мән дүм
жиқилдим: «Аһ, Рәб Пәрвәрдигар! Сән Исраилниң
қалдисини пүтүнләй йоқатмақчимусән?» — дәп
қаттиқ авазда нида қилдим.

Худаниң сүргүн болған Исраилларға йеңи вәдиси — йеңи қәлб, йеңи роһ

14 Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ дейилди:
—
15 И инсан оғли, Йерусалимда туруватқанларниң:
«Пәрвәрдигардин жирақ кетиңлар! Чүнки мошу
зимин бизгила мирас қилип тәқдим қилинған!»
дегән гепи, сениң қериндашлириң, йәни сениң
қериндашлириң болған сүргүнләргә һәм Исраилниң

□ **11:10 «...Исраил чегаралирида үстүңларға һөкүм чиқирип җазалаймән»** — Бабил императори Небоқаднәсар Зәдәкияни Исраилниң чегарасида (Либнаһ шәһиридә) сот қилди («2Пад.» 25:6-7, 18-21 айәтләрни көрүң).

пүткүл җәмәтигә қаритип ейтилған. □ 16 Шуңа
уларға мундақ дегин: «Рәб Пәрвәрдигар мундақ
дәйду: Гәрчә Мән уларни жирақ йәрләргә, әлләр
арисиға йөткиваткән һәм мәмликәтләр ичигә
тарқитиваткән болсамму, улар барған йәрләрдиму
Мән Өзүм уларға кичиккинә бир пак-муқәддәс
башпанаһ болимән».□
17 Шуңа мундақ дегин: «Рәб Пәрвәрдигар мундақ
дәйду: «Мән силәрни әлләрдин жиғимән,
тарқитиветилгән мәмликәтләрдин силәрни җәм
қилимән, андин Исраил зиминини силәргә қайтуруп
тәқдим қилимән. 18 Шуниң билән улар у йәргә
қайтип келиду, улар барлиқ ләнәтлик нәрсиләрни
һәм барлиқ жиркиничлик ишлирини у йәрдин йоқ
қилиду.
19 Мән уларға бир қәлбни беримән, ичиңларға
йеңи бир роһни салимән; Мән уларниң тенидин

□ **11:15 «Йерусалимда туруватқанларниң: «Пәрвәрдигардин жирақ кетиңлар! Чүнки мошу зимин бизгила мирас қилип тәқдим қилинған!» дегән...** — Йерусалимдикиләрниң: «сүргүн қилинғанлар (йәни Йәһудадин хелә бурун Бабилға сүргүн қилинған кишиләр һәмдә 150 жил илгири сүргүн қилинған Исраилдики он қәбилә) наһайити гунакар адәмләрдур, шуңа Худа уларни сүргүн қилдурди, биз болсақ пак адәммиз, Худа мошу зиминни бизгә қалдурди» дегән қариши бар еди. Бундақ тәкәббурлуқни Худа җазалайду. «Сениң қериндашлириң, йәни сениң қериндашлириң болған сүргүнләр» дегән текстниң башқа бир хил варианти: «қериндашлириң болған уруқ-туққанлириң». □ **11:16 «пак-муқәддәс башпанаһ»** — дегән сөз ибраний тилида «муқәддәс җай» яки «ибадәтхана» дегән сөз. Муқәддәс ибадәтханиниң бир йәрдә қурулуши Худаниң шу йәрдә қоғдиғучи вә башпанаһ болғанлиғини билдүриду. Демәк, улар (бутпәрәс) әлләр арисида болсиму, Худа (улар Уни издигән болса) уларға җисманий һәм роһий җәһәттә башпанаһ болуп, уларни тинич сақлайду вә уларға дурус йолларда меңишқа йәнә ярдәмчи болиду. Башқа бир хил тәрҗимиси: «...Мән уларға қисқа вақит бир пак-муқәддәс башпанаһ болдум».

таштәк қәлбни елип ташлаймән, уларға меһрлик бир
қәлбни беримән. □ ■ 20 Шуниң билән улар Мениң
бәлгүлимилиримдә жүриду, Мениң һөкүмлиримни
чиң тутуп уларға әмәл қилиду. Улар Мениң хәлқим
болиду, Мән уларниң Худаси болимән.■
21 Бирақ көңүллири ләнәтлик нәрсиләргә вә
жиркиничлик қилмишлириға беғишланғанлар
болса, Мән уларниң йоллирини өз бешиға
чүшүримән», — дәйду Рәб Пәрвәрдигар».■

Худаниң шан-шәриви Йерусалимдин чиқип кетиду

22 Керублар қанатлирини яйди, уларниң чақлири өз
йенида туратти; Исраилниң Худасиниң шан-шәриви
улар үстидә жуқури туратти; 23 вә Пәрвәрдигарниң
шан-шәриви шәһәрниң оттурисидин чиқип,
шәһәрниң шәриқ тәрипидики тағ үстидә тохтиди.
□ 24 Шуниң билән Роһ мени көтирип, Худаниң Роһи
бәргән бу көрүнүштә мени Калдийәгә, йәни сүргүн
болғанларға апарди; шуан мән көргән бу көрүнүш
мәндин кәтти. □

□ **11:19 «уларға меһрлик бир қәлбни беримән»** — ибраний тилида сөзмусөз: «уларға гөшлүк бир қәлбни беримән» дегәнликтур. ■ **11:19** Йәр. 32:39; Әз. 36:26 ■ **11:20** Йәр. 24:7; 30:22; 31:1; 32:38 ■ **11:21** Әз. 9:10 □ **11:23 «Пәрвәрдигарниң шан-шәриви ... шәһәрниң шәриқ тәрипидики тағ үстидә тохтиди»** — бу тағ «Зәйтун теғи»дур. Әзакиял пәйғәмбәр Пәрвәрдигарниң шан-шәривини шу вақитта йәнә көрмиди. Әзакиялниң һәммә бешарәтлирини умумлаштуруп қариғанда, Худаниң шан-шәриви шу чағда тағда узун турмай Исраил зиминидинму мутләқ кәтти. Бирақ кейин (43-бапта) у мошу шан-шәрәп йәнә шәриқ тәрипидин келиватқанлиғини көриду. □ **11:24 «Роһ мени көтирип, ... мени Калдийәгә, йәни сүргүн болғанларға апарди»** — «Калдийә» Бабил империйәсиниң бир қисми.

25 Шуниң билән мән сүргүн болғанларға Пәрвәрдигар
маңа көрсәткән барлиқ ишларни сөзләп бәрдим.

12

Йерусалим аһалисиниң сүргүн болушиниң сүрәтлиниши

1 Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ дейилди:
— 2 И инсан оғли, сән асий бир жәмәт арисида
турисән; уларниң көрүшкә көзи бар амма көрмәйду,
аңлашқа қулиқи бар, амма аңлимайду, чүнки улар
асий бир жәмәттур. ■ 3 Вә сән, и инсан оғли, сүргүн
болғучиниң жүк-тақлирини тәйярлап қойғин; вә
күндүздә уларниң көз алдида сүргүн болғучидәк
өз жайиңдин башқа жайға барғин. Гәрчә улар
асий бир жәмәт болсиму, еһтималлиғи йоқ әмәски,
улар чүшинип йетиду. 4 Күндүздә уларниң көз
алдида сүргүн болушқа тәйярлиған жүк-тақлардәк
жүк-тақлириңни елип чиқ; андин кәч кирәй дегәндә
уларниң көз алдида сүргүн болидиған кишиләрдәк
жайиңдин чиқип кәткин; □ 5 тамни колап тешип,
жүк-тақлириңни елип чиққин; □ 6 уларниң көз
алдида буни мүрүңгә елип, гугумда көтирип чиқип

■ **12:2** Йәш. 6:9; Йәр. 5:21; Әз. 2:3-8; 3:26, 27 □ **12:4 «Күндүздә уларниң көз алдида сүргүн болушқа тәйярлиған жүк-тақлардәк жүк-тақлириңни елип чиқ; андин кәч кирәй дегәндә ... жайиңдин чиқип кәткин;...»** — 4-6-айәтләрдики буйруқ бәлким 3-айәттики буйруқни тәпсилийрәк чүшәндүриду. □ **12:5 «Тамни колап тешип, ... чиққин»** — «там» бәлким һойлиниң теми.

кәткин; йәрни көрәлмәслигиң үчүн йүзүңни япқин; чүнки Мән сени Исраил җәмәтигә бешарәт қилдим.□

7 Вә мән буйрулған бойичә шундақ қилдим; күндүздә мән сүргүн болғучи кишидәк жүк-тақлиримни елип чиқтим; вә кәч киргәндә қолум билән тамни колап тешип, йүл-тақилиримни чиқирип, гүгүмдә уларниң көз алдида мүрәмгә елип көтирип маңдим.

8 Әтигәндә Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип
мундақ дейилиди: — 9 «И инсан оғли, Исраил
җәмәти, йәни асий бир җәмәт, сәндин: «Бу немә
қилғиниң» дәп сориған әмәсму? 10 Уларға: «Рәб
Пәрвәрдигар мундақ дәйду: Бу жүкләнгән вәһий Йерусалимдики шаһзадә һәм шу йәрдики барлиқ Исраил җәмәтидикиләр тоғрилиқтур» — дегин.□

11 Уларға: «Мән силәр үчүн бешарәт. Мән
қандақ қилған болсам, әнди уларғиму шундақ
ишлар қилдурулиду; улар әсир болуп сүргүн
болиду» — дегин. 12 Улар арисидики шаһзадә
өз жүк-тақлирини гугумдә мүрисидә көтирип чиқиду; улар тамни колап тешип төшүктин нәрсилирини чиқириду; у өз йүзини йепип
зиминни көрәлмәйдиған болиду. ■ 13 Шуниң
билән Өз торумни униң үстигә яйимән, у Мениң қилтиғимда тутулиду; Мән уни Калдийләрниң зимини болған Бабилға апиримән, бирақ у у йәрни

□ **12:6 «...йәрни көрәлмәслигиң үчүн йүзүңни япқин; чүнки Мән сени Исраил җәмәтигә бешарәт қилдим»** — бу бешарәт кейинки айәтләрдә (11-14) чүшәндүрүлиду. □ **12:10 «Йерусалимдики шаһзадә»** — Зәдәкия падишадур. Бирақ Әзакиял пәйғәмбәр бәлким уни әрзимәс дәп қариғачқа, уни һәргиз «падиша» демәйду. ■ **12:12** 2Пад. 25:4

өз көзи билән көрмәйду; у шу йәрдә өлиду. □ ■
14 Униңға ярдәмләшкән өп-чөрисидикиләрниң
һәммисини һәм барлиқ қошунлирини Мән барлиқ
шамалға тарқитиветимән; Мән қилични ғилаптин
суғуруп уларни қоғлаймән. ■ 15 Мән уларни
әлләр арисиға тарқитивәткинимдә, мәмликәтләр
ичигә таратқинимда улар Мениң Пәрвәрдигар
екәнлигимни тонуп йетиду.
16 Бирақ уларниң ичидики аз бир қисмини, қилич,
ачарчилиқ һәм ваба кесилидин халас қилимән;
мәхситим шуки, уларға өзлири баридиған әлләрдә
өзлиригә жиркиничлик қилмишлирини етирап
қилдуруштин ибарәт; шуниң билән улар Мениң
Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетиду».□

17 Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ дейилди:
—
18 «Инсан оғли, өз нениңни титригән һалда йегин,
сүйүңни дир-дир қилип әнсиригән һалда ичкин;
19 һәм шу зиминдики кишиләргә мундақ дәп
ейтқин: «Рәб Пәрвәрдигар Йерусалимдикиләр вә

□ **12:13 «...у Мениң қилтиғимда тутулиду; Мән уни Калдийләрниң зимини болған Бабилға апиримән, бирақ у у йәрни өз көзи билән көрмәйду; у шу йәрдә өлиду»** — бу бешарәт тез әмәлгә ашурулди. Зәдәкия падиша Бабил империйәсиниң Йерусалимни қоршивалған муһасириси астида бөсүлгән сепилдин өтүп қачмақчи еди. Бабил әскәрлири уни тутувелип Небоқаднәсарниң алдиға елип барди, Небоқаднәсар униң көзлирини оювәтти. У Бабилда өлди («Йәр.» 52:11ни, «2Пад.» 25:1-7ни көрүң). Мошу текстләрдә дейилгән «ишик» бәлким тосулған яки бузулған болуши мүмкин, шуңа кечиш үчүн «тамни колаш» керәк еди. ■ **12:13** Әз. 17:20 ■ **12:14** Әз. 5:10,12 □ **12:16 «шуниң билән улар Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетиду»** — мошу жүмлидики «улар» бәлким ят әлләр; улар Исраил җамәтини басқан балаю-апәтләрни Исраиллардин аңлап, бу ишларни Пәрвәрдигарниң җазаси дәп чүшиниду.

Исраил зиминидә туруватқанлар тоғрилиқ мундақ
дәйду: «Улар өз ненини әнсирәш ичидә йәйду,
сүйини дәккә-дүккидә ичиду; чүнки зиминдә
туруватқанларниң җәбир-зулуми түпәйлидин, у йәр
һәммиси йәксан қилиниду. ■ 20 Аһалилик шәһәрләр
харабә болуп, зимин вәйранә болиду; шуниң билән
силәр Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп
йетисиләр».
21 Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ дейилди:
—
22 «И инсан оғли, Исраил зиминидә: «Күнләр
узартилиду, һәр бир аламәт көрүнүш бекарға
кетиду» дегән мақални ейтқини немиси? □ 23 Әнди
уларға: — Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду:
«Мән бу мақални йоқ қилимән; Исраилда бу мақал
иккинчи ишлитилмәйду; сән эксичә уларға: «Күнләр
йеқинлашти, һәр бир аламәт көрүнүшниң әмәлгә
ашурулушиму йеқинлашти» — дегин. 24 Чүнки
Исраил җәмәтидә ялған «аламәт көрүнүш» яки
адәмни учурудиған палчилиқлар қайта болмайду.
25 Чүнки Мән Пәрвәрдигардурмән; Мән сөз қилимән,
һәм қилған сөзүм чоқум әмәлгә ашурулиду, йәнә
кечиктүрүлмәйду. Чүнки силәрниң күнлириңларда,
и асий җәмәт, Мән сөз қилимән һәм уни әмәлгә
ашуримән» — дәйду Рәб Пәрвәрдигар».
26 Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ дейилди:
—
27 «И инсан оғли, мана, Исраил җәмәтидикиләр
сениң тоғрилиқ: «У көргән аламәт көрүнүшләр

■ **12:19** Әз. 4:16 □ **12:22** **«Күнләр узартилиду, һәр бир аламәт көрүнүш бекарға кетиду»** — бу мақал бәлким Исраилларниң көп пәйғәмбәрләрниң агаһландурушлириға болған гуманлирини яки бәлки хәлиқниң пәйғәмбәрләрниң агаһландурушлириға қулақ салмаслиққа болған банисини ипадиләйду.

узун күнләрдин кейинки вақитларни көрситиду, у
бизгә жирақ кәлгүси тоғрилиқ бешарәт бериду» —
дәйду. 28 Шуңа уларға: — Рәб Пәрвәрдигар
мундақ дәйду: «Мениң сөзлиримдин һеч қайсиси
йәнә кечиктүрүлмәйду, бәлки қилған сөзүм әмәлгә
ашурулиду, дәйду Рәб Пәрвәрдигар» — дегин».

13

Сахта пәйғәмбәрләргә болған агаһ

1 Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ дейилди:
—
2 «И инсан оғли, сән Исраилниң бешарәт
бәргүчи пәйғәмбәрлири, йәни өз тәсәввури билән
бешарәт бәргүчиләрни әйипләп бешарәт берип:
«Пәрвәрдигарниң сөзини аңлаңлар!» — дегин.
3 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Өз роһиға
әгишип маңидиған, һеч вәһийни көрмигән
һамақәт пәйғәмбәрләрниң һалиға вай! 4 И Исраил,
сениң пәйғәмбәрлириң худди харабиләр арисида
жүрүватқан түлкиләрдәк болди. 5 Силәр бөсүлгән
җайларға чиқмиғансиләр, униң Пәрвәрдигарниң
күнидә болидиған җәңдә пухта туруши үчүн Исраил
җәмәтиниң бузулған темини һеч ясимидиңлар.□
6 «Пәрвәрдигар мундақ дәйду» дегүчиләр болса пәқәт
сахта бир көрүнүшни вә ялған пални көргәнләрдин

□ **13:5 «Силәр бөсүлгән җайларға чиқмиғансиләр, униң Пәрвәрдигарниң күнидә .. Исраил җәмәтиниң бузулған темини һеч ясимидиңлар»** — бу гәпму сахта пәйғәмбәрләргә ейтилған: 4-айәт бойичә улар «харабиләр арисида жүргән түлкиләрдәк» болиду — бәлким Исраил җәмийитиниң бузулған әһвалиға задила қаримай, пәқәт өзлири үчүн кичиккинә бир «уга төшүгини» колаш билән шуғуллиниватиду.

ибарәттур; Пәрвәрдигар уларни әвәтмигән; бирақ
улар өз сөзиниң әмәлгә ашурулушини үмүт
қилиду. 7 Силәр «Пәрвәрдигар мундақ дәйду»
дегиниңларда, Мән һеч сөз қилмиған турсам,
силәр сахта бир «аламәт көрүнүш»ни көргән, ялған
пални ейтқан әмәсму? 8 Шуңа Рәб Пәрвәрдигар
мундақ дәйду: «Силәр ойдурма сөзлигиниңлар,
ялған «аламәт көрүнүш»ләрни көргиниңлар
түпәйлидин, әнди мана, Мән силәргә қаршимән,
— дәйду Рәб Пәрвәрдигар, 9 — Мениң қолум
сахта «аламәт көрүнүш»ни көргән вә ялған пални
ейтқан пәйғәмбәрләр билән қаршилишиду; улар
өз хәлқимниң кеңишидә олтармайду, улар Исраил
җәмәтиниң нәсәбнамисидә хатириләнмәйду; улар
Исраилниң зиминиға һеч киргүзүлмәйду; шуниң
билән силәр Мениң Рәб Пәрвәрдигар екәнлигимни
тонуп йетисиләр.
10 Бәрһәқ, улар теч-аманлиқ болмиғандиму «теч-
аманлиқ!» дәп җар селип, хәлқимни езиқтурғанлиғи
үчүн, бириси непиз ара тамни қопурса, улар келип
пәқәт уни һак сугақ билән ақартип қойғанлиғи үчүн
— 11 Тамни һак сугақ билән ақартиватқанларға: «Бу
там жиқилиду!» дегин! Кәлкүндәк бир ямғур яғиду!
И йоған мөлдүрләр, силәр чүшисиләр! Дәһшәтлик
бир шамал чиқиду; □ 12 вә мана, там өрүлүп
чүшкәндә, хәқ силәрдин: «Силәр бу тамни сугиған
һак сугақ қени!» дәп соримамду?
13 Шуңа Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: «Өз
қәһрим билән дәһшәтлик бир шамал партлитип

□ **13:11 «Тамни һак сугақ билән ақартиватқанларға: «Бу там жиқилиду!» дегин!»** — Әзакиял сахта пәйғәмбәрләрни мәсъулийәтсиз тамчиларға охшитиду. Непиз бир тамни пухта сугап күчәйтишниң орнида, улар пәқәт чирайлиқ көрүнүш үчүн уни һак билән ақартиду.

чиқиримән; Мениң аччиғимдин кәлкүндәк бир ямғур вә һәммини һалак қилидиған қәһрлик мөлдүрләр яғиду.
14 Шуниң билән Мән силәр һак сугақ билән ақартқан тамни ғулитип, униң улини ашкарә қилип, уни йәр билән йәксан қилимән; у ғулап чүшкәндә, силәр униң арисида һалак болисиләр; вә Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетисиләр.
15-16 Шундақ қилип Мән қәһримни там һәм уни һак сугақ билән ақартқанларниң үстигә чүшүрүп пиғандин чиқимән; вә: «Там йоқ болди, шундақла уни һак сугақ билән ақартқанлар, йәни Йерусалим тоғрилиқ бешарәт бәргүчи, һеч теч-аманлиқ болмиғандиму у тоғрилиқ теч-аманлиқни көрсәткән «аламәт көрүнүш»ни көргән Исраилниң пәйғәмбәрлириму йоқ болди» — дәймән».□

«Аял пәйғәмбәрләр» тоғрилиқ бешарәт

17 «Әнди сән, и инсан оғли, өз тәсәввури бойичә бешарәт бәргүчи өз хәлқиңниң қизлириға йүзүңни қаритип, уларни әйипләп бешарәт берип мундақ дегин: —
18 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: «Өз беғишлириниң һәр биригә *сеһирлик* биләйүзүкләрни қадап, жанларни қапқанқа елиш үчүн һәр қандақ егиз-пакар адәмләрниң бешиға пәрәнчини ясиғанларға вай! Әнди силәр өз хәлқимниң жанлирини қапқанқа чүшүрүп, жанлириңларни сақ қалдуримиз

□ **13:15-16 «Мән қәһримни там һәм уни һак сугақ билән ақартқанларниң үстигә чүшүрүп пиғандин чиқимән; вә ... дәймән»** — мәзкур бешарәттики әң ахирқи айәт бойичә бу «непиз там» Йерусалимни көрситиду, әнди сахта пәйғәмбәрләр униң бузуқ йәрлирини пухта қилмай, пәқәт һәммиси чирайлиқ көрүнсүн дәп уни «сахта бешарәтләр» билән ақартиду.

дәватамсиләр? □ 19 Нәччә тутам арпа, нәччә чишләм
нанни дәп силәр Маңа купурлук қилип, ялған сөзгә
қулақ салидиған Мениң хәлқимгә ялғанчилиғиңлар
арқилиқ өлмәскә тегишликлирини өлтүрүп,
тирик қалмаслиққа тегишликлирини һаят
қалдурмақчимусиләр?■
20 Шуңа Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: «Мана,
Мән силәрниң қушларни қапқанқа чүшүргәндәк
кишиләрни қапқанқа чүшүргүчи сеһирлик
«теңиқ»лириңларға қаршимән, Мән уларни
билигиңлардин житип ташлаймән; шуниң билән
силәр қушларни қапқанқа чүшүргәндәк тутқан
кишиләрни әркинликкә учуриветимән.
21 Мән силәрниң пәрәнжилириңларниму житип
ташливетип, хәлқимни қолуңлардин қутқузимән;
улар йәнә қолуңларда олжа болуп турмайду; шуниң
билән силәр Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп
йетисиләр.
22 Силәр ялғанчилиқ билән, Өзүм азар бәрмигән
һәққаний адәмләрниң көңлигә азар бәргәнлигиңлар
үчүн, шундақла рәзил адәмләрниң һаятини сақлап
қутқузушқа уларни рәзил йолидин яндурмай, әксичә
уларниң қолини күчәйткиниңлар үчүн, 23 силәр
қуруқ «аламәт көзүнүш»ләрни иккинчи болуп
көрмәйсиләр, яки ялған палчилиқ қилмайсиләр;
Мән Өз хәлқимни қолуңлардин қутқузимән; шуниң
билән силәр Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп
йетисиләр».

□ **13:18 «Өз беғишлириниң һәр биригә сеһирлик биләйүзүкләрни қадап, ... һәр қандақ егиз-пакар адәмләрниң бешиға пәрәнчини ясиғанларға вай!»** — аяллар бу «биләйүзүк» вә «пәрәнжә»ләрни қандақ ишләткәнлиги анчә ениқ болмисиму, лекин шүбһисизки, улар арқилиқ сеһирлик, жадугәрлик йолида һәр қандақ адәмләрни дәмиди қилип өз индикигә кәлтүрмәкчи болған; 19-айәт техиму көп тәпсилатларни бизгә тәминләйду. ■ **13:19** Мик. 3:5

14

Бутпәрәслик қилидиғанларға вай!

1 Исраил ақсақаллириниң бәзилири Мениң йенимға
келип алдимда олтиришти. ■ 2 Вә Пәрвәрдигарниң
сөзи маңа келип мундақ дейилди: —
3 «И инсан оғли, мошу адәмләр өз бутлирини
көңлигә тикләп, адәмләрни путлаштуридиған
өз қәбиһлигини көз алдиға қойған еди. Әнди
уларниң Мени издәп Мәндин йол соришини қобул
қиламдимән? 4 Әнди уларға сөз қилип мундақ
дегин: — Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду:
«Исраил җәмәтидики көңлидә өз бутлирини тикләп,
адәмләрни путлаштуридиған өз қәбиһлигини көз
алдиға қоюп, андин пәйғәмбәр алдиға келидиған
һәр бир адәмни болса, Мәнки Пәрвәрдигар униңға
бутлириниң көплүги бойичә җавап қайтуримән.
5 Шундақ қилип Мән Исраил җәмәтиниң көңлини
Өзүмгә егилдуримән; чүнки улар барлиқ бутлири
билән Маңа ят болуп кәтти».
6 — Шуңа Исраил җәмәтигә мундақ
дегин: — Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду:
«Товва қилиңлар! Бутлириңлардин йенип
йенимға қайтип келиңлар! Барлиқ жиркиничлик
қилмишиңлардин йүзүңларни өрүңлар! 7 Чүнки
Исраил җәмәтидики өзлирини Мәндин айрип,
өз бутлирини көңлидә тикләп, адәмләрни
путлаштуридиған өз қәбиһлигини көз алдиға қоюп,
андин Мәндин сораш үчүн пәйғәмбәрниң алдиға
келидиған һәр қайси адәм яки шуниңға охшаш
Исраилда туруватқан һәр қайси мусапирлар болса,
Мәнки Пәрвәрдигар Өзүм уларға җавап қайтуримән;
8 Мән мошу кишини бир агаһ бешарити қилип уни

■ **14:1** Әз. 20:1

сөз-чөчәккә қалдурушқа йүзүмни униңға қарши
қилимән; Мән хәлқимниң арисидин уни үзүп
ташлаймән; шуниң билән силәр Мениң Пәрвәрдигар
екәнлигимни тонуп йетисиләр. ■ 9 Бирақ пәйғәмбәр
өзи езиқтурулуп, бир бешарәтлик сөз қилған болса,
у чағда Өзүм Пәрвәрдигар шу пәйғәмбәрни езитқуға
учратқанмән; Мән униңға қарши қолумни узартип,
уни хәлқим арисидин һалак қилимән. □ ■ 10 Улар
қәбиһлигиниң җазасини тартиду; пәйғәмбәргә
берилидиған җаза билән сориғучиға берилидиған
җаза охшаш болиду.
11 Шуниң билән Исраил
җәмәти йәнә Мәндин чәтнәп кәтмәйду, яки йәнә
асийлиқлири билән өзлирини булғимайду; улар
Мениң хәлқим, вә Мән уларниң Худаси болимән» —
дәйду Рәб Пәрвәрдигар».

Келиватқан җазани һәтта һәққаний кишиләрму Исраилдин яндурмайду

12 Вә Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ
дейилди: —
13 «И инсан оғли, мәлум бир зимин Маңа асийлиқ
қилип гуна қилғанда, Мән шуниң билән қолумни
униңға қарши узартип, уларниң йөләнчүки болған
ненини қурутуветип, униң үстигә ачарчилиқни

■ **14:8** Қан. 28:37; Әз. 5:15 □ **14:9** **«Бирақ пәйғәмбәр өзи езиқтурулуп, бир бешарәтлик сөз қилған болса, у чағда Өзүм Пәрвәрдигар шу пәйғәмбәрни езитқуға учратқанмән;...»** — мошу дегини, Пәрвәрдигар адәмләрни езиқтурушни халайду дегәнлик әмәс, әлвәттә. Бирақ Өз адими болған пәйғәмбәр адәмгә хушамәт қилмақчи болса яки өз мәнпәәтини көзләп жүридиған болса, әнди шу чағда Худа униаздуруши, езитқуға учритиши яки яман роһларниң қолиға тапшуруши мүмкин. Шу чағда униң ейтқан сөзиниң һәммиси қуруқ болиду, амма у өзи униңға ишиниду. ■ **14:9** Әз. 13:1, 2, 9

әвәтимән һәм инсан вә һайванларни униңдин
үзимән; □ ■ 14 әнди у чағда Нуһ, Даниял вә Аюптин
ибарәт үч һәзрәт униңда туруватқан болсиму, улар
өз һәққанийлиғи түпәйлидин пәқәт өз җанлиринила
сақлиялған болатти — дәйду Рәб Пәрвәрдигар.□
15 Әгәр Мән зиминдин житқуч һайванларни
өткүзсәм, улар уни балилиридин жуда қилса,
һайванлар түпәйлидин униңдин өткүчи һеч бир адәм
болмай, у вәйранә болса, 16 әнди Мән өз һаятим билән
қәсәм қилимәнки, — дәйду Рәб Пәрвәрдигар —
мошу үч һәзрәт униңда туруватқан болсиму,
улар нә өз оғуллири нә қизлирини қутқузалмайтти;
улар пәқәт өз җанлирини қутқузалайтти, зиминниң
өзи вәйранә пети қалатти.
17 Яки болмиса Мән шу зиминға қилични чүшүруп,
униңдин инсан һәм һайванни үзүвәткән болсам,
18 әнди һаятим билән қәсәм қилимәнки, — дәйду
Рәб Пәрвәрдигар — мошу үч һәзрәт униңда
туруватқан болсиму, улар нә өз оғуллири нә
қизлирини сақлап қутқузалмайтти; улар пәқәт өз
җанлирини қутқузалайтти.
19 Яки болмиса Мән шу зиминға ваба кесилини
чүшүруп, Өз қәһримни қан төктүрулүши билән
үстигә төксәм, униңдин инсан һәм һайванни
үзүвәткән болсам, 20 әнди һаятим билән қәсәм
қилимәнки, — дәйду Рәб Пәрвәрдигар —
Нуһ, Даниял вә Аюптин ибарәт үч һәзрәт униңда

□ **14:13 «йөләнчүки болған нени»** — ибраний тилида «нан болған һасиси» дейилиду; 4:16-айәттики изаһатни көрүң. ■ **14:13** Лав. 26:26; Әз. 4:16; 5:16 □ **14:14 «у чағда Нуһ, Даниял вә Аюптин ибарәт үч һәзрәт униңда туруватқан болсиму,...»** — Даниял пәйғәмбәр он үч жил илгири Бабилға сүргүн болуп, андин Небоқаднәсар үчүн баш вәзир қилинған.

туруватқан болсиму, улар нә өз оғлини нә қизини
қутқузалмайтти; улар пәқәт һәққанийлиғи билән өз
җанлирини қутқузалайтти.
21 Әнди Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Әнди
шундақ болғандин кейин, инсан һәм һайванни
үзүветиш үчүн Йерусалимға төрт җазайимни, йәни
қилич, ачарчилиқ, житқуч һайван вә ваба кесилини
чүшүрсәм қандақ болар?
22 Бирақ мана, униңда қелип қалғанлар болиду, йәни
оғул-қизлар униңдин чиқирилип қутқузулиду; мана,
улар силәрниң йениңларға чиқип, силәр уларниң
йоллири һәм қилмишлирини көрүп йетисиләр;
шуниң билән силәр Мән Йерусалимға чүшүргән
күлпәт, йәни униңға чүшүрүлгән барлиқ ишлар
тоғрилиқ тәсәлли алисиләр; 23 әнди силәр уларниң
йоллири һәм қилмишлирини көргиниңларда,
улар силәргә тәсәлли епкелиду; силәр Мениң
униңда барлиқ қилған ишлиримни бекардин-бекар
қилмиғанлиғимни тонуп йетисиләр, — дәйду Рәб
Пәрвәрдигар».□

15

Үзүм тели тоғрилиқ тәмсил

1 Вә Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ
дейилди: —

□ **14:23 «әнди силәр уларниң йоллири һәм қилмишлирини көргиниңларда, улар силәргә тәсәлли епкелиду...»** — әслидә сүргүн болғанлар Йерусалимға чүшкән балаю-апәтни аңлап бәлким интайин азаплиниши мүмкин еди. Бирақ қачқанлар кәлгәндә, уларниң қияпитини вә қилмишлирини көрүп, улар бу ишниң һәқиқәтән Худаниң адил җазаси екәнлигини чүшинип йетип, «бу җаза һәммиси дурус» дәп көңли җайиға чүшүши керәк.

2 «И инсан оғли, үзүм тели яғичиниң башқа дәрәқ
яғачлиридин немә артуқчилиғи бар, униң шехиниң
ормандики дәрәқләр арисида немә алаһидилиги
бар? 3 Униңдин бирәр жабдуқни ясашқа материял
алғанниң пайдиси барму? Униңдин чиниләрни
асқидәк қозуқни ясиғили боламду? 4 Мана, у отқа
йеқилғу болғанда, от униң икки учини көйдүргәндә,
оттурисиму йерим көйгәндә, әнди уни бирәр ишқа
ишләткили боламду? 5 Мана, у сақ болғанда, һеч
қандақ ишқа ишләткили болмиған йәрдә, әнди от уни
көйдүрүп йәп кәткәндә, уни бирәр ишқа ишләткили
боламду?
6 Шуңа Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: «Мән
ормандики дәрәқләр арисидики үзүм телиниң
яғичини отқа тапшурғинимдәк, Йерусалимда
туруватқанларни отқа тапшуримән. 7 Йүзүмни
уларға қарши қилип қаритимән; улар бир оттин
чиқса, башқа бир от уларни йәветиду. Өз йүзүмни
уларға қарши болуп қаратқанда, силәр Мениң
Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетисиләр.
8 Уларниң қилған вапасизлиқлири түпәйлидин
мән зиминни вәйранә қилимән» — дәйду Рәб
Пәрвәрдигар».□

16

Вапасиз Йерусалим

1 Вә Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ
дейилди: —

□ **15:8 «... Уларниң қилған вапасизлиқлири түпәйлидин Мән зиминни вәйранә қилимән»** — бу бабтики «үзүм тели» дегән тәмсил үстидә «Қошумчә сөз»имиздә тохтилимиз.

2 И инсан оғли, өзиниң жиркиничлик
қилмишлирини Йерусалимниң йүзигә селип мундақ
дегин: —

3 Рәб Пәрвәрдигар Йерусалимға мундақ дәйду:
«Сениң әслий затиң вә туғулушуң Қананийларниң
зиминида болған; сениң атаң Аморий, апаң Хиттий
қиз еди. □ 4 Сениң туғулушуға кәлсәк, сән туғулған
күнүңдә киндигиң кесилмигән, сән суда жуюлуп
пакиз қилинмиған; һеч ким саңа туз сүркмигән яки
сени закилимиған.

5 Һеч кимниң көзи мошу ишлар үчүн саңа рәһим
қилмиған яки ичини саңа ағритмиған; әксичә сән
далаға ташливетилгәнсән, чүнки туғулған күнүңдә
кәмситилгәнсән.

6 Шу чағда Мән йениңдин өтүп кетиветип, сени
өз қениңда еғинап ятқиниңни көргән; вә Мән өз
қениңда ятқан һалитиңдә саңа: «Яшиғин!» —
дедим. Бәрһәқ, сән өз қениңда ятқан һалитиңдә Мән
саңа: «Яшиғин!» — дедим.

7 Мән сени даладики от-чөпләрдәк айниттим; сән
өсүп хелә бой тартип чирайлиқ безилип вайиға
йәттиң; көксилириң шәкилләнди, чачлириң үзүн

□ **16:3 «...сениң атаң Аморий, апаң Һиттий қиз еди»** — Исраилниң әждати Ибраһим вә аяли Сараһ, әлвәттә. Мошу айәт вә кейинки 1-14-айәтләрниң бәлким үч муһим мәзмуни бар: (1) Ибраһим өзи әсли Қанаандикиләрдәк бутпәрәс адәм еди («Йә.» 24:2) — Худа уни зор меһри-шәпқитидин Өзиниң адими болуши үчүн талливалған; (2) Пәрвәрдигарниң буйруқлириға хилап һалда, Исраил Қанаан зиминиға киргәндә уларниң көп оғул-қизлири йәрлик (бутпәрәс Қананий, Аморий, Һиттий) қиз-жигитләр билән той қилған; (3) Исраил Қанаан зиминиға киргәндә Қанаандикиләрниң бутпәрәс яман адәтлирини қобул қилип уларға инатайин охшаш болуп кәткән еди.

өсти; бирақ сән техи туғма-яланғач един. □ 8 Мән
йәнә йениңдин өтүветип саңа қаридим; мана, ишқ-
муһәббәт мәзгилиң йетип кәлди; Мән тонумниң
пешини үстүңгә йейип қоюп, яланғачлиғиңни
әттим; Мән саңа қәсәм ичип, сән билән бир
әһдә түздум, дәйду Рәб Пәрвәрдигар, вә сән
Мениңки болдуң. □ ■ 9 Мән сени су билән жуюп,
қениңни тениңдин жуюветип, саңа пурақлиқ
майни сүрттүм. 10 Мән саңа кәштилик көйнәкни
кийгүзүп, айиғиңға дәлфин терисидин тиккән
кәшләрни саптим; сени непис канап билән орап,
жипәк билән йепип қойдум. 11 Сени зибу-зиннәтләр
билән пәрдазлидим, қоллириңға биләйүзүкләрни,
бойнуңға марҗанни тақап қойдум; 12 бурнуңға
һалқини, қулақлириңға зириләрни, бешиңға гөзәл
тажни кийгүздум. 13 Шундақ қилип сән алтун-күмүч
билән пәрдазландиң; кийим-кечәклириң непис
канап, жипәк вә кәштилик рәхттин еди. Йегиниң
ақ ун, бал һәм зәйтун мейи еди; сән интайин
гөзәл болуп, ханиш мәртивисигә көтирилдуң.
14 Гөзәллигиң түпәйлидин әлләрдә даңқиң чиқти;
чүнки Мән саңа көркәмлигимни беғишлишим
билән гөзәллигиң камаләткә йәтти, — дәйду Рәб
Пәрвәрдигар.
15 — Бирақ сән гөзәллигиңгә тайинип,
даңқиңдин пайдилинип паһишә болдуң; сән һәр

□ **16:7 «сән өсүп хелә бой тартип чирайлиқ безилип вайиға йәттиң»** — ахирқи жүмлигә қариғанда, «чирайлиқ безилип вайиға йәттиң» дегән сөз көксліри вә чачлири толуқ өскәнлигини көрситиши мүмкин. □ **16:8 «Мән тонумниң пешини үстүңгә йейип қоюп, яланғачлиғиңни әттим»** — қедимки заманларда әркәк киши қизниң үстигә кийим-кечигини йепиши шу қизни өз әмригә алмақчи болғанлиғини билдүрәтти. «Рут» 3:9-айәт, «Кан.» 22:30-айәтни көрүң. ■ **16:8** Яр. 22:16; 24:7

бир өткүчи кишигә паһишә муһәббәтлириңни
төктүң; гөзәллигиң униң болди! 16 Сән кийим-
кечәклириңдин елип өзүң үчүн рәңгарәң безәлгән
«жуқури җайлар»ни ясап, андин уларниң үстидә
бузуқлуқ қилғансән. Бундақ ишлар йүз берип
бақмиған, вә иккинчи йүз бәрмәйду!□
17 Сән Мән саңа беғишлиған гөзәл зибу-зиннәтлирим
вә алтун-күмүчүм билән әркәк мәбудларни ясап
улар билән бузуқлуқ қилғансән. □ 18 Сән өз
кәштилик кийимлириңни елип уларға кийгүздүң;
Мениң мейим вә Мениң хушбуюмни уларға сунуп
беғишлидиң; 19 Мән өзүңгә бәргән ненимни, Мән
саңа озуққа бәргән ақ ан, зәйтун мейи вә бални болса,
сән уларниң алдиға хушпурақ һәдийә сүпитидә атап
сундуң: ишлар дәл шундақ еди! — дәйду Рәб
Пәрвәрдигар.
20 — Униң үстигә сән Өзүмгә туғуп бәргән қиз-
оғуллириңни елип, мәбудларниң озуғи болсун дәп
уларни қурбанлиқ қилдиң. Сениң бузуқлуғуң азлиқ
қилғандәк, 21 сән Мениң балилиримни союп уларни
оттин өткүзүп мәбудларға атап қойдуңғу? ■
22 Сениң барлиқ жиркиничлик қилмишлириң һәм
паһишә бузуқлуқлириңда, сән яшлиғиңда туғма-
ялаңач болуп өз қениңда еғинап ятқан күнлириңни
һеч качан есиңгә кәлтүрмидиң. 23 Әнди сениң
бу рәзилликлириңдин кейин — (Вай, һалиңға

□ **16:16 «жуқури җайлар»** — бутпәрәслик қилидиған җайлар: 6:3-айәтниң изаһатини көрүң. □ **16:17 «алтун-күмүчүм билән әркәк мәбудларни ясап улар билән бузуқлуқ қилғансән»** — «бузуқлуқ» болса бутқа чоқунушни инсанниң Худаға болған вапасизлиғиға охшитиду; униң үстигә, Қанаандики бутларға чоқунуштәк «диний мурасимлар» көп вақитларда шәһваний бузуқлуқ, паһишивазлиқ билән бағлиқ еди. ■ **16:21** Йәш. 57:5

вай! — дәйду Рәб Пәрвәрдигар) 24 сән йәнә
өзүң үчүн бир пәштақ қуруп, һәр бир мәйданға
бир «жуқури жай»ни ясидиң; □ 25 сән һәр бир
кочиниң бешида «жуқури жай»иңни салдиң; сән
өз гөзәллигиңни жиркиничлик қилип, тениңни
һәр бир өткүчигә тутуп, путуңни ечип өзүңни
берип паһишә бузуқлуғуңни көпәйттиң. 26 Сән
ишқваз әрлиги чоң хошнаң болған Мисирлиқлар
билән бузуқлуқ өткүздүң; Мениң аччиғимни қозғап,
паһишә бузуқлуғуңни көпәйттиң. 27 Вә мана, Мән
Өз қолумни үстүңгә узартип, сениң несиваңни
азайтип қойдум. Мән сениңдин нәпрәтлинидиған,
бузуқ йолуңдин номус қилип чөчигәнләрниң, йәни
Филистийләрниң қизлириниң қолиға тапшурдум.■
28 Сән йәнә қанмай йәнә Асурийликләр билән
бузуқлуқ өткүздуң; бузуқлуқ өткүзгәндин кейин
йәнә қанаәт қилмидиң. 29 Шуңа сән содигәрниң
зимини, йәни Калдийә билән болған бузуқлуғуңни
көпәйтип, буниңдин йәнә қанаәт қилмидиң.
30 Мошундақ барлиқ ишларни, йәни номуссиз
паһишә аялниң ишлирини қилисән, неманчә суюқ
сениң қәлбиң! — дәйду Рәб Пәрвәрдигар,
31 Өзүңниң пәштиғиңни һәр кочиниң бешида
қуридиған, һәр бир мәйданда «жуқури жай»иңни
ясайдиған! Униң үстигә сән паһишә аялдәк әмәс
едиң, чүнки сән һәқни нәзириңгә алмайттиң!
32 И вапасиз аял, ериниң орнида ят адәмләргә
көңүл беридиған! 33 Хәқләр паһишә аялға һемишә

□ **16:24** **«сән... һәр бир мәйданға бир «жуқури жай»ни ясидиң»** — паһишә аяллар бәлким кочиларда жуқури бир жайда туруп «херидарлар»ни чақиратти. Мошу йәрдә «жуқури жай» әнди икки бислиқ болуп, йәнә «бутқа чоқунидиған жайлар»ни көрситиду.
■ **16:27** 2Тар. 28:18

һәқ бериду; бирақ сән ашнилириңни бузуқлуқ муһәббәтлиридин һозур елишқа һәряндин йениңға кәлсун дәп уларниң һәммисигә үстәк берип инъам қилисән; 34 бузуқлуқта сән башқа аялларниң әксисән, чүнки һеч ким сениң бузуқ муһәббитиңни издәп кәлмиди; сән үстәк бәрдиң, һеч һәқ саңа берилмиди — сән һәқиқәтән уларниң әксисән!
35 Шуңа, и паһишә аял, Пәрвәрдигарниң сөзини аңла!
36 — Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Сениң тәңгилириң төкүлүп, ашнилириң билән болған бузуқлуқлириң билән сениң уят йериң ашкариланғанлиғи түпәйлидин, барлиқ жиркиничлик мәбудлириң түпәйлидин, уларға атап сунған балилириңниң қени түпәйлидин —
37 шуңа мана, Мән сениң өзүңгә әйш-ишрәт мәнбәси қилған, барлиқ сөйгән һәм барлиқ нәпрәтләнгән ашнилириңни жиғимән — Мән уларни саңа қарши чиқирип әтрапиңдин жиғип, сениң уят йериңни уларға ашкарә қилимән, улар сениң барлиқ уят йериңни көриду. 38 Шуниң билән
сени бузуқлуқ қилған һәм қан төккән аялларни жазалиғандәк жазалаймән; Мән қәһр билән, оттәк ғәзивимниң тәливи билән үстүңгә қанлиқ жазани чүшүримән; 39 Вә Мән сени уларниң қолиға тапшуримән; улар сениң пәштақлириңни ғулитиду, сениң «жуқури жай»лириңни чеқип ташлайду; улар кийим-кечигиңни үстүңдин салдуруп ташлап, гөзәл зибу-зиннәтлириңни булап-талап, сени туғма-
яланаңач қалдуриду. 40 Улар саңа қарши бир топ кишиләрни жиғип епкелиду, улар сени чалма-кесәк қилиду һәм сени қиличлири билән чепиветиду.
41 Улар өйлириңни от билән көйдүриду, көп аялларниң көз алдида үстүңгә жазаларни чүшүриду; шуниң билән Мән сени паһишә аял болуштин

қалдуримән; сән йәнә һеч қандақ «муһәббәт һәққи»ни бәрмәйсән. ■

42 Шуниң билән Мән саңа қаратқан қәһримни тохтитимән, Мениң муқәддәслигимдин чиққан ғәзәп сәндин кетиду; Мән тиничлинип қайта аччиқланмаймән. □ 43 Сән яшлиқ күнлириңни есиңгә кәлтүрмидиң, әксичә мошу қилмишлириң билән Мени ғәзәпләндүрдүң; шуңа мана, өз йолуңни өз бешиңға қайтуримән, — дәйду Рәб Пәрвәрдигар, — шуниң билән бу бузуқлуқни башқа жиркиничлик қилмишлириң үстигә қошуп иккинчи қилмайсән.□ ■

Йерусалим, Самарийә вә Содом

44 Мана, мақалларни ишлитидиғанларниң һәммиси сән тоғрилиқ: «Аниси қандақ болса, қизи шундақ болар» дегән бир мақални тилға алиду. 45 Сән өз ери һәм балилиридин нәпрәтләнгән ананиң қизидурсән; һәм өз әрлири һәм балилиридин нәпрәтләнгән ача-сиңиллириңниң арилиғидикисән; сениң анаң болса Һиттий, сениң атаң Аморий еди.

■ **16:41** 2Пад. 25:9; Йәр. 52:13 □ **16:42** **«Мениң муқәддәслигимдин чиққан ғәзәп»** — Ибраний тилида «Мениң һәситим». □ **16:43** **«...бу бузуқлуқни башқа жиркиничлик қилмишлириң үстигә қошуп иккинчи қилмайсән»** — башқа бир хил тәрҗимиси: «...бу бузуқлуқни башқа нәпрәтлик қилмишлириң үстигә қошуп қилдиң әмәсму?» ■ **16:43** Әз. 9:10; 11:21; Лав. 19:29

□ 46 Сениң һәдәң болса сол тәрипиңдә турған
Самарийә, йәни у вә униң қизлири; сиңлиң болса
оң тәрипиңдә турған Содом вә униң қизлири.
47 Сән нә уларниң йоллиридида маңмиған, нә
уларниң жиркиничлик қилмишлири бойичә иш
қилмиғансән; Яқ! Бәлки қисқиғинә бир вақит
ичидә сән барлиқ йоллириңда улардин бузуқ
болуп кәттиң. □ 48 Өз һаятим билән қәсәм
қилимәнки, — дәйду Рәб Пәрвәрдигар, —
сиңлиң Содом, йәни у яки қизлири сән яки
сениң қизлириңниң қилмишлиридәк қилмиди; □
49 Мана, мошу сиңлиң Содомниң қәбиһлиги — у
вә қизлириниң тәкәббулуғи, нанлири мол,
әндишисиз азатилик күнлиридә ажиз-намратларниң

□ **16:45 «сениң анаң болса һиттий, сениң атаң Аморий еди»** — 3-айәттики изаһатта ейтилғандәк: — Исраилниң әждати Ибраһим вә аяли Сараһ, әлвәттә. Мошу айәт вә кейинки 1-14-айәтләрниң бәлким үч муһим мәзмуни бар: (1) Ибраһим өзи әсли Қанаандикиләрдәк бутпәрәс адәм еди («Йә.» 24:2) — Худа уни зор меһри-шәпқитидин Өзиниң адими болуши үчүн талливалған; (2) Пәрвәрдигарниң буйруқлириға хилап һалда, Исраил Қанаан зиминиға киргәндә уларниң көп оғул-қизлири йәрлик (бутпәрәс Қананий, Аморий, Һиттий) қиз-жигитләр билән той қилған; (3) Исраил қәнан зиминиға киргәндә қәнандикиләрниң бутпәрәс яман адәтлирини қобул қилип уларға инатайин охшаш болуп кәткән еди. □ **16:47 «Бәлки қисқиғинә бир вақит ичидә сән барлиқ йоллириңда улардин бузуқ болуп кәттиң»** — башқа бир хил тәрҗимиси: «бәлки уларниң қилмишлирини аз дәп, сән барлиқ йоллириңда улардин бузуқ болуп кәттиң». □ **16:48 «сиңлиң Содом, йәни у яки қизлири сән яки сениң қизлириңниң қилмишлиридәк қилмиди»** — бәлким оқурмәнләрниң есидә барки, Ибраһимниң дәвридә Содом шәһири әсли бәччивазлиқ гунайи үчүн Худа тәрипидин от билән һалак қилинған.

қолини һеч күчәйтмигәнлиги еди. □ ■ 50 Улар
тәкәббурлишип, Мениң алдимда жиркиничлик
ишларни қилди; Мән буни көргинимдә, уларни
йоқаттим.■
51 Самарийә болса сениң гуналириңниң
йеримидәкму гуна садир қилмиди; һалбуки,
сән болсаң жиркиничлик қилмишлириңни
уларниңкидин көп көпәйтип қилдиң; шундақ қилип
сән жиркиничлик қилмишлириң түпәйлидин ача-
сиңлиңни худди һәққанийдәк көрүндүргән едиң.
□ 52 Сән әслидә өз ача-сиңлиңниң үстидин һөкүм
қилғучи едиң; әнди сәнму, өз шәрмәндилигиңни
көтирип жүр! Сениң уларниңкидин техиму
нәпрәтлик гуналириң түпәйлидин улар сәндин
һәққаний көрүниду; шуңа сәнму ача-сиңлиңни
һәққаний көрсәткиниң түпәйлидин хижаләткә
қелип шәрмәндилигиңни көтирип жүр!□
53 Вә мән уларни сүргүндин, йәни Содом һәм

□ **16:49 «Мана, мошу сиңлиң Содомниң қәбиһлиги — у вә қизлириниң тәкәббулуғи, нанлири мол, әндишисиз азатилик күнлиридә аҗиз-намратларниң қолини һеч күчәйтмигәнлиги еди»** — бу айәт Содомниң бәччивазлиғидики асасий гуналирини көрситип, бүгүнки көп бай дөләтләргә яки бай адәмләргә чоңқур агаһ бериду. ■ **16:49** Яр. 18:20-21; 19; Ам. 5:12 ■ **16:50** Яр. 19:24 □ **16:51 «Самарийә болса сениң гуналириңниң йеримидәкму гуна садир қилмиди..»** — «Самарийә» мошу йәрдә «Шималий Падишаһлиқ»ни көрситиду. У Исраилниң он қәбилилик «Шималий Падишаһлиқ»иниң пайтәхти еди. Уларниң бутпәрәслиги түпәйлидин Худа Асурийә империйәсиниң вастиси билән миладийәдин илгәрки 722-жилда уларни җазалап сүргүн қилди. □ **16:52 «Сән әслидә өз ача-сиңлиңниң үстидин һөкүм қилғучи едиң;...»** — башқа бир хил тәрҗимиси: «Сән ача-сиңлиңниң үстидин яхши бир һөкүм чиқарғучи болуп қалдиң;...» — демәк, «уларни өз қилмишлириңға селиштуруп, уларни адил дәп көрсәттиң». Бирақ 56-айәт бизниң тәрҗимимизни қоллайду, дәп қараймиз.

қизлирини сүргүндин, Самарийә һәм қизлирини сүргүндин чиқирип, шундақла уларниң арисиға сүргүн болғанлириңни чиқирип сүргүнлүктин әслигә кәлтүримән; □ 54 шуниң билән уларға тәсәлли бәргиниңдә, сән өз шәрмәндилигиңни көтирисән, сениң барлиқ қилмишлириң түпәйлидин хиҗаләткә қалисән. □ 55 Сениң ача-сиңлиң, Содом һәм қизлири әсли һалиға, Самарийә һәм қизлириму әсли һалиға келиду; сәнму вә сениң қизлириң әслий һалиңларға келисиләр. 56-57 Сениң рәзиллигиң паш қилинмай, тәкәббурлуқта жүргән күнүңдә, сиңлиң Содом ағзиңда сөз-чөчәк болған әмәсмиди? Әнди һазир сән өзүң Сурийә қизлири вә униң әтрапидикиләрниң һәммиси һәмдә Филистийә қизлири, йәни сени көзгә илмайдиған әтрапиңдикиләрниң мазақ объекти

□ **16:53 «мән уларни сүргүндин, йәни Содом һәм қизлирини сүргүндин.. чиқирип, ... әслигә кәлтүримән»** — Содом шәһири әсли «Өлүк деңиз» бойида еди. «Өлүк деңиз»ниң әтрапидики шәһәрләр миладийәдин илгәрки 537-жилидин башлап қайтидин аһалилик болди. Содом шәһириниң өзиниң әсли дәл қәйәрдә екәнлигини билмәймиз. **«... Самарийә һәм қизлирини сүргүндин чиқирип, шундақла уларниң арисиға сүргүн болғанлириңни чиқирип сүргүнлүкдин әслигә кәлтүримән»** — бу бешарәт бәлким Парс императори Қорәшниң Бабил империйәси сүргүн қилған хәлиқләрни азат қилишлири билән (миладийәдин илгәрки 539-жили) қисмән башланған; кәлгүсидә толуқ әмәлгә ашурулиду, дәп ишинимиз: 37-бапта, «Йәһуда» вә «Исраил»ниң йеңидин «бир хәлиқ» болидиғанлиғи тоғрилиқ йәнә бир бешарәт бар. □ **16:54 «Шуниң билән уларға тәсәлли бәргиниңдә...»** — бу тәсәлли болса әлләрниң қалғанлириниң Йәһуда вә Йерусалимға чүшүрүлгән җазани көрүп «биз яманлиқ қилдуқ, бирақ улар биздин техиму яман қилди, техиму еғир җазани көриду» дәп тапқан тәсәллиси болуши керәк.

болуп қалдиң.□ ■
58 Сән бузуқлуғуң, жиркиничлик қилмишлириңниң
жазасини көтирисән, дәйду Пәрвәрдигар.
59 Чүнки Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Өз
қилғанлириң, йәни ичкән қәсәмиңни кәмситип,
әһдини бузғанлиғиң бойичә сени бир тәрәп қилимән;
□ 60 Һалбуки, Мән сениң билән яшлиқ күнлириңдә
түзгән әһдәмни әсләймән, һәм сән билән мәңгүлүк
бир әһдә түзимән. 61 Шуниң билән сән өзүңдин чоң
һәдилириң һәмдә сениңдин кичик сиңиллириңни
тапшурувалғиниңда, сән йоллириңни есиңгә
кәлтүрүп хиҗаләткә қалисән; чүнки мошу *ача-
сиңиллириңни* саңа қизлар сүпитидә тапшуримән;
бирақ бу ишлар сениңдики әһдә түпәйлидин
болмайду. □ 62 Мән Өз әһдәмни сән билән түзимән,
сән Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни билисән;
63 шуниң билән сени кәчүрүм қилғинимда, сән
қилмишлириңни есиңгә кәлтүрүп хиҗил болуп,
шәрмәндилигиң түпәйлидин қайтидин ағзиңни һеч
ачмайсән» — дәйду Рәб Пәрвәрдигар.

□ **16:56-57 «сиңлиң Содом ағзиңда сөз-чөчәк болған әмәсмиди?»** — башқа бир хил тәрҗимиси: «сиңлиң Содомни һәтта тилиңға алмайттиң». ■ **16:56-57** Йәш. 9:10-16 □ **16:59 «Өз қилғанлириң, йәни ичкән қәсәмиңни кәмситип, әһдини бузғанлиғиң бойичә...»** — «әһдә» шүбһисизки, Худа Муса пәйғәмбәр арқилиқ түзгән әһдә («Мис.» 19-20-бапни көрүң). □ **16:61 «...чүнки мошу ача-сиңиллириңни саңа қизлар сүпитидә тапшуримән; бирақ бу ишлар сениңдики әһдә түпәйлидин болмайду»** — ахирқи заманда Исраил хәлқи көп әлләргә Худаниң йолини көрситидиған яхши бир үлгә болиду. Бу ишлар Муса пәйғәмбәр арқилиқ «кона әһдә» билән әмәс, бәлки Худаниң улар билән йеңи «мәңгүлүк әһдә»си билән болиду.

17

Икки бүркүт тоғрилиқ тәмсил

1 Вә Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип шундақ
дейилди: —
2 И инсан оғли, бир тепишмақни оттуриға қоюп,
Исраил җәмәтигә бир тәмсилни сөзләп берип мундақ
дегин: —
3 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — «Кәң қанатлиқ,
зич рәңгарәң узун пәйлик чоң бир бүркүт Ливанға
келип, шу йәрдики егиз кедир дәриғиниң учидики
шахни алди; □ 4 У әң жуқури юмран бихини
үзүвелип, уни содигәрниң зиминиға апирип,
тиҗарәтчиләрниң шәһиригә тикти. □ 5 У йәнә
зиминдин башқа уруқни елип бағлиқ бир етизға
тикти; уни мол сулар бойида селип, сүгәт телидәк
тиклиди.
6 У өсүп, кәң йейилип, пәс бойлуқ үзүм тели болуп
чиқти; униң шахлири *бүркүт* тәрәпкә қарап өсти,
йилтизлириму униң астиға созулди. Шу йол билән
у үзүм тели болуп, шахланди, бихланди.□
7 Әнди кәң қанатлиқ, зич пәйлик йәнә бир чоң
бүркүт пәйда болди; вә мана, бу үзүм тели «У
мени суғарсун» дәп, тикилгән чөнәклиридин

□ **17:3 «узун пәйлик чоң бир бүркүт Ливанға келип...»** — тәмсилдики «Ливан» Йерусалимни көрситиду. □ **17:4 «У (чоң бүркүт) әң жуқури юмран бихини үзүвелип, уни содигәрниң зиминиға апирип, тиҗарәтчиләрниң шәһиригә тикти»** — тәмсилдики биринчи «чоң бүркүт» — Бабилниң императори Небоқаднәсар еди. У миладийәдин илгәрки 598-жилида Йерусалимға келип, Йәкония (яш падиша)ни, бәзи хан аилисидикиләр вә зиминдики әң уста һүнәрвәнләрни Бабилға апарди. Бу тәмсил 12-21-айәттә чүшәндүрүлиду. □ **17:6 «У өсүп, кәң йейилип, пәс бойлуқ үзүм тели болуп чиқти»** — «үзүм тели» Зәдәкия падишани көрситиду. У әслидә (Худаниң ирадиси бойичә) Бабил императориға бекинип ронақ тапти.

йилтизлирини униңға қарап тартти, шахлирини
униңға қарап созди; □ 8 Мана, у убдан шахлап мевә
бәрсун, есил үзүм тели болсун дәп мунбәт етизда,
мол сулар бойиға тикилгән еди».
9 Әнди Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — «У ронақ
тапамду? Уни қақшал қиливетиш үчүн *бүркүт*
йилтизлирини жулуп, мевисини кесивәтмәмду?
Униң юмран йопурмақлири хазан болиду; шу чағда
уни йилтизлиридин жулувелишқа күчлүк бир биләк
яки нурғун хәқләрниң һеч кериги болмайду. 10 Әнди
һәтта қайтидин тикилгән болса, ронақ тапамду?
Шәриқ шамили униңға тәккәндила таза қағҗирап
кәтмәмду? У тикилип өскән чөнәклиридә қағҗирап
кетиду».

Тәмсил чүшәндүрүлиду

11 Вә Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип шундақ
дейилди: —
12 «Асий җәмәттин: «Мошу ишларниң мәнасини
биләмсиләр?» дәп сорап, уларға мундақ дегин:
«Мана, Бабил падишаси Йерусалимға келип, униң
падишаси һәм шаһзадилирини елип өзи билән
Бабилға қайтуруп апарди.
13 Шу вақитта у падишаниң нәслидин бир кишини
елип униң билән әһдә түзүп униңға қәсәм ичкүзди.
У йәнә зиминдики есил-мөтивәр болғанларни униң
билән елип кәтти; 14 мәхсәт, падишалиқниң төвән
аҗиз һаләттә болуп, қәддини руслалмай, пәқәт униң
әһдисини тутуши билән җенини җан әткүзүш үчүн
еди.

□ **17:7 «Әнди кәң қанатлиқ,... йәнә бир чоң бүркүт пәйда болди»** — иккинчи чоң бүркүт шүбһисизки, Мисир падишаси (Псамметикус ИИ).

15 Бирақ у Мисир бизгә атлар һәм чоң қошунни тәминлисун дәп әлчилирини шу йәргә әвәтип, униңға асийлиқ қилди. Әнди у ронақ тапамду? Мундақ ишларни қилғучи тирик қаламду? У әһдини бузуп тирик қаламду? □ ■ 16 Мән
һаятим билән қәсәм қилимәнки, — дәйду Рәб Пәрвәрдигар, — бәрһәқ у өзини падиша қилған падишаниң зиминидә, — йәни униң қәсимини кәмситкән, әһдисини бузған һелиқи падишаниң зиминидә, — униң йенида, Бабилниң оттурисида өлиду.
17 Болидиған жәңдә, улар келип нурғун кишиләрни қириш үчүн *сепилға* чиқидиған дөңлүкләрни селип, потәйләрни қурғанда, Пирәвн күчлүк қошун һәм нурғунлиған әскәрләрни башлап кәлсиму, униң үчүн һеч немә қилип берәлмәйду. □ ■ 18 У қәсәмни
кәмситип, әһдини бузди; мана, у қол елишип сөз бәрди, бирақ у мошу ишларни қилди; шуңа у тирик

□ **17:15 «Бирақ у (Зәдәкия) Мисир бизгә атлар һәм чоң қошунни тәминлисун дәп әлчилирини шу йәргә әвәтип, униңға (Небоқаднәсарға) асийлиқ қилди»** — бу айәттә интайин муһим сөз бар. Небоқаднәсар өзи бутпәрәс «капир», еди. Бирақ ениқ туридуки, Худаға ишәнгән, ишәнмигән болсун, Өз хәлқидин бириси башқа бириси билән әһдә яки тохтам қилған болса, Худа мошундақ әһдини Өзиниңки дәп қарайду; һәр қандақ етиқатчи башқа бир етиқатчи билән яки капир билән әһдә түзсә, вә әһдисини бузса, Худаниң Өзигә қарши чиққан болиду. 19-20-айәтни көрүң. ■ **17:15** Йәр. 37:5 □ **17:17 «Болидиған жәңдә, улар келип нурғун кишиләрни қириш үчүн сепилға чиқидиған дөңлүкләрни селип,...»** — «улар» мошу йәрдә Бабиллиқларни көрситиду. **«Пирәвн күчлүк қошун һәм нурғунлиған әскәрләрни башлап кәлсиму, униң үчүн һеч немә қилип берәлмәйду»** — дәрвәқә Пирәвнниң ярдими йоққа чиқти («Йәр.» 37-бап, 5-, 21-айәтни вә 32-бап, 1-2-айәтни селиштуруп көрүң). ■ **17:17** 2Пад. 25:1; Йәш. 29:3; Әз. 4:2

қечип қутулалмайду».
19 Шуңа Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: «Мән
һаятим билән қәсәм қилимәнки, бәрһәқ, у кәмситкән
қәсимим һәмдә бузған әһдәмни болса, буларни
өз бешиға кийгүзимән. □ 20 Мән Өз торумни
үстигә йейип ташлаймән, у Мениң қилтиғимда
тутулиду; Мән уни Бабилға апиримән һәмдә шу
йәрдә Маңа қилған мутләқ вапасизлиғи үчүн униң
үстигә һөкүм чиқирип җазалаймән. ■ 21 Униң
билән биллә барлиқ қачқанлар, барлиқ қошунлири
қилич билән жиқилиду; булардин қалғанлар һәр
бир шамалға тарқитилиду; шуниң билән силәр
Мәнки Пәрвәрдигарниң сөз қилғанлиғини тонуп
йетисиләр».■

Кедир дәриғи тоғрилиқ башқа бир тәмсил

22 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: «Мәнму егиз
кедирниң учидин бих елип тикимән; униң япяш
шахчилириниң учидин юмран бирисини үзүп,
егиз һәйвәтлик тағ үстигә тикимән; 23 Исраил
егизлигидики тақҗа Мән уни тикимән; у убдан
шахлап, мевә берип, есил кедир дәриғи болиду;
униң астиға һәр қандақ учар-қанатлар қониду;
униң шахлириниң сайисида улар қонуп туриду;
24 шуниң билән даладики барлиқ дәрәқләр билидуки,
Мәнки Пәрвәрдигар егиз дәрәқни пәс қилдим, пәс
дәрәқни егиз қилдим, йешил дәрәқни қағҗираттим,
қақшал дәрәқни көкәртип барақсан қилдим; Мәнки

□ **17:19 «бәрһәқ, у кәмситкән қәсимим һәмдә бузған әһдәмни болса, буларни өз бешиға кийгүзимән»** — йәнә диққәт қилишқа әрзийдуки, Небоқаднәсар Зәдәкияға ичкүзгән қәсәм вә униң билән түзгән әһдини Худа «Мениң қәсимим», «Мениң әһдәм» дәйду. ■ **17:20** Йәр. 4:12; 25:31; Әз. 12:13; 32:3 ■ **17:21** Әз. 5:10, 12; 12:14; 16:40

Пәрвәрдигар мундақ сөз қилдим вә шуни ада қилимән».□

18

Һәр бир адәмниң Худа алдида болған җавапкарлиғи

1 Вә Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ дейилди: —
2 «Исраил зимини тоғрилиқ силәр: «Атилар аччиқ-чүчүк үзүмләрни йесә, балиларниң чиши қерик сезилиду» дегән мошу мақални ишлитидиған кишиләр зади немә демәкчисиләр?□ ■
3 Мән һаятим билән қәсәм қилимәнки, дәйду Рәб Пәрвәрдигар, силәр Исраил ичидә мошу мақални
қайтидин ишләтмәйсиләр. 4 Мана, барлиқ җанлар
Мениңкидур; атиниң җени Мениңкидәк, балиниң җениму Мениңкидур; гуна садир қилғучи җан егиси болса, у өлиду.

Үч мисал

5 Бириси һәққаний болса, адиллиқ вә адаләт
жүргүзидиған болса, 6 — у нә тағлар үстидә бутқа
аталған таамни йемигән, нә Исраил җәмәтидики бутларға баш көтирип улардин тилимигән, нә

□ **17:24 «... Мәнки Пәрвәрдигар егиз дәрәқни пәс қилдим, пәс дәрәқни егиз қилдим, йешил дәрәқни қағҗираттим, қақшал дәрәқни көкәртип барақсан қилдим»** — шүбһисизки, бу ахирқи тәмсил Қутқузғучи-Мәсиһ вә Униң сәлтәнитини көрситиду. Һәр бир Исраилий киши Мәсиһниң Давут падишаниң нәслидин чиққанлиғини биләтти. □ **18:2 «Атилар аччиқ-чүчүк үзүмләрни йесә, балиларниң чиши қерик сезилиду»** — демәк, ата-бовимиз яман иш қилған, бирақ биз униң яман нәтиҗилирини, Худаниң җазасини көримиз. Кейинки айәтләрни көрүң. ■ **18:2** Йәр. 31:29

хошнисиниң аялини һеч бузмиған, нə ай көргəндə
аялға йеқин кəлмигəн ■ 7 нə һеч биригə зулум-
зумбулуқ ишлəтмигəн, бəлки қəриздардин капалəт
алғанни қайтуридиған, булаңчилиқ қилмиған,
өз ненини ач қалғанларға тəқсим қилип бəргəн,
йелиң-ялаңачқа кийим кийгүзгəн; ■ 8 пулни өсүмгə
бəрмəйдиған, җазанə алмайдиған, бəлки қолини
қəбиһликтин тартип, икки адəм арисида дурус
һөкүм чиқиридиған; ■ 9 Мениң бəлгүлимилиримдə
маңидиған, башқиларға адил муамилə қилиш үчүн
һөкүмлиримни тутидиған болса — мана мошу
киши һəққаний, у җəзмəн һаят болиду, дəйду Рəб
Пəрвəрдигар.
10 Əгəрдə өз пушти болған, зораванлиқ қилғучи,
қан төккүчи болған, шундақ яманлиқларниң
бирини өз қериндишиға қилған, һəмдə жуқуриқи
яхшилиқниң һеч қайсисини қилмиған, бир оғли
болса, — йəни тағлар үстидə бутқа аталған
таамни йегəн, хошнисиниң аялини бузған, □
12 аҗиз-намратларға зулум-зумбулуқ ишлəткəн,
булаңчилиқ қилған, қəриздардин капалəт алғанни
қайтурмиған, бутларға баш көтирип улардин
тилигəн, жиркиничлик ишларни қилған, 13 пулни
өсүмгə бəргəн, җазанə алған бир оғли болса — əнди
у һаят қаламду? У һаят қалмайду; у мошундақ
жиркиничлик қилмишларни қилғини үчүн у җəзмəн

■ **18:6** Лав. 18:19,20 ; Йəш. 57:7; 65:7 ■ **18:7** Мис. 22:21, 26; Лав. 19:13; 25:14; Қан. 15:7; 24:12; Йəш. 58:7; Мат. 25:3 ■ **18:8** Мис. 22:25; Лав. 25:35, 36 □ **18:10** **«шундақ яманлиқларниң бирини өз қериндишиға қилған, һəмдə жуқуриқи яхшилиқниң һеч қайсисини қилмиған, бир оғли болса»** — башқа бир хил тəрҗимиси: «мошундақ яманлиқларниң бирини өз қериндишиға қилған бир оғли бар болса, — (атиси улардин бирини һеч қилмиған болсиму), — »

өлиду; униң өз қени өз беши үстигә чүшиду.
14 Бирақ мана, мошу кишиму бир оғул тапса, у
атисиниң садир қилған барлиқ гуналирини көргән
болсиму, һәм көргини билән шундақ қилмиса
15 — йәни тағлар үстидә бутқа аталған
таамни йемигән, Исраил җәмәтидики бутларға
баш көтирип улардин тилимигән, хошнисиниң
аялини бузмиған, 16 һеч биригә зулум-зумбулуқ
ишләтмигән, қәриздардин капаләт елишни һеч өзигә
тутмиған, булаңчилиқ қилмиған, өз ненини ач
қалғанларға тәқсим қилип бәргән, йелиң-яладачқа
кийим кийгүзгән, □ 17 өз қолини қәбиһликтин
тартидиған, пулни өсүмгә бәрмигән, өсүм-җазанә
алмиған, бәлки Мениң һөкүмлиримгә әмәл
қилидиған, бәлгүлимилиримдә маңидиған болса
— у өз атисиниң қәбиһлиги түпәйлидин
өлмәйду, у җәзмән һаят болиду.
18 Униң атиси болса, зулум-зумбулуқ ишләткән, өз
қериндишиға булаңчилиқ қилған, өз хәлқи арисида
натоғра ишларни қилғанлиғи түпәйлидин, мана у өз
қәбиһлиги ичидә өлиду. 19 Силәр: «Немишкә оғул
атисиниң қәбиһлигиниң җазасини көтәрмәйду?»
дәп сорайсиләр; бирақ оғул адиллиқ һәм адаләтни
жүргүзгән, Мениң барлиқ бәлгүлимилиримни тутуп
уларға әмәл қилған; у җәзмән һаят болиду; ■ 20 гуна
садир қилғучи жан егиси өлиду. Оғул атисиниң

□ **18:16 «һеч биригә зулум-зумбулуқ ишләтмигән, қәриздардин капаләт елишни һеч өзигә тутмиған»** — Муса пәйғәмбәргә чүшүрүлгән қанун бойичә қәриздардин «капаләт алса» болатти (мәсилән, пулниң орниға кийим-кечәк, қурал-әсвап алса болатти), бирақ қәриздар униңға керәк болғанда, униңға қайтуруп туруши керәк еди («Мис.» 22:26, «Қан.» 24:6-17-айәтни көрүң). ■ **18:19** Қан. 24:16; 2Пад. 14:6; 2Тар. 25:4

қәбиһлигиниң җазасини көтәрмәйду, вә яки ата
оғлиниң қәбиһлигиниң җазасини көтәрмәйду;
һәққаний кишиниң һәққанийлиғи өз үстидә туриду,
рәзил кишиниң рәзиллиги өз үстидә туриду; 21 вә
рәзил киши барлиқ садир қилған гуналиридин йенип
товва қилип, Мениң барлиқ бәлгүлимилиримни
тутуп, адиллиқ һәм адаләтни жүргүзидиған болса,
у җәзмән һаят болиду, у өлмәйду. 22 Униң садир
қилған барлиқ итаәтсизликлири униң һесавиға
әсләнмәйду; у қилған һәққанийлиғи билән һаят
болиду.
23 Мән рәзил адәмниң өлүмидин һозур аламдимән?
— дәйду Рәб Пәрвәрдигар. Әксичә, мәндики
һозур униң өз йолидин йенип товва қилғанлилқидин
әмәсму? ■
24 Һәққаний киши өз һәққанийлиғидин йенип,
қәбиһлик қилған, рәзил адәмләрниң жиркиничлик
қилмишлири бойичә иш қилған болса, у һаят
қаламду? Униң қилған һәққанийлиқлиридин һеч
қайсиси әсләнмәйду; өткүзгән асийлиғи, садир
қилған гуна ичидә, у өлиду.
25 Амма силәр: «Рәбниң йоли адил әмәс» дәйсиләр;
әнди, и Исраил җәмәти, аңлаңлар; Мениң йолум
адил әмәсму? Силәрниң йоллириңлар адилсизлик
әмәсму? ■ 26 Һәққаний киши һәққанийлиғидин
йенип, қәбиһликни өткүзгән болса, у өлиду; өткүзгән
қәбиһлиги билән у өлиду. 27 Һәм рәзил адәм
өткүзгән рәзиллигидин йенип товва қилип, адиллиқ
һәм адаләт жүргүзидиған болса, у өз җенини һаят
сақлайду. 28 Чүнки у ойлинип, барлиқ өткүзгән
итаәтсизликлиридин янди; у җәзмән һаят болиду,
у өлмәйду. 29 Лекин Исраил җәмәти «Рәбниң

■ **18:23** Әз. 33:11 ■ **18:25** Әз. 33:17,20

йоли адил әмәс» дәйду; и Исраил җәмәти, Мениң
йоллирим адил әмәсму? Адил болмиғини силәрниң
йоллириңлар әмәсму?
30 Шуңа Мән үстүңларға, йәни һәр бириңларни
өз йоллириңлар бойичә һөкүм чиқирип
җазалаймән, и Исраил җәмәти, дәйду Рәб
Пәрвәрдигар. Қайтип йенимға келиңлар,
барлиқ итаәтсизликлириңлардин йенип товва
қилиңлар; шуниң билән қәбиһлик силәргә қилтақ
болмайду. ■ 31 Өзүңлардин барлиқ өткүзгән
итаәтсизликлириңларни ташливетиңлар, өзүңларға
йеңи қәлб вә йеңи роһни тикләңлар; немишкә
өлмәкчисиләр, и Исраил җәмәти? □ ■ 32 Чүнки
өлидиған кишиниң өлүмидин маңа һозур йоқтур,
дәйду Рәб Пәрвәрдигар; шуңа йолуңлардин йенип
товва қилип һаят болуңлар!».□ ■

19

Исраил шаһзадилиригә бир мәрсийә

1 — «Әнди сән, Исраил шаһзадилиригә бир
мәрсийәни ағзиңға елип мундақ дәп оқуғин: —
2 «Ширлар арисида анаң қандақ бир чиши шир еди!
У яш ширлар арисида ятқан, у асланлирини беқип
қувәтлиди.
3 У асланлиридин бирини чоң қилди, у яш шир болуп
чиқти;

■ **18:30** Мат. 3:2 □ **18:31** **«Өзүңларға йеңи қәлб вә йеңи роһни тикләңлар»** — 11:19-айәтни көрүң. Бу «йеңи қәлб», «йеңи роһ» товва қилиш йолида Худадинла келиду. ■ **18:31** Йәр. 32:39; Әз. 11:19; 36:26 □ **18:32** **«өлидиған кишиниң өлүмидин маңа һозур йоқтур, дәйду Рәб Пәрвәрдигар»** — «қошумчә сөз»имиздә мошу муһим бап үстидә тохтилимиз. ■ **18:32** Әз. 33:11

У овни тутуп житишни үгәнди;
У адәмләрниму йәветәтти.
4 Әлләр униңдин хәвәр аңлиди;
У уларниң ора тозиқида тутувелинди;
Улар униң бурниға илмәкни селип,
Мисир зиминиға епкәтти.■
5 Чиш шир өзиниң арминини бекар күткинини,
Үмүтниң йоқалғанлиғини көрүп,
У башқа бир арслинини елип,
Уни беқип яш шир қилди;
6 У ширлар арисида уян-буян кәзди;
У яш шир болуп,
Овни тутуп житишни үгәнди;
У адәмләрниму йәветәтти.
7 У уларниң истиһкамлирини бузуп,
Уларниң шәһәрлирини харабә қиливәтти;
Зимин вә униң үстидики һәммиси униң һөкиригән авази билән дәккә-дүккигә чүшти.
8 Андин әлләр униң әтрапидики районлардин келип униңға қарши чиқти;
Улар униң үстигә торини йейип ташлиди;
У уларниң ора тозиқида тутувелинди.
9 Улар бурниға илмәк селип қәпәскә солиди;
Уни Бабилниң падишасиға апарди;
Улар уни торлириға еливалди;
Шуниң билән униң авази Исраил тағлирида қайтидин аңланмайду.■
10 Сениң анаң үзүмзариңда бир үзүм тели еди;
У су бойида тикләнгән еди;
Суларниң моллуғидин,
У интайин мевилик, көп шахлик болди.
11 Униң күчлүк шахлири бар еди,

■ **19:4** 2Пад. 23:33; Йәр. 22:11 ■ **19:9** 2Тар. 36:6

һөкүм сүргүчиләрниң шаһанә һасилириға лайиқ еди;
Униң бойи булутлардинму егиз көккә тақашти,
У егизлиги вә шахлириниң нурғунлиғи билән көрүнәрлик еди;
12 Бирақ у қәһр билән жулунди,
У йәргә ташланди,
Шәриқ шамили мевисини қурутивәтти;
Униң күчлүк шахлири сундурулди, қағҗирап кәтти;
От уларни жутувалди.
13 Һазир у чөл-баяванда,
Чаңқақ, сусиз бир йәрдә тикилди;
14 Униң шахлириниң бирисидин от чиқип,
Униң бихлири һәм мевисини жутувалди;
Шуниң билән униңда һөкүмдарниң шаһанә һасиси болғидәк күчлүк шехи қалмиди.
Бу сөзләр мәрсийәдур, булар пәқәт мәрсийә үчүнла ишлитилиду».□

20

Исраилниң асийлиғиниң тарихи вә Худаниң униң келәчики тоғрилиқ плани •••• *Ақсақаллар келип Әзакиялдин йол сорайду*

1 Йәттинчи жили, бәшинчи айниң онинчи күни шундақ болдики, Исраилниң бәзи ақсақаллири Пәрвәрдигарни издәп униңдин сориғили мениң алдимға келип олтарди.

□ **19:14 «Униң шахлириниң бирисидин от чиқип, униң бихлири һәм мевисини жутувалди...»** — бу «шах» («шахлардин бириси») Зәкәрия падиша болуши мүмкин. Униң Худаға ишәнмәслиги һәм ахмақлиғи Исраилниң бешиға көп балаю-апәтләрни чүшүрди («2Пад.» 24:17тин-17:25-айәткичә көрүң).

2 Вә Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ
дейилди: —
3 И инсан оғли, Исраилниң ақсақаллириға сөз қилип
мундақ дегин: — Рәб Пәрвәрдигар мундақ
дәйду: — Силәр Мәндин сориғили кәлдиңлар?
Өз һаятим билән қәсәм қилимәнки, — дәйду
Рәб Пәрвәрдигар — Мән силәрниң Мәндин
соришиңларға йолға қоймаймән. 4 Әнди
уларниң үстигә һөкүм чиқирамсән, и адәм балиси,
һөкүм чиқирамсән? Уларға ата-бовилириниң
жиркиничлик қилмишлирини аян қилип уларға
мундақ дегин: —■
5 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Мән Исраилни
таллиған күнидә, Яқуп җәмәтиниң нәслигә қол
көтирип қәсәм қилип, Мисир зиминида Өзүмни
уларға аян қилғинимда, йәни уларға қол көтирип
қәсәм қилип уларға: «Мән Пәрвәрдигар сениң
Худайиңдурмән» дегинимдә ■ 6 — шу күни Мән
уларни Мисир зиминидин чиқирип улар
үчүн алаһидә издәп тапқан сүт һәм бал
еқип туридиған, һәммә зимин арисидики әң
гөзәл зиминниң гүли болған зиминға киргүзүш
үчүн, қол көтирип қәсәм қилдим; 7 Мән уларға:
«Һәр бириңлар өз көзүңлар алдидики нәпрәтлик
нәрсиләрни ташливетиңлар, Мисирниң бутлири
билән өзүңларни булғимаңлар; Мән Пәрвәрдигар
Худайиңлардурмән» — дедим.
8 Лекин улар Маңа асийлиқ қилип Маңа қулақ
селишни халимайтти; һеч қайсиси нә өз көзи
алдидики нәпрәтлик нәрсиләрни ташливәтмиди,
нә Мисирниң бутлиридин һеч айрилмиди. Андин
Мән қәһримни Мисир зимини ичидә уларға төкүп,
уларға қаратқан аччиғимни басимән, дедим —

■ **20:4** Әз. 22:2; 23:36 ■ **20:5** Мис. 3:8; 4:31; 6:7

9 һалбуки, намимниң улар турған әлләр арисида
булғанмаслиғи үчүн, Өз намим үчүн һәрикәт
қилдим; чүнки Мән бу әлләрниң көз алдида уларни
Мисирдин чиқиришим билән Өзүмни аян қилған
едим; 10 шуңа Мән уларни Мисир зиминидин *толуқ*
чиқирип, чөл-баяванға апардим. □ ■ 11 Вә Мән
бәлгүлимилиримни берип, Өз һөкүмлиримни уларға
аян қилдим — уларға әмәл қилидиған киши
уларниң сәвәвидин һаятқа еришиду.■
12 Өзүм һәм улар арисидики бешарәт болсун дәп,
Мениң уларни пак-муқәддәс қилидиған Пәрвәрдигар
екәнлигимни билиши үчүн «шабат күн»лиримни
уларға беғишлидим; □ ■ 13 лекин Исраил җәмәти
чөл-баяванда Маңа асийлиқ қилди; чүнки улар
Мениң бәлгүлимилиримдә маңмиди, Мениң
һөкүмлиримни чәткә қақти (әгәр адәмләр бу
әмирләргә әмәл қилса, у уларниң сәвәвидин һаятқа
еришиду) вә Мениң «шабат күн»лиримни қаттиқ
булғиди; Мән уларниң үстигә чөл-баяванда улар
һалак қилинғичә қәһримни төкимән дедим — ■
14 һалбуки, намимниң әлләр арисида булғанмаслиғи
үчүн, Өз намим үчүн һәрикәт қилдим; чүнки Мән

□ **20:10 «шуңа Мән уларни Мисир зиминидин толуқ чиқирип, чөл-баяванға апардим»** — Исраилниң Худадин гуманлинип, Униңға асийлиқ қилиши Мисирдин чиқиш җәрянидиму, улар техи Мисир территорийисидә болған чағдиму бар еди. Шу чағда Худа пәқәт Өз нами вә вәдиси үчүн бу «чиқириш» қутқузушини толуқ ада қилип, уларни деңиздин өткүзүп чөлгә апарди. ■ **20:10** Мис. 13:18 ■ **20:11** Лав. 18:5; Қан. 30:15, 16, 19, 20; Рим. 10:5; Гал. 3:12 □ **20:12 «Мениң уларни пак-муқәддәс қилидиған Пәрвәрдигар екәнлигимни билиши үчүн «шабат күн»лиримни уларға беғишлидим»** — «шабат күни» шәнбә күни болуп, Худа Йәһудийларға беғишлиған дәм алидиған, Худани сеғинидиған күни. ■ **20:12** Мис. 20:8; 31:13-17; 35:2 ■ **20:13** Мис. 16:28

бу әлләрниң көз алдида уларни Мисирдин қутқузуп чиқарғанмән.
15 Мән йәнә чөл-баяванда уларға сүт һәм бал еқип туридиған, һәммә зиминниң гүли болған зиминға киргүзмәймән дәп, қолумни көтирип қәсәм қилимән
дедим 16 (чүнки уларниң қәлби бутлириға әгишип кәткәчкә, Мениң бәлгүлимилиримни чәткә қаққан, Мениң һөкүмлиримдә маңмиған, Мениң «шабат
күн»лиримни бузған); — 17 һалбуки, көзүм уларға рәһим қилип уларни һалак қилмидим яки уларни чөл-баяванда түгәштүрмидим.
18 Мән чөл-баяванда уларниң балилириға мундақ дедим: «Ата-бовилириңларниң бәлгүмилиридә маңмаңлар, нә уларниң һөкүмлирини тутмаңлар нә бутлири билән өзүңларни булғимаңлар.
19 Мән Пәрвәрдигар Худайиңлардурмән; Мениң бәлгүлимилиримдә меңип, Мениң һөкүмлиримни
тутуп уларға әмәл қилиңлар; 20 Мениң «шабат күн»лиримни пак-муқәддәс дәп әтиварлаңлар; у силәрниң Мениң Пәрвәрдигар Худайиңлар екәнлигимни билишиңлар үчүн Мән вә силәр
оттуримиздики бир бешарәттур. 21 Лекин
балилириму Маңа асийлиқ қилди; улар нә Мениң бәлгүлимилиримдә маңмиған нә Мениң һөкүмлиримни тутмиған (бириси уларға әмәл қилса, у улар билән һаятқа еришиду) улар Мениң «шабат күн»лиримни булғиған; шуңа Мән қәһримни улар үстигә төкүп уларға қаратқан аччиғимни чүшүрүп
пиғандин чиқимән, дедим; 22 лекин жазадин
қолумни тартип, намимни әлләрниң көз алдида булғанмисун дәп Өз намим үчүн һәрикәт қилдим; Мән бу әлләрниң көз алдида уларни Мисирдин қутқузуп чиқарғанмән.
23 Чөл-баяванда Мән қолумни көтирип уларға

силәрни әлләр арисиға тарқитимән, мәмликәтләр ичигә таритимән дәп қәсәм қилимән, дедим;
24 чүнки улар Мениң һөкүмлиримни ада қилмиған, бәлгүлимилиримни чәткә қаққан, Мениң «шабат күн»лиримни бузған; улар көзлирини ата-бовилириниң бутлириға тикмәктә еди; 25 шуңа
Мән уларға яхши болмиған бәлгүлимиләрни, уларни һаятқа елип бармайдиған һөкүмләрни бериғшлидим;
□ 26 вә уларни өз-өзидин сәскәндүрүп, Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетиши үчүн, Мән уларни өз һәдийәлири арқилиқ булғидим, чүнки улар һәдийә сүпитидә барлиқ тунжа балилирини атап қоятти.□ ■
27 Шуңа, и инсан оғли, Исраил жәмәтигә сөз қилип мундақ дегин: — Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Ата-бовилириңлар шу иштиму Маңа күпүрлүк қилғанки, улар Маңа вапасизлиқ қилған; 28 улар Мән Өз қолумни көтирип: «Мошу зиминни силәргә беримән» дәп қәсәм қилған йәргә киргәндә, улар шу йәрдики удул кәлгән һәр бир жуқури дөң һәм барақсан дәрәқни көрүпла шу жайларда улар қурбанлиқлирини қилип, Мени аччиқландуридиған һәдийәләрни қилатти; улар

□ **20:25 ««яхши болмиған бәлгүлимиләр» ... «һаятқа еришмәйдиған һөкүмләр»** — 26-айәттики изаһатни көрүң.
□ **20:26 ««яхши болмиған бәлгүлимиләр» ... «һаятқа еришмәйдиған һөкүмләр» (25-айәт)...»** — бу икки айәт (26-25) интайин муһим. «Яхши болмиған бәлгүлимиләр», «һаятқа еришмәйдиған һөкүмләр» дегәнләр әмәлийәттә бутпәрәслик диний қаидә-йосунлардин ибарәт. Худа уларниң Өзиниң адәмни һаятқа ериштүридиған әмир-пәрманлирини чәткә қеқип, алдинип, интайин рәзил бутпәрәсликкә бериғшлинишиға йол қойған: 31-айәтниму көрүң. Өз балилирини Худаға (яки бутларға, әлвәттә) атап қурбанлиқ қилиш Тәвратта қәтъий мәнъий қилинған. «Кан.», 12:29-31-айәтни көрүң.
■ **20:26** Әз. 16:21

шу йәрдиму «хушпурақ һәдийә»лирини пуритип,
«шарап һәдийә»лирини төкәтти; □ 29 шуниң билән
Мән улардин: «Силәр чиқидиған бу жуқури жай
дегән немә?» дәп соридим; шуңа бүгүнгә қәдәр униң
исми «Бамаһ»дур.□
30 Шуңа Исраил җамәтигә мундақ дегин: —
Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: «Силәр
ата-бовилириңларниң йолида өзлириңларниму
булғимақчимусиләр? Уларниң нәпрәтлик
қилмишлириға әгишип бузуқлуқ қилмақчимусиләр?
31 Әнди силәр һәдийәлириңларни сунуп, өз
оғуллириңларни оттин өткүзгәндә, силәр йәнила
бүгүнгә қәдәр өзүңларни барлиқ бутлириңлар билән
булғаватисиләр; әнди Мән силәрниң Мени издәп
соришиңларға йол қоямдимән, и Исраил җәмәти?!
Мән һаятим билән қәсәм қилимәнки, — дәйду Рәб
Пәрвәрдигар, — Мән силәрниң Мени издәп
соришиңларға йол қоймаймән! 32 Шуниңдәк
силәрниң көңлүңләрдики «Биз ят әлләрдәк, башқа
жутлардики җәмәтләрдәк яғач һәм таш мәбудларға
чоқунимиз» дегән коюңлар әмәлгә ашурулмайду!
33 Мән һаятим билән қәсәм қилимәнки, — дәйду
Рәб Пәрвәрдигар, Мән бәрһәқ күчлүк қол,
узартқан билигим һәм төкүп яғдурған қәһрим

□ **20:28 «улар шу йәрдики удул кәлгән һәр бир жуқури дөң һәм барақсан дәрәқни көрүпла шу җайларда улар қурбанлиқлирини қилип, Мени аччиқландуридиған һәдийәләрни қилатти»** — Худа Муса пәйғәмбәр арқилиқ «Силәр **Мән** бекиткән җайда қурбанлиқ қилиңлар» дегән («Қан.» 12-бап). Хәқләрниң өз бешимчилиқ қилип «жуқури жай»ларда қурбанлиқ қилишлири бәрибир бутпәрәсликкә айлинип кетәтти. □ **20:29 «шуңа бүгүнгә қәдәр униң исми «Бамаһ»дур»** — «Бамаһ» дегәнниң мәнаси «жуқури жай». Бәлким шу чағда униң башқа бир һәҗвий, кинайилик мәнасиму бар еди; бирақ бүгүн биз уни билмәймиз.

билән үстүңлардин һөкүмранлиқ қилимән. 34 Мән
күчлүк қол, узартқан билигим һәм төкүп яғдурулған
қәһр билән силәрни әлләрдин чиқирип епкелимән,
тарқитилған мәмликәтләрдин силәрни жиғимән;
35 силәрни әлләргә тәвә болған чөл-баяванға
киргүзүп, шу йәрдә үстүңлардин йүз туранә һөкүм
чиқирип жазалаймән; 36 ата-бовилириңларниң
үстидин Мисир зиминидики чөл-баяванға һөкүм
чиқирип жазалғинимдәк, силәрниң үстүңлардин
йүз туранә һөкүм чиқирип жазалаймән, дәйду Рәб
Пәрвәрдигар. 37 Мән силәрни һаса астидин өткүзүп,
әһдиниң риштисигә бағландуримән. □ 38 Мән
араңлардин Маңа вапасизлиқ қилған асийларни
шаллап чиқиримән; уларни туруватқан жайлардин
чиқиримән, бирақ улар Исраил зиминиға кирмәйду;
шуниң билән силәр Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп
йетисиләр.
39 — Әнди силәр болсаңлар, и Исраил жәмәти,
Рәб Пәрвәрдигар силәргә мундақ дәйду: — Маңа
қулақ салмаймиз десәңлар, бериверiңлар, һәр
бириңлар өз бутлириңларға чоқуниверiңлар! Бирақ
силәр йәнә һәдийәлириңлар һәм мәбудлириңлар
билән Мениң намимни иккинчи булғимайсиләр! □
40 Чүнки Мениң муқәддәс теғимда, йәни Исраилниң
егизлигидики тағда, — дәйду Рәб Пәрвәрдигар,

□ **20:37 «Мән силәрни һаса астидин өткүзүп, әһдиниң риштисигә бағландуримән»** — «һаса астидин өткүзүш» тоғрилиқ «Лав.» 27:32, «Йәр.» 33:13 көрүң. Қойлардин яманлирини шаллап чиқиш үчүн қойчи уларни бир-бирләп өз һасиси астидин өткүзүп тәкшүрәтти. □ **20:39 «Бирақ силәр йәнә һәдийәлириңлар һәм мәбудлириңлар билән Мениң намимни иккинчи булғимайсиләр!»** — башқа бир хил тәржимиси: «Бирақ кейин, һәтта силәр Маңа қулақ салмиған болсаңларму, силәр йәнила һәдийәлириңлар һәм мәбудлириңлар билән Мениң намимни иккинчи булғимайсиләр!».

— барлиқ Исраил җәмәти, уларниң һәммиси Маңа зиминдә туруп хизмәт қилиду; Мән у йәрдә уларни қобул қилимән вә у йәрдә Мән силәрдин «көтәрмә һәдийә»лириңларни, тунҗа һосул болған көктат-мевилириңларни, шундақла барлиқ муқәддәс дәп айрип беғишлиған нәсрилириңларни тәләп қилимән.
41 Мән силәрни әлләр арисидин чиқирип, мәмликәтләрдин елип жиққинимда, есил хушбуйдәк силәрни қобул қилимән; шуниң билән әлләрниң көз алдида араңларда Өзүмниң пак-муқәддәс екәнлигимни көрситимән.
42 Ата-бовилириңларға
қолумни көтирип: «Мошу зиминни силәргә беримән» дәп қәсәм қилған Исраил зиминиға силәрни киргүзгинимдә, силәр Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни билип йетисиләр.
43 Силәр у йәрдә
өз йоллириңларни вә өзүңларни булғиған барлиқ қилмишлириңларни әсләйсиләр; шуниң билән өткүзгән рәзил ишлириңлар түпәйлидин силәр өз-өзүңларни көзгә илмайсиләр, өз-өзүңлардин нәпрәтлинисиләр.
44 Мән рәзил йоллириңларға
асасән әмәс, яки бузуқ қилмишлириңларға асасән әмәс, бәлки Өз намим үчүн силәргә шәпқәтлик муамилә қилғандин кейин, и Исраил җәмәти, силәр Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни билип йетисиләр, — дәйду Рәб Пәрвәрдигар.

От вә қилич арқилиқ болған җаза

45 Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ дейилди: —
46 И инсан оғли, йүзүңни Теман шәһиригә қаритип, җәнуптикиләрни әйипләп, Нәгәв орманлиқ даласини

әйипләйдиған бешарәт берип, — □
47 Йәни Нәгәв орманлиқ даласиға мундақ дегин: —
Пәрвәрдигарниң сөзини аңла; Рәб Пәрвәрдигар
мундақ дәйду: «Мана, Мән саңа бир от яқимән;
у сәндики һәммә йешил дәрәқни һәмдә һәммә
қақшал дәрәқни йәветиду; ялқунлуқ от һеч өчмәйду,
җәнуптин шималғичә пүткүл йәр йүзи униң билән
көйүп кетиду;□ ■ 48 барлиқ әт егилири Мәнки
Пәрвәрдигар уни яққанлиғимни көрүп йетиду; у
һеч қачан өчүрүлмәйду!».
49 Вә мән: — Аһ, Пәрвәрдигар! Улар мән тоғрилиқ:
«У пәқәт тәмсилләрнила сөзләватиду» дәйду! —
дедим.

21

«Қилич» һәққидә

1 Вә Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ
дейилди: —
2 И инсан оғли, йүзүңни Йерусалимға қаритип,
«муқәддәс җайлар»ни әйипләп, Исраил зиминини
әйипләп бешарәт берип, 3 Йәни Исраил зиминиға
мундақ дегин: — Пәрвәрдигар мундақ дәйду:
«Мана, Мән саңа қаршидурмән; қиличимни
ғилаптин суғуруп, сәндин һәм һәққанийлар һәм
рәзилләрни үзүп ташлаймән.
4 Мән сәндин һәм һәққанийлар һәм рәзилләрни
үзүп ташлимақчи болғиним үчүн, қиличим

□ **20:46** **«Теман шәһири»** — Исраилниң шәрқий җәнубий чегарасиға тутишиду, «Нәгәв» Исраилниң җәнубий тәрипини көрситиду. □ **20:47** **«... пүткүл йәр йүзи униң билән көйүп кетиду»** — яки «... һәр адәмниң йүзи униң билән көйүп кетиду».
■ **20:47** Луқа 23:31

барлиқ әт егилири, йәни җәнуптин шималғичә
болған һәммәйлән билән қаршилишишқа ғилаптин
чиқиду; 5 шуниң билән барлиқ әт егилири
Мәнки Пәрвәрдигарниң Өз қиличимни ғилаптин
суғурғанлиғимни тонуп йетиду; қилич ғилапқа
қайтидин йенип кирмәйду.

6 Әнди уһ тартқин, и инсан оғли; ич-бағриң
ечишқидәк дәрд-әләм билән уларниң көз алдида
уһ-зар қил. 7 Вә шундақ болидуки, улар сәндин:
«Немишкә уһ тартисән?» дәп сориғанда, сән
уларға: «Болған шум хәвәр түпәйлидин! Мана,
у келиду! Барлиқ жүрәкләр ерип, барлиқ қоллар
бошап кетиду, барлиқ роһлар зәиплишип, барлиқ
тизлар сүйдүк билән чилиқ-чилиқ һөл болуп кетиду;
мана у келиватиду! У йетип кәлди! — дәйду Рәб
Пәрвәрдигар» — дегин.□ ■

8 Вә Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип шундақ
дейилди: —

9 И инсан оғли, бешарәт берип мундақ дегин: —
Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Мана, бир
қилич, бир қилич, бисланған, пақиритилған! 10 У
зор қирғинчилиқ үчүн бисланған, уни ялтирашқа
пақиратқан; Өз оғлумниң шаһанә һасиси һәр қандақ
аддий таяқни кәмситкәнлиги түпәйлидин, хошал

□ **21:7 «барлиқ тизлар сүйдүк билән чилиқ-чилиқ һөл болуп кетиду»** — демәк, қорқунучтин шундақ болиду. Башқа бир хил тәрҗимиси «барлиқ тизлар судәк аҗиз болуп кетиду». ■ **21:7** Йәр. 6:24; 49:23; Әз. 4:17; 7:17

болуп кетишимизгә тоғра келәмду?□
11 У қилични пақиритилишқа, қол билән тутушқа бекиткән;
Қилич биләнгән, пақиритилған,
Қәтл қилғучиниң қолиға туткузушқа тәйярланғандур!
12 Налә-пәряд көтирип пиған чәккин, и инсан оғли,
Чүнки *қилич* Мениң хәлқимгә қарши чиққан;
У Исраилниң барлиқ шаһзадилиригә қарши чиққан;
Улар Өз хәлқим билән тәң қиличқа тапшурулған;
Шуңа янпишиңға қаттиқ уруп қойғин!□ ■
13 Чүнки синақ кәлди; әнди бу «шаһанә һаса » башқа яғачларни кәмситкини билән, у бәрибир түгишиду әмәсму?! — дәйду Рәб Пәрвәрдигар.■
14 — Әнди сән, и инсан оғли, бешарәт бәргин, чавак чалғин! Қилич икки қетим, үч қетим уруп қирсун! У қирғучи қилич, уларни һәр тәрәптин қоршивалған зор қәтл қилғучи қиличтур!□
15 Уларниң жүрәклирини ерисун дәп, улардин нурғунлири путлишип кәтсун дәп, Мән уларниң барлиқ дәрвазилириға тәһдит салғучи қилични

□ **21:10 «У зор қирғинчилиқ үчүн бисланған, ... Өз оғлумниң шаһанә һасиси һәр қандақ сддий таяқни кәмситкәнлиги түпәйлидин, хошал болуп кетишимизгә тоғра келәмду?»** — оқурмәнләр көп хил тәрҗимилири билән учришиши мүмкин. Бу җүмлиниң әйни текстини чүшиниш тәс. «Өз оғлум» мошу йәрдә бәлким Йәһуда яки Йәһуданиң падишаси Зәдәкия болуши мүмкин. Зәдәкия өзини «йеңилмәс» дәп һесаплиғини билән, униң Худа мәхсус тәйярлиған қилични «бир тал яғач таяқ»тәк асанла бир тәрәп қилиши һәргиз мүмкин әмәс. □ **21:12 «шуңа янпишиңға қаттиқ уруп қойғин!»** — «янпашқа уруш» қаттиқ дәрд-әләмниң ипадиси еди. ■ **21:12** Әз. 6:11; 7:27 ■ **21:13** Йәш. 1:5; Йәр. 6:28-30 □ **21:14 «бешарәт бәргин, чавак чалғин!»** — «чавак челиш» бәлким пәйғәмбәрниң Худаға вәкил болуп, Худаниң бу ишларни тоғра дегәнлигини ипадилиши еди.

қаритип қойдум. Вай! У чақмақтәк пақиритилған,
у қиришқа суғурулған; □ ■ 16 и қилич, оң тәрәпкә
өткүр бол! Сол тәрәпкә бурулуп чап! Бисиңни
қәйәргә қаратқан болса шу йәргә чап! 17 Мәнки
Пәрвәрдигар Өз қолум билән чавак чалимән,
Өз қәһримни төкүп пиғандин чиқимән; Мәнки
Пәрвәрдигар шундақ сөз қилдим.

Худаниң Бабилниң падишасини Йерусалимға һуҗум қилишқа қаритип қойидиғанлиғи

18 Вә Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип шундақ
дейилди: —
19 Сән и инсан оғли, Бабил падишасиниң қиличиниң
меңишиға тәйярланған икки йолни бекитип
қойғин; иккилиси бир зиминдин чиқидиған
болсун; *Йерусалим* шәһиригә маңидиған йолниң
бешида бир йол бәлгүсини тикләп қойғин; 20 йәни
қиличниң йетип келиши үчүн Аммонийларниң
Раббаһ шәһиригә бир йол һәмдә Йәһудаға, йәни
истиһками мәстәһкәм Йерусалим шәһиригә йәнә бир
йолни бекитип қойғин; 21 чүнки Бабилниң падишаси
һәдә йолда, йәни икки йолниң бешида пал ачқузиду;
у оқларни силкийду, «көчмә мәбудлар»дин сорайду,

□ **21:15 «уларниң жүрәклирини ерисун дәп, ... Мән уларниң барлиқ дәрвазилириға тәһдит салғучи қилични қаритип қойдум. Вай! У чақмақтәк пақиритилған, у қиришқа суғурулған»** — оқурмәнләр башқа нәччә хил тәрҗимилири билән учришиши мүмкин. Ибраний тилида бу айәттики бәзи сөзниң мәнасини пәқәт пәрәз қилишқила болиду. ■ **21:15** Әз. 21:32

җигәрни тәкшүриду.□
22 Әнди сепилни бөскүчи базғанларни тикләшни, қан төкүшкә пәрман қилишни, җәң елан қилип товлашни, дәрвазиларға урулғучи базғанларни тикләшни, сепилға чиқидиған дөңлүкләрни ясашни, потәйләрни қурушни, Йерусалимни *муһасиригә елишни* көрситидиған пал униң оң қолиға чүшиду;
■ 23 гәрчә бу пал уларға ялған көрүнгини билән, улар ичкән қәсәмләр түпәйлидин, Йәһудадикиләрни чаңгилиға алсун дәп падиша уларниң қәбиһлигини есигә кәлтүриду.□
24 — Шуңа Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: Силәрниң асийлиғиңлар ашкарилинип, барлиқ қилмишлириңларда гуналириңлар көрүнгәчкә, қәбиһлигиңларни әскә кәлтүргиниңлар түпәйлидин — йәни өзүңлар паш қилинип әскә елинғиниңлар түпәйлидин, силәр қолға елинисиләр.
25 Әнди сән, и Исраилниң мунапиқ һәм рәзил шаһзадиси, қәбиһлигиңниң җазалиниш

□ **21:21 «көчмә мәбудлар»** — ибраний тилида «тәрафим»; кичик, қол билән көтәргили болған «қолайлиқ бутлар». **«җигәрни тәкүшүрүш»** — кона замандики палчилиқниң бир усули еди. Билишимизчә улар бир һайванни союп, андин үчәй-қарни қатарлиқларни тәкшүрүп, көргән аламәтләр бойичә бир қарарға келәтти. ■ **21:22** Әз. 4:2; 17:17 □ **21:23 «гәрчә бу пал уларға ялған көрүнгини билән, ... Йәһудадикиләрни чаңгилиға алсун дәп падиша уларниң қәбиһлигини есигә кәлтүриду»** — пүтүн бу айәтниң әйни текстни чүшиниш тәс. «Ичкән қәсәмләр» бәлким Зәдәкия Небоқаднәсарға ичкән қәсәмләрни көрситиду. Небоқаднәсарниң мәслиһәтчилири бу пални ялған дәп қариғини билән, Худа Йерусалимни җазалансун (Небоқаднәсарниң чаңгилиға чүшсун) дәп қәтъий бекиткән болғачқа, Небоқаднәсар бәрибир Раббаһ шәһиригә әмәс, бәлки Йерусалимниң асийлиғини есигә кәлтүрүп униңға һуҗум қилишни қарар қилиду.

вақти-саити тошқинида, көридиған күниң келиду!□
26 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Сәллини
униңдин еливәт, тажни еливәт; ишлар өз петида
туривәрмәйду; пәс турғанни егиз қил, егиз турғанни
пәс қил; 27 униң *тәхтини* өрүвәт, өрүвәт, өрүвәт!
Униң һоқуқиниң Егиси кәлмигичә, у йәнә мәвжут
болмайду; Мән уни Униңға тәқдим қилимән.□

Аммон хәлқи тоғрилиқ бешарәт

28 Әнди и инсан оғли, бешарәт берип мундақ
дегин: — Рәб Пәрвәрдигар Аммонийлар
вә уларниң мазақлири тоғрисида мундақ
дәйду: «Бир қилич, бир қилич қәтл қилишқа
суғурулған; у адәмни йәветишкә, чақмақтәк
ялтирашқа пақиритилған!» — дегин!□
29 Чүнки палчилар сән қилич тоғрулуқ қуруқ аламәт
көрүнүшләрни көрүп, сән үчүн ялғандин бир пал
салиду; рәзилләрниң көридиған күни кәлгәндә,

□ **21:25 «и Исраилниң мунапиқ һәм рәзил шаһзадиси»** — «рәзил шаһзадә» Зәдәкия падишани көрситиду. Әзакиял пәйғәмбәр уни «падиша» дегүси кәлмәйду. **«қәбиһлигиңниң жазалиниш вақти-саити тошқинида, көридиған күниң келиду!»** — ибраний тилида «қәбиһлигиңниң жазалиниш вақти-саити тошқинида, көридиған күниң кәлди!» дейилиду. Демәк, көридиған күниниң йеқин кәлгәнлигини тәкитиләйду. □ **21:27 «Униң һоқуқиниң егиси кәлмигичә, у йәнә мәвжут болмайду; Мән уни униңға тәқдим қилимән»** — бу айәтниң мәнаси, Зәдәкиядин кейин, Давут падишаниң әвлади, Исраил һәм аләмниң тегишлик падишаси Қутқузғучи-Мәсиһ кәлгичә Исраилниң тәхтигә өз хәлқидин болған һеч ким падиша болуп олтармайду. «Яр.» 49:10-тики бешарәтниму көрүң. □ **21:28 «Бир қилич, бир қилич қәтл қилишқа суғурулған; у адәмни йәветишкә, чақмақтәк ялтирашқа пақиритилған!»** — Аммонийлар өзлириниң мошу қиличини Исраилларни союш үчүн суғурған (кейинки айәтләтни көрүң). Бирақ ахирида у өзлириниң бешиға чүшиду.

қәбиһликниң жазалиниш вақти-саити тошқанда,
булар сени шу қирилған рәзилләрниң боюнлири
үстигә қошуп ятқузиду!
30 Бу қилични өз ғилапиға қайтуруп сал!
Мән сениң үстүңгә өзүң яритилған жайда, йәни сән
төрүлгән жайда һөкүм чиқирип жазалаймән.
31 Шуниң билән Мән үстүңгә қәһримни төкүп
яғдуруп,
Ғәзивимниң оти қилип пүвләймән;
Мән сени қатиллиққа маһир явуз адәмләрниң қолиға
тапшуруп беримән;
32 Сән отқа йеқилғу болисән;
Сениң қениң өз зиминиңдә төкүлиду;
Сән қайтидин әсләнмәйсән;
Чүнки Мәнки Пәрвәрдигар сөз қилған.

22

Йерусалим тоғрилиқ үч бешарәт •••• Биринчи: — қанлиқ шәһәр

1 Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип шундақ дейилди:
—
2 Әнди сән, и инсан оғли, қанлиқ шәһәр үстигә һөкүм
чиқармамсән? Һөкүм чиқармамсән? Әнди униң
жиркиничлик қилмишлирини йүзигә селип мундақ
дегин: —■
3 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: «Өз жаза күнининң
келиши үчүн өз ичидә қан төккүчи шәһәр, өзини
булғаш үчүн өзигә мәбудларни ясиған шәһәр —
4 Сән төккән қан түпәйлидин гунакар болдуң, ясиған
мәбудлар түпәйлидин өзүңни булғидиң; сән өз
жаза күнлириңни йеқинлаштурдуң, жиллириңни

■ **22:2** Əз. 20:4; 23:36

тоштурдуң; шуңа Мән сени әлләргә рәсва, барлиқ
мәмликәтләргә мазақниң объекти қилдим. ■ 5 Саңа
йеқиндикиләр һәмдә сәндин жирақтикиләр сени
мазақ қилиду, и қия-чияға толған бәтнамлиқ шәһәр!
6 Исраилниң шаһзадилири, һәр бириниң һоқуқидин
пайдилинип ичиңдә қандақ қан төккәнлигигә қара!
7 Сениң ичиңдә улар ата-анисини көзгә илмиған;
араңларда мусапирларға зулум-зумбулуқ қилған,
житим-йесирләр һәм тул хотунларға увал қилған;
8 Мениң пак-муқәддәс нәрсилиримни сән кәмситкән,
Мениң «шабат күн»лиримни булғап бузғансән;
9 сениң ичиңдә қанға тәшна төһмәтхор адәмләр
болған; улар тағлар үстидә бутпәрәслик ешини
йегән; сениң ичиңдә улар бузуқлуқ пәсәндилик
қилған; ■ 10 сәндә өз атисиниң номусиға тәккәнләр
бар; ай көргән қиз-аялларни аяқ асти қилғанларму
бар.□ ■
11 Бириси хошнисиниң аяли билән жиркиничлик
бузуқлуқ қилған; йәнә бириси өз келинини
бузуп шәһванийәт қилған; сәндә болған йәнә
бириси өз сиңлисиға, йәнә атисиниң қизиға
басқунчилиқ қилған. ■ 12 Улар қан төкүш үчүн
араңда «соғатлар»ни қобул қилған; сән өсүм-
җазанә алған; сән өз хошнилириңдин һарамни
мәҗбурий жулувелип, Мени унтуғансән — дәйду
Рәб Пәрвәрдигар.
13 Вә мана, Мән һарамни мәҗбурий жулувелишиңға

■ **22:4** 2Пад. 21:16; Әз. 5:14; 20:30,31 ■ **22:9** Әз. 18:6,11 □ **22:10** **«атисиниң номусиға тәккәнләр»** — ибраний тилида буниң икки мәнасиниң мүмкинчилиги бар: (1) өз атисиға басқунчилиқ қилған; (2) атисиниң аяли (өз аниси яки өгәй аниси)ға басқунчилиқ қилған. Бизниңчә мошу йәрдә (2) тоғридур. ■ **22:10** Лав. 18:8,19; Әз. 18:6 ■ **22:11** Лав. 18:15, 20; Йәр. 5:8

вә сән өз араңда төккән қанларға қарап қолумни-
қолумға урдум! □ ■
14 Мән сени бир тәрәп қилидиған күнләрдиму
жүригиң йәнила тоқ, қоллириң чиң туриверәмду?
Мәнки Пәрвәрдигар сөз қилдим, Өзүм уни ада
қилимән. ■ 15 Мән сени әлләр арисиға тарқитимән,
мәмликәтләр ичигә таритимән, оттураңда болған
пәсәндилигиңгә хатимә беримән. ■ 16 Әнди сән өзүң
арқилиқ әлләрниң көз алдида булғинисән, андин
Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетисән.□

Иккинчи бешарәт: — Тавлашниң нәтиҗиси — һеч немә қалмайду!

17 Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип шундақ дейилди:
—
18 И инсан оғли, Исраил җәмәти Маңа худди дашқал
болуп чиқти; уларниң һәммиси хумданда қалған
мис, қәләй, төмүр вә қоғушунлардур; улар күмүчниң
поқи болуп чиқти.■
19 Шуңа Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: —
Һәммиңлар дашқал болуп чиққачқа, мана
әнди Мән силәрни Йерусалим оттурисиға жиғимән;
20 кишиләр үстигә от пүвләп, уларни еритип
тавлаш үчүн күмүч, мис, төмүр, қоғушун вә
қәләйни хумдан ичигә жиққандәк, Мән ғәзивим
вә қәһрим билән силәрни жиғип *шәһәр* ичигә

□ **22:13 «сән өз араңда төккән қанларға қарап қолумни-қолумға урдум»** — «қол-қолға уруш» қаттиқ әпсуслинарлиқ, пиғанни билдүриду. ■ **22:13** Әз. 21:22 ■ **22:14** Әз. 17:24 ■ **22:15** Әз. 12:14, 15 □ **22:16 «Әнди сән өзүң арқилиқ әлләрниң көз алдида булғинисән, андин Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетисән»** — оқурмәнләр башқа хил тәрҗимиләрни учритиши мүмкин. Айәтниң әйни текстини чүшиниш сәл тәс. ■ **22:18** Йәш. 1:22

селип силәрни еритимән. 21 Шундақ, Мән силәрни
жиғип, ғәзивимниң отини үстүңләргә пүвләймән,
силәр униң оттурисида ерип кетисиләр; 22 күмүч
хумданда еритилгәндәк, силәр шәһәр оттурисида
еритилисиләр; вә силәр Мәнки Пәрвәрдигарниң
Өз қәһримни үстүңләргә төккәнлигимни тонуп
йетисиләр.

Үчинчи бешарәт: — Исраилниң пүтүн жәмийити бузулди!

23 Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип шундақ дейилди:
—
24 И инсан оғли, шәһәргә мундақ дегин: — Ғәзәп
чүшкән күндә сән пакландурулмиған, ямғур
чүшмигән бир заминсән. □ 25 Өз олҗисини
титма қилидиған, һөкирәйдиған ширдәк уларниң
пәйғәмбәрлири униңда сүйқәст ишлитиду; улар
җанларни йәветиду; ғәзниләрни, қиммәтлик
нәрсилирини буливалиду; улар униң оттурисидики
тул хотунларни көпәйтмәктә.■
26 Униң каһинлири Тәврат-қанунумни бузуп
ташлап, пак-муқәддәс нәрсилиримни булғиған;
улар пак-муқәддәс билән аддий нәрсиләрни пәриқ
қилмайду; улар «шабат күн»лиримгә көзини жумуп
жүриду; шуниң билән улар арисида Маңа бәтнам
чаплиниду. ■ 27 Униң ичидики шаһзадиләр худди
олҗисини титма қилидиған бөриләрдәк; улар
қан төкүшиду, җанларни набут қилишиду, һарам
мәнпәәтни булишиду. ■ 28 Униң пәйғәмбәрлири

□ **22:24 «Ғәзәп чүшкән күндә сән пакландурулмиған, ямғур чүшмигән бир заминсән»** — Худаниң ғәзиви түпәйлидин, уларда бәлким бир қурғақчилиқ болған еди. «Қан.» 28-бапни көрүң. ■ **22:25** Мат. 23:14 ■ **22:26** Лав. 10:10; Әз. 44:23 ■ **22:27** Мик. 3:11; Зәф. 3:3

уларниң *қилмишлирини* «һак сугақ» билән ақартқан,
«Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду!» дәп сахта
көрүнүшләрни көрүвелип, пал селип ялғанчилиқ
йәткүзиду; лекин Пәрвәрдигар уларға сөз қилған
әмәс. ■ 29 Зиминдики аддий пухраларму җәбир-
зулум қилишип, булаң-талаң қилиду; улар ажиз-
намратларни бозәк қилип, мусапирларға зулум
селип увал қилиду. 30 Мән улар арисидин тамни
қайтидин яситип беридиған, Мени уларниң
зиминини вәйран қилишимдин яндуридиған, униң
йериқини әткидәк, Мениң алдимда туридиған
аричи бир әзимәтни издәп кәлдим; бирақ һеч
бирни тапалмидим. ■ 31 Шуңа Мән қәһримни
үстигә төкимән; ғәзивимниң оти билән Мән уларни
һалак қилимән; Мән уларниң йоллирини өз бешиға
қайтуримән, — дәйду Рәб Пәрвәрдигар.■

23

Оһолаһ һәм Оһолибаһ — икки аял тоғрилиқ болған тәмсил

1 Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип шундақ дейилди:
—
2 И инсан оғли, бир анидин туғулған икки аял бар
екән; 3 улар Мисир зиминидә паһишилик қилған;
улар яшлиқта паһишилик қилған; шу йәрдә уларниң
көксилири миҗиқлинип, қизлиқ әмчәк топчилири
силанған. ■ 4 Уларниң исимлири болса, чоңиниң
Оһолаһ, кичигиниң Оһолибаһ еди; улар Мениңки

■ **22:28** Әз. 13:7, 9, 10; 21:29; 22:12 ■ **22:30** Зәб. 105:23
■ **22:31** Әз. 9:10; 11:21; 16:43 ■ **23:3** Әз. 20:8

еди; улар оғул-қизларни туққан. Самарийә болса
Оһолаһ, Йерусалим Оһолибаһдур.□
5 Оһолаһ Мениңки болған тәғдирдиму йәнә бузуқлуқ
қилған — у ашиқлириға, йәни хошнилири болған
Асурийләргә пәс арзу-һәвәсләрдә болған; 6 көк кийим
кийгән, әмәлдар-һөкүмдарлар, һәммиси келишкән
жигитләр, атқа мингән чәвәндазлар еди. 7 У өз
бузуқлуғини уларниң үстигә беғишлиған; уларниң
һәммиси Асурийәниң есилзадилири еди; өз арзу-
һәвәслирини барлиқ қозғатқанлар билән вә уларниң
барлиқ мәбудлири билән у өзини булғиған.□ 8 У
йәнила Мисирда болған паһишиликлиридин ваз
кәчмиди; чүнки униң яшлиғида әшу йәрдикиләр
униң билән биллә ятти, қизлиқ көксилирини силап,
өз бузуқлуқлирини униң үстигә төкти. 9 Шуңа Мән
уни өз ашнилириниң, йәни униң арзу-һәвәслирини
қозғатқан Асурийләрниң қолиға тапшурдум; ■
10 улар униң номусини ашкарилап, униң оғул-
қизлирини елип кетип, уни қиличлап өлтүрүвәтти;
у аяллар арисида *яман* атаққа қалди; униң үстигә
һөкүм чиқирилип җазаланди.

Оһолибаһ

11 Униң сиңлиси Оһолибаһ буни көрүп турупму,
арзу-һәвәслиридә һәдисидин техиму бузуқ,

□ **23:4 «Уларниң исимлири болса, чоңиниң Оһолаһ, кичигиниң Оһолибаһ еди; улар Мениңки еди»** — демәк, Оһолаһ Исраилниң шималий падишалиғини, Оһолибаһ Йәһудани көрситиду. «Оһолаһ» — «униң чедири», «Оһолибаһ» — «мениң чедирим униңдидур» дегән мәниләрдә. □ **23:7 «У өз бузуқлуғини уларниң үстигә бeғишлиған; уларниң һәммиси Асурийәниң есилзадилири еди»** — яки «У өз бузуқлуғини уларниң үстигә бeғишлиған; уларниң һәммисини Асурийәниң есилзадилириғә бeғишлиған». ■ **23:9** 2Пад. 17; 18

паһишиликлири һәдисиниңкидин көп болуп кәтти.
12 У өз хошнилири болған Асурийләргә пәс арзу-
һәвәсләрни қозғатқан; улар әмәлдар-һөкүмдарлар,
һәшәмәтлик савут, формиларни кийгән, атқа мингән
чәвәндазлар, уларниң һәммиси келишкән жигитләр
еди. ■ 13 Мән униң булғинип кәткәнлигини көрдум;
улар иккилиси бир йоллуқ еди.
14 У униң паһишиликлирини ашурди; чүнки у
тамда пәрәң билән сүрәтләнгән адәмләрни, йәни
Калдийләрниң рәсимлирини көрди; 15 уларниң
бәллири потилар билән оралған, бешиға қуйруқлуқ
сәллиләр кийилгән; уларниң һәммиси ләшкәр
бешидәк, йәни туғулған жути Калдийәдики
Бабиллиқларниң қияпитидә еди. 16 У шуан уларға
қарап уларниң шәһваний һәвсини қозғиған, шуниң
билән уларни издәп Калдийәгә әлчиләрни әвәткән.□
17 Шуниң билән Бабиллиқлар униңға, йәни униң
ашнилиқ орун-көрпилиригә йеқин келип, уни өз
зиналири билән булғиған; у өзини улар билән
биллә булғиғандин кейин улардин бизар болди.
18 У өз бузуқлуқлирини очуқ қилип, номусини
ашкарилиши билән, женим һәдисидин йиргәнгәндәк
униңдинму йиргәнди. 19 Бирақ у йәнә өзиниң
яшлиқ күнлирини, йәни Мисир зиминида бузуқлуқ
паһишилик қилған күнлирини есигә кәлтүрүп өз
бузуқлуқлирини техиму көпәйтти. 20 Униң әрлиги

■ **23:12** 2Пад. 16:7 □ **23:16** **«У шуан уларға қарап уларниң шәһваний һәвсини қозғиған, шуниң билән уларни издәп Калдийәгә әлчиләрни әвәткән»** — бундақ баянлар бәлким Йәһуданиң падишалири Бабилдин ярдәм сориғанлиғини, Бабиллиқлар билән достлашмақчи болғанлиғини, шундақла уларниң бутпәрәслигини қобул қилғанлиғини көрситиду («2Пад.» 20:12-15, 21:1-9-айәтләрни көрүң).

ешәк мәдәклиридәк, мәнийси атларниңкидәк болған
Бабилниң паһишиваз әркәклиригә қарап һәвәслири
қозғалди. 21 Сән яшлиғиңдики бузуқлуқлириңға,
йәни яшлиғиңда Мисирлиқларниң әмчәклириңни
силиғиниға йәнә тәшна болуп тәлмүрдуң.
22 Шуңа, и Оһолибаһ, — дәйду Рәб Пәрвәрдигар —
Мана, Мән җениң һазир бизар болған ашнилириңни
өзүңгә қарши қозғитимән, уларни сән билән
қаршилишишқа һәммә тәрипиңдин елип келимән;
23 Бабиллиқлар, барлиқ Калдийләр, Пекодлар,
Шоалар, Коаллар һәмдә Асурийләрниң һәммисини
улар билән тәң қозғаймән; уларниң һәммиси
келишкән жигитләр, әмәлдар-һөкүмдарлар,
улуқ бәгләр вә җанаблар, һәммиси атқа мингән
чәвәндазлардур; 24 улар қурал-ярақлар, җәң
һарвулири, жүк һарвулири һәм зор бир топ хәлиқләр
билән саңа қарши чиқиду; улар өзлирини һәммә
тәрипиңдә сипар-қалқанлар вә дубулғаларни кийип
саңа қарши сәпрас болиду; бешиңға чүшидиған
тегишлик җазани уларға тапшуримән, улар өз
һөкүмлири бойичә җазалайду.
25 Мән муқәддәслигимдин чиққан ғәзәпни саңа
қаритимән; шуниң билән улар қәһр билән сени бир
тәрәп қилиду. Улар сениң бурнуң вә қулақлириңни
кесиветиду; сәндин ахирқи қалғанлар қиличлиниду;
улар оғул-қизлириңни елип кетиду, сәндин йәнила
қалғанлар отта жутуветилиду. □ 26 Улар сәндин
кийим-кечәклириңни еливелип, гөзәл зибу-
зиннәтлириңни булайду. ■ 27 Шуниң билән Мән
сәндә Мисир зиминида башланған бузуқлуқлириңни
вә паһишиликлириңни тохтитимән; сән бу ишларға

□ **23:25** ***«Мениң*** муқәддәслигимдин чиққан ғәзәп» — ибраний тилида «(Мениң) һәситим». ■ **23:26** Әз. 16:39

йәнә тәлмүрмәйсән, Мисирни қайта әслимәйсән.
28 — Чүнки Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: —
Мана, Мән сени өзүң нәпрәтләнгәнләрниң қолиға,
йәни жениң йиргәнгәнләрниң қолиға тапшуримән;
■ 29-30 улар сени өчмәнлик билән бир тәрәп қилип,
барлиқ әҗирлириңни елип кетип, сени туғма-
ялаңач қалдуруп, паһишиликлириңниң номусини
ашкарилайду. Сән әлләр билән паһишилик
қилғанлиғиң, уларниң мәбудлири билән өзүңни
булғиғанлиғиң түпәйлидин, сениң бузуқлуқлириң
һәм паһишиликлириң буларни бешиңға чүшүрди.■
31 Һәдәңниң йолида өзүң маңғансән; шуңа Мән
униңдики қәдәһни сениң қолуңғиму тутқуздум.
32 — Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: —
Һәдәңниң қәдәһини, чоңқур вә чоң бир
қәдәһни сәнму ичисән; сән рәсва болуп мазақ
қилинисән, чүнки униң һәҗими чоңдур; 33 сән
дәһшәтлик вә һалакәт қәдәһи, йәни һәдәң
Самарийәниң қәдәһи билән мәслик һәм дәрд-әләмгә
толдурулисән; 34 сән уни ичиветип йәнә ялайсән,
һәтта униң парчилириниму ғаҗилайсән, андин
көксилириңниму жулуп ташлайсән; чүнки Мән
шундақ сөз қилдим, дәйду Рәб Пәрвәрдигар.
35 Шуниң үчүн Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду:
— Чүнки сән Мени унтуп арқаңға
ташливәткәнлигиң үчүн, шуңа өз бузуқлуғуң
һәм паһишиликлириңниң җазасини көтирисән.■
36 Вә Пәрвәрдигар маңа мундақ деди: — И
инсан оғли, сән Оһолаһ вә Оһолибамаһ үстигә
һөкүм чиқирамсән? Әнди уларға өз жиркиничлик

■ **23:28** Әз. 16:37; әз. 23:17 ■ **23:29-30** Әз. 16:39; әз. 23:25, 26
■ **23:35** Йәр. 2:32; 3:21; 13:25; 18:15; әз. 22:12

қилмишлирини аян қилип көрсәткин. ■ 37 Чүнки
улар бузуқлуқ қилди; қоллири қан болди; улар өз
бутлири билән бузуқлуқ қилип, униң үстигә Маңа
туққан өз балилирини уларниң озуғи сүпитидә
қурбанлиқ қилип өткүзүп бeғишлиди. □ ■ 38 Униң
үстигә улар Маңа шундақ иш қилғанки, охшаш
бир күндә улар Мениң муқәддәс җайимни булғап,
«шабат күн»лиримни бузған. ■ 39 Чүнки улар өз
балилиримни бутлириға сойған чағда, улар охшаш
бир күндә муқәддәс җайимни булғашқа кирди; мана,
улар Мениң өйүм оттурисида шундақ қилған.■
40 Униң үстигә адәмләрни жирақтин чақирди,
уларни елип келишкә әлчи әвәтти; мана, улар
кәлди; сән уларни дәп жуюнуп, көз-қашлириңға осма
қоюп, өзүңни зибу-зиннәтләр билән пәрдазлидиң;
41 һәшәмәтлик бир диванда олтардиң, униң алдиға
үстигә Мениң хушбуюм һәм зәйтун мейим қоюлған
дәстиханни қойдуң; ■ 42 ғәмсиз жүргән бир топ
кишиләрниң авази униңда аңланди; чүпрәндә
адәмләр билән биллә чөл-баявандин Себаийларму
елип келинди; улар *һәдә-сиңилниң* қоллириға
биләйүзүкләр, бешиға чирайлиқ тажларни салди. □
43 Әнди Мән зина-бузуқлуқлар билән упрап қериған
паһишә тоғрилиқ: «Улар әнди униң билән бузуқлуқ

■ **23:36** Әз. 20:4; 22:2 □ **23:37** **«өз балилирини уларниң озуғи сүпитидә қурбанлиқ қилип өткүзүп бeғишлиди»** — «(оттин) өткүзүш» дегән сөз, бутпәрәслик тоғрилиқ баянлар арисида болса, адәттә инсанларни, болупму балиларни бутларға «қурбанлиқ сүпитидә оттин өткүзүш»ни көрситиду. ■ **23:37** Әз. 16:21; 20:26,31 ■ **23:38** Әз. 22:8 ■ **23:39** 2Пад. 21:4-7; Әз. 16:21; Әз. 20:13, 16 ■ **23:41** Пәнд. 7:17 □ **23:42** **«...Себаийларму елип келинди»** — «Себаийлар»ниң башқа бир хил тәрҗимиси: «һарақкәшләр».

қиливәрсун; чүнки у һәқиқәтән *паһишә*» — дедим.□
44 — Шуниң билән улар паһишә аялға
йеқинлашқандәк униңға йеқин берип биллә
ятти; улар шундақ қилип Оһолаһ вә Оһолибамаһ бу
икки бузуқ аялға йеқинлишип биллә ятти.
45 Бирақ һәққаний адәмләр уларни зинахор аялларни
вә қан төккүчи аялларни жазалиғанға охшаш,
уларниң үстигә һөкүм чиқирип жазалайду; чүнки
улар зинахор аяллар, уларниң қоллири қандур.
□ ■ 46 Чүнки Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: —
Бир топ адәмләрни уларға қарши чиқирип
елип келимән, уларни һәрянға һайдиветишкә
вә булаңчилиқ қилишқа тапшуримән. 47 Бу топ
кишиләр уларни ташлар билән чалма-кесәк қилип,
қиличлири билән чепип сойиду; улар уларниң
оғул-қизлирини өлтүриду, өйлирини от билән
көйдүриветиду.■
48 Шуниң билән Мән зиминдә бузуқлуққа хатимә
беримән; шуниң билән барлиқ аяллар силәрдин
савақ елип силәрниң бузуқлуқлириңни доримайду.
49 Улар бузуқлуғуңни өз бешиңға қайтуруп
чүшүриду, вә силәр мәбудлириңларға четишлиқ
болған гуналарни көтирисиләр; силәр Мениң Рәб
Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетисиләр.■

□ **23:43 «Улар әнди униң билән бузуқлуқ қиливәрсун — чүнки у һәқиқәтән паһишә»** — яки «У һәқиқәтән шундақ болса, улар йәнила һазир униң билән раст бузуқлуқ қиламду?». □ **23:45 «Бирақ һәққаний адәмләр уларни зинахор аялларни ... Жазалиғанға охшаш, уларниң үстигә һөкүм чиқирип жазалайду»** — бизниңчә бу жүмлидики «һәққаний адәмләр» қаттиқ кинайилик, һәҗвий гәп еди. Чүнки у Бабиллиқларни көрситиду (46-47-айәтләрни көрүң). Мәнаси бәлким: «Улар силәр билән селиштурулғанда, һәққаний адәмләр көрүниду». ■ **23:45** Әз. 16:38 ■ **23:47** Әз. 16:41 ■ **23:49** Әз. 16:58.

24

Дағлишип кәткән қазан

1 Тоққузинчи жили, онинчи айниң онинчи күнидә,
Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ дейилди:
—
2 И инсан оғли, бу күнни, дәл мошу күнниң
числасини йезивалғин; чүнки дәл мошу күндә
Бабилниң падишаси Йерусалимни муһасиригә алди.
3 Асий җәмәтниң алдиға бир тәмсилни қоюп мундақ
дегин: — Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: —
«Қазанни отниң үстигә қоюңлар, от үстигә қоюңлар,
униңға су қоюңлар; ■ 4 гөш парчилири, һәр бир
есил гөш парчилирини, пут вә қолини униңға жиғип
селиңлар; есил устиханларниму қошуңлар; 5 қой
падисидин әң есиллирини елиңлар; устиханларни
пиширишқа униң астиға отун топлап қоюңлар; уни
қаттиқ қайнитиңлар, униңдики устиханлар убдан
қайнисун.
6 — Шуңа Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: —
Қанхор шәһәрниң һалиға, йәни дат басқан
қазанға, һеч дети кәтмәйдиған қазанға вай!
Униңдики һәммини бирдин-бирдин ал; униңға
несивә чеки ташланмисун! □ ■ 7 Чүнки у төккән
қан униң оттурисида туриду; у қанни топа билән
көмгили болғидәк йәргә әмәс, бәлки тақир таш

■ **24:3** Йәр. 1:13 □ **24:6** **«Қанхор шәһәрниң һалиға, йәни дат басқан қазанға, һеч дети кәтмәйдиған қазанға вай!... униңға несивә чеки ташланмисун!»** — қазанниң дети қан рәңгидә болуп, бәлким шәһәрниң қанхорлуғини билдүриду. Айәтниң кейинки қисминиң мәнаси бәлким, қазанниң дат басқан парчилиридәк, шәһәрдикиләрму парчә-парчә тарқилип кетип, һеч қандақ бәхитниң несивисини көрмәйду дегәнлик. **«униңдики һәммини бирдин-бирдин ал»** — яки «униңдики гөш парчилирини бир-биридин ал». ■ **24:6** Әз. 22:2

үстигә төкти. □ 8 Қәһримни қозғаш, интиқам елиш
үчүн, у төккән қанниң йепилмаслиғи үчүн тақир таш
үстигә қалдурдум.
9 Шуңа Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Қанхор
шәһәрниң һалиға вай! Мәнму униң отун
догисини йоған қилимән! ■ 10 Отунни догилаңлар,
отни йиқип чухчулаңлар, гөш убдан пишсун, дора-
дәрмәкләрни қошуңлар, устиханлар көйүп кәтсун!
11 Андин қазанни қизитип, униңдики мисни қип-
қизил қилиңлар, ичидики даған-кирлар еритилип,
униң дети чиқириветилиш үчүн уни қуруқ пети
чоғлар үстигә қоюңлар!
12 Униң қилған аваричиликлири Мени упратти;
Лекин униң қелин дети униңдин кәтмиди;
Шуңа униң дети отта туривәрсун!
13 Сениң паскиничилигиңдә бузуқ паһишилик
бардур; Мән сени пакизлимақчи болдум, лекин
сән паскиничилиқтин пакизландурулмаймән
дедиң; әнди қәһримни үстүңгә төкүп тохтатмиғичә
сән паскиничилиқтин пакизландурулмайсән.
14 Мәнки Пәрвәрдигар шундақ сөз қилдим; у әмәлгә
ашурулиду, Мән уни ада қилимән; Мән нә буниңдин
янмаймән, нә һеч саңа ичимни ағритмаймән, нә
униңдин өкүнмәймән; улар сениң йоллириң вә
қилмишлириң бойичә үстүңгә һөкүм чиқирип
жазалайду — дәйду Рәб Пәрвәрдигар.■

Әзакиялниң сөйүмлүк аялиниң өлүми

□ **24:7 «Чүнки ... у қанни топа билән көмгили болғидәк йәргә әмәс, бәлки тақир таш үстигә төкти»** — демәк, өзлири өлтүргән адмәмләргә техиму беһөрмәтлик қилип уларни дәпнә қилмиған; йәнә келип, һеч номус қилмай төккән қанни йошурушниң һаҗити йоқ дәп жүргән. ■ **24:9** Наһ. 3:1; һаб. 2:12 ■ **24:14** Әз. 5:11; 23:24

15 Вә Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип шундақ
дейилди: —

16 «И инсан оғли, Мән сениң сөйүмлүк көз
қаричуқуңни бир уруш билән сәндин елип кетимән;
бирақ сән һеч матәм тутма, һеч жиғлима, һеч
көз йеши қилма; 17 сүкүт ичидә уһ-зар тартисән;
өлгүчи үчүн һеч һаза тутма; сәлләңни бешиңға орап,
кәшлириңни путуңға бағлиғин; йүзүңниң төвинини
йепивәтмә, адәмләр епбәргән нандин йемә».

18 Шуниң билән Мән әтигәндә хәлиққә сөз қилдим;
кәчқурунда аялим өлди. Иккинчи күни әтигәндә
мән буйрулғини бойичә иш қилдим. 19 Әнди
халайиқ маңа: «Сениң бу қилған ишлириңниң
немини көрсәткәнлигини демәмсән?» деди.

20 Мән уларға мундақ дедим: — Пәрвәрдигарниң
сөзи маңа келип шундақ дейилди: —

21 Исраил җәмәтигә мундақ дегин: — Рәб
Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — «Мән Өз
муқәддәс җайимни, йәни сән пәхирләнгән күч-
таянчиңни, көзүңларни хошал қилғучи, җениңлар
тәшна болған нәрсини булғай дәватимән; силәрниң
кәйниңларда қалған қиз-оғуллар қилич билән
йоқилиду. 22 Шу тапта силәр Мән *Әзакиял* һазир
қилғинимдәк қилисиләр; силәр йүзүңларниң
төвинини япмайсиләр, адәмләр епбәргән нандин
йемәйсиләр; 23 сәлләңлар бешиңларда, кәшиңлар
аяқлириңда боливериду; силәр һеч матәм
тутмайсиләр яки һеч жиғлимайсиләр; силәр
қәбиһликлириңлар ичидә солишип, бир-бириңларға

қаришип уһ-зар тартисиләр.□ ■
24 Шундақ қилип Әзакиялниң өзи силәргә бешарәт
болиду; у қандақ қилған болса, силәр шундақ
қилисиләр; бу иш әмәлгә ашурулғанда, силәр Мениң
Рәб Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетисиләр.■
25 — Вә сән, и инсан оғли, Мән улардин күч-
истиһкамини, улар пәхриләнгән гүзәк гөһрини,
сөйүмлүк көз қаричуқлирини, жан-җегири болған
қиз-оғуллирини улардин мәһрум қилидиған күнидә,
26 — йәни шу күнидә, саңа бу хәвәрни қулиқиңға
йәткүзүш үчүн бир қачқун йениңға кәлмәмду?
27 Шу күнидә ағзиң ечилған болиду, сән бу қачқун
билән сөзлишисән, йәнә һеч гача болмайсән; шундақ
қилип улар Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп
йетиду».□

25

Әлләр тоғрилиқ бешарәтләр •••• Биринчи бешарәт — Аммон тоғрилиқ

1 Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ дейилди:
—
2 И инсан оғли, йүзүңни Аммонийларға қаритип,
уларни әйипләп бешарәт берип мундақ дегин: —■

□ **24:23 «силәр һеч матәм тутмайсиләр яки һеч жиғлимайсиләр; силәр қәбиһликлириңлар ичидә солишип, бир-бириңларға қаришип уһ-зар тартисиләр»** — демисәкму, балаю-апәт шундақ еғир болидуки, һеч қандақ көз яшлири яки матәм тутушлар униңға лайиқ кәлмәйду. ■ **24:23** Әз. 4:17 ■ **24:24** Әз. 12:6

□ **24:27 «Шу күнидә ағзиң ечилған болиду, сән бу қачқун билән сөзлишисән, йәнә һеч гача болмайсән»** — бу гачилиқ бәш жил илгири башланған. 3:26-айәтни изаһити билән вә 33:22-айәтниму көрүң. ■ **25:2** Йәр. 49:1

3 — Аммонийларға мундақ дегин — Рәб
Пәрвәрдигарниң сөзини аңлаңлар! Рәб
Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — **Мениң муқәддәс**
жайим булғанғанда, Исраил зимини вәйран
қилинғанда, Йәһуда жәмәти сүргүн қилинғанда
сән уларға қарап: «Ваһ! Яхши болди!» дегиниң
түпәйлидин, 4 әнди мана, Мән сени шәриқтики
әлләрниң егидарчилиғиға тапшуримән; улар сениң
араңда баргаһ қуруп, араңда чедирлирини тикиду;
улар мевилириңни йәп, сүтүңни ичиду. 5 Мән Раббаһ
шәһирини төгиләр үчүн отлақ, Аммонийларниң
йерини қой падилири үчүн арамгаһ қилимән; шуниң
билән силәр Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп
йетисиләр.
6 — Чүнки Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду:
— Чүнки сән Исраил зиминиға қарап чавак
челип, путуңни тепчәклитип, қәлбиңдики пүтүн
өчмәнлик билән хуш болғанлиғиң түпәйлидин, □
7 әмди мана, Мән үстүңгә қолумни узартип, сени
әлләргә олжа болушқа тапшуримән; Мән сени
хәлиқләр ичидин үзимән, мәмликәтләр ичидин
йоқитимән; Мән сени һалак қилимән; шуниң
билән сән Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп
йетисән.□

□ **25:6 «сән Исраил зиминиға қарап чавак челип, путуңни тепчәклитип, қәлбиңдики пүтүн өчмәнлик билән хуш болғанлиғиң түпәйлидин...»** — мошу йәрдә «чавак челиш» вә «путни типчәклитиш» интайин хошал болуп кәткәнлигини билдүриду. □ **25:7 «әнди мана, мән үстүңгә қолумни узартип, сени әлләргә олжа болушқа тапшуримән...»** — Бабилниң падишаси Небоқаднәсар миладийәдин илгәрки 582-жили Раббаһ шәһирини вәйран қиливәтти. Кейин «Набатийлиқ» әрәбләр шәриқ тәрипидин келип Аммон зиминини егиливалди.

Иккинчи бешарәт — Моаб тоғрилиқ

8 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Чүнки
Моаб вә Сеирниң: «Йәһуда пәқәт барлиқ
башқа әлләр билән охшаш, халас» дегини
түпәйлидин, ■ 9 шуңа мана, Мән Моабниң йенини —
чегарасидики шәһәрләрни, зимининиң пәхри
болған Бәйт-Йәшимот, Баал-Меон вә Кириатайим
шәһәрлиридин башлап йерип ачимән; 10 уларни
Аммонийларниң зимини билән билләшәриқтики
әлләргә тапшуримән; Мән Аммонийларниң йәнә
әлләр арисида әсләнмәслиги үчүн, уларниң
егидарлиғиға тапшуримән; ■ 11 вә Моаб үстигә һөкүм
чиқирип җазалаймән; улар Мениң Пәрвәрдигар
екәнлигимни тонуп йетиду.□

Үчинчи бешарәт — Едомни әйипләш

12 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — чүнки Едом
Йәһуда җәмәтидин өч елип яманлиқ қилип,
шуниңдәк еғир гунакар болғини түпәйлидин,
интиқам алғнини түпәйлидин, 13 — әнди Рәб
Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Мән Едомға
қолумни созимән; шуниң билән уни зиминидин
адәмләр һәм һайванлардин мәһрум қилимән; Мән
уни Теман шәһиридин тартип вәйран қилимән; улар
Дедан шәһиригичә қилич билән жиқилиду. 14 Шуниң
билән Мән хәлқим Исраилниң қоли арқилиқ Едом
үстидин Өз интиқамимни алимән; улар Мениң

■ **25:8** Йәр. 49:1-47 ■ **25:10** Әз. 21:37 □ **25:11** **«Моаб үстигә һөкүм чиқирип җазалаймән; улар Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетиду»** — Бабилниң падишаси Небоқаднәсар миладийәдин илгәрки 582-жили Моабниң зиминини ишғал қилди. Кейин «Набатийлиқ» әрәбләр шәриқ тәрипидин келип Моаб зиминни егиливалди.

аччиғим һәм қәһрим бойичә Едомда иш қилиду; Едомийлар Мениң интиқамимниң немә екәнлигини билип йетиду, — дәйду Рәб Пәрвәрдигар.□

Төртинчи бешарәт — Филистийәни әйипләш

15 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Филистийләр интиқам нийити билән һәрикәт қилип, кона өчмәнлиги билән Йәһудани йоқитайли дәп ич-ичидин өч алғини түпәйлидин, 16 Шуңа
Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Мана, Мән Филистийәниң үстигә қолумни узартимән; Мән Кәрәтийләрни қириветимән, деңиз бойидикиләрниң қалдуқлиринимму вәйран қилимән. 17 Мән уларниң
үстигә қәһрилик тәнбиһләрни чүшүрүп қаттиқ интиқам алимән; уларниң үстидин интиқам алғинимда улар Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетиду.□

26

Тур вә Зидонни әйипләш

□ **25:14 «Мән хәлқим Исраилниң қоли арқилиқ Едом үстидин өз интиқамимни алимән; улар Мениң аччиғим һәм қәһрим бойичә Едомда иш қилиду...»** — миладийәдин илгәрки 120-жили Йәһудийларниң йетәкчиси Юһанна Хирканус Едомға һуҗум қилип уларға «товва қилип Пәрвәрдигарға ишиниңлар, яки қиличимда өлүңлар» дегән таллаш йолини бәрди. □ **25:17 «Мән уларниң (Филистийләрниң) үстигә қәһрилик тәнбиһләрни чүшүрүп қаттиқ интиқам алимән»** — Филистийләр авал Бабилниң падишаси Небоқаднәсар тәрипидин азап көрди; андин Грек империйәси тәрипидин ишғал қилинди; миладийәдин илгәрки 148-146-жилларда улар Йәһудийлар тәрипидин бир мәзгил ишғал қилинди. Уларниң әвлатлири бүгүнки «Пәләстинликләр»ниң бир қисми.

1 Он биринчи жили, айниң биринчи күнидә шундақ
болдики, Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ
дейилди: — □
2 И инсан оғли, Турниң Йерусалим тоғрилиқ: «Ваһ!
Яхши болди! Әлләрниң дәрвазиси болғучи вәйран
болди! У маңа қарап қайрилип ечилди; униң вәйран
қилиниши билән өзүмни тойғузимән!» дегини
түпәйлидин, 3 — Шуңа Рәб Пәрвәрдигар мундақ
дәйду: — Мана, и Тур, Мән саңа қаршимән,
деңиз долқунларни қозғиғандәк, көп әлләрни сән
билән қаршилишқа қозғаймән; 4 улар Турниң
сепиллирини бәрбат қилип, униң мунарлирини
чеқип йоқитиду. Униң үстидики топилирини
қирип ташлап, уни тақир таш қилип қойимән. 5 У
пәқәт деңиз оттурисидики торлар йейилидиған
җай болиду; чүнки Мән шундақ сөз қилдим, дәйду
Рәб Пәрвәрдигар; у әлләр үчүн олҗа болуп қалиду.
6 Униң қуруқлуқта қалған қизлири қилич билән
қирилиду; шуниң билән улар Мениң Пәрвәрдигар
екәнлигимни тонуп йетиду.□
7 — Чүнки Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду:
— Мана, Мән Тур билән қаршилишишқа Бабил
падишаси Небоқаднәсар, йәни «падишаларниң
падишаси»ни, атлар, җәң һарвулири билән,
атлиқ чәвәндазлар, қошун вә зор бир топ адәмләр
билән шимал тәрипидин чиқирип епкелимән.
8 У қуруқлуқта қалған қизлирини қилич билән
сойиду, саңа муһасирә потәйлирини қуриду,
сепилға чиқидиған дөңлүкни ясайду, саңа қарап

□ **26:1 «он биринчи жил»** — сүргүн болғанлиғиниң 11-жили еди. Бәлким он биринчи ай болуши мүмкин. □ **26:6 «қуруқлукта қалған қизлири»** — бәлким турға бекинди болған йезиларни көрситиду. 8-айәтниму көрүң. Бу бешарәт тоғрилиқ йәнә «қошумчә сөз»имизни көрүң.

қалқанлирини көтириду. 9 У сепиллириңға бөскүчи
базғанларни қаритип тикләйду, қурал-палтилири
билән мунарлириңни чеқип ғулитиду. 10 Униң
атлириниң көплүгидин уларниң көтәргән чаң-
тописи сени қаплайду; сепиллири бөсүлгән бир
шәһәргә бөсүп киргәндәк у сениң қовуқлириңдин
киргәндә, сепиллириң атлиқ әскәрләрниң,
чақларниң һәм жәң һарвулириниң садаси билән
тәвринип кетиду. 11 Атлириниң туяқлири
билән у барлиқ рәстә-кочилириңни чәйләйду;
у пухралириңни қилич билән қириду, күчлүк
түврүклириң йәргә жиқилиду.■
12 Улар байлиқлириңни олҗа, мал-таварлириңни
ғәнимәт қилиду; улар сепиллириңни бузуп ғулитип,
һәшәмәтлик өйлириңни харабә қилиду; улар сениң
ташлириң, яғач-лимлириң вә топа-чаңлириңни
деңиз сулири ичигә ташлайду. 13 Мән нахшлириңниң
садасини түгитимән; чилтарлириңниң авази
қайтидин аңланмайду. ■ 14 Мән сени тақир
таш қилимән; сән торлар йейилидиған бир жай
болисән, халас; сән қайтидин қурулмайсән; чүнки
Мәнки Пәрвәрдигар шундақ дегәнмән, дәйду Рәб
Пәрвәрдигар.□
15 Рәб Пәрвәрдигар Турға мундақ дәйду: — Сән
ғулап кәткиниңдә, яриланғанлар аһ-зарлиғинида,
оттуруңда қирғин-чапқун қилинғанда, деңизниң
чәт яқилири тәвринип кәтмәмду? 16 Деңиздики

■ **26:11** Йәш. 5:28; Йәр. 47:3 ■ **26:13** Йәш. 24:7, 8; Йәр. 7:34; 16:9 □ **26:14** **«Мән сени тақир таш қилимән; сән торлар йейилидиған бир жай болисән, халас; сән қайтидин қурулмайсән»** — бу бешарәт авал Бабилниң императори Небоқаднәсар, андин Грек императори «Бүйүк Искәндәр» тәрәплиридин әмәлгә ашурулди. Турниң һазирқи әһвали дәл мошу айәттә ейтилғандәктур. Бу ишлар тоғрилиқ йәнә «қошумчә сөз»имизни көрүң.

шаһзадиләр тәхтлиридин чүшүп, тонлирини
биряққа ташлап, кәштилик кийим-кечәклирини
селиветиду; улар өзлирини қорқунуч-титрәк билән
пүркәйду; улар йәргә олтирип, һеч тохтавсиз титрәп,
саңа қарап сарасимигә чүшиду. 17 Улар сән үчүн бир
мәрсийәни оқуп саңа мундақ дәйду: —
«И аһаләң деңиздикиләрдин болған, даңқи чиққан,
Деңиз үстидин күчлүк һөкүм сүргән,
Өз вәһшәтлириңни барлиқ деңизда туруватқанларға салған шәһәр!
Сән вә сәнда туруватқанлар нәқәдәр һалак болған!■
18 Һазир сениң ғулап кәткән күнүңдә,
Деңиз бойидикиләр титрәп кетиду;
Деңиздики араллар вә қирғақтикиләр сениң йоқ болуп кәткиниңдин дәккә-дүккигә чүшүп қалди».□
19 — Чүнки Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: —
«Мән сени адәмзатсиз шәһәрләрдәк, харабә шәһәр қилғинимда,
Мән үстүңгә деңиз чоңқурлуқлирини чиқирип сени чөкүргинимдә,
Улуқ сулар сени бесип япқанда,
20 Шу тапта Мән сени һаңға чүшкәнләр билән биллә чүшүримән,
Қедимки замандикиләрниң қатариға чүшүримән;
Сени йәрниң тегилиридә турғузимән;
Сениңдә қайтидин адәмзат болмаслиғи үчүн,
Сени қедимки харабиләр арисиға,
Һаңға чүшкәнләр билән биллә болушқа чүшүримән;
Бирақ тирикләрниң зиминида болса гөзәллик тикләп

■ **26:17** Вәһ. 18:9-19 □ **26:18** **«Һазир сениң ғулап кәткән күнүңдә, деңиз бойидикиләр титрәп кетиду...»** — бу бешарәтниң көп җәһәтләрдә әмәлгә ашурулуши тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни көрүң.

қойимән;□
21 Мән сени башқиларға бир агаһи-вәһшәт қилимән;
Сән қайтидин һеч болмайсән;
Улар сени издәйду, бирақ сән мәңгүгә тепилмайсән»
— дәйду Рәб Пәрвәрдигар.

27

Тур тоғрилиқ йәнә бир бешарәт — Тур шәһирини чирайлиқ кемигә охшитиш

1 Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ дейилди:
—
2 Сән, и инсан оғли, Тур тоғрилиқ бир мәрсийәни
ағзиңға елип униңға мундақ дегин: —
3 И деңизларниң кириш ағзида туруқлуқ, деңиз
бойлиридики көп әлләр билән содилашқучи, Рәб
Пәрвәрдигар мундақ дәйду: —
«И Тур, сән «Мениң гөзәллигим камаләткә йәтти!»
дедиң.□ ■
4 Сениң чегаралириң болса деңизларниң оттурисида
еди;
Сени ясиғанлар гөзәллигиңни камаләткә йәткүзди.
5 Улар барлиқ тахтайлириңни Сенирдики
қариғайлардин ясиған;
Саңа мома үчүн улар Ливандин кедир дәриғини
епкәлгән;
6 Палақлириңни Башандики дуб дәрәқлиридин
ясиған;

□ **26:20 «Бирақ тирикләрниң зиминида болса гөзәллик тикләп қойимән»** — башқа бир хил тәрҗимиси: «Сән қайтидин тирикләрниң зиминида һөрмәткә сазавәр орунда болмайсән». □ **27:3 «И деңизларниң кириш ағзида туруқлуқ...»** — ибраний тилида «кириш ағзи» дегән сөз «җүплүк шәклидә», чүнки турниң икки порти бар еди. ■ **27:3** Әз. 28:12

Палубаңни сәмшит дәрәқлиридин ясап,
Купрос деңиз бойидики пил чиши билән нәқишлигән.■
7 Йәлкиниң Мисирдин кәлтүрүлгән кәштилик либастин ясалған, у саңа туғ болған;
Сайивиниң болса деңиз бойидики Елишаһдики көк вә сөсүн рәхтләрдин еди; □
8 Зидондикиләр һәм Арвадтикиләр сениң палақ урғучилириң еди;
Сәндә болған данишмәнләр, и Тур, сениң йол башлиғучилириң еди.
9 Гәбалдики ақсақаллар вә униң данишмәнлири сәндә болуп, каваклириңни етәтти;
Деңиз-океандики барлиқ кемиләр вә уларниң деңизчилири мал алмаштурушқа йениңға келәтти.
10 Парслар, Лудтикиләр, Ливийәдикиләр қошунға тизимлинип, сениң ләшкәрлириң болған;
Улар қалқан-дубулғилирини үстүңгә есип, сени һәйвәтлик қилған; □
11 Арвадтикиләр қошуниң билән һәр тәрипиңдә сепиллириңда туруп күзәттә болған;
Гаммадтикиләрму мунарлириңда турған;
Улар қалқан-қураллирини әтрапиңға, сепиллириңға есип қойған;
Улар гөзәллигиңни камаләткә йәткүзгән;
12 Таварлириңниң мол болғанлиғидин Таршиш саңа херидар болған;
Мәһсулатлириңға улар күмүч, төмүр, қәләй, қоғушун

■ **27:6** Йәш. 2:13 □ **27:7** **«Елишаһ»** — бәлким Купросни көрситиду. □ **27:10** **«Ливийәдикиләр»** — «Ливийә» яки «Либя» ибраний тилида «Пут» дегән сөздур.

тегишип бәргән.□
13 Җаван, Тубал вә Мәшәк сән билән сода қилған;
Улар таварлириңға адәмләрниң җанлири, мис қача-қазанларни тегишкән.□
14 Торгамаһ җәмәтидикиләр мәһсулатлириң үчүн атлар, җәң атлири вә қечирларни тегишип бәргән.
15 Дедандикиләр сән билән содилашқан;
Деңиз бойлиридики көп хәлиқ саңа херидар болған;
Улар саңа дәндан, әбнус яғичини төлигән;
16 Сурийә қол һүнәрлириңниң мол болғанлиғидин саңа херидар болған;
Улар мәһсулатлириңға мави яқутлар, сөсүн рәхтләрни, кәштиләрни, нәпис канап рәхтләрни, марҗанларни, қизил яқутларни тегишип бәргән.□
17 Йәһуда вә Исраил зиминидикиләрдинму сән билән содилашқучилар болған;
Таварлириңға улар Миннитниң буғдайлири, печиниләр, һәсәл, зәйтун мейи, мәлһәм дориларни тегишип бәргән.
18 Дәмәшқ қол һүнәрлириңниң мол болғанлиғидин,
Һәр хил байлиқлириң түпәйлидин саңа херидар болуп саңа Хәлбонниң шараплирини, ақ жуңларни

□ **27:12** **«Таршиш»** — қедимки заманларда деңиз содиси билән даңқи чиққан «Таршиш» дәйдиған үч жут бар болуши мүмкин еди. Биринчиси, шималий Африқида (һазирқи Маракәш әтрапида); иккинчиси Испанийә, үчинчиси Әнглийә еди. Мошу йәрдә бәлким Испанийини көрситиду. □ **27:13** **«Җаван»** — һазирқи Гретсийәдур. Тубал вә Мәшәк әслидә һазирқи Түркийә зиминида яшиған икки қәбилә еди. Кейин улар Русийә тәрәпкә көчүп кәткән болуши мүмкин. **«адәмләрниң җанлири»** — қуллар дегәнлик. □ **27:16** **«Сурийә қол һүнәрлириңниң мол болғанлиғидин саңа херидар болған...»** — бәзи кона көчүрмә нусхиларда «Арам» (Сурийә) әмәс, «Едом» дейилиду: 18-айәттә «Дәмәшқ» (Сурийәниң пайтәхти) тоғрилиқ сөз болғачқа, «Едом» бәлким тоғридур.

тегишип бәргән.
19 Ведан вә Узалдин чиққан Жавандикиләр
мәһсулатлириңға соқулған төмүр, қовзақдарчин,
егирни тегишкән еди.
20 Дедан саңа ат тоқумлирини тегишип бәргән;
21 Әрәбистан вә Кедардики барлиқ шаһзадиләр саңа
херидар болди;
Саңа пахланлар, қочқарлар вә өшкиләрни тегишип
бәргән.
22 Шеба һәм Раамаһдики содигәрләр сән билән
тиҗарәт қилған;
Мәһсулатлириңға улар һәр хил сәрхил тетитқулар,
қиммәтлик җаваһиратлар вә алтун алмаштуруп
бәргән.
23 Һаран, Каннәһ, Едәндикиләр вә Шеба, Ашур,
Хилмадтики содигәрләр сән билән тиҗарәт қилған;□
24 Улар саңа һәшәмәтлик кийим-кечәк, сөсүн рәхтләр
вә кәштиләр, рәңму-рәң гиләмләрни тегишип бәргән;
Буларниң һәммиси түгүнчәклинип тана-арғамчилар
билән чиң бағлинип, базарлиңға кирди.
25 Таршиштики кемиләр таварлириңни көтәргән
карванлардәк болған;
Шуниң билән сән деңиз-океанниң бағрида мал билән
толдурулуп, интайин еғирлишип кәткәнсән; □
26 Сениң палақ орғучилириң сени улуқ суларға
апарди;
Шәриқ шамили сени деңиз-океанниң бағрида парә-
парә қиливәтти;■
27 Сениң мал-мүлүклириң, базарлириң,
деңизчилириң вә йол башлиғучилириң,

□ **27:23 «Ашур»** — Асурийә. □ **27:25 «еғирлишип кәткән»** — ибраний тилида икки бислиқ гәп болуп, униң иккинчи мәнаси «һөрмәт-абройлуқ болған» дегән мәнидә. Шүбһисизки, бу кинайилик гәп еди. ■ **27:26** Әз. 17:1

Каваклириңни әткүчиләр, сән билән содилашқан содигәрләр, сәндә болған барлиқ ләшкәрлириң,
Җүмлидин араңда топланған адәмләрниң һәммиси сән өрүлүп кәткән күнүңдә өрүлүп деңиз-океанниң қойниға ғәриқ болуп кетиду.■
28 Йол башлиғучилириңниң аһ-зарлиридин даладикиләр тәврәп кетиду.■
29 Палақ орғучиларниң һәммиси,
Деңизчилар, деңизда барлиқ йол башлиғучилар өз кемилиридин чүшиду;
Улар қуруқлуқта туриду;
30 Улар саңа қарап авазини аңлитип,
Қаттиқ аһ-зар көтириду;
Улар топа-чаң чиқирип бешиға чачиду;
Улар күлләр ичидә еғинайду.
31 Улар сени дәп чачлирини чүшүрүп өзлирини таз қилип, бөз кийимләргә орайду;
Улар қаттиқ матәм тутуп сән үчүн зор дәрд-әләм ичидә жиғлайду.□ ■
32 Улар аһ-зарлирини көтәргинидә сән үчүн бир мәрсийәни оқуп, сән тоғрилиқ һаза қилип мундақ дәйду:
— «Тур деңиз-океанлар оттурисида, һазир җим-җит қилинған!
Әсли ким униңға тәң келәләйтти?
33 Мәһсулатлириң деңиз-океанлардин өтүп кәткәндә, Сән көп хәлиқләрни қанаәтләндүргән;
Байлиқлириң вә таварлириңниң моллуғи билән йәр йүзидики падишаларни бейитқансән.
34 Сән суларниң чоңқур тегидә деңиз-океанлар тәрипидин парә-парә қилинғанда,

---

■ **27:27** Вәһ. 18:9-19 ■ **27:28** Әз. 26:10, 15 □ **27:31** **«бөз кийимләр»** — матәм тутуш яки қаттиқ товва қилишни билдүрәтти. ■ **27:31** Йәр. 48:37

Таварлириң һәм арaңда болған топ-топ адәмлириңму өрүлүп ғәриқ болуп кәтти.
35 Барлиқ дeңиз бойидикиләр саңа қарап алақзадә болған;
Уларниң падишалири дәһшәт қорқуп, уларниң йүзлирини сур басқан.
36 Хәлиқләр арисидики содигәрләр саңа қарап «уш-уш» қилди;
Сән өзүң бир вәһшәт едиң, әнди қайтидин болмайсән»».□ ■

28

Турниң падишасини әйипләйдиған бир бешарәт

1 Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ дейилди: —
2 И инсан оғли, турниң шаһзадисигә мундақ дегин: —
Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: —
«Сениң өзүңни чоң тутуп: «Мән бир илаһтурмән;
Мән Худаниң тәхтигә, йәни деңиз-океанларниң бағрида олтиримән», дегәнсән;
(Бирақ сән инсан, Худа әмәссән!)
Сән өз көңлүңни Худаниң көңли дәп ойлап қалдиң.■
3 Мана, сән Даниялдин данасән;
Һеч қандақ сир сәндин йошурун әмәс;□
4 Даналиғиң вә әқлиң билән сән байлиқларға егә болдуң,
Алтун-күмүчни ғәзнилириңгә топлап қойдуң;

□ **27:36 «содигәрләр саңа қарап «уш-уш» қилди»** — «уш-уш қилиш» кона җәмийәттә мәсқирә қилишни билдүриду. ■ **27:36** Әз. 26:21 ■ **28:2** Йәш. 31:3 □ **28:3 «Мана, сән Даниялдин данасән»** — шу вақитта Даниял пәйғәмбәр алликачан Бабил ордисида бир нәччә жил баш вәзир болған.

5 Тиҗарәттә болған зор даналиғиң билән байлиқлириңни авуттуң;
Байлиқлириң түпәйлидин өзүңни чоң туттуң: —
6 Шуңа Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: —
Сән өз көңлүңни Худаниң көңли дәп ойлап кәткәнлигиңдин,
7 Әнди мана, Мән ят адәмләр,
Йәни әлләрниң дәһшитини үстүңгә епкелимән;
Улар даналиғиңниң парлақлиғини йоқитишқа қиличлирини суғуруп,
Шан-шәривиңни булғайду;■
8 Улар сени һаңға чүшүриду;
Шуниң билән сән деңиз-океанларниң қойнида өлтүрүлгәнләрниң өлүмидә өлисән.
9 Әнди сени өлтүргүчиниң алдида: «Мән Худа» — дәмсән?
Бирақ сән өзүңни санҗип өлтүридиғанниң қоли астида Тәңри әмәс, инсан болуп чиқисән.
10 Сән ят адәмләрниң қолида хәтнә қилинмиғанларға лайиқ болған өлүм билән өлисән;
Чүнки Мән шундақ сөз қилған», — дәйду Рәб Пәрвәрдигар.□

Турниң падишаси тоғрилиқ бир мәрсийә

11 Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ дейилди: —

■ **28:7** Йәр. 6:23 □ **28:10** **«Сән ят адәмләрниң қолида хәтнә қилинмиғанларға лайиқ болған өлүм билән өлисән»** — Турдикиләр адәттә «хәтнә қилинмиған»лардиндур. «Әзакиял пәйғәмбәр» дегән китапта, «хәтнә қилинмиған петида өлүш» дегән сөз «Худадин айрилған петида өлүш» дегән мәнини билдүриду. «Қошумчә сөз»имиздә биз «хәтнә» дегән тема үстидә тохтитилимиз.

12 И инсан оғли, Турниң падишаси тоғрилиқ авазиңни көтирип бу мәрсийәни ағзиңға елип униңға мундақ дегин: —

Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: —

«Сән, камаләтниң җәвһири болған,

Даналиққа толған, гөзәлликтә камаләткә йәткән един;□ ■

13 Сән Ерәм бағчиси, йәни Худаниң бағчисида болғансән;

Һәр бир қиммәтлик ташлар, йәни қизил яқут, сериқ гөһәр вә алмас, берил яқут, ақ һеқиқ, анарташ, көк яқут, зумрәт вә көк қашташ саңа йөгәк болған;

Яқут көзлириң вә нәққашлириң алтун ичигә ясалған;

Сән яритилған күнүңдә улар тәйярланған еди.

14 Сән болсаң мәсиһләнгән муһапизәтчи керуб едиңсән,

Чүнки Мән сени шундақ бекиткән едим;

Сән Худаниң муқәддәс теғида болғансән;

Сән отлуқ ташлар арисида җүрәттиң;□

15 Сән яритилған күндин бери, сәндә қәбиһлик пәйда

□ **28:12 «Сән, камаләтниң җәвһири болған»** — яки «сән, камаләтниң мөһүри болған». ■ **28:12** Əз. 27:3 □ **28:14 «Сән болсаң Мәсиһләнгән муһапизәтчи керуб едиңсән»** — «керуб» тоғрилиқ 9:3-айәттики изаһат, «Яр.» 3:24 вә «Тәбирләр»ниму көрүң. «Керуб»лар күчлүк пәриштиләрдур. «Мәсиһлиниш» яки «мәсиһ қилиниш» — Тәвраттики бәлгүлимидә, йеңи падиша, «баш каһин» һәм бәзи чағларда пәйғәмбәрләрни тикләш үчүн «мәсиһ қилиниш» мурасими өткүзүләтти. Мурасимда бешиға пурақлиқ май қуюлатти. Бу «мәсиһләш» дәп аталған. Бирақ мошу йәрдә бир керуб (пәриштә) «мәсиһ қилинған»; Худа Өзи уни алаһидә бир хизмәт қилишқа тәйярлаш үчүн уни мәсиһлигән болса керәк.

болғичә, йоллириңда мукәммәл болуп кәлгән едиң.□
16 Қилған содилириңниң көп болғанлиғидин сән зорлуқ-зумбулуқ билән толуп, гуна садир қилған;
Шуңа Мән сени Худаниң теғидин һарам нәрсә дәп ташливәткәнмән;
Мән сени, и муһапизәтчи керуб, отлуқ ташлар арисидин һайдап йоқатқанмән;
17 Сениң көңлүң гөзәллигиң билән тәкәббурлишип кәтти;
Парлақлиғиң түпәйлидин сән даналиғиңни булғиғансән;
Мән сени йәргә ташливәттим;
Падишаһлар сени көрүп йетиши үчүн Мән сени улар алдида ятқуздум. □
18 Сениң қәбиһликлириңниң көплүги түпәйлидин,
Қилған содаңниң адилсизлиғи түпәйлидин,
Өз муқәддәс җайлириңни булғиғансән;
Мән өзүңдин бир отни чиқардим,
У сени көйдүрүп йәвәтти;

□ **28:15 «Сән яритилған күндин бери, сәндә қәбиһлик пәйда болғичә, йоллириңда мукәммәл болуп кәлгән едиң»** — оқурмәнләр бәлким һазир көридуки, Әзакиял пәйғәмбәр Тур падишасиға әмәс, бәлким униң кәйнидә турған роһий күчкә сөз қиливатиду. Алдидики 1-10-айәтләр «Турниң шаһшзадиси» тоғрилиқ еди; һазир тема «Турниң падишаси»ға өзгәтилиду. Биздә һеч гуман йоқки, у Шәйтанға гәп қиливатиду. Мошу йәрдә Шәйтан тоғрилиқ бир нәччә муһим хәвәрләр бар: — (1) у Худа тәрипидин яритилған. (2) униң Ерәм бағчисида алаһидә муһапизәтчилик қилидиған хизмити бар еди. (3) у әсли интайин чирайлиқ вә күчлүк керуб (пәриштә) еди. (4) у Ерәм бағчисида болған вақитта Худаға қарши чиққан. (5) шу гунайи түпәйлидин у Худаниң һозуридин һайдиветилгән. □ **28:17 «... Мән сени йәргә ташливәттим; падишалар сени көрүп йетиши үчүн Мән сени улар алдида турғуздум»** — мошу 17- вә кейинки айәтләрдә, Әзакиял һәм Шәйтанға һәм Тур падишаси (Иттобал ИИ)ға сөз қилиду. Тур падишаси Шәйтанға интайин охшап кәткән.

Шуниң билән саңа қарап турғанларниң һәммисиниң көз алдида,
Мән сени йәрдә қалған күлләргә айландурувәттим.
19 Сени тонуғанларниң һәммиси саңа қарап сарасимидә қалиду;
Сән өзүң бир вәһшәт болуп қалдиң, әнди қайтидин болмайсән».

Зидонни әйипләйдиған бир бешарәт

20 Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ дейилди: —
21 И инсан оғли, йүзүңни Зидонға қаритип уни әйипләп бешарәт берип мундақ дегин: — □
22 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: —
«Мана, Мән саңа қарши, и Зидон;
Өзүм араңда улуқлинимән;
Мән униң үстигә һөкүм чиқирип жазалиқинимда,
Өзүмни униңда пак-муқәддәс екәнлимни көрсәткинимдә,
Улар Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетиду.
23 Мән уларға вабани әвитип, рәстә-кочилирида қан аққузимән;
Униңға қарши чиққан қиличниң һәр әтрапида болғанлиғидин оттурисида өлтүрүлгәнләр жиқилиду;
Шуниң билән улар Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетиду;
24 Улар йәнә Исраил жәмәтини көзгә илмиған әтрапидикиләр арисида,
Исраил үчүн адәмни санжиғучи жиған яки дәрд-әләмлик тикән болмайду;

□ **28:21** **«Зидон»** — Тур шәһириниң әтрапида болуп, униңға қарашлиқ район еди.

Шуниң билән улар Мениң Рәб Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетиду».
25 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: «Мән улар тарқитилған әлләр арисидин Исраил җәмәтини қайтидин жиққинимда, уларда әлләрниң көз алдида Өзүмниң пак-муқәддәс екәнлигимни көрсәткинимдә, әнди улар Мән Өз қулум болған Яқупқа тәқдим қилған, өзиниң земинида олтириду;
26 улар униңда теч-аманлиқ ичидә яшап, өйләрни селип үзүмзарларни тикиду; Мән уларни көзгә илмайдиған әтрапидикиләрниң һәммисиниң үстигә һөкүм чиқирип җазалиқинимда, улар теч-аманлиқ ичидә туриду; шуниң билән улар Мениң Пәрвәрдигар, уларниң Худаси екәнлигимни билип йетиду».■

29

Пирәвн вә Мисирни әйипләйдиған бешарәт

1 Онинчи жили, онинчи айниң он иккинчи күнидә Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ дейилди: —
2 И инсан оғли, йүзүңни Мисир падишаси Пирәвнгә қаритип уни вә Мисирниң барлиқ әһлини әйипләп бешарәт берип муну сөзләрни дегин: — □
3 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — «И өз-өзигә: «Бу дәрия өзүмниңки, мән уни өзүм үчүн яратқанмән» дегүчи болған, өз дәриялири оттурисида ятқан йоған

■ **28:26** Йәр. 31:5 □ **29:2** **«Мисирниң барлиқ әһлини әйипләп бешарәт берип...»** — Мисир икки қисимға, йәни «төвән Мисир» вә «жуқуриқи Мисир»ға бөлүнгән. «Мисирниң барлиқ әһлини...» дегән сөз бу икки қисмиға қаритилған.

әждиһа Мисир падишаси Пирәвн, мана, Мән саңа қаршимән!■

4 Мән қармақларни еңәклириңгә селип, дәриялириңдики белиқларни өз қасирақлириңға чаплаштуруп сени дәриялириң оттурисидин чиқиримән; дәриялириңдики барлиқ белиқлар қасирақлириңға чаплишиду. 5 Мән сени, йәни сән вә дәриялириңдики барлиқ белиқларни чөл-баяванға ташлаймән; сән далаға чүшүп жиқилисән. Һеч ким сени жиғмайду, дәпнә қилмайду; Мән сени йәр йүзидики һайванлар, асмандики учар-қанатларниң озуғи болушқа тәқдим қилимән. 6 Шуниң билән Мисирда барлиқ туруватқанлар Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетиду; чүнки улар Исраил жәмәтигә «қомуш һаса» болған. □ ■ 7 Улар сени қол билән тутқанда, сән йерилип, уларниң пүткүл мүрилирини тиливәттиң; улар саңа таянғанда, сән сунуп, пүткүл бәллирини миткут қиливәттиң».

8 Әнди Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: «Мана, Мән үстүңгә бир қилич чиқирип, сәндики инсан вә һайванларни қириветимән. 9 Мисир зимини вәйранә вә харабиләр болуп қалиду; шуниң билән улар Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетиду; чүнки Пирәвн: «Нил дәрияси мениңки, мән уни яратқанмән» дегән еди.

10 Шуңа мана, Мән саңа һәм сениң дәриялириңға қаршимән; Мән Мисир зиминини Мигдолдин Сәһвәнгичә, йәни Ефиопийәниң чегарасиғичә

■ **29:3** Зәб. 73:13,14; Йәш. 27:1; 51:9 □ **29:6** **«қомуш һаса»** — демәк, таянғили болмайдиған, ишәшсиз ярдәм. 7-айәтни көрүң.
■ **29:6** 2Пад. 18:21; Йәш. 36:6

пүтүнләй харабә-вәйранә қиливетимән. □ 11 Қириқ
жил ичидә, инсанниң яки һайванниң айиғи уни
бесип өтмәйду вә униңда һеч адәм турмайду.
12 Мән Мисир зиминини вәйран қилинған зиминлар
арисида вәйран қилимән; вә униң шәһәрлири
харабә қилинған шәһәрләр арисида қириқ жил
вәйран болиду; Мән Мисирлиқларни әлләр арисиға
тарқитиветимән, уларни мәмликәтләр арисиға
таритимән».□
13 Бирақ Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: «Қириқ
жилниң ахирида Мән Мисирлиқларни тарқитилған
әлләрдин жиғип қайтуримән; 14 Мән Мисирни
сүргүндин әслигә кәлтүрүп, уларни Патрос
зиминиға, йәни туғулған зиминға қайтуримән;
улар шу йәрдә төвән дәрижилик бир мәмликәт
болиду. 15 У мәмликәтләр арисида әң төвән туриду;
у қайтидин өзини башқа әлләр үстигә көтәрмәйду;
Мән уларни пәсәйтимәнки, улар қайтидин башқа
әлләр үстидин һөкүм сүрмәйду. 16 *Мисир* қайтидин

□ **29:10 «Мисир зиминини Мигдолдин Сәһвәнгичә, йәни Ефиопийәниң чегарасиғичә...»** — «Мигдол» бәлким Нил дәриясиниң делтисида, «Сәһвән» болса һазирқи «Асван» (чоң дамба ясалған) шәһәрни көрситиду. □ **29:12 «зиминини вәйран қилинған зиминләр арисида вәйран қилимән»** — бу вә униңға охшап кетидиған ибариләр бәлким «дуния бойичә уни әң вәйранә зимин қилимән» дегән мәнидә. **«униң шәһәрлири харабә қилинған шәһәрләр арисида қириқ жил вәйран болиду»** — «қириқ жил вәйран болуш»ни көрсәткән бу бешарәт, бәлким биринчи қетим миладийәдин илгәрки 525-487-жилларда, Парс императори «Камбисис»ниң Мисир үстидин рәһимсиз һөкүм сүрүши, шуниңдәк Мисирниң пәс орунға чүшүрүлүши билән әмәлгә ашурулған. Бирақ шу дәвирдә Мисирда «униңда һеч адәм турмайду» дегән (11-айәттики) бешарәт толуқ әмәлгә ашурулмиди. Шуңа бешарәтниң толуқ әмәлгә ашурулуши Мәсиһниң дунияға қайтип келиши билән болиду, дәп ойлаймиз. «Қошумчә сөз»имизниму көрүң.

Исраил җәмәтиниң таянчиси болмайду; әксичә улар дайим Исраил үчүн униңдин панаһ издәш гунайиниң әсләтмиси болиду; андин улар Мениң Рәб Пәрвәрдигар екәнлигимни билип йетиду».□ ■

Мисир вә Бабил

17 Жигирмә йәттинчи жили, биринчи айниң биринчи күнидә шундақ болдики, Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ дейилди: — □
18 И инсан оғли, Бабил падишаси Небоқаднәсар Турға
жәң қилишта қошунини қаттиқ җапалиқ әмгәккә салди; шуниң билән һәр бир баш тақир болуп кәтти, һәр бир мүрә сүркилип йеғир болуп кәтти; бирақ нә у нә қошуни Тур билән қаршилашқан әмгәктә һеч қандақ һәқ алмиди; □ 19 шуңа Рәб
Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Мана, Мән Мисир зиминини Бабил падишаси Небоқаднәсарға тәқдим қилимән; у униң байлиқлирини елип, олҗисини

□ **29:16 «Мисир қайтидин Исраил җәмәтиниң таянчиси болмайду; әксичә улар дайим Исраил үчүн униңдин панаһ издәш гунайиниң әсләтмиси болиду»** — Исраиллар һәрдайим Мисирдин панаһ издәп кәлгән, бу Худаға ишәнмәслик гунайи болған. ■ **29:16** Жиғ. 4:17 □ **29:17 «Жигирмә йәттинчи жили, биринчи айниң биринчи күнидә ... Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ дейилди»** — оқурмәнләр бәлким шуниңға диққәт қилған болуши мүмкинки, Мисир тоғрилиқ бу бешарәт жуқуриқи бешарәтләрдин 17 жил кейин берилгән. Шүбһисизки, у Мисир тоғрисидики бешарәтләрни җәм қилип толуқ болсун дәп мошу йәрдә қошулған. □ **29:18 «Бабил падишаси Небоқаднәсар Турға жәң қилишта қошунини қаттиқ җапалиқ әмгәккә салди... бирақ нә у нә қошуни Тур билән қаршилашқан әмгәктә һеч қандақ һәқ алмиди»** — әмәлийәттә Бабил падишаси Небоқаднәсар Тур шәһирини 13 жил муһасиригә алди! У ахирда Бабилға тәслим болди, бирақ бу сөзгә қариғанда Небоқаднәсар униңдин һеч пайда көрмигән.

булап, ғәниммитини тутуп елип кетиду; булар униң
қошуни үчүн иш һәққи болиду. 20 Мән униңға *Турға*
жәң қилғанниң иш һәққи үчүн Мисир зиминини
тәқдим қилдим; чүнки улар Мени дәп әҗир қилди,
— дәйду Рәб Пәрвәрдигар.□
21 — *Мән шу күндә Исраил җәмәти үчүн бир*
мүңгүз өстүрүп чиқиримән, вә сән *Әзакиялниң*
ағзиңни улар арисида ачимән; шуниң билән улар
Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни билип йетиду.□

30

Мисир тоғрилиқ ейтилған мәрсийә

1 Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ дейилди:
—
2 И инсан оғли, бешарәт берип: — Рәб Пәрвәрдигар
мундақ дәйду: — «Силәр дад-пәряд селип: «Вай шу
күни!» — дәңлар!» — дегин.
3 Чүнки күн йеқинлашти; бәрһәқ, *Пәрвәрдигарниң*
күни, булутлар қапланған күн йеқинлашти;
у әлләрниң бешиға чүшидиған күндур. □

□ **29:20 «Мән униңға Турға жәң қилғанниң иш һәққи үчүн Мисир зиминини тәқдим қилдим»** — ибраний тилида мошу йәрдә «Турға» дегәнлик «униңға» дейилиду. 18-айәтни көрүң. □ **29:21 «Мән шу күндә Исраил җәмәти үчүн бир мүңгүз өстүрүп чиқиримән»** — Тәвратта, «мүңгүз»ләр көп һалларда адәмләрниң аброй-шөһритини яки һоқуқини билдүриду. Мошу йәрдә Қутқузғучи-Мәсиһни көрситиши мүмкин. «Зәбур» 131-күй, 17-айәтни көрүң. Бу мүңгүзләр адәмниң бешидин өскән әмәс, әлвәттә! □ **30:3 «Пәрвәрдигарниң күни»** — адәттә ахирқи замандики, һәр әл-милләтни басқан азап-оқубәтлик күнләрни көрситиду. Мошу йәрдә «Пәрвәрдигарниң күни» бәлким һәм йеқин ариға болидиған вә жирақ кәлгүсидә болидиған (ахирқи замандики) ишларниму көрситиду.

4 Шуниң билән бир қилич Мисир үстигә чүшиду; өлтүрүлгәнләр Мисирда жиқилғанда, униң зор байлиқлири булинип кәткәндә, униң һуллири өрүлүп чүшкәндә, Ефиопийәликләр дәрд-әләм тартиду.

5 Ефиопийә, Пут, Луд, барлиқ Әрәбийә, Ливийә вә әһдә қилинған зиминдикиләрму Мисир билән биллә қиличлиниду.□

6 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Мисирни қоллайдиғанлар жиқилиду; униң күчидин болған пәхри йәргә чүшиду; Мигдолдин Сәһвәнгичә болған хәлиқ қиличлиниду, — дәйду Рәб Пәрвәрдигар.

7 — Улар вәйран қилинған зиминлар арисида вәйран қилиниду; униң шәһәрлири харабә
қилинған шәһәрләр арисида ятиду. 8 Шуниң
билән, Мән Мисирға от салғинимда, униң ярдимидә болғанлар сундурулғанда, улар Мениң Пәрвәрдигар
екәнлигимни тонуп йетиду; 9 Шу күни әлчиләр
Ефиопийәни қорқитиш үчүн кемиләрдә олтирип мәндин чиқиду; Мисирниң бешиға чүшкән күндәк уларғиму азап-оқубәт чүшиду; мана, у келиватиду!

10 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: «Мән йәнә Мисирниң топ-топ адәмлирини Бабил падишаси

□ **30:5** **«барлиқ Әрәбийә»** — яки, «арилишип кәткән топ-топ адәмләр». **«Ливийә»** — (яки «Либйә») ибраний тилида «Лубийлар». Бәзи көчүрмиләрдә «Қубдикиләр» дейилиду. Адәттә «Пут» Ливийәни көрситиду. **«әһдә қилинған зиминдикиләр»** — бәлким (Худаниң йолйоруқлириға хилап) Мисирға қечип кәткән Йәһудийларни көрситиши мүмкин («Йәр.» 44-бапни көрүң).

Небоқаднәсарниң қоли билән түгитимән. □ 11 У
вә униң билән кәлгән хәлқи, йәни әлләрниң
арисидики әң дәһшәтлиги зиминни һалак қилишқа
елип келиниду; улар Мисир билән қаршилишқа
қиличларни суғуруп, зиминни өлтүрүлгәнләр билән
толдуриду.□ ■
12 Мән Нил дәриялирини қурутимән,
Вә зиминни рәзил адәмләрниң қолиға сетиветимән;
Зимин вә униңда турған һәммини ят адәмләрниң
қолида вәйранә қилимән; Мәнки Пәрвәрдигар
шундақ сөз қилған».
13 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: «Мән
Ноф шәһиридин бутларни йоқитимән, ойған
мәбудларниму йоқитимән; Мисир зиминидин
қайтидин шаһзадә болмас; Мән Мисир зиминини
қорқунучқа чүшүримән. □ 14 Мән Патрос шәһирини
вәйранә қилип, Зоан шәһиридә от салимән, Но
шәһири үстидин һөкүм чиқирип җазалаймән. □
15 Мисирниң истиһками болған Син шәһириниң
үстигә қәһримни төкимән; Но шәһириниң топ-топ
адәмлирини қириветимән.
16 Мән Мисирда бир от салимән; Син азаплардин
толғинип кетиду; Но шәһири бөсүлиду, Ноф
шәһири һәр күни явларға йүзлиниду. 17 Авән вә
Пибәсәт шәһәрлиридики жигитләр қиличлиниду; бу

□ **30:10 «Мән йәнә Мисирниң топ-топ адәмлирини Бабил падишаси Небоқаднәсарниң қоли билән түгитимән»** — мошу айәттики «йәнә» бешарәтниң һәм йеқин арини (Небоқаднәсар арқилиқ) һәм жирақ кәлгүсини (ахирқи заманларни)му көрситидиғанлиғини испатлайду. □ **30:11 «У (Небоқаднәсар) ... елип келиниду»** — демәк, Небоқаднәсарниң таҗавуз қилип келиши Худаниң орунлаштурушидур. ■ **30:11** Әз. 28:7 □ **30:13 «Ноф шәһири»** — һазирқи Мәмфис шәһири. □ **30:14 «Но шәһири»** — һазирқи Тебес шәһири.

шәһәрләр сүргүн қилиниду. 18 Мениң шу йәрдә
Мисирниң боюнтуруқлирини сундурғинимда,
Таһпанәс шәһиридә күн қараңғулишиду; униңда
өз күчидин болған пәхри йоқилиду; бир булут уни
қаплайду; униң қизлири сүргүн қилиниду.
19 Мән шундақ қилип Мисир үстидин һөкүм
чиқирип җазалаймән; вә шулар Мениң Пәрвәрдигар
екәнлигимни тонуп йетиду».

Пирәвн тоғрилиқ йәнә бир бешарәт

20 Он биринчи жили, биринчи айниң йәттинчи
күнидә шундақ болдики, Пәрвәрдигарниң сөзи маңа
келип мундақ дейилди: —
21 И инсан оғли, Мән Мисир падишаси Пирәвнниң
билигини сундурдум; вә мана, у давалинишқа
теңилмиди, яки қилич тутушқа теңиқ билән
күчәйтилмиди.□
22 — Шуңа Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду:
«Мана, Мән Мисир падишаси Пирәвнгә қаршимән;
Мән униң биләклирини, һәм күчлүк болғинини һәм
сундурулған билигини үзүветимән; шуниң билән
қиличини қолидин чүшүрмән; 23 Мисирлиқларни
әлләргә тарқитиветимән, мәмликәтләр арисиға
таритимән. 24 Мән Бабил падишасиниң қолини
күчәйтип, қиличимни униң қолиға тутқузимән; Мән
Пирәвнниң биләклирини сундуримәнки, у Бабил
падишаси алдида әҗили тошқан яриланған адәмдәк
аһ-зарлар билән иңрайду.

□ **30:21 «...Мән Мисир падишаси Пирәвнниң билигини сундурдум; вә мана, у ... қилич тутушқа теңиқ билән күчәйтилмиди»** — бу бешарәт бәлким «Йәр.» 37:1-10-айәтләрдә тәсвирләнгән вақиәни көрситиду. Хофна Пирәвнниң қошунлири Йерусалимни муһасиригә алған Бабил қошуниға қарши җәңгә чиққанда, мәғлубийәткә учрап Мисирға чекингән.

25 Мән Бабил падишасиниң биләклирини
күчәйтимән, вә Пирәвнниң биләклири саңгилап
қалиду; Мән Өз қиличимни Бабил падишасиниң
қолиға тутқузғинимда, у уни Мисир зимини
үстигә созғинида, улар Мениң Пәрвәрдигар
екәнлимни тонуп йетиду; 26 вә Мән Мисирлиқларни
әлләр арисиға тарқитимән, мәмликәтләр ичигә
таритимән; вә улар Мениң Пәрвәрдигар екәнлимни
тонуп йетиду».

31

Асурийә қандақ болған болса, Мисир шундақ болиду

1 Он биринчи жили, үчинчи айниң биринчи күнидә
шундақ болдики, Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип
мундақ дейилди: —
2 И инсан оғли, Мисир падишаси Пирәвнгә вә униң
топ-топ адәмлиригә мундақ дегин: — Әнди сән
бүйүклүгүңдә ким сән билән тәң болалайду?□
3 Мана, Асурийәму Ливандики бир кедир дәриғи еди;
униң орманлиққа сайә бәргән гөзәл шахлири болуп,
у интайин егиз бойлуқ еди; униң учи булутларға
тақашқан еди; □ ■ 4 Сулар уни йоған қилип, чоңқур

□ **31:2 «Әнди сән бүйүклүгүңдә ким сән билән тәң болалайду?»** — Худаниң бу соали «Кимму сән билән тәң туралайду?» дегәнгә охшиғини билән, әмәлийәттә шундақ мәнидә әмәс. 3-14-айәтләрдин қариғанда, Худаниң Мисирға ейтқан сөзи «Сән Асурийәдин һеч бүйүк әмәссән, Асурийәгә охшаш йәрниң тегигичә төвән қилинисән» дегәнгә баравәр. □ **31:3 «Асурийәму Ливандики бир кедир дәриғи еди; униң орманлиққа сайә бәргән гөзәл шахлири болуп, у интайин егиз бойлуқ еди...»** — Асурийә империйәси бу бешарәттин 25 жил илгири, йәни миладийәдин илгәрки 612-жили Бабил тәрипидин һалак болған. ■ **31:3** Дан. 4:7

булақлар уни егиз қилип өстүргәнди; ериқлири
униң түвидин, әтрапидин еқип өтәтти, улар өз
өстәңлирини даладики барлиқ дәрәқләргичә əвәткән
еди. 5 Шуниң билән, у бихланған вақитта, мол
сулар билән егизлиги барлиқ дәрәқләрдин егиз
болған, униң шахлири көпәйгән вә шахчилири узун
болған; 6 асмандики барлиқ учар-қанатлар униң
шахлирида угилиған, шахчилири астида даладики
барлиқ җаниварлар балилиған; униң сайиси астида
барлиқ улуқ әлләр яшиған.■

7 Шундақ болуп униң шахлири кеңийип, у
бүйүклүгидә гөзәлләшкән; чүнки униң йилтизлири
мол суларға йәткән. 8 Худаниң бағчисидики
кедир дәрәқләрму уни тосалмайтти; қариғайлар
униң шахлиридәк, чинар дәрәқлири униң
шахчилиридәкму кәлмәйтти; Худаниң бағчисидики
һеч қандақ дәрәқ гөзәлликтә униңға охшимайтти.
■ 9 Мән уни шахлириниң көплүги билән гөзәл
қилғанмән; Худаниң бағчисида болған барлиқ
дәрәқләр, йәни Ерәмдики дәрәқләр униңдин һәсәт
қилған еди.

10 Шуңа Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Чүнки
у өзини егиз көтирип, учини булутларға
тақаштуруп узартқанлиғи, егизлигидин көңлиниң

■ **31:6** Дан. 4:9 ■ **31:8** Яр. 2:8

тәкәббурлашқанлиғи түпәйлидин, □ 11 әнди Мән
уни үзүл-кесил бир тәрәп қилишқа уни әлләрниң
арисидики мустәбитниң қолиға тапшурдум; Мән уни
рәзиллиги түпәйлидин һайдап чәткә қаққан едим.
12 Ят адәмләр, йәни әлләр арисидики әң вәһшиләр
уни кесип ташлиди. Шахлири тағлар вә барлиқ
җилғаларға жиқилип, униң шахчилири зиминдики
барлиқ җираларға сундурулуп ятиду; йәр йүзидики
хәлиқләр униң сайисидин чиқип униңдин нери
кәтти. ■ 13 Униң жиқилған ғоли үстигә асмандики
барлиқ учар-қанатлар қонуп яшайду; даладики
барлиқ җаниварлар шахлири үстидә туриду.
14 Буниң мәхсити, сулардин суғирилидиған
дәрәқләрниң һеч бири өзини егиз көтәрмисун,
яки учини булутларға тақаштурмисун,
яхши суғирилидиған дәрәқләрниң һеч бири
ундақ егизликкә көтирилмисун үчүндур;
чүнки уларниң һәммиси өлүмгә бекитилгән
— йәрниң тегилиригә чүшүшкә
бекитилгәнләрниң, өлидиған адәм балилириниң,
һаңға чүшидиғанларниң қатаридидур.
15 — Шуңа Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду:
— У тәһтисараға чүшкән күнидә, Мән униң
үчүн бир матәм тутқузғанмән; чоңқур суларни

□ **31:10 «Чүнки у өзини егиз көтирип, учини булутларға тақаштуруп узартқанлиғи, егизлигидин көңлиниң тәкәббурлашқанлиғи түпәйлидин, ...»** — ибраний тилида бу айәтниң шәкли: «Чүнки **сән** өзүңни егиз көтәргәнлигиң түпәйлидин, учини булутларға тақаштуруп узартқанлиғи, егизлигидин көңлиниң тәкәббурлашқанлиғи түпәйлидин...». Шуңа мүмкинчилиги барки, айәтниң биринчи җүмлиси (Сән... түпәйлидин..) Мисирға ейтилған. Бирақ җүмлә мошу айәттә түгимәйду; Мисирни көрсәткән болса пәқәт 18-айәткә кәлгәндә түгиши керәк. 11-18-айәтләр йәнила Асурийәгә ейтилған. ■ **31:12** Әз. 28:7; 30:11

етиветип униң булақ-ериқлирини тосувәткәнмән;
шуниң билән униң улуқ сулири тизгинләнгән. Мән
Ливанни униң үчүн қарилиқ кийгүздүм; униң үчүн
даладики барлиқ дәрәқләр солишип кәтти. 16 Мән
уни һаңға чүшидиғанлар билән биллә тәһтисараға
ташливәткинимдә, униң жиқилған чағдики садаси
билән әлләрни тәвритивәттим; шуниң билән Ерәм
бағчисидики барлиқ дәрәқләр, Ливандики сәрхил
вә әң есил дәрәқләр, яхши суғирилған һәммә
дәрәқләр йәр тегилиридә туруп тәсәлли тапқан.
□ ■ 17 Униң сайисидә турғанлар вә әлләр арисида
уни қоллайдиғанлар униң билән тәң тәһтисараға,
қилич билән өлтүрүлгәнләрниң йениға чүшкән.□
18 Қени ейтә, Ерәм бағчисидики дәрәқләрниң
қайсиси шан-шәрәп вә гөзәлликтә сән *Мисирға*
тәң келәләйтти? Бирақ сәнму Ерәм бағчисидики
дәрәқләр билән тәң йәр тегилиригә чүшүрүлисән;
сән хәтнә қилинмиғанлар арисида, қилич билән
өлтүрүлгәнләр билән биллә ятисән; мана бу
Пирәвн вә униң топ-топ адәмлириниң һәммисиниң

□ **31:16 «Мән уни һаңға чүшидиғанлар билән биллә тәһтисараға ташливәткинимдә... ... яхши суғирилған һәммә дәрәқләр йәр тегилиридә туруп тәсәлли тапқан»** — демәк, Асурийә империйәсидин илгири ғулиған империйәләр Асурийәниң ғулап кетишигә қарап «Биздин улуқ болған империйәму дәрвәқә ғулиди» дәп тәсәлли тапиду. ■ **31:16** Йәш. 14:9 □ **31:17 «Униң сайисидә турғанлар ... униң билән тәң тәһтисараға, қилич билән өлтүрүлгәнләрниң йениға чүшкән»** — «...қилич билән өлтүрүлгәнләрниң йениға чүшкән» дегәнликниң мәнаси бәлким шуки, рәсмий дәпнә қилинмай тәһтисарада пәс дәп қаралған, яки болмиса тәһтисарада әң төвән жайда туридиған. Әһвалниң қандақ болушидин қәтъийнәзәр, Худа Пирәвн, Мисир вә қошунлириниң рәсмий дәпнә қилинмаслиғи арқилиқ, Өзиниң улардин рәнжигәнлигини башқа әлләргә көрситиду.

несивисидур, дәйду Рәб Пәрвәрдигар.□ ■

32

Мисирға қилинған мәрсийә

1 Он иккинчи жили, он иккинчи айниң биринчи
күнидә шундақ болдики, Пәрвәрдигарниң сөзи маңа
келип шундақ дейилди: —
2 И инсан оғли, Мисир падишаси Пирәвн үчүн
бир мәрсийәни ағзиңға елип униңға мундақ
дегин: — Сән өзүңни әлләр арисида бир
ширға охшатқансән, бирақ сән деңиз-океанлар
арисидики бир әждиһасән, халас; сән палақлишип
ериқлириңни ешип таштуруп, сулирини аяқлириң
билән чалғитип, дәриялирини лейитип қойдуң.□ ■
3 — Әнди Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду:
— Көп әлләрниң топ-топ адәмлири алдида
Өз торумни үстүңгә йейип ташлаймән; улар сени
торумда тутуп тартишиду. ■ 4 Мән сени қуруқлуқта
қалдуруп, далаға ташлаймән; асмандики барлиқ

□ **31:18 «Қени ейтә, Ерәм бағчисидики дәрәқләрниң қайсиси шан-шәрәп вә гөзәлликтә сән Мисирға тәң келәләйтти? ....Мана бу Пирәвн вә униң топ-топ адәмлириниң һәммисиниң несивисидур»** — бешарәтниң бу әң ахирқи жүмлиси, йәни 18-айәт Мисир вә падишаси Пирәвнгә ейтилиду. Илгәрки 2-17-айәтләрниң һәммиси Асурийә империйәсиниң әһвалини тәсвирләйду; Мисирниң ақивити уларниңкигә охшаш болиду. ■ **31:18** Әз. 28:10 □ **32:2 «Сән өзүңни әлләр арисида бир ширға охшатқансән, бирақ сән деңиз-океанлар арисидики бир әждиһасән, халас»** — башқа бир хил тәрҗимиси: «Сән әлләр арисида бир ширдәк болған едиң, деңиз-океанлар арисида әждиһасән». «Әждиһа» дегән сөз мошу йәрдә йәнә (Нил дәриясида көп тепилидиған) тимсаһниму көрситиши мумкин. ■ **32:2** Әз. 29:3 ■ **32:3** Әз. 12:13; 17:20

учар-қанатларни үстүңгә қондуруп, йәр йүзидики
жаниварларни сениңдин тоюндуримән; 5 гөшүңни
тағлар үстигә қойимән, жилғиларни пүткүл әзайиң
билән толдуримән; 6 Мән қениңниң еқишлири билән
зиминни һәтта тағларғичиму суғиримән; жиралар
сән билән тошуп кетиду.
7 Нуруңни өчүргинимдә, Мән асманларни
тосуветимән, юлтузларни қара қилимән; қуяшни
булут билән қаплаймән, ай нур бәрмәйду. ■
8 Асманлардики барлиқ парлайдиған нурларни
үстүңдә қара қилип, зиминиңгә қараңғулуқни
қаплаймән, дәйду Рәб Пәрвәрдигар. □ 9 Мән
әлләр арисиға, йәни сән тонумиған мәмликәтләр
арисиға сениң һалактин *қалған адәмлириңни* елип
кәткинимдә, көп әлләрниң жүригини беарам
қилимән; 10 Мән көп әлләрни сән билән алақзадә
қилимән, уларниң падишалири саңа қарап
дәһшәтлик қорқишиду; Мән қиличимни уларниң
көз алдида ойнатқинимда, йәни сениң жиқилған
күниңдә уларниң һәр бири өз жан қайғусида һәр
дәқиқә тәвриниду.
11 — Чүнки Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду:
— «Бабил падишасиниң қиличи үстүңгә чиқиду.
12 Палванларниң қиличлири билән Мән сениң топ-
топ адәмлириңни жиқитимән; уларниң һәммиси
әлләр арисидики мустәбитләрдур; улар Мисирниң
пәхрини йоқитиду, униң топ-топ адәмлири

■ **32:7** Йәш. 13:10; Йо. 2:31, 3:15 □ **32:8 «Асманлардики барлиқ парлайдиған нурларни үстүңдә қара қилип, зиминиңгә қараңғулуқни қаплаймән, дәйду Рәб Пәрвәрдигар»** — йәнә **тәкрарлаймизки,** бу бешарәт бәлким һәм йеқинқи вақит (Бабилниң һуҗуми арқилиқ)ни һәм ахирқи заманлардики «Пәрвәрдигарниң күни»ниму көрситиду. Ахирқи заманлардиму әлләрни қорқитидиған «йеңи Бабил» пәйда болуши мумкин («Вәһ.» 17-18-бапларни көрүң).

қурутуветилиду.■
13 Мән зор сулар бойидин барлиқ һайванлириниму
һалак қилимән; инсан айиғи қайтидин уларни
чалғатмайду, һайванларниң туяқлири қайтидин
уларни лейитмайду. □ 14 Шуниң билән Мән уларниң
сулирини тиндуримән; уларниң ериқлирини
сүпсүзүк майдәк ақтуримән, дәйду Рәб Пәрвәрдигар.
15 — Мән Мисир зиминини вәйранә
қилғинимда, зимин өзиниң барлиғидин мәһрум
болғинида, Мән униңдики барлиқ туруватқанларни
урувәткинимдә, әнди улар Мениң Пәрвәрдигар
екәнлигимни тонуп йетиду.
16 — Бу бир мәрсийә; улар уни оқуйду —
Әлләрниң қизлири матәм қилип уни оқуйду;
мәрсийәни улар Мисир вә униң барлиқ топ-топ
адәмлиригә оқуйду, — дәйду Рәб Пәрвәрдигар.

Пирәвн тәһтисараға чүшиду

17 Он иккинчи жили, айниң он бәшинчи күнидә *йәнә*
шундақ болдики, Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип
шундақ дейилди: —□
18 И инсан оғли, Мисирниң топ-топ адәмлири үчүн
аһ-зар чәккин; шуниңдәк уларни, йәни уни күчлүк
әлләрниң қизлири билән биллә төвәнгә, һаңға
чүшидиғанларға һәмраһ болушқа йәр тегилиригә

■ **32:12** Әз. 28:7; 31:12; 31:2,18; 32:16 □ **32:13** **«зор сулар»** — Нил дәрияси вә униң делтисини көрситиду. □ **32:17** **«Он иккинчи жили, айниң он бәшинчи күнидә...»** — бәлким он иккинчи айда, йәни жуқуриқи бешарәттин икки һәптә кейин: 1-айәтни көрүң.

чүшүрүп ташливәт; □ 19 гөзәлликтә сән кимдин
артуқ единң? Әнди чүшүп, хәтнә қилинмиған билән
биллә ят! 20 Улар қилич билән өлтүрүлгәнләр
арисиға жиқилиду; қилич суғурулди; у вә униң топ-
топ адәмлириниң һәммиси сөрәп апириветилсун!
21 Әнди палванларниң арисидики батур-әзимәтләр
тәһтисараниң оттурисида туруп *Мисир* вә уни
қоллиғанларға сөз қилиду: —«Мана, улар чүшти,
улар жим ятиду — хәтнә қилинмиғанлар, қилич
билән өлтүрүлгәнләр!».
22 — Мана, шу йәрдидур Асурийә вә униң жиғилған
қошуни; униң гөрлири өз әтрапидидур; мана
уларниң һәммиси өлтүрүлгән, қиличланған.
23 Уларниң гөрлири чоңқур һаңниң тегидидур;
униң жиғилған қошуни өз гөри әтрапида туриду;
улар тирикләрниң зиминида адәмләргә вәһшәт
салғанлар — буларниң һәммиси өлтүрүлгән,
қиличланған.
24 Мана Елам вә униң гөриниң әтрапида турған
униң барлиқ топ-топ адәмлири; уларниң һәммиси
өлтүрүлгән, қиличланған, улар хәтнә қилинмиған
пети йәр тегилиригә чүшкәнләр — йәни
тирикләрниң зиминида адәмләргә өз
вәһшитини салғанлар! Бирақ һазир улар һаңға
чүшкәнләр билән биллә иза-аһанәткә чөмиду.
25 Кишиләр униң үчүн өлтүрүлгәнләр арисида, топ-
топ адәмлири арисида бир орун раслиған; хәлқиниң

□ **32:18 «И инсан оғли, Мисирниң топ-топ адәмлири үчүн аһ-зар чәккин; шуниңдәк уларни, йәни уни күчлүк әлләрниң қизлири билән биллә төвәнгә, һаңға чүшидиғанларға һәмраһ болушқа йәр тегилиригә чүшүрүп ташливәт»** — башқа бир хил тәрҗимиси: «И инсан оғли, Мисирниң топ-топ адәмлири үчүн аһ-зар чәккин, сән вә күчлүк әлләрниң қизлири аһ-зар чекиңлар; шуниңдәк уларни һаңға чүшидиғанларға һәмраһ болушқа йәр тегилиригә ташливәт».

гөрлири униң әтрапидидур; уларниң һәммиси хәтнә қилинмиғанлар, қиличланғанлар; шуңа улар һаңға чүшкәнләр билән биллә иза-аһанәткә қалиду; улар өлтүрүлгәнләр арисиға ятқузулиду — гәрчә тирикләрниң зиминида уларниң вәһшити адәмләргә селинған болсиму!
26 Мана шу йәрдә Мәшәк билән Тубал барлиқ топ-топ адәмлири билән туриду; уларниң гөрлири өз әтрапидидур; уларниң һәммиси хәтнә қилинмиғанлар, қиличланғанлар — гәрчә улар тирик туруватқанларниң зиминида өз вәһшитини адәмләргә салған болсиму!
27 Улар җәң қураллири билән тәһтисараға чүшкән, қиличлири өз беши астиға қоюлған, хәтнә қилинмай туруп жиқилған палванлар арисида ятмайду; уларниң қәбиһликлири өз устиханлири үстидә болиду — гәрчә улар тирикләрниң зиминида батурларғиму вәһшәт салған болсиму!□
28 Сән *Пирәвнму* хәтнә қилинмиғанлар арисида тар мар болуп, қилич билән өлтүрүлгәнләр арисида ятисән.
29 Мана шу йәрдә Едом, униң падишалири, барлиқ шаһзадилириму; улар күчлүк болсиму, қиличланғанлар билән биллә ятқузулиду; улар хәтнә қилинмиғанлар арисида, һаңға чүшидиғанлар билән биллә ятиду.

□ **32:27 «улар җәң қураллири билән тәһтисараға чүшкән, ... хәтнә қилинмай туруп жиқилған палванлар арисида ятмайду; уларниң қәбиһликлири өз устиханлири үстидә болиду — гәрчә улар тирикләрниң зиминида батурларғиму вәһшәт салған болсиму!»** — демәк, Мәшәк вә Тубал дегән икки қәбилидикиләр (һазирқи Русийәдики «Москва» вә «Тоболск» билән мунасивити бар болуши мүмкин) җәңдә қирилип, батурлардәк дәпнә қилинмай, бәлки уларниң қәбиһлигини көрситиш үчүн устиханлири очуқ асман астида ятиду.

30 Мана шималдики шаһзадиләр, һәммиси; мана
барлиқ Зидондикиләр, өлтүрүлгәнләр билән биллә
чүшкән; гәрчә өз күчи билән вәһшәт салған болсиму,
улар һазир хиҗаләттә қалди; улар хәтнә қилинмиған
болуп, қиличланғанлар арисида йетип, һаңға
чүшидиғанлар билән биллә хиҗаләткә қалиду.
31 Пирәвн буларни көриду, шуниңдәк өзиниң
қиличланған топ-топ адәмлири тоғрилиқ, йәни
өзи вә қошуни тоғрилиқ улардин тәсәлли алиду,
— дәйду Рәб Пәрвәрдигар. 32 — Гәрчә Мән
униң вәһшитини тирик туруватқанларниң
зиминиға салдурған болсамму, бирақ у
хәтнә қилинмиғанлар арисиға, қилич билән
өлтүрүлгәнләр арисиға ятқузулиду, — йәни
Пирәвн вә униң барлиқ топ-топ адәмлири,
— дәйду Рәб Пәрвәрдигар.

33

Йерусалимниң ғулиши •••• Күзәтчиниң вәзиписи

1 Вә Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип шундақ
дейилди: —
2 И инсан оғли, әл-жутуңдикиләргә сөз йәткүзүп
уларға мундақ дегин: — Мән қилични мәлум
бир зимин үстигә чиқарғинимда, зиминдики
хәлиқ өз арисидин бир адәмни тепип уни күзәтчи
бекетсә, — 3 у қиличниң зимин үстигә чиққанлиғини
көрүп, канай челип хәлиқни агаһландурса,
4 кимдиким канай авазини аңлап, агаһни алмиса,
қилич келип уни елип кәтсә, әнди униң қени өз беши
үстигә болиду. 5 У канай авазини аңлап, агаһни

алмиған; шуңа униң қени өзигә болиду; у агаһ алған
болса, җенини қутқузған болатти.
6 Бирақ күзәтчи қиличниң келиватқинини көрүп,
канай чалмай, хәлиқни агаһландурмиса, әнди қилич
келип улар арисидин бирәвни елип кәтсә, ундақта
у өз қәбиһлигидә елип кетилиду; бирақ униң қени
үчүн Мән күзәтчидин һесап алимән.
7 Әнди, и инсан оғли, Мән сени Исраил җәмәти үчүн
күзәтчи дәп бекиткәнмән; сән Мениң ағзимдин хәвәр
аңлап, уларға Мәндин агаһ йәткүзисән. ■ 8 Мән рәзил
адәмгә: «И рәзил адәм, сән чоқум өлисән» десәм, вә
өзүң бу рәзилни йолидин яндурушқа сөз қилмай
уни агаһландурмисаң, у рәзил өз қәбиһлигидә
өлиду; бирақ униң қени үчүн сәндин һесап алимән.
□ 9 Бирақ сән рәзилни йолидин йениш тоғрилиқ
агаһландурсаң, у йолидин янмиса, у өз қәбиһлигидә
өлиду; бирақ өзүң өз җениңни қутқузуп қалисән.
10 Әнди сән, и инсан оғли, Исраил җәмәтигә сөз
қилип: — Силәр: «Бизниң итаәтсизликлиримиз
вә гуналиримиз бешимиздидур, биз улар билән
зәиплишип кетиватимиз; әнди биз қандақму
һаятқа еришимиз?» дәйсиләр. □ ■ 11 Уларға
сөзүмни йәткүзүп: «Мән һаятим билән қәсәм

■ **33:7** Әз. 3:1 □ **33:8** **«И рәзил адәм, сән чоқум өлисән»** — бу агаһ пәқәт җисманий җәһәтнила көрсәтмәйду, дәп қараймиз. Һәр бир адәм илгири-кейин (Адәм атимизниң гунайиниң сәвәвидин) өлиду. Мошу йәрдә көрситилгән өлүш Худаниң һозуридин, бәрикәтлиридин айрилиштин ибарәт дәп қараймиз (11-айәтниму көрүң). □ **33:10** **«әнди биз қандақму һаятқа еришимиз?»** — яки «әнди қандақ яшаймиз?». Бу айәтләрдә «һәққанийлиқ» (инсанниң һәққанийлиғи) адәмниң өзлигидин чиқмайду, бәлки адәмниң Худаниң Өзигә таянғанлиғиниң бир мевиси, дәп испатлиниду. «Һәққаний адәм» «өз һәққанийлиғи»ға таянса (демәк, униң көзлири Худаға әмәс, өзигә болса) түгишиду. ■ **33:10** Әз. 24:23

қилимәнки, — дәйду Рәб Пәрвәрдигар, — Мән рәзил адәмниң өлүмидин һеч хурсәнлигим йоқтур; пәқәт уларни рәзил йолидин йенип һаятқа еришсун дәймән; рәзил йоллириңлардин йениңлар, йениңлар! Немишкә өлгүңлар келиду, и Исраил жәмәти?!» — дегин.■
12 Вә сән, и инсан оғли, әл-жутуңдикиләргә мундақ дегин: — Һәққаний адәмниң һәққанийлиғи асийлиқ қилған күнидә уни қутқузмайду; һәм рәзил адәм болса, у өз рәзиллигидин янған күнидә рәзиллигидин жиқилмайду; һәққаний адәм гуна садир қилған күнидә, у әслидики һәққанийлиғи билән һаятта туривәрмәйду.■
13 Мән һәққанийға: «Сән бәрһәқ һаятқа еришсән» дегинимдә, у өз һәққанийлиғиға тайинип қәбиһлик садир қилса, әнди униң һәққаний ишлиридин һеч қайсиси әсләнмәйду; әксичә у өткүзгән қәбиһлиги түпәйлидин өлиду.□
14 Әнди мән рәзилгә: «Сән чоқум өлисән» десәм, бирақ у гунайидин йенип, көз алдимда адаләт вә һәққанийлиқни жүргүзсә — 15 Рәзил адәм қәризгә капаләткә алған нәрсини қайтуруп бәрсә, — булаңчилиқта алғанни қайтуруп бәрсә — қәбиһлик садир қилмай, һаят бәлгүлимилиридә маңса — әнди у бәрһәқ һаятқа егә болиду, у өлмәйду. 16 Униң садир қилған гуналиридин һеч

■ **33:11** Әз. 18:23, 32 ■ **33:12** Әз. 18:24 □ **33:13** **«әксичә у өткүзгән қәбиһлиги түпәйлидин өлиду»** — ибраний тилида «әксичә у өткүзгән қәбиһлиги түпәйлидин, униңда өлиду». Бу айәтләрдә «һәққанийлиқ» (инсанниң һәққанийлиғи) адәмниң өзлигидин чиқмайду, бәлки адәмниң Худаниң Өзигә таянғанлиғиниң бир мевиси, дәп испатлиниду. «һәққаний адәм» «өз һәққанийлиғи»ға таянса (демәк, униң көзлири Худаға әмәс, өзигә болса) түгишиду.

қайсиси әсләнмәйду; у адаләт вә һәққанийлиқни
жүргүргән — у бәрһәқ һаятқа егә болиду.
17 Бирақ әл-жутуңдикиләр: «Рәбниң йоли һәммигә
баравәр әмәс» дәйду; әмәлийәттә уларниң йоли
болса һәммигә баравәр әмәс.■
18 Һәққаний адәм өз һәққанийлиғидин йенип,
қәбиһликни садир қилса, у буниңда өлиду.
19 Рәзил адәм өз рәзиллигидин йенип, адаләт вә
һәққанийлиқ жүргүрсә, бу ишлардин һаятқа егә
болиду. 20 Лекин силәр: «Рәбниң йоли һәммигә
баравәр әмәс» дәйсиләр; и Исраил җәмәти, Мән һәр
қайсиңларға өз йоллириңлар бойичә үстүңләргә
һөкүм чиқиримән!□
21 Вә шундақ болдики, сүргүн болған он
иккинчи жили, онинчи айниң бәшинчи күнидә,
Йерусалимдин қачқан бириси йенимға келип:
«Шәһәр бөсүлди!» — деди.□ ■
22 Әнди қачқан адәмниң йетип келишиниң алдинқи

■ **33:17** Әз. 18:25, 29; 33:20 □ **33:20** **«и Исраил җәмәти, Мән һәр қайсиңларға өз йоллириңлар бойичә үстүңләргә һөкүм чиқиримән!»** — бу муһим бабтики 1-20-айәтләрниң мәзмуни тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизниму көрүң. 32:1-33:21дики бешарәтләр 29-31-баплардики Мисир тоғрилиқ бешарәтләрдин хелә бурун берилгән. Лекин бешарәтләрниң көпинчиси Мисир тоғрилиқ болғачқа, бурун берилгән бешарәтләрму 29-31-баплардики бешарәтләргә улап баян қилинған. □ **33:21** **«сүргүн болған он иккинчи жили, онинчи айниң бәшинчи күни... »** — бу вақит шәһәрниң ишғал болғинидин 18 ай кейинки вақит болуши мүмкин. Йерусалимдин Бабилға маңидиған йол адәттә 4 айлиқ болатти («Әзра 7:9ни көрүң). Текстниң бәзи көчүрмилиридә «он биринчи жил» дейилиду; бирақ бир қисим алимлар «он иккинчи жил» дейиш тоғра дәп қарайду; чүнки йәнә имканийәт барки, Исраил вә Бабил пүтүнләй охшимайдиған календарни ишләткән. Биз бу пикиргә майилмиз. ■ **33:21** 2Пад. 25; Әз. 24:26

ахшимида Пәрвәрдигарниң қоли мениң вуҗудумға қонған еди; шуниң билән У ағзимни ечип қойди; ағзим ечилип, мән йәнә гача болмидим. □

Исраил зиминида қалғанлар тоғрилиқ бешарәт

23 Вә Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип шундақ дейилди: —
24 И инсан оғли, Исраил зиминидики харабә җайларда туруватқанлар: «Ибраһим пәқәт бир адәм турупму бу зиминға мирас болған еди; бирақ биз көп адәммиз; әнди зимин бәрибир бизгә тәқдим қилинди» — дәп ейтиватиду.□
25 Шуңа уларға мундақ дегин: — Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: «Силәр гөшни қан билән йәйсиләр; силәр өз мәбудлириңларни баш көтирип издәйсиләр; силәр қан төкүватисиләр; әнди силәр зиминға мирас боламсиләр? ■ 26 Силәр қиличиңларға тайинисиләр, силәр жиркиничлик ишларни қиқирисиләр, һәр бириңлар өз хошнисиниң аялиға бузуқчилиқ қилиду. Әнди силәр зиминға мирас боламсиләр?».
27 Уларға мундақ дегин: — Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: Мән һаятим билән қәсәм

□ **33:22 «Әнди қачқан адәмниң йетип келишиниң алдинқи ахшимида Пәрвәрдигарниң қоли мениң вуҗудумға қонған еди; шуниң билән у ағзимни ечип қойди; ағзим ечилип, мән йәнә гача болмидим»** — бу гачилиқ тәхминән алтә жил илгири башланған (3:26-айәтни изаһити билән вә 24:32-айәтниму көрүң).
□ **33:24 «Ибраһим пәқәт бир адәм турупму бу зиминға мирас болған еди; бирақ биз көп адәммиз; әнди зимин бәрибир бизгә тәқдим қилинди»** — Бабилдикиләр Қанаанда (Пәләстиндә) турған Йәһудийларниң көпинчисини өлтүргән яки сүргүн қилған еди. Зиминда қалдурулған аз қисим адәмләр (техи һеч товва қилмиған) тәкәббурлишип шундақ сөз қилиду. ■ **33:25** Яр. 9:4; Лав. 3:17

қилимәнки, бәрһәқ, харабә җайларда туруватқанлар
қиличлинип жиқилиду; далада қалғанни явайи
һайванларниң йәветишкә тапшуримән; истиһкамлар
вә ғарларда турғанларму ваба кесилидин өлиду.
28 Мән зиминни вәйранә вә чөл-баяван қилимән;
униң күчидин болған пәхри йоқилиду; Исраилниң
тағлири вәйранә болидуки, улардин өткүчи һеч
бир адәм болмайду. □ 29 Уларниң жүргүзгән
жиркиничлик қилмишлири түпәйлидин Мән
зиминни вәйранә вә чөл-баяван қилғинимда улар
Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетиду».

Әзикиял пәйғәмбәр һәқиқәтән қарши елиндиму?

30 — Әнди сән болсаң, и инсан оғли, әл-
жутуңдикиләр һәрдайим сени ағзиға елип
өйлириниң тамлириниң йенида вә дәрвазиларда
сөзләп бир-биригә һәм һәр бири өз қериндишиға сән
тоғрилиқ: «Қени берип, Пәрвәрдигардин немә сөз
баркин, аңлап келәйли!» — дәйду.
31 Улар җамаәт сүпитидә йениңға келип, Мениң
хәлқимниң сүпитидә алдиңда олтириду; улар
сөзлириңни аңлайду, бирақ уларға әмәл қилмайду;
улар ағзи билән саңа муһәббәт көрситиду, бирақ
көңли һарам мәнпәаткә тартиду; □ ■ 32 мана, сән
улар үчүн пәқәт йеқимлиқ аваз билән, сазлири
убдан тәңшилип ейтилған муһәббәт нахшисисән,
халас; улар сөзлириңни аңлайду, бирақ уларға

□ **33:28 «Мән зиминни вәйранә вә чөл-баяван қилимән»** — яки «Мән зиминни вәйранә вә (адәмни қорқутқучи) бир вәһшәт қилимән». □ **33:31 «Улар ағзи билән саңа муһәббәт көрситиду, бирақ көңли һарам мәнпәаткә тартиду»** — башқа бир хил тәрҗимиси: «Әмәлийәттә улар ағзида ейтқан шәхсий арзу-һәвәслиригә әмәл қилиду, көңли һарам мәнпәаткә тартиду». ■ **33:31** Әз. 14:1-3; 20:1-3

әмәл қилмайду. 33 Әнди буниң һәммиси әмәлгә
ашурулғинида (у бәрһәқ әмәлгә ашурулиду!) улар
бир пәйғәмбәрниң уларниң арисида болғанлиғини
тонуп йетиду».□

34

Өтмүштики вапасиз падичи-баққучилар вә келәчәктә болидиған «Яхши Падичи »

1 Вә Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип шундақ
дейилди: — 2 И инсан оғли, бешарәт берип
Исраилни баққучи падичиларни әйипләп мундақ
дегин: — Падичиларға мундақ дегин: — Рәб
Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Өзлиринила
беқиватқан Исраилниң падичириниң
һалиға вай! Падичиларниң падисини
озуқландуруш керәк әмәсму? ■ 3 Силәр йеғини
өзүңлар йәйсиләр, жуңини өзүңлар кийсиләр;
бордалған есил мални союсиләр; лекин қойларни
бақмайсиләр. 4 Аҗизларни күчәйтмидиңлар,
кесәлләрни сақайтмидиңлар, зәхимләнгәнләрни
теңип қоймидиңлар, тарқилип кәткәнләрни
қайтуруп әкәлмидиңлар, езип кәткәнләрни издәп
бармидиңлар; әксичә силәр зорлуқ-зумбулуқ вә

□ **33:33 «Әнди буниң һәммиси әмәлгә ашурулғинида ... улар бир пәйғәмбәрниң уларниң арисида болғанлиғини тонуп йетиду»** — шүбһисизки, Йерусалимдин қачқан адәм келип шәһәрниң хәвирини ейтиши билән, хәлиқ Әзакиялни улуқ пәйғәмбәр дәп билип йәтти. Әпсус, улар Әзакиялниң сөзлирини пәқәт қулақ түвидила аңлап, үзүл-кесил товва қилмиған. Шуңа 24-29 айәттә алдин-ала ейтилған балаю-апәтләрму уларниң бешиға чүшүрүлүши керәк. ■ **34:2** Йәр. 23:1

рәһимсизлик билән улар үстидин һөкүм сүрүп кәлгәнсиләр.■
5 Улар падичисиз болуп тарқилип кәтти; улар тарқилип кетип даладики барлиқ һайванларға озуқ болуп кәтти. 6 Мениң қойлирим барлиқ тағлар арисидин, һәр жуқури егизлик үстидә тенәп кәтти; Мениң қойлирим пүткүл йәр йүзигә тарқип кәтти, бирақ уларни тепишқа тиришқучи яки издигүчи йоқ еди.
7 Шуңа, и падичилар, Пәрвәрдигарниң сөзини аңлаңлар: —
8 Мән һаятим билән қәсәм қилимәнки, — дәйду Рәб Пәрвәрдигар, — Қойлиримниң падичиси болмиғачқа, улар ов болуп қалди, даладики һәр бир һайванға озуқ болди; чүнки Мениң падичилирим Өз падамни издимәйду, улар пәқәт өзлирини бақиду, Мениң қойлиримни бақмайду. 9 — Шуңа, и падичилар, Пәрвәрдигарниң сөзини аңлаңлар!
10 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Мана, Мән падичиларға қаршимән; Мән Өз қойлиримниң һесавини улардин алимән, вә уларни падини беқиштин тохтитимән; шуниң билән падичилар өзлиринему бақмайду; вә Мән қойлиримни уларға йәнә озуқ болмисун үчүн уларниң ағзидин қутулдуримән.
11 Чүнки Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Мана, Мән Өзүм өз қойлиримни издәп уларниң һалини сораймән; 12 падичи өзиниң қойлири арисида, тарап кәткән қойларни тепип баққандәк, Мәнму қойлиримни издәп бақимән; улар булутлуқ қараңғу күндә тарилип кәткән һәр бир жайлардин Мән уларни қутулдуримән.
13 Мән уларни хәлиқләрдин епкелимән, уларни

■ **34:4** 1Пет. 5:3

мәмликәтләрдин жиғимән, өз зиминиға апиримән; Мән уларни Исраил тағлири үстидә, ериқ-үстәңләр бойида вә зиминдики барлиқ туралғу җайларда бақимән; ■
14 Мән уларни есил чимәнзарда бақимән; Исраил тағлири уларниң яйлиғи болиду; улар шу йәрдә убдан яйлақта ятиду; Исраил тағлири үстидә, мунбәт чимәнзарда озуқлиниду.
15 Мән Өзүм Өз падамни бақимән, уларни ятқузимән, — дәйду Рәб Пәрвәрдигар.
16 — Мән йолдин тенәп кәткәнләрни издәймән, тарқилип кәткәнләрни қайтуримән; зәхимләнгәнләрни теңип қойимән, аҗизларни күчәйтимән; бирақ сәмригәнләр вә күчлүкләрни йоқитимән; падамни адаләт билән бақимән.
17 Әнди силәргә кәлсәм, и Мениң падам, Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Мана, Мән қой вә қой арисида, қочқарлар вә текиләр арисида һөкүм чиқиримән. □
18 Әнди силәрниң яхши чимәнзарни йегиниңлар азлиқ қилип, чимәндики қалған от-чөпләрни аяқлириңлар билән чәйливетишиңлар керәкму? Силәр сүпсүзүк сулардин ичкәндин кейин, қалғинини аяқлириңлар билән лейитиветишиңлар керәкму?
19 Шуңа Мениң қойлиримға силәрниң аяқлириңлар чәйливәткәнни йейиштин, аяқлириңлар дәссәп лейитиветкәнни ичиштин башқа амал йоқ.
20 Шуңа Рәб Пәрвәрдигар уларға мундақ дәйду: — Мана Мән, Мән Өзүм сәмригән қойлар вә

■ **34:13** Әз. 28:25 □ **34:17** **«Әнди силәргә кәлсәм, и Мениң падам, ... — Мана, Мән қой вә қой арисида, қочқарлар вә текиләр арисида һөкүм чиқиримән»** — Әзакиял «падичилар»ни, йәни Исраил падишалири, каһинлири вә пәйғәмбәрлирини әйипләп чиқти. У һазир хәлиқ арисидики аҗиз-намратларни бозәк қилип кәлгән байлар вә мәнсәпдарлар (сәмригән вә күчлүк қойлар)ни әйипләшкә башлайду.

оруқ қойлар арисида һөкүм чиқиримән. 21 Чүнки
силәр мүрә-янпашлириңлар билән иштирип,
мүңгүзлириңлар билән уларни тәрәп-тәрәпкә
тарқитиветкичә үсисиләр, 22 — Мән уларни
йәнә ов объекти болмисун дәп Өз падамни
қутқузимән; вә Мән қой вә қой арисида һөкүм
чиқиримән. 23 Мән уларниң үстигә бир падичини
тикләймән, у уларни бақиду; у болса Мениң қулум
Давут; у уларни беқип, уларға падичи болиду; ■ 24 вә
Мәнки Пәрвәрдигар уларниң Худаси болимән, Мениң
қулум Давут улар арисида әмир болиду; Мәнки
Пәрвәрдигар шундақ сөз қилдим. □ ■ 25 Мән улар
билән аман-хатирҗәмлик беғишлайдиған әһдини
түзүп, житқуч һайванларни зиминдин түгитимән;
улар бехәтәр болуп җаңгалда туриду, орманлиқларда
қонуп ухлайду. 26 Мән уларни һәм егизлигим
әтрапидики җайларни бәрикәтлик қилимән; ямғур-
йеғинларни өз пәслидә яғдуримән; булар бәрикәтлик
ямғурлар болиду.□
27 Даладики дәрәқләр мевилирини, тупрақ
үндүрмилирини бериду; улар өз зиминида бехәтәр
туриду; Мән уларниң боюнтуруқ-асарәтлирини
сундуруп, уларни қуллуққа тутқанларниң қолидин

■ **34:23** Йәш. 40:11; 42:1; 50:10; 52:13; 53:11; Йәр. 30:9; Юһ. 10:11 □ **34:24** **«Мәнки Пәрвәрдигар уларниң Худаси болимән, Мениң қулум Давут улар арисида әмир болиду»** — 11-айәттә Пәрвәрдигар: «Өзүм қойлиримға падичи болимән» дәп вәдә қилиду. Мошу айәтләрдә у «Қулум Давут»ни уларға падичи болушқа тикләймән, дәйду. Давуттин улуқ, Давутниң оғли болған Мәсиһдә Худаниң бу икки вәдиси тәң әмәлгә ашурулған һәм ашурулиду. «Юһ.» 10-бап, җүмлидин Мәсиһниң «Мән Өзүм яхши падичидурмән» дегән сөзини көрүң. ■ **34:24** Йәш. 55:4 □ **34:26** **«Мән уларни һәм егизлигим әтрапидики җайларни бәрикәтлик қилимән»** — «егизлигим» (яки «дөңлүгүм») Зион теғини көрситиду.

қутулдурғинимда, улар Мениң Пәрвәрдигар
екәнлигимни билип йетиду. 28 Улар йәнә әлләргә
ов болмайду, йәр йүзидики һайванлар йәнә уларни
йәвәтмәйду; улар бехәтәр туриду, һеч ким уларни
қорқатмайду. 29 Мән улар үчүн даңқи чиққан
алаһидә бир бостанлиқ җайни тәминләймән;
улар қайтидин зиминда ачарчилиқта йиглəп
қалмайду, яки қайтидин әлләрниң мазақ объекти
болмайду. ■ 30 Андин улар Мәнки Пәрвәрдигар
Худасиниң улар билән биллә болидиғанлиғимни вә
өзлириниң, йәни Исраил җәмәтиниң Мениң хәлқим
болидиғанлиғини билип йетиду, — дәйду Рәб
Пәрвәрдигар. 31 — Әнди силәр болсаңлар,
и Мениң қойлирим, Мениң чимәнзаримдики
қойлирим, инсанлардурсиләр, халас; Мән болсам
силәрниң Худайиңлардурмән» — дәйду Рәб
Пәрвәрдигар.■

35

Едом, йәни Сеир тоғрилиқ бешарәт

1 Вә Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип шундақ
дейилди: —
2 И инсан оғли, йүзүңни Сеир теғиға қаритип,
бешарәт берип уни әйипләп мундақ дегин: —□

■ **34:29** Әз. 36:6-38 ■ **34:31** Юһ. 10:11 □ **35:2** **«йүзүңни Сеир теғиға қаритип, бешарәт берип уни әйипләп мундақ дегин: —»** — «Сеир» Едомниң башқа бир исми. Оқурмәнләрниң есидә бәлким барки, Яқуп вә Едом ука-ака болуп, улар арисида өчмәнлик пәйда болған. Гәрчә Едом Яқупни кәчүрүм қилған болсиму, униң кейинки әвлатлири болған Едомийлар Яқупниң әвлатлири болған Исраилға күчлүк өчмәнлик сақлап кәлгән.

3 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — «Мана, и Сеир
теғи, Мән саңа қаршимән; Мән қолумни үстүңгә
узартип, сени бир вәйранә вә чөл-баяван қилимән.
4 Мән шәһәрлириңни харабә қиливетимән, вә сән
вәйранә болисән; андин сән Мениң Пәрвәрдигар
екәнлигимни тонуп йетисән. 5 Чүнки сән мәңгүгә
өчмәнлик сақлап кәлгәнсән, Исраилларниң бешиға
күлпәт чүшкән күнидә, қәбиһликниң җазалиниш
вақти-саити тошқанда, уларни қилич күчигә
тапшуруп бәргәнлигиң түпәйлидин, ■ 6 Шуңа Мән
һаятим билән қәсәм қилимәнки, — дәйду Рәб
Пәрвәрдигар, — Мән саңа қан төкүлүшни
бекиттим; қан сени қоғлайду. Сән қан төкүштин
нәпрәтләнмигәнлигиң түпәйлидин, әнди қан сени
қоғлап жүриду. 7 Мән Сеир теғини вәйранә вә
чөл-баяван қилип, униңдин бесип өткүчи һәм
униңға қайтқучини үзүп ташлаймән. 8 Мән униң
тағлирини өлтүрүлгәнлири билән толдуримән;
сениң егизликлириңдә, сениң җилғилириңда, сениң
барлиқ җиралириңда қилич билән өлтүрүлгәнләр
жиқилиду. 9 Мән сени мәңгүгә вәйранә қилимән;
сениң шәһәрлириң адәмзатсиз болиду; вә силәр
Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетисиләр.
10 — Чүнки сән: «Бу икки әл, икки мәмликәт
Мениңки болиду, биз уларға егә болимиз» дегиниң
түпәйлидин — гәрчә Мән Пәрвәрдигар шу
йәрдә болған болсамму —, □ ■ 11 әнди Мән
һаятим билән қәсәм қилимәнки, — дәйду Рәб
Пәрвәрдигар, — Мән сениң нәпритиңдин
чиққан аччиғиң бойичә вә һәситиң бойичә

■ **35:5** Әз. 25:15 □ **35:10** **«Бу икки әл, икки мәмликәт мениңки болиду»** — «икки әл, икки мәмликәт» Йәһуда вә Исраил (шималий падишалиқ)ни көрситиду. ■ **35:10** Зәб. 82:13

саңа муамилә қилимән; Мән үстүңгә һөкүм
чиқирип жазалишим билән, Мән улар арисида
Өзүмни көрситимән.
12 Шуниң билән сениң Исраил тағлириға қарап:
«Улар вәйран болди, улар бизгә йәм болушқа
тәқдим қилинди» дегән барлиқ һақарәтлириңни
Мән Пәрвәрдигарниң аңлиғинимни сәнләр тонуп
йетисиләр. 13 Униң үстигә ағзиңларда силәр
Маңа қарши чиқип өзүңларни чоң көрситип, Маңа
күпүрлүк қилған сөзүңләрни көпәйткәнсиләр;
Мән уларни аңлидим. 14 Шуңа Рәб Пәрвәрдигар
мундақ дәйду: — Пүткүл йәр йүзи шатлинип
кәткинидә, Мән сени вәйранә қилимән.
15 Исраил жәмәтиниң мираси вәйран қилинғанда
буниңдин сән шатланғиниңдәк, Мәнму саңа шундақ
қилимән; сәнму, и Сеир теғи вә барлиқ Едом —
силәрниң барлиғиңлар вәйранә болиду; вә
Едомийлар Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп
йетиду».

36

Худа Өзиниң нами үчүн Исраилни әслигә кәлтүриду

1 Әнди сән, и инсан оғли, Исраил тағлириға бешарәт
берип мундақ дегин: — Исраил тағлири,
Пәрвәрдигарниң сөзини аңлаңлар: —■
2 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Дүшмәнниң
силәргә қарап: «Ваһ! Мәңгү жуқури жайлар
бизгә тәәллуқ болди!» дегини түпәйлидин, ■ 3 шуңа
бешарәт берип мундақ дегин: — Рәб Пәрвәрдигар
мундақ дәйду: — Бәрһәқ, чүнки улар силәрни

■ **36:1** Әз. 6:2 ■ **36:2** Әз. 35:10

вәйранә қилип, әллəрдин қалғанлириға тəвə
қилишқа һəряндин силəрни əзгəнлиги түпəйлидин,
вə силəр əллəр арисида сөз-чөчəк вə төһмəт объекти
болуп қалғанлиғиңлардин, □ 4 əнди шуңа, и Исраил
тағлири, Рəб Пəрвəрдигарниң сөзини аңлаңлар:
— Рəб Пəрвəрдигар əллəрдин қалғанлириға
олҗа һəм мазақ объекти болуп қалған тағлар,
егизликлəр, җиралар вə җилғиларға, вəйран болған
харабилəр вə ташливетилгəн шəһəрлəргə мундақ
дəйду: —
5 Шуңа Рəб Пəрвəрдигар мундақ дəйду: — Хошал
болушуп қəлбидики пүтүн өчмəнлиги
билəн Мениң зиминимни өзлиригə тəəллуқ
болушқа бекитип, уни булаң-талаң қиливалайли
дегəн əллəрдин қалғанлириға вə Едомдикилəрниң
һəммисигə бəрһəқ, Мəн *Өз хəлқимгə* болған
қизғинлиғимдин чиққан аччиқ отида сөз қилдим: —
6 Исраил зимини тоғрилиқ бешарəт берип,
тағлар, егизликлəр, җиралар вə җилғиларға сөз
қилип мундақ дегин: — Рəб Пəрвəрдигар
мундақ дəйду: — Мана, Мəн Өз *хəлқимгə болған*
қизғинлиғимдин қəһрим билəн сөз қилдим —
чүнки силəр əллəрниң мазақ-аһанəтлирини
йегəнсилəр.■
7 — Шуңа Рəб Пəрвəрдигар мундақ дəйду:

□ **36:3 «Чүнки улар силəрни вəйранə қилип, əллəрдин қалғанлириға тəвə қилишқа һəряндин силəрни əзгəнлиги түпəйлидин,...»** — мошу айəттики «улар» вə «(ят) əллəрдин қалғанлар» бəлким (1) «Бабил» вə «башқа əллəр»ни көрситиду; (2) ахирқи замандики «дəҗҗал вə униңға беқинған əллəр»ни вə улардин «башқа əллəр»ни көрситиду. Бабил Исраилни ишғал қилип булаң-талаң қилғандин кейин асасəн уни ташлап кəтти; əтрапидики əллəр қалған хəлиқниң аҗизлиғидин пайдилинип уни техиму көпрəк булаң-талаң қилди. ■ **36:6** Әз. 34:29

— Мән қолумни көтирип шундақ қәсәм
ичкәнки, бәрһәқ, әтрапиңлардики әлләр өзиниң
мазақ-аһанәтлирини өзи ишитиду. 8 Лекин силәр,
и Исраил тағлири, шахлинисиләр, хәлқим Исраилға
мевә берисиләр; чүнки улар пат арида қайтип
келиду.
9 Чүнки мана, Мән силәр тәрипиңлардидурмән;
Мән силәргә қараймән, силәр юмшитилисиләр һәм
терилисиләр. 10 Вә Мән үстүңләрдә адәмләрни,
йәни Исраилниң пүткүл җәмәтини, уларниң
барлиғини көпәйтимән; шәһәрләр аһалилик
болиду, харабиләр қайтидин қурулиду. 11 Мән
үстүңләрдә адәм һәм һайванларни көпәйтимән, улар
көпийип нәсил көриду; Мән өткән заманлардикидәк
силәрни олтирақлиқ қилимән; бәрһәқ, һалиңларни
әслидикидин әвзәл қилимән; силәр Мениң
Пәрвәрдигар екәнлигимни билип йетисиләр.
12 Мән үстүңләргә адәмләрни, йәни хәлқим
Исраилни маңдуримән; улар силәргә егидарчилиқ
қилиду, силәр уларниң мираси болисиләр; силәр
йәнә уларни балилиридин җуда қилмайсиләр.
13 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Чүнки
уларниң силәргә: «Силәр адәмләрни йәйсиләр,
өз елиңларни балилардин җуда қилғансиләр!»
дегини түпәйлидин, 14 әнди силәр йәнә адәмләрни
йемәйсиләр, өз елиңларни балилиридин йәнә җуда
қилмайсиләр, дәйду Рәб Пәрвәрдигар.
15 — Мән силәргә йәнә әлләрниң мазақ-
аһанәтлирини аңлатқузмаймән; силәр әлләрниң
тапа-тәнисини йәнә көтәрмәйсиләр, силәр өз
елиңларни қайтидин жиқитмайсиләр, — дәйду
Рәб Пәрвәрдигар.
16 Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип шундақ дейилди:
—

17 И инсан оғли, Исраил җәмәти өз зиминида
турған чағларда, улар өз йоли һәм қилмишлири
билән уни булғиған; Мениң алдимда уларниң йоли
ай көргән аялниң напаклиғиға охшаш. 18 Шуңа
зиминға төккән қан үчүн, зиминни мәбудлири
билән булғиғанлиғи үчүн, Мән қәһримни улар үстигә
төктум; 19 Мән уларни әлләр арисиға тарқитиветтим,
улар мәмликәтләр ичигә тарилип кәтти; Мән
уларниң йоллири һәм қилмишлири бойичә уларниң
үстигә һөкүм чиқардим.
20 Улар баридиған һәр қайси әлләргә кәлгәндә, улар
тоғрисида: «Булар Пәрвәрдигарниң хәлқи, бирақ
улар Униң зиминидин чиққан!» — дейилгәндә,
улар йәнила Мениң пак-муқәддәс намимни
булғиған; ■ 21 Бирақ Мән Исраил җәмәти барған
һәр қайси әлләр арисида булғанған пак-муқәддәс
намим үчүн көңүл бөлдүм. 22 Шуңа Исраил җәмәтигә
мундақ дегин: — Рәб Пәрвәрдигар мундақ
дәйду: — Мән бу ишни силәрни дәп әмәс,
и Исраил җәмәти, бәлки силәр барған һәр қайси
әлләр арисида силәр булғиған өз пак-муқәддәс
намим үчүн қилимән. 23 Мән әлләр арисида
булғанған, Өзүмниң бүйүк намимни пак-муқәддәс
дәп көрситимән; намимни дәл силәр улар арисида
булғиған; уларниң көз алдида Мән Өзүмни силәрниң
араңларда пак-муқәддәс көрсәткинимдә, әлләр
Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни билип йетиду,
— дәйду Рәб Пәрвәрдигар. 24 Мән силәрни
әлләр арисидин елип, мәмликәтләр ичидин жиғип,
силәрни өз зиминиңларға қайтуримән.
25 — Мән сүпсүзүк суни үстүңларға чачимән,
буниң билән силәр пак болисиләр. Силәрни

■ **36:20** Йәш. 52:5; Рим. 2:24

һәммә паскинилиғиңлардин вә бутлириңлардин
паклаймән. 26 Мән силәргә йеңи қәлб беримән,
ичиңларға йеңи бир роһ салимән; тениңлардики
таш жүрәкни елип ташлап, меһрлик бир қәлбни
ата қилимән. □ ■ 27 Мениң Роһумни ичиңларға
киргүзүп, силәрни әмир-пәрманлирим бойичә
маңғузимән, һөкүмлиримни тутқузимән, шуниң
билән уларға әмәл қилисиләр; 28 силәр Мән ата-
бовилириңларға тәқдим қилған зиминда яшайсиләр;
Мениң қовмим болисиләр, Мән силәрниң
Худайиңлар болимән. 29 Мән силәрни барлиқ
паскиничиликтин қутқузимән; Мән буғдайни авун
болушқа буйруймән; үстүңләргә һеч ачарчилиқни
қоймаймән; ■ 30 Мән дәрәқләрниң мевисини вә
етиздики мәһсулатларни көпәйтимәнки, силәр
ачарчилиқ түпәйлдин әлләр арисида шәрмәндә
болмайсиләр. 31 Силәр рәзил йоллириңлар вә начар
қилмишлириңларни әсләп, қәбиһликлириңлар вә
жиркиничлик қилғанлириңлар үчүн өз-өзүңлардин
жиркинисиләр. ■ 32 Силәргә мәлум болсунки, бу
ишни қилишим силәр үчүн әмәс , — дәйду Рәб
Пәрвәрдигар, — өз йоллириңлар үчүн хиҗил
болуп шәрмәндә болуңлар, и Исраил җәмәти.□
33 — Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: —
Мән қәбиһлигиңлардин паклиған күнидә,
Мән шәһәрләрни аһалилик қилимән, харабә қалған
җайларму қайтидин қурулиду. 34 Вәйран қилинған
зимин өтүп кетиватқан һәр бириниң көз алдида

□ **36:26 «...меһрлик бир қәлбни ата қилимән»** — ибарний тилида бу сөз «...гөш жүрәкни ата қилимән» дейилгән. ■ **36:26** Йәр. 32:39; Әз. 11:19 ■ **36:29** Әз. 34:29 ■ **36:31** Әз. 6:9; 20:43; 16:61,63 □ **36:32 «бу ишни қилишим силәр үчүн әмәс,...»** — демәк, бу ишни Худа Өзи үчүн қилиду.

вәйранә көрүнсиму, у қайтидин терилиду. 35 Шуниң
билән улар: «Бу вәйран қилинған зимин худди
Ерәм бағчисидәк болди; харабә, вәйран қилинған
шәһәрләр һазир мустәһкәмләнди, аһалилик болди»
— дәйду.■
36 Вә әтрапида қалған әлләр Мәнки Пәрвәрдигарниң
бузулған жайларни қурғучи һәм вәйранә қилинған
йәрләрни қайтидин териғучи екәнлигимни билип
йетиду; Мәнки Пәрвәрдигар сөз қилдим, буниңға
әмәл қилимән.■
37 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Мән
йәнила Исраилниң җәмәтиниң бу ишларни
тиләйдиған дуа-тилавәтлиригә иҗабәт
қилғучи болимән; Мән қой падисидәк уларниң
адәмлирини көпәйтимән; 38 Муқәддәс дәп айрилған
қурбанлиқ қой падисидәк, бекитилгән һейт-
байрамлириға беғишланған қой падиси Йерусалимға
толдурулғандәк, харабә болған шәһәрләр қайтидин
адәм падилири билән толдурулиду; улар Мениң
Пәрвәрдигар екәнлигимни билип йетиду.

37

Қуруқ сүйәкләргә толған җилға — Исраилниң тирилиши

1 Пәрвәрдигарниң қоли вуҗудумға қонди;
Пәрвәрдигар мени Роһи билән көтирип чиқип, бир
җилғиниң оттурисиға турғузди; у йәр сүйәкләргә

■ **36:35** Йәш. 51:3; Әз. 28:13 ■ **36:36** Әз. 17:24; 22:14; 37:14

толди. □ 2 У мени сүйәкләр әтрапидин уяқ-буяққа
өткүзди; мана, бу очуқ җилғида *сүйәкләр* интайин
нурғун еди; вә мана, улар интайин қуруп кәткән еди.

3 У мәндин: — И инсан оғли, бу сүйәкләр қайтидин
яшнамду? — дәп сориди. Мән: — И Рәб
Пәрвәрдигар, сән билисән, — дедим.

4 У маңа: И инсан оғли, бу сүйәкләр үстигә
бешарәт берип мундақ дегин: «И қуруқ сүйәкләр,
Пәрвәрдигарниң сөзини аңлаңлар! 5 Рәб Пәрвәрдигар
бу сүйәкләргә мундақ дәйду: — Мана, Мән
силәргә бир роһ-нәпәс киргүзимән, вә силәр һаят
болисиләр. □ 6 Мән үстүңләргә пәй-сиңирләрни
салимән, силәрни терә билән япимән, силәргә роһ-
нәпәс киргүзимән; вә силәр Мениң Пәрвәрдигар
екәнлигимни билип йетисиләр».

7 Шуңа мән буйрулғини бойичә бешарәт бәрдим;
мән бешарәт беришимгә, бир шавқун көтирилди,
мана җалақ-җулақ бир аваз аңланди, сүйәкләр
җипсилишип, бир-биригә қошулди.

8 Мән көрдум, мана, пәй-сиңирләр вә әт уларниң
үстигә келип уларни қаплиди; бирақ уларда һеч роһ-
нәпәс болмиди.

9 У маңа: — И инсан оғли, роһ-нәпәскә бешарәт
берип мундақ дегин: «Рәб Пәрвәрдигар мундақ
дәйду: Төрт тәрәптин шамал кәлгәйсиләр, и роһ-
нәпәс, вә мошу өлтүрүлгәнләр тирилсун үчүн

□ **37:1 «Пәрвәрдигар мени Роһи билән көтирип чиқип,..»** — ибраний тилида «Пәрвәрдигар мени Роһ билән көтирип чиқип,...». Демәк, Пәрвәрдигар Өз Роһи билән пәйғәмбәрни көтәрди. □ **37:5 «мән силәргә бир роһ-нәпәс киргүзимән, вә силәр һаят болисиләр»** — ибраний тилида «роһ» вә «нәпәс» бир сөз.

уларниң үстигə пүвлəңлəр» — деди.□
10 Шуңа мəн буйрулғандəк бешарəт беривидим, роһ-
нəпəс уларға кирди-дə, улар һаят болуп тик турди —
бүйүк бир қошунға айланди.
11 Вə У маңа: — И инсан оғли, бу сүйəклəр болса
Исраилниң пүтүн җəмəтидур. Мана, улар: «Бизниң
сүйəклиримиз қуруп кəтти, үмүтүмиз үзүлди; биз
түгəштуқ!» — дəйду.
12 Шуңа бешарəт берип уларға мундақ дегин:
«Рəб Пəрвəрдигар мундақ дəйду: — Мана, Мəн
гөрүңлəрни ечип, силəрни гөрүңлəрдин чиқиримəн,
и Мениң хəлқим, силəрни Исраил зиминиға елип
киримəн; 13 Мəн гөрүңлəрни ачқинимда, силəрни
гөрүңлəрдин чиқарғинимда, и Мениң хəлқим, силəр
Мениң Пəрвəрдигар екəнлигимни билип йетисилəр.
14 Вə Мəн Өз Роһумни силəргə киргүзимəн, силəр
һаят болисилəр; вə Мəн силəрни өз зиминиңларда
турғузимəн; силəр Мəнки Пəрвəрдигарни шундақ
сөзни қилип, шуни ада қилди, дəп билип йетисилəр».

Икки таяқниң бир болуши тоғрилиқ бешарəт

15 Пəрвəрдигарниң сөзи маңа келип мундақ дейилди:
—
16 И инсан оғли, бир таяқни елип, униң үстигə
«Йəһуда вə униң һəмраһлири болған Исраиллар
үчүн» дəп язғин; йəнə бир таяқни елип, униң үстигə
«Əфраим вə униң һəмраһлири болған пүтүн Исраил
җəмəтидикилəр үчүн» дəп язғин; 17 вə уларни бир-
биригə улап қой; улар қолуңда бир болсун.

□ **37:9 «роһ-нəпəскə бешарəт берип мундақ дегин: «Рəб Пəрвəрдигар мундақ дəйду: Төрт тəрəптин шамал кəлгəйсилəр, и роһ-нəпəс,...»** — ибраний тилида «роһ» (яки «роһ-нəпəс») вə «шамал» бир сөз. «Төрт тəрəптин шамал кəлгəйсилəр, ...» ибраний тилида «төрт тəрəптики шамалдин кəлгəйсилəр, ...»

18 Хәлқимдикиләр сәндин: «Бу ишлар билән немини
чүшәндүрмәкчи бизгә дәп бәрмәмсән?» дәп сориса,
19 уларға: «Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: «Мана,
Мән Әфраимниң вә униңға һәмраһ болған Исраил
қәбилилириниң қоли тутқан Йүсүпниң тайиғини
елип, уни Йәһуданиң тайиғиға қошуп улап, уларни
бирла таяқ қилимән; улар Мениң қолумда бир таяқ
болиду.

20 Сән язған таяқларни уларниң көз алдида қолуңда
тутуп уларға шундақ дегин: —

21 «Рәб Пәрвәрдигар шундақ дәйду: «Мана, Мән
Исраил балилирини барған әлләр арисидин елип,
уларни һәряндин жиғип өз зиминиға епкелимән.
22 Мән уларни Исраил тағлириниң үстидә бир әл
қилимән; бир падиша уларниң һәммисигә падиша
болиду; улар қайтидин икки әл болмайду, яки
қайтидин икки падишалиққа һеч бөлүнмәйду. ■
23 Улар өзлирини қайтидин уларниң мәбудлири,
ләнәтлик ишлири яки асийлиқлириниң һечқайисиси
билән һеч булғимайду; Мән уларни гуна өткүзгән
олтирақлашқан жайлиридин қутқузуп, уларни
пакландуримән; улар Мениң хәлқим болиду, Мән
уларниң Худаси болимән. 24 Вә мениң қулум
Давут уларға падиша болиду; уларниң һәммисиниң
бирла падичиси болиду; улар Мениң һөкүмлиримдә
меңип, Мениң бәлгүлимилиримни тутуп уларға
әмәл қилиду. ■ 25 Улар Мениң қулум Яқупқа тәқдим
қилған, ата-бовилириңлар туруп кәлгән зиминда
туриду; улар униңда туриду — улар, уларниң
балилири, вә балиларниң балилири мәңгү туриду
— Мениң қулум Давут уларниң шаһзадиси

■ **37:22** Юһ. 10:16 ■ **37:24** Йәш. 40:11; Йәр. 30:9; Әз. 34:23

болиду. □ 26 Мән улар билән аман-хатирҗәмлик
беғишлайдиған бир әһдә түзимән; бу улар билән
мәңгүлүк бир әһдә болиду; Мән уларни җайида
маканлаштуруп көпәйтимән; вә Мениң муқәддәс
җайимни улар арисиға мәңгүгә тикләймән. ■
27 Мениң туралғу җайим уларда болиду; Мән
уларниң Худаси болимән, улар Мениң хәлқим
болиду. □ ■ 28 Мениң пак-муқәддәс җайим улар
арисида мәңгүгә тикләнгәндә, әнди әлләр Өзүм
Пәрвәрдигарниң Исраилни пак-муқәддәс қилғучи
екәнлигимни билип йетиду».

38

Ахирқи заманлар — «Гог»ни әйипләйдиған бешарәт

1 Пәрвәрдигарниң сөзи маңа келип мундақ дейилди:
—
2 Инсан оғли, йүзүңни Магог зиминидики Рош,
Мәшәк вә Тубалниң әмри Гогқа каритип уни әйипләп

□ **37:25 «Мениң қулум Давут уларниң шаһзадиси болиду»** — бу сөзниң мәнасидә икки мүмкинчилик бар: — (1) Худа Давут падишани тирилдүрүп уларға падиша сүпитидә тикләйду. (2) мошу сөзләр Давутниң әвлади Қутқузғучи-Мәсиһни көрситиду (34-бапни көрүң). Бизниңчә һәр иккиси тоғридур. Шу чағда Худаниң сәлтәнити йәр йүзигә кәлгәндә, Давут пәйғәмбәр йәр йүзидә туруп, Исраил вә аләмниң һәқиқий падишаси вә падичиси болған Мәсиһкә вәкил болуп уларниң падишаси болуши мүмкин. ■ **37:26** Зәб. 88:4-5; Әз. 34:25; 2Кор. 6:16 □ **37:27 «Мениң туралғу җайим уларда болиду; Мән уларниң Худаси болимән, улар Мениң хәлқим болиду»** — мошу бешарәт 40-48-бапларда тәпсилий һалда ечилиду. ■ **37:27** Әз. 11:20; 14:11

бешарәт берип шундақ дегин: — □ ■
3 Рәб Пәрвәрдигар шундақ дәйду: «Мана, и Гог, —
Рош, Мәшәк вә Тубалниң әмри, Мән саңа қаршимән;
4 Мән сени арқиңға яндуруп, еңигиңгә илмәкләрни
селип, сән вә пүтүн қошунуңни — атлар вә
атлиқ әскәрләрни, һәммиси толуқ қуралланған,
сипар-қалқанларни көтәргән, қилич тутқан топ-топ
кишиләрни җәңгә чиқиримән; ■ 5 Парс, Ефиопийә
вә Пут, һәммиси қалқан-дубулға билән қураллиниду
□ 6 — Гомер вә униң барлиқ топ-топ адәмлири,
шималниң әң қәридин кәлгән Торгамаһ җәмәти вә
униң барлиқ топ-топ адәмлири, бу көп әлләр саңа
һәмраһ болуп биллә болиду. □ 7 Өзүңни тәйярла;
сән вә саңа жиғилған барлиқ топ-топ адәмлириң
тәйярланған петида бол; сән уларға назарәтчилик
қилисән.□
8 Көп күнләрдин кейин сән *җәңгә* чақирилисән;
сән ахирқи жилларда қиличтин қутқузулған, көп
әлләрдин жиғилған хәлиқниң зиминиға, йәни
узундин бери вәйран қелинип кәлгән Исраил

□ **38:2 «йүзүңни Магог зиминидики Рош, Мәшәк вә Тубалниң әмри Гогқа қаритип...»** — башқа бир хил тәрҗимиси: «йүзүңни Магог зиминидин болған Мәшәк вә Тубалниң каттиваш шаһзадиси болған Гогқа қаритип...». Мәшәк вә Тубал шу дәвирләрдә һазирқи Түркийәдә турған икки қәбилә еди. Уларниң һазирқи Русийәдики «Москва» вә «Тоболск» билән мунасивити бар болуши мүмкин. Бәзи алимлар «Рош»ни һазирқи «Русийә» билән мунасивити бар, дәп қарайду. ■ **38:2** Вәһ. 20:8 ■ **38:4** Әз. 29:4; 39:2 □ **38:5 «Пут»** — һазирқи «Ливийә» («Либя»). □ **38:6 «Гомер»** — бәзи алимлар «Гомер»ни һазирқи «Германийә» билән мунасивити бар, дәп қарайду. «Торгамаһ»ниң ким екәнлигини бир немә дейиш тәс, бирақ Пәләстин яки Бабилға нисбәтән «шималий әң қәри» болған җай Сибирийәдур. □ **38:7 «сән уларға назарәтчилик қилисән»** — башқа бир хил тәрҗимиси: «сән уларға муһапизәтчи болисән».

тағлириға һуҗум қилисән; униң хәлқи әлләрдин
жиғилған болуп, уларниң һәммиси аман-есән
туривериду; 9 сән, барлиқ топ адәмлириң вә саңа
һәмраһ болған нурғун әлләр билән биллә алға бесип,
боран-чапқундәк келисән; сән йәр йүзини қаплиған
булуттәк болисән».■
10 — Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: «Шу
күни шундақ болидуки, көңлүңгә башқичә хияллар
кирип, сән рәзил һейлә-нәйрәңни ойлап чиқисән;
11 сән: «Мән сепилсиз йеза-кәнтләр җайлашқан
зиминға бесип киримән; мән аман-есән туруватқан
бир хәлиққә йеқинлишимән — уларниң һәммиси
сепилсиз, тақақсиз вә дәрвазисиз туруватиду»,
дәйсән, — 12 «Шуниң билән олҗиларни елип, булаң-
талаң қилимән; қолумни әслидә вәйран болуп
әндиликтә маканлиқ болған җайларға, әлләрдин
жиғилған, мал-дунияға егә болған, дунияниң
киндигидә яшаватқан хәлиққә қарши қилимән».
13 Шу тапта Шеба, Дедан, Таршиштики содигәрләр
барлиқ яш ширлири билән сәндин: «Сән олҗа
елишқа кәлдиңму? Сән топ-топ адәмлириңни
булаң-талаң қиливелишқа — алтун-күмүчни елип
кетишкә, мал-дунияни елип кетишкә, зор бир олҗиға
еришивелишқа жиғдиңму?» — дәп сорайду.□
14 Шуңа бешарәт бәргин, и инсан оғли, Гогқа шундақ
дегин: — Рәб Пәрвәрдигар шундақ дәйду: —
Мениң хәлқим Исраил аман-есән болидиған

■ **38:9** Әз. 30:18 □ **38:13** **«Шеба, Дедан, Таршиш...»** — «Шеба» вә «Дедан» — Әрәб милләтлири еди. «Таршиш» — чоң бир сода шәһири (жуқуриқи 27:12-айәттики изаһатни көрүң). «Яш ширлири» — буларға охшайдиған, улар билән сода қилидиған әлләр. Айәтниң мәнаси бәлким Гог Исраилға һуҗум қилғанда уларму әһвалдин пайдиланмақчи болиду.

күнини, сән билип йәтмәмсән? 15 Сән өз жайиңдин,
йәни шималниң әң чәт жайидин чиқисән, сән вә
саңа һәмраһ болған нурғун әлләр, һәммиси атлиқ
болуп, топ-топ адәмләр, чоң қошун болисән. 16 Сән
йәр йүзини қаплиған булуттәк хәлқим Исраилға
қарши чиқисән — бу ахирқи заманларда болиду
— Мән сени өз зиминимға қаршилишишқа
чиқиримән; шундақ қилип Мән сән арқилиқ, и
Гог, әлләрниң көз алдида Өзүмниң пак-муқәддәс
екәнлигимни көрсәткәндә, улар Мени тонуйду».
17 — Рәб Пәрвәрдигар шундақ дәйду: «Мән
қедимки заманларда қуллирим болған Исраилдики
пәйғәмбәрләр арқилиқ бешарәт қилған бириси
сән әмәсму? Улар шу күнләрдә, шундақла
көп жиллардин бери, Мениң сени хәлқимгә
қаршилишишқа чиқиридиғанлиғим тоғрилиқ
бешарәт бәргән әмәсму?□
18 Вә шу күни, йәни Гог Исраил зиминиға қарши
чиққан күни шундақ болидуки, — дәйду Рәб
Пәрвәрдигар, — ғәзивим билән Мениң
қәһрим өрләп чиқиду. 19 Мениң *Өз хәлқимгә*
болған қизғинлиғимдин, ғәзәп билән шундақ сөз
қилғанмәнки, Исраил зиминида зор йәр тәврәш
болиду; ■ 20 шуниң билән деңиздики белиқлар,
асмандики учар-қанатлар, даладики һайванлар,
йәр йүзидики өмилигүчи һайванлар вә йәр йүзидә
турған барлиқ инсанлар Мениң йүзүм алдида
тәвринип кетиду; тағлар өрүлүп, тик ярлар ғулап

□ **38:17 «Мән қедимки заманларда қуллирим болған Исраилдики пәйғәмбәрләр арқилиқ бешарәт қилған бириси сән әмәсму? Улар шу күнләрдә, шундақла көп жиллардин бери, Мениң сени хәлқимгә қаршилишишқа чиқиридиғанлиғим тоғрилиқ бешарәт бәргән әмәсму?»** — бу айәт үстидә биз «қошумчә сөз»имиздә тохтилимиз. ■ **38:19** Әз. 36:5, 6

кетиду, барлиқ тамлар йәргә өрүлүп чүшиду.
21 Мән барлиқ тағлиримда униң билән
қаршилишишқа бир қилич чақиримән, — дәйду
Рәб Пәрвәрдигар, — һәр бирсиниң қиличи
өз қериндишигә қарши чиқиду. 22 Мән
ваба кесили вә қан төкүш билән униңға һөкүм
чиқирип җазалашқа киришимән; Мән униңға, униң
қошунлири үстигә, униңға һәмраһ болған нурғун
әлләр үстигә дәһшәтлик ямғур, зор мөлдүр ташлири,
от вә гүнгүрт яғдуримән; 23 Мән Өзүмни улуқлап,
Өзүмни пак-муқәддәс дәп көрситимән; вә нурғун
әлләрниң көз алдида намайән болимән, улар Мениң
Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп йетиду».

39

Гог вә Магог тоғрилиқ бешарәтниң башқа тәпсилатлири

1 «Әнди сән, и инсан оғли, Гогни әйипләп бешарәт
берип шундақ дегин: — Рәб Пәрвәрдигар шундақ
дәйду: — Мана, и Гог, — Рош, Мәшәк вә Тубалниң
әмри, Мән саңа қаршимән; 2 Мән сени арқиңға
яндуруп, йеткиләп, сени шималниң әң қәридин
чиқиримән, Исраилниң тағлири үстигә таҗавуз
қилдуримән; ■ 3 Мән оқяйиңни сол қолуңдин
уруп ташлиғузиветимән, оқлириңни оң қолуңдин
чүшүриветимән; 4 сән Исраил тағлириниң үстигә
жиқилисән; сән вә сениң барлиқ қошунлириң, саңа
һәмраһ болған әлләр жиқилисиләр; Мән сени барлиқ
житқуч учар-қанатларға гөш, даладики барлиқ
һайванларға ов болушқа тәқдим қилдим. ■ 5 Сән
далада жиқилисән; чүнки Мән шундақ сөз қилдим,

■ **39:2** Әз. 38:4 ■ **39:4** Әз. 33:27

— дәйду Рәб Пәрвәрдигар. 6 Мән Магог үстигә вә
деңиз бойида аман-есән турғанларға от яғдуримән;
улар Мениң Пәрвәрдигар екәнлигимни тонуп
йетиду. 7 Мениң пак-муқәддәс намимни хәлқим
Исраил арисида тонутимән; пак-муқәддәс намимниң
қайтидин булғинишқа қәтъий йол қоймаймән; әлләр
Мениң Пәрвәрдигар, Исраилда турған Муқәддәс
Болғучиси екәнлигимни билип йетиду.
8 Мана, у келиду! Бу ишлар чоқум болиду, —
дәйду Рәб Пәрвәрдигар, — бу дәл Мән ейтқан
күнидур. 9 Исраил шәһәрлиридә туруватқанлар
чиқип қуралларни, җүмлидин сипар-қалқанлар,
оқялар, тоқмақлар вә нәйзиләрни көйдүрүп от
қалайду — улар булар билән йәттә жил
от қалайду. 10 Даладин һеч отун елинмайду,
орманлардин һеч яғач кесилмәйду; чүнки улар
қуралларни от қалашқа ишлитиду; улар өзлиридин
олҗа тутқанларни олҗа тутиду, өзлирини булаң-
талаң қилғанларни булаң-талаң қилиду, — дәйду
Рәб Пәрвәрдигар.
11 Вә шу күнидә шундақ болидуки, Исраил
зиминидин, йәни деңизниң шәрқий қирғиқидин
өтидиғанларниң җилғисидин Гогқа бир йәрлик
болуши үчүн бир орунни беримән; бу йәрлик болса
өткүчиләрниң йолини тосиду; улар шу йәрдә Гог
вә униң барлиқ топ-топ адәмлирини көмиду; у
«Һамон-Гог җилғиси» дәп атилиду. □ 12 Исраил
җәмәти зиминини һалал қилиш үчүн, уларни йәттә
ай көмиду; 13 зиминдики барлиқ хәлиқ уларни
йәрликкә қойиду; шуниң билән Өзүм улуқланған
мошу күнидә бу иш уларға шәрәп болиду, — дәйду
Рәб Пәрвәрдигар.

□ **39:11 «Һамон-Гог»** — «Гогниң топ-топ адәмлири» дегәнлик.

14 Улар бир нәччә адәмни зиминни давамлиқ
арилап, тажавузчиларниң зимин йүзидә қалған
җәсәтлирини көмүштәк алаһидә ишни қилиш
үчүн айрийду; улар шу йәттә ай түгигәндә, андин
җәсәтләрни издәш хизмитини башлайду. □ 15 Бу
«зиминдин өткүчиләр» айлинип жүриду; әгәр
бириси адәмниң устихинини көргән болса, у униң
йениға бир бәлгү тикләйду; «издәп көмгүчиләр»
уни Һамон-Гог җилғисиға дәпнә қилғичә бәлгү
туриду 16 (*җилғида* «Һамонаһ» дәп аталған бир шәһәр
болиду). Улар шу йол билән зиминни паклайду».□
17 — «Вә сән, и инсан оғли, Рәб Пәрвәрдигар
шундақ дәйду: — Һәр қандақ учар-қанатлар,
даладики барлиқ һайванларға мундақ дегин:
«Жиғилишип келиңлар, Мән силәргә қилмақчи
болған қурбанлиғимға, йәни Исраил тағлири
үстидә қилинған чоң қурбанлиққа һәряндин җәм
болуңлар! Силәр шу йәрдә гөш йәп, қан ичисиләр.
18 Силәр батурларниң гөшини, йәр йүзидики
шаһзадиләрниң қенини — қочқарларниң,
өшкиләрниң, топақларниң қенини ичисиләр —
уларниң һәммиси Башандики бордалған
маллардур! 19 Силәр Мән силәргә қилмақчи болған
қурбанлиғимдин, тойғичә май йәп, тойғичә қан
ичисиләр! 20 Силәр дәстихинимда атлар вә жаң
һарвусидикиләр, батурлар, барлиқ җәңчи палванлар
билән тоюнисиләр» — дәйду Рәб Пәрвәрдигар.

□ **39:14 «Улар бир нәччә адәмни зиминни давамлиқ арилап, тажавузчиларниң зимин йүзидә қалған җәсәтлирини көмүштәк алаһидә ишни қилиш үчүн айрийду»** — бу хизмәтни қилиш үчүн нәччә адәмни алаһидә «айриш» керәк болиду — чүнки җәсәтләргә тегиш адәмни «напак» қилип, ибадәтханиға киришкә лаяқәтсиз қилиду. □ **39:16 «Һамонаһ»** — «зор бир топ адәмләр» дегәнлик.

21 — вә Мән Өз шан-шәривимни әлләр арисиға
көрситимән, барлиқ әлләр Мениң жүргүзгән
җазалиримни вә уларниң үстигә қойған қолумни
көриду. 22 Вә шу күндин тартип Исраил җәмәти
Мениң Пәрвәрдигар, уларниң Худаси екәнлигимни
билип йетиду.
23 Әлләр Исраил җәмәтиниң қәбиһлиги, Маңа
асийлиқ қилғанлиғи түпәйлидин сүргүн
болғанлиғини билип йетиду; мана, Мән йүзүмни
улардин йошуруп, уларни дүшмәнлириниң қолиға
тапшурдум; уларниң һәммиси қиличлинип
жиқилди. 24 Уларниң паскиничилиғи вә
асийлиқлири бойичә Мән уларни бир тәрәп қилдим,
йүзүмни улардин йошурдум».

Худаниң Исраил үчүн ахирқи мәхсәтлири

25 Шуңа Рәб Пәрвәрдигар шундақ дәйду: —
Мән һазир Яқупни сүргүн болғанлиғидин
әслигә қайтуруп, пүткүл Исраил җәмәти
үстигә рәһим қилип, Өз пак-муқәддәс намим
үчүн отлуқ қизғинлиғимни көрситимән. □
26-27 Өз зиминида аман-есән турғинида, һеч
ким уларни қорқутмайдиған чағ кәлгәндә, Мән
уларни әлләрдин қайтуруп, дүшмәнлириниң
зиминлиридин жиққинимда, вә көп әлләрниң
көз алдида Өзүмниң пак-муқәддәс екәнлигимни
көрсәткинимдә, шу чағда улар хиҗалитини вә
Мәндин йүз өрүп қилған асийлиғиниң барлиқ
гунайини көтириду; 28 улар Мениң уларни әлләр
арисиға сүргүн қилдурғанлиғим түпәйлидин, вә
андин улардин һеч қайсисини шу йәрдә қалдурмай
өз зиминиға жиққанлиғим түпәйлидин, улар Мениң

□ **39:25 «Өз... отлуқ қизғинлиғим»** — ибраний тилида «Өз... һәсәтим».

Пәрвәрдигар екәнлигимни билип йетиду; 29 вә Мән
йүзүмни улардин қайта һеч йошурмаймән; чүнки
Мән Исраил җәмәти үстигә Өз Роһумни қуйған
болимән, — дәйду Рәб Пәрвәрдигар.■

40

Йеңи ибадәтханини аян қилидиған аламәт көрүнүш

•••• Схемиларни көрүң

1 Бизниң сүргүн болғанлиғимизниң жигирмә
бәшинчи жили, жилниң бешида, айниң онинчи
күнидә, йәни шәһәр бөсүлгәндин он төрт жил кейин
— дәл әшу күнидә Пәрвәрдигарниң қоли
мениң вуҗудумға қонди, вә У мени *шәһәргә*
апарди. □ ■ 2 Худаниң аламәт көрүнүшлиридә У
мени Исраил зиминиға апирип, интайин егиз тағ
үстигә орунлаштурди; тағниң җәнубий тәрипидә
шәһәрдәк бир қурулуш туратти. □ 3 У мени шу
йәргә апарди; мана қолида канап таниси вә өлчәм
хадисини тутқан, мисниң көрүнүшидә болған бир
киши; у дәрвазида туратти. 4 Бу киши маңа: «Инсан

■ **39:29** Йо. 3:1; Рос. 2:17 □ **40:1** **«Бизниң сүргүн болғанлиғимизниң жигирмә бәшинчи жили... Пәрвәрдигарниң қоли мениң вуҗудумға қонди, вә у мени шәһәргә апарди»** — Әскәртиш: бу 40-44 бабларда тәрҗимимизниң бәзи йәрлиридә оқурмәнләргә ярдими болсун дәп бәзи айәтләргә сөз қоштуқ. Улар әслидики текстниң бир қисми болмисиму, улар текстниң мәнасини тоғра чүшинишимизгә ярдәм бериду. Биз адәттикидәк бундақ сөзләрни «сус қилдуқ». **«бизниң сүргүн болғанлиғимизниң жигирмә бәшинчи жили, жилниң бешида, айниң онинчи күнидә..»** — бу аламәт көрүнүш биринчи көрүнүштин 19 жил кейин еди. ■ **40:1** Әз. 33:21 □ **40:2** **«шәһәрдәк бир қурулуш туратти»** — яки «бир шәһәрниң қариси туратти».

оғли, көзлириң билән көрүп, қулиқиң билән аңлап,
көңлүңни мән саңа көрситидиған барлиқ ишларға
бағлиғин; чүнки буниң саңа көрситилиши үчүн
сән мошу йәргә елип келиндиң. Исраил җәмәтигә
барлиқ көргиниңни аян қил».
5 Вә мана, ибадәтханиниң һәммә тәрипидә там бар
еди. У кишиниң қолида алтә гәзлик өлчәм хадиси
бар еди; шу чағдики «бир гәз» бир гәз бир алиқанға
тоғра келәтти. У тамниң кәңлигини өлчиди,
бир «хада» чиқти; егизлиги болса, бир «хада»
чиқти.□ 6 У шәриққә қарайдиған дәрвазиға келип,
униң пәләмпәйлиригә чиқти; униң босуғисиниң
кәңлигини өлчиди, у бир хада чиқти. Йәнә бир
тәрипиниң кәңлиги бир хада чиқти. 7 *Дәрвазиниң
ичидики* һәр бир «оюқ өй»ниң узунлуғи бир хада,
кәңлиги бир хада еди; оюқ өйләрниң арилиғи бәш
гәз еди; дәрвазиниң ичидики босуға, йәни ичкиригә
қарайдиған дәһлизниң алдидики босуғиниң *икки
тәрипиниң* узунлуғи *айрим-айрим* бир «хада» чиқти;
□ 8 у дәрвазиниң ичкиригә қарайдиған дәһлизни

□ **40:5 «ибадәтхана»** — ибраний тилида пәқәт «өй» дейилиду. Мошу йәрдә «ибадәтхана» «муқәддәсхана» (41-бап) вә униң һойлисини өз ичигә алиду. **«у кишиниң қолида алтә гәзлик өлчәм хадиси бар еди»** — Муқәддәс Китапта ишлитилгән «гәз» адәмниң қолиниң җәйнәктин бармақниң учиғичә болған арилиғи (тәхминән 45 сантиметр) еди. «шу чағдики «бир гәз» бир гәз бир алиқанға тоғра келәтти» — шуңа бу бабларда ишлитилгән «гәз» униңдин узун, тәхминән 53 сантиметр һесаплинатти. Дәрвазисиниң қандақ екәнлигини чүшиниш үчүн, төвәндики «келичәктики муқәддәс ибадәтхана»ни көрситидиған схемиларни көрүң. **«У тамниң кәңлигини өлчиди, бир «хада» чиқти; егизлиги болса, бир «хада» чиқти»** — оқурмәнләрниң есидә болсунки, бир «хада» алтә гәз еди. □ **40:7 «оюқ өй»** — демәк, алдинқи теми йоқ өй. «Оюқ өй»ләрниң алди каридор (дәһлиз) болатти.

өлчиди, *узунлуғи* бир хада чиқти.
9 У дәрвазиниң далинининң узунлуғини өлчиди, сәккиз гәз чиқти; униң кешикиниң йенидики тамниң қелинлиғи икки гәз чиқти. Мошу далан ичкиригә қарайтти.
10 Шәриққә қариған дәрвазиниң ичидә, у тәрипидә үчтин, бу тәрипидә үчтин оюқ өйләр бар еди. Үчилиси охшаш өлчәмдә еди; үч өйниң икки ян
теми охшаш қелинлиқта еди. 11 У дәрвазини өлчиди,
кәңлиги он гәз чиқти; униң җәмий узунлуғи он үч
гәз еди. □ 12 Бу яндики оюқ өйләрниң алдида бир гәз қелинлиқтики бир тосма там бар еди, вә у яндики оюқ өйләрниң алдида бир гәз қелинлиқта бир тосма там бар еди; һәряндики оюқ өйләрниң кәңлиги алтә гәз еди.
13 У дәрвазиниң җәмий кәңлигини, йәни бу тәрәптики оюқ өйниң өгүзиниң *арқа левидин* у тәрәптики оюқ өйниң өгүзиниң *арқа левиғичә* жигирмә бәш гәз чиқти; бу тәрәптики оюқ өйниң ишиги билән у тәрәптики оюқ өйниң ишиги бир-биригә қаришатти.□
14 У ички һойлиға кириш еғизидики түврүкләрни өлчиди; уларниң егизлиги атмиш гәз чиқти; дәрваза теми бу һойлиниң түврүклирини орап турған еди.

□ **40:11 «У дәрвазини өлчиди»** — мошу йәрдә дәрвазиниң «кириш еғизи»ниң сиртқи тәрипини көрситиду. Дәрвазаниң өзи хелә узун болуп, униң «кириш еғизи»и, дәһлизи (каридори) вә «далан»и бар еди. Схеминиму көрүң. **«униң җәмий узунлуғи»** — сиртқи там вә пәләмпәйни өз ичигә алса керәк. □ **40:13 «бу тәрәптики оюқ өйниң ишиги билән у тәрәптики оюқ өйниң ишиги бир-биригә қаришатти»** — бу йәрдики «ишик»ниң немини көрситидиғанлиғини билмәймиз. Бәзи алимлар «бала там» яки «күнгүрә» дәп тәрҗимә қилиду.

□ 15 Дәрвазиниң түвидин даланниң ички еғизиғичә
әллик гәз чиқти. 16 Оюқ өйләрниң һәр бириниң
удул темида, шундақла оюқ өйләрниң арилиғида,
даланниң йенида охшашла рожәкләр бар еди; мошу
рожәкләр сиртиға қарап тарийип маңған еди; һәр
бир арилиқтики там-түврүкләргә палма дәрәқлири
нәққишләнгән еди.

Сиртқи һойла — схемини көрүң

17 У мени сиртқи һойлиға апарди; мана, кичик
ханилар, вә сиртқи һойлини чөридәп ясалған таш
тахтайлиқ супа; супиниң үстигә оттуз кичик хана
селинған. 18 Бу таш тахтайлиқ супа һойлидики
дәрвазиларға туташқан, униң кәңлиги уларниң
узунлуғиға баравәр еди; бу «пәс таш супа» еди. 19 У
төвәнки дәрвазиниң ичи тәрипидин ички һойлиниң
сиртқи темиғичә болған арилиқни өлчиди; шәриқ вә
шимал тәрәпләрниңму йүз гәз чиқти.□

Башқа икки дәрвазиси

□ **40:14 «кириш еғизидики түврүкләр»** — яки «кириш еғизидики мунарлар». **«уларниң (түврүкләрниң) егизлиги атмиш гәз чиқти; дәрваза теми бу һойлиниң түврүклирини орап турған еди»** — бу икки түврүк интайин егиздур. Бәзи алимлар айәтни «у дәрвазиниң ички «тосма там»лириға уларниң арилиқ тамлирини қошуп җәмий узунлуғини өлчиди, җәмий болуп атмиш гәз еди» дегән мәнидә чүшиниду. Бирақ (ундақ болса) бу өлчәм икки тәрәптики ички «тосма там»лириниң арилиқлири билән җәмий узунлуғиниң қошулмиси болатти. Мундақ өлчәшниң немә әһмийити болсун? □ **40:19 «төвәнки дәрвазиниң ичи тәрипидин...»** — мүмкинчилиги барки, «төвәнки» мошу йәрдә «җәнубий» дегән мәнидә ишлитилиду. Чүнки төвәндә «шәрқий дәрваза» вә «шималий дәрваза» тилға елиниду, бирақ айәттә «җәнубий дәрваза» тилға елинмайду.

20 Андин сиртқи һойлиға киридиған, шималға
қарайдиған дәрвазиниң узунлуғи вә кәңлигини
өлчиди. 21 Униң бу тәрипидә үчтин оюқ өй, у
тәрипидә үчтин оюқ өй бар еди; униң түврүклири,
даланлири биринчи дәрвазиниңкигә охшаш еди;
униң узунлуғи әллик гәз, кәңлиги жигирмә бәш
гәз. 22 Униң деризилири, даланлири, палма дәрәқ
нәқишлири шәриққә қарайдиған дәрвазиниңкигә
охшаш еди; кишиләр униң йәттә басқучлуқ
пәләмпийи билән чиқатти; униң далини ичкиригә
қарайтти. □ 23 Ички һойлида шимал вә шәриқтики
дәрвазиларға удул бирдин дәрвазә туратти; у
дәрвазидин дәрвазиғичә өлчиди, йүз гәз чиқти.
24 У мени җәнуп тәрәпкә апарди; мана, җәнупқиму
қарайдиған бир дәрваза бар еди; у униң түврүклири,
даланлирини өлчиди, улар башқилириға охшаш еди.
25 Дәрвазиниң вә далинининң әтрапидики деризиләр
башқилириға охшаш еди; униң узунлуғи әллик гәз,
кәңлиги жигирмә бәш гәз еди. 26 Униңға чиқидиған
йәттә басқуч бар еди; униң далини ичкиригә
қарайтти; униң түврүклиридә палма дәриғиниң
нәқиши бар еди, у тәрәптә бири, бу тәрәптә бири бар
еди.
27 Ички һойлиға киридиған, җәнупқа қарайдиған
бир дәрваза бар еди; у җәнубий тәрәптә дәрвазидин
дәрвазиға өлчиди, йүз гәз чиқти. 28 У мени
ички һойлиға җәнубий дәрвазидин әкирди; вә
җәнубий дәрвазини өлчиди; униң өлчәмлири
башқа дәрвазиләрниңкигә охшаш еди. 29 Униң оюқ
өйлири, арилиқ тамлири, далинининң өлчәмлири
башқилириниңкигә охшаш еди; униң вә далинининң

□ **40:22 «униң деризилири...»** — «деризилири» мошу йәрдә униң «роҗәк»лири, яки «роҗәклик деризә»лирини көрситиду (16-айәтни көрүң).

әтраплирида деризиләр бар еди; униң узунлуғи
әллик гәз, кәңлиги жигирмә бәш гәз еди. 30 Әтрапида
узунлуғи жигирмә бәш гәз, кәңлиги бәш гәз әтрапида
далини бар еди. □ 31 Униң далини болса сиртқи
һойлиға қарайтти; униң кириш еғизидики икки ян
түврүгидә палма дәрәқләрниң нәқиши бар еди; униң
чиқиш йолиниң сәккиз басқучлуқ пәләмпийи бар
еди.
32 У мени ички һойлида шәриқ тәрәпкә апарди;
у тәрәптики дәрвазини өлчиди; униң өлчәмлири
башқилириға охшаш еди. 33 Униң оюқ өйлири,
арилиқ тамлири, далининиң өлчәмлири
башқилириниңкигә охшаш еди; униң вә далининиң
әтраплирида деризиләр бар еди; униң узунлуғи
әллик гәз, кәңлиги жигирмә бәш гәз еди. 34 Униң
далини болса сиртқи һойлиға қарайтти; униң
кириш еғизиниң у вә бу тәрипидики түврүгидә палма
дәрәқләрниң нәқиши бар еди; униң чиқиш йолиниң
сәккиз басқучлуқ пәләмпийи бар еди.
35 У мени шималий дәрвазиға апарди, вә уни
өлчиди; униң өлчәмлири башқилириға охшаш еди.
36 Униң оюқ өйлири, арилиқ тамлири, даланлири
башқилириға охшаш еди; әтрапида деризиләр бар еди.
Униң узунлуғи әллик гәз, униң кәңлиги жигирмә
бәш гәз еди. 37 Униң далинидики төврүкләр сиртқи
һойлиға қарайтти; униң *кириш еғизидики* икки ян
түврүгидә палма дәрәқләрниң нәқиши бар еди;
униң чиқиш йолиниң сәккиз басқучлуқ пәләмпийи
бар еди. □ 38 Һәр бир дәрваза *икки* төврқкиниң
йенида ишиклик кичик өй бар еди; улар шу өйләрдә

□ **40:30 «әтрапида узунлуғи жигирмә бәш гәз, кәңлиги бәш гәз әтрапида далини бар еди»** — әйни текстини чүшиниш тәс. □ **40:37 «униң далинидики төврүкләр ...»** — яки «униң кешәклири ...».

көйдүрмә қурбанлиқларни жуятти.
39 Дәрвазиниң далинида уянда иккидин ширә,
буянда иккидин ширә бар еди; улар ширәләрниң
үстидә көйдүрмә қурбанлиқ, гуна қурбанлиғи вә
итаәтсизлик қурбанлиқлирини сойиду. 40 Шималий
дәрвазиниң далининиң кириш еғизидики
пәләмпәйниң бир йенида икки ширә бар еди;
даланниң кириш еғизиниң йәнә бир йенида икки
ширә бар еди. 41 Шуниңдәк дәрвазиниң у йенида
төрт ширә, бу йенида төрт ширә бар еди — җәмий
сәккиз җоза бар еди; улар уларниң үстидә
қурбанлиқларни сойиду.
42 Йәнә таштин йонуп ясалған, узунлуғи бир йерим
гәз, кәңлиги бир йерим гәз, егизлиги бир гәз
келидиған төрт ширә бар еди; уларниң үстигә
көйдүрмә қурбанлиқлар вә башқа қурбанлиқларни
сойидиған қурал-әсваплар қоюлиду. □ 43 Дәрваза
ичидә, тамлири үстигә бир алиқан узунлуқтики җүп
илмәклик канарлар бекитилгән. Ширәләр үстигә
қурбанлиқ гөшлири қоюлиду.□

□ **40:42 «Йәнә таштин йонуп ясалған, узунлуғи бир йерим гәз, кәңлиги бир йерим гәз, егизлиги бир гәз келидиған төрт ширә бар еди; уларниң үстигә көйдүрмә қурбанлиқлар вә башқа қурбанлиқларни сойидиған қурал-әсваплар қоюлиду»** — башқа бир хил тәрҗимиси: «Бу төрт ширә ойулған таштин ясалған, узунлуғи бир йерим гәз, кәңлиги бир йерим гәз, егизлиги бир гәз; уларниң үстигиму көйдүрмә қурбанлиқлар вә башқа қурбанлиқларни сойидиған қурал-әсваплар қойлиду». Бирақ бундақ җозилар қой-калиларниң җәситини қойғидәк дәриҗидә чоң әмәс.
□ **40:43 «дәрваза ичидә... канарлар бекитилгән. Ширәләр үстигә қурбанлиқ гөшлири қоюлиду»** — бәзи алимлар бу ширәләр пәқәт шималий дәрвазисидила қоюлған, дәп қарайду. Бирақ 38-айәт «дәрвазилар»ни көрситиду.

Каһинларниң өйлири

44 Ички һойла ичидә вә ички дәрвазиниң сиртида
мәдһийә нахшичилири үчүн икки кичик өй бар
еди; бири шималий дәрвазиниң йенида, җәнупқа
йүзләнгән; йәнә бири җәнубий дәрвазиниң йенида,
шималға йүзләнгән еди. 45 У маңа: «Җәнупқа
йүзләнгән өй каһинлар, йәни ибадәтханиға
мәсъуллар үчүндур. 46 Җәнупқа йүзләнгән өй
каһинлар, йәни қурбангаһ вәзиписигә мәсъуллар
үчүндур. Булар болса Задокниң җәмәтиниң
оғул пәрзәнтлири; шуларла Лавий җәмәтидиләр
арисидин Пәрвәрдигарниң йениға хизмитидә
болушқа кирәләйду» — деди.□

47 У һойлини өлчиди; узунлуғи йүз гәз, кәңлиги йүз
гәз, төрт часилиқ еди; қурбангаһ болса муқәддәсхана
алдида туратти.□

Муқәддәс җайниң далини •••• *Схемини көрүң*

48 У мени муқәддәсханиниң далиниға апарди;
у далан еғизиниң икки йенидики тамларниң
узунлуғини өлчиди; бир тәрәптикиси бәш гәз, йәнә
бир тәрәптикиси бәш гәз чиқти; далан еғизиниң
өзи он төрт гәз еди; далан еғизидики тамниң *ички
тәрипиниң* кәңлиги бу тәрипи үч гәз, у тәрипи үч гәз

□ **40:46 «шуларла Лавий җәмәтидиләр арисидин Пәрвәрдигарниң йениға хизмитидә болушқа кирәләйду»** — Задокларниң шу имтиязға егә болуш сәвәви 44:15дә ейтилиду.

□ **40:47 «қурбангаһ болса муқәддәсхана алдида туратти»** — «муқәддәсхана» һойла ичидә туридиған өй; у «муқәддәс җай» вә «әң муқәддәс җай»ни өз ичигә алиду.

еди. □ 49 Даланниң кәңлиги жигирмә гәз, узунлуғи
он бир гәз еди; униңға чиқидиған пәләмпәй бар еди;
түврүгиму бар еди, у йенида бири, бу йенида бири
бар еди.□

41

Муқәддәс җай, әң муқәддәс җай •••• Схемиларни көрүң

1 У мени *муқәддәсханидики* муқәддәс җайниң алдиға
апарди; у җайниң кириш ешизиниң икки тәрипидики
ян тамни өлчиди, һәр иккисиниң қелинлиғи алтә гәз
чиқти. 2 Кириш ешизиниң кәңлиги болса он гәз еди;
муқәддәс җайниң кириш ешизидики тоғра тамниң
ички тәрипиниң кәңлигини өлчиди, һәр иккиси бәш
гәз чиқти; у муқәддәс җайниң узунлуғини өлчиди,
қириқ гәз чиқти; униң кәңлиги жигирмә гәз чиқти.
3 У ичкиригә қарап манди, әң муқәддәс җайға
кириш ешизидики тоғра тамниң кәңлиги икки гәз;
ешизиниң кәңлиги алтә гәз еди; *икки тәрәптики* тоғра
тамниң узунлуғи болса, йәттә гәз еди. □ 4 У
муқәддәс җайниң кәйнидики «әң муқәддәс җай»ниң
узунлуғини өлчиди, жигирмә гәз чиқти; кәңлигиму

□ **40:48 «далан ешизиниң өзи он төрт гәз еди»** — бу җүмлә бәзи кона текстләрдә (болупму кона грек тилидики LXX тәрҗимисидә) тепилиду. Әмәлийәттә баянлириниң толуқ болуши үчүн мошундақ бир җүмлә болуши керәк еди. □ **40:49 «Даланниң ... узунлуғи он бир гәз еди»** — бәзи кона текстләрдә «он икки гәз» дейилиду. □ **41:3 «У ичкиригә қарап манди, ... кириш ешизидики тоғра тамниң кәңлиги икки гәз...»** — Алимларниң бу 1-3-айәттики өлчәмләр тоғрилиқ башқа-башқа чүшинишлири бар. Схемилиримизни көрүң.

жигирмә гәз еди. У маңа: «Бу әң муқәддәс җай» — деди.□

«Муқәддәсхана»ға яндаш кичик ханилар

5 У муқәддәсханиниң темини өлчиди, қелинлиғи
алтә гәз чиқти; яндики кичик ханиларниң
болса, кәңлиги төрт гәз еди; кичик ханилар
муқәддәсханини чөридәп селинған еди. 6 Йенидики
кичик ханилар үч қәвәтлик, бир-биригә үстиләклик
еди, һәр қәвәттә оттуздин хана бар еди; кичик
ханиларниң лимлири муқәддәсханиниң темиға
чиқип қалмаслиғи үчүн, лимлар кичик ханиларниң
сиртқи темиға бекитилгән еди. 7 Жуқирилиғансери
муқәддәсханиниң әтрапидики кичик ханилар
кеңийип барған еди; чүнки муқәддәсханиниң
әтрапида қурулуш болғанлиқтин бена егизлигәнсери
ханилар кеңәйгән. Шу сәвәптин муқәддәсханиму
егизлигәнсери кеңәйгән. Төвәндики қәвәттин
жуқуридики қәвәткичә оттуридики қәвәт арқилиқ
чиқидиған пәләмпәй бар еди.□
8 Мән муқәддәсханиниң егиз уллуқ суписи
барлиғини көрдум; у һәм йенидики кичик
ханиларниң ули еди; униң егизлиги топтоғра бир

□ **41:4 «У муқәддәс җайниң кәйнидики «әң муқәддәс җай»ниң узунлуғини өлчиди, ... У маңа: «бу әң муқәддәс җай» — деди»** — Әзакиял каһин болуп, «муқәддәс җай»ға кирди. Бирақ «әң муқәддәс җай»ға кирмиди; Муса пәйғәмбәргә чүшүрүлгән қанун бойичә пәқәт «баш каһин» «әң муқәддәс җай»ға киришкә һоқуқлуқ еди.
□ **41:7 «муқәддәсханиниң әтрапида қурулуш болғанлиқтин бена егизлигәнсери ханилар кеңәйгән»** — мошу «қурулуш» дегән сөз пүткүл «Муқәддәс Китап»та пәқәт бир қетимла тепилиду, шуңа униң мәнасини бекитиш тәс. Мүмкинчилиги йәнә барки, у «каридор» яки «пәләмпәй» дегән мәнидә.

«хада» еди, йәни алтә «чоң гәз» еди. □ 9-10 Йенидики
ханиларниң сиртқи теминиң қелинлиғи бәш гәз
еди. Муқәддәсханининиң йенидики кичик ханилар
билән *каһинларниң* һуҗрилири арилиғидики
бош йәрниң кәңлиги жигирмә гәз еди; бу бош
йәр муқәддәсханининиң һәммә тәрипидә бар еди.
11 Йенидики кичик ханиларға кириш еғизи болса
бош йәргә қарайтти; бир кириш еғизи шималға, йәнә
бири җәнупқа қарайтти. Супа үстидики ханиларни
чөридигән бош йәрниң кәңлиги бәш гәз еди.
12 Ғәрипкә җайлашқан, бош йәргә қарайдиған
бенаниң узунлуғи йәтмиш гәз еди; бенаниң сиртқи
теминиң қелинлиғи бәш гәз; униң кәңлиги тохсән
гәз еди.□

Ибадәтханининиң йәнә бәзи тәпсилатлири

13 Һелиқи киши муқәддәсханининиң өзини өлчиди;
униң узунлуғи йүз гәз еди. Бош йәрниң кәңлиги *йүз
гәз еди*, бенаниң тамлири қошулуп җәмий кәңлиги
йүз гәз еди. 14 Муқәддәсханининиң алди тәрипи вә
шәриққә җайлашқан һойлисиниң кәңлиги йүз гәз
еди. □ 15-16 У *муқәддәсханининиң* кәйнидики бош йәргә
қарайдиған бенаниң кәңлигини, җүмлидин у вә

□ **41:8 «униң егизлиги топтоғра бир «хада» еди, йәни алтә «чоң гәз» еди»** — оқурмәнләрниң есидә болидуки, «чоң гәз» «бир гәзгә қошулған бир алиқан» (525 миллиметр етрапида) (40:5ни көрүң). □ **41:12 «бенаниң узунлуғи йәтмиш гәз еди... униң кәңлиги тохсән гәз еди»** — бу бенаниң кәңлиги вә узунлуғи «ички кәңлиги» вә «ички узунлуғи»ни көрсәтсә керәк. Схемимизда шундақ қияс қилимиз. Башқа имканийитиму схемимизда көрситилиду. Алимлар бинаниң қайси юлиништә (тоғрисиға, узунисиға) орунлаштурулуши тоғрилиқ икки пикирдә бар. □ **41:14 «шәриққә җайлашқан һойлиси»** — ибраний тилида « шәриққә җайлашқан бош йәр».

бу тәрипидики каридорни өлчиди, йүз гәз чиқти. Муқәддәсханининиң «муқәддәс жай»и билән ички «әң муқәддәс жай»и вә сиртқа қарайдиған далини болса, яғач тахтайлар билән безәлгән; униң босуғилири, ичидики үч жайниң әтрапидики рожәклири һәм дәһлизлири болса, босуғисидин тартип һәммә йәр, полдин деризиләргичә яғач тахтайлар билән безәлгән (деризиләр өзи рожәклик еди).

17-18 Даландин ички «әң муқәддәс жай»ғичә
болған торус, ички вә сиртқи «муқәддәс жай»ниң
тамлириниң һәммә йери керуб вә палма дәрәқлири
билән өлчәмлик нәқишләнгән еди. Һәр икки керуб
арисида бир палма дәриғи нәқишләнгән еди; һәр
бир керубниң икки йүзи бар еди. □ 19 Керубниң
инсан йүзи бу тәрәптики палма дәриғи нәқишигә
қарайтти; шир йүзи у тәрәптики палма дәриғи
нәқишигә қарайтти; пүткүл муқәддәсханининиң *ички*
һәммә тәрипи шундақ еди; 20 даланниң полдин
тартип торусиғичә, шуниңдәк «муқәддәс жай»ниң
тамлириға керублар вә палма дәрәқлири нәқиш
қилинған.

21 «Муқәддәс жай»ниң ишик кешәклири болса, төрт часилиқ еди; «әң муқәддәс жай» алдидики ишик кешәклириму охшаш еди.

22 «*Муқәддәс жай»ниң* егизлиги үч гәз, узунлуғи икки гәз болған қурбангаһи яғачтин ясалған; униң бүҗәклири, йүзи вә тамлириниң һәммиси яғачтин ясалған; һелиқи киши маңа: «Бу болса Пәрвәрдигарниң алдида туридиған ширәдур» —

□ **41:17-18** **«ички вә сиртқи «муқәддәс жай»»** — демәк, «муқәддәс жай» вә «әң муқәддәс жай».

деди.□
23 *Муқәддәсханиниң* «муқәддәс җай» һәм «әң муқәддәс
җай»иниң һәр бириниң қош қанатлиқ ишиги бар
еди. 24 Һәр бир қанитиниң икки қатлими бар еди; бу
икки қатлам қатлинатти; бу тәрәптики қанитиниң
икки қатлими бар еди; у тәрәптикисиниңму икки
қатлими бар еди. 25 Уларниң үстигә, йәни «муқәддәс
җай»ниң ишиклири үстигә, тамларниң үстини
нәқишлигәндәк, керублар вә палма дәрәқлири
нәқишләнгән еди; сиртқи даланниң алдида яғачтин
ясалған бир айван бар еди. 26 Даланниң у вә бу
тәрипидә рожәкләр вә палма дәрәқ нәқишлири бар
еди. Муқәддәсханиниң йенидики кичик ханилар вә
алдидики айванниң шәклиму шундақ еди.

42

Сиртқи вә ички һойла арисиға җайлашқан каһинларниң өйлири •••• *Схемиларни көрүң*

1 У мени сиртқи һойлиға, шимал тәрипигә апарди;
у мени йәнә «бош йәр»гә туташқан, ибадәтханиниң
шималий удулиға җайлашқан кичик ханиларға
апарди. 2 Ханиларниң җәмий узунлуғи йүз гәз еди;
уларниң кириш йоли шималға қарайтти; *ханиларниң*
җәмий кәңлиги әллик гәз еди. 3 Ханилар ички
һойлиға тәвә жигирмә гәз кәңликтики «бош йәр»гә
қарайтти, шундақла сиртқи һойлиға тәвә «таш

□ **41:22 ««Муқәддәс җай»ниң егизлиги үч гәз, узунлуғи икки гәз болған қурбангаһи яғачтин ясалған...»** — бу «қурбангаһ» бәлким қурбанлиқларниң өзи үчүн әмәс, бәлки Пәрвәрдигарниң алдида «муқәддәс нан» қоюлуш үчүн ясилиду; чүнки ахирида «Бу болса Пәрвәрдигарниң алдида туридиған ширәдур» дейилиду.

тахтайлиқ супа»ниң удулида еди. Үч қәвәтлик
ханиларниң каридориниң бир тәрипидики ханилар
йәнә бир тәрипидики ханиларниң удулида еди.
4 Ханиларниң алдида он гәз кәңликтә, йүз гәз
узунлуқта бир каридор бар еди. Ханиларниң
ишиклири шималға қарайтти; □ 5 жуқуридики
ханилар төвәндики вә оттурисидики өйләрдин тар
еди; чүнки каридорлар көп орунни егиливалған еди.
6 Ханилар үч қәвәтлик еди; бирақ һойлиға туташ
ханиларниңкидәк түврүклири болмиғачқа, үчинчи
қәвәттики ханилар астинқи қәвәттики вә оттуридики
ханилардин тар еди.□
7 Сирттики ханиларниң йенидики, йәни һойлини
ханилардин айрип туридиған сиртқи тамниң
узунлуғи әллик гәз еди. 8 Сиртқи һойлиға туташқан
ханиларниң болса, җәмий узунлуғи әллик гәз
еди; мана, муқәддәсханиға қарайдиған тәрипиниң
узунлуғи йүз гәз еди. 9 Бу ханилар астида, сиртқи
һойлидин киридиған, шәриқ тәрәпкә қарайдиған
бир кириш йоли бар еди.□

□ **42:4 «Ханиларниң алдида он гәз кәңликтә, йүз гәз узунлуқта бир каридор бар еди»** — биз мошу йәрдә грек тәрҗимиси (LXX) вә «Пешитта»ниң текстигә әгишип, «йүз гәз» дәп тәрҗимә қилимиз. **«... Ханиларниң ишиклири шималға қарайтти»** — пүтүн айәттики әйни текстни чүшиниш тәс. Мүмкинчлиги барки, һәр қәвәттә икки каридор бар; шуниң билән һәр бир хана каридорға, йәни «шималға» қарайтти. □ **42:6 «...һойлиға туташ ханиларниңкидәк түврүклири болмиғачқа, үчинчи қәвәттики ханилар астинқи қәвәттики вә оттуридики ханилардин тар еди»** — бу җүмлиниң мәнасини ибарний тилида чүшиниш тәс. Бенадики түврүкләрниң қандақ орунлаштурулғанлиғи ениқ әмәс. □ **42:9 «... сиртқи һойлидин киридиған, шәриқ тәрәпкә қарайдиған бир кириш йоли бар еди»** — бу бенадин ички һойлиға киридиған бир йолму болуш керәк (13-, 14-айәт вә 44:19-айәтниму көрүң).

10 Ибадәтханиниң җәнубий тәрипидә, шәрқий
тәрипигә қарайдиған ички һойлидики тамниң
кәңлиги билән тәң болған, «бош йәр»гә туташқан,
ибадәтханиниң өзигә қарайдиған ханилар бар еди;
11 Уларниң алдидиму бир каридор бар еди; улар
шималға қарайдиған ханиларға охшайтти. Уларниң
узунлуғи вә кәңлиги, барлиқ чиқиш йоллири, шәкли
вә ишиклири охшаш еди. 12 Җәнупқа қарайдиған бир
жүрүш ханиларниң ишиги алдидики каридорниң
бешида бир кириш йоли бар еди; бу кириш йолиму
шәриққә қарайдиған тамниң йенида еди.
13 Вә у маңа: «*ибадәтханиниң һойлидики* «бош
йәр»гә туташлиқ бу шималий вә җәнубий жүрүш
ханилар болса, муқәддәс ханилардур; Пәрвәрдигарға
йеқинлишалайдиған каһинлар шу йәрләрдә
«әң муқәддәс һәдийәләр»ни йәйду. Улар шу
йәрләрдә «әң муқәддәс һәдийәләр»ни, йәни
ашлиқ һәдийәләрни, гуна қурбанлиқлирини вә
итаәтсизлик қурбанлиқлирини қойиду; чүнки
шу йәрләр муқәддәстур. 14 Каһинлар Худа алдиға
киргәндин кейин, улар «муқәддәс җай»дин беваситә
сиртқи һойлиға чиқмайду, бәлки шу йәргә хизмәт
кийимини селип қойиду, чүнки бу кийимләр
муқәддәстур. Улар пәқәт башқа кийимләрни кийип,
андин җамаәт турған йәргә чиқиду» — деди.□
15 У шундақ қилип ибадәтханиниң ички көлимини
өлчигәндин кейин, у мени шәриққә қарайдиған
дәрвазидин чиқарди вә әтрапидики тамни өлчиди.
16 У шәрқий тәрипини өлчәм хадиси билән өлчиди;

□ **42:14 «Каһинлар ... шу йәргә хизмәт кийимини селип қойиду...»** — «шу йәр» жуқурида тәсвирләнгән «жүрүш ханилар»ни көрситиш керәк (44:19-айәтниму көрүң). Ички һойлиниң өзидә кийим-кечәкни алмаштуруш мувапиқ әмәстур.

у бәш йүз хада чиқти. □ 17 У шималий тәрипини
өлчәм хадиси билән өлчиди; у бәш йүз хада чиқти.
18 У җәнубий тәрипини өлчәм хадиси билән өлчиди;
у бәш йүз хада чиқти. 19 У ғәрбий тәрипигә бурулуп,
өлчәм хадиси билән өлчиди; у бәш йүз хада чиқти.
20 У төрт тәрипини өлчиди; әтрапида авам билән
пак-муқәддәс болған җайларни айрип туридиған,
узунлуғи бәш йүз *хада*, кәңлиги бәш йүз *хада* там бар
еди.□

43

Пәрвәрдигарниң шан-шәриви Йерусалимға қайтип келиду

1 У мени дәрвазиға, йәни шәриққә қарайдиған
дәрвазиға апарди; 2 Мана, Исраилниң Худасиниң
шан-шәриви шәриқ тәрәптин кәлди; Униң авази улуқ
суларниң шарқириған садасидәк еди; йәр йүзи униң
шан-шәриви билән йорутулди.
3 Мән көргән бу аламәт көрүнүш болса, у шәһәрни
һалак қилишқа кәлгән қетимда көргән аламәт
көрүнүштәк болди; аламәт көрүнүшләр йәнә
мән Кевар дәрияси бойида туруп көргән аламәт

□ **42:16 «У шәрқий тәрипини өлчәм хадиси билән өлчиди; у бәш йүз хада чиқти»** — ибадәтханидики «сиртқи һойла»ниң узунлуғи вә кәңлиги бәш йүз гәз еди (һесаплашқа асан болсун үчүн схемиларни көрүң). Буниңға қариғанда, сиртқи һойла теминиң сиртида йәнә бир чоң тосма там болса керәк. Шундақ болғанда, бу ибадәтхана интайин чоң болған болиду. Тәхминән узунлуғи вә кәңлиги бир километрдин ешиши мүмкин. Грек тәрҗимиси (LXX)ниң тексттә «бәз йүз гәз» дейилиду. □ **42:20 «У төрт тәрипини өлчиди... узунлуғи бәш йүз (хада), кәңлиги бәш йүз (хада) там бар еди»** — 16-айәттики изаһәтни көрүң.

көрүнүштәк болди; мән дүм жиқилдим. ■
4 Пәрвәрдигарниң шан-шәриви шәриққә қарайдиған
дәрваза арқилиқ ибадәтханиға кирди; 5 Роһ
мени көтирип, ички һойлиға апарди; мана,
Пәрвәрдигарниң шан-шәриви ибадәтханини
толдурди.□ ■
6 Һелиқи киши йенимда турғанда, ибадәтханиниң
ичидин Бирисиниң сөзлигән авазини аңлидим;
7 У маңа: — И инсан оғли, бу Мениң тәхтим
селинған җай, Мән аяқ басидиған, Мән Исраиллар
арисида мәңгүгә туридиған җайдур; Исраил
җәмәтидикиләр — уларниң өзлири яки
падишалири бузуқлуғи билән яки «жуқури
җайлар»да падишаниң җәсәтлири билән Мениң
пак-муқәддәс намимни йәнә һеч булғимайду. □ ■
8 Улар өз босуғисини Мениң босуғимниң йениға,
ишик кешикини Мениң ишик кешикимниң йениға
салған, улар билән Мени пәқәт бир тамла айрип
туратти, улар Мениң пак-муқәддәс намимни
жиркиничликлири билән булғиған. Шуңа Мән
ғәзивим билән уларни йоқитиветтим.
9 Әнди һазир улар бузуқлуғини, падишаларниң
җәсәтлирини Мәндин жирақ қилсун; вә Мән улар
арисида мәңгүгә туримән.
10 — Әнди сән, и инсан оғли, Исраил җәмәтиниң
өз қәбиһликлиридин хиҗаләт болуши үчүн бу
өйни уларға көрситип бәргин; улар каллисида

■ **43:3** Әз. 1:4; 8:4 □ **43:5** **«Роһ мени көтирип,...»** — Худаниң Муқәддәс Роһи, әлвәттә. ■ **43:5** Әз. 3:14, Әз. 11:24 □ **43:7** **«падишаларниң җәсәтлири билән Мениң пак-муқәддәс намимни йәнә һеч булғимайду»** — Исраиллар қедимки заманларда бәлким падишалирини «жуқури җайлар»да дәпнә қилип шу йәрләрни тавапгаһлар қиливалған. Бәзи алимлар «җәсәтлири»ни «абидә ташлири» дәп тәрҗимә қилиду. ■ **43:7** Йәр. 16:18

ибадәтханини өлчәп бақсун. 11 Әгәрдә улар өз
қилғанлиридин хиҗил болса, әнди сән мошу өйниң
шәклини, униң селинишини, чиқиш йоллирини,
кириш йоллирини вә барлиқ лайиһисини вә
барлиқ бәлгүлимилирини, — шундақ, барлиқ
шәклини вә барлиқ қанунлирини аян қилип бәргин;
уларниң пүткүл шәклини есидә тутуши һәм униң
бәлгүлимилиригә әмәл қилиши үчүн, уни уларниң
көз алдиға язғин.
12 Ибадәтханиниң қануни шундақ болиду: У
турған тағниң чоққисиниң бекитилгән пасилғичә
болған даириси «әң муқәддәс» болиду; мана, бу
ибадәтханиниң қанунидур.

Ибадәтханида қилидиған ибадәтниң бәлгүлимилири — қурбангаһ •••• Схемини көрүң

13 Қурбангаһниң «*чоң* гәз»дә өлчәнгән өлчәмлири
шундақ еди: — бу гәз болса бир гәз қошулған
бир алиқан болиду. Қурбангаһниң әтрапидики
улиниң егизлиги бир гәз, кәңлиги бир гәз,
әтрапидики гирвики болса бир алиқан еди. Мана
бу қурбангаһниң ули еди. □
14 Униң улидин астинқи тәкчигичә икки гәз, кәңлиги
бир гәз еди; бу «кичик тәкчә»дин «чоң тәкчә»гичә
төрт гәз, кәңлиги бир гәз еди; 15 қурбангаһниң от
суписиниң егизлиги төрт гәз еди; от суписида төрт
мүңгүз чоқчийип чиқип туратти. 16 Қурбангаһниң от
суписиниң узунлуғи он икки гәз, кәңлиги он икки гәз
болуп, у төрт часилиқ еди. 17 Жуқири тәкчигичиму
төрт часилиқ еди, узунлуғи он төрт гәз, кәңлиги
он төрт гәз; әтрапидики гирвики болса йерим гәз

□ **43:13 «Мана бу қурбангаһниң ули еди»** — башқа бир хил тәрҗимиси: «қурбангаһниң егизлиги төвәндә: —...»

еди; астиниң кәңлиги бир гәз еди; униңға чиқидиған пәләмпийи шәриққә қарайтти.
18 У маңа шундақ деди: — И инсан оғли, Рәб Пәрвәрдигар шундақ дәйду: Бу қурбангаһ үстигә көйдүрмә қурбанлиқларни сунуш вә үстигә қан сепиш үчүн уни ясиған күнидә, шулар униң бәлгүлимилири болиду: — 19 сән Лавий
қәбилисидин болған, йәни Мениң хизмитимдә болуш үчүн Маңа йеқинлишидиған Задок нәслидикиләрдин болған каһинларға гуна қурбанлиғи сүпитидә яш бир топақни берисән;
20 сән униң қенидин азрақ елип қурбангаһниң мүңгүзлиригә, чоң тәкчиниң төрт бүҗигигә һәм әтрапидики гирвәклири үстигә сүрисән; шуниң билән сән уни пакизлап вә униңға кафарәт қилисән.□
21 Сән гуна қурбанлиғи болған топақни елип униң җәситини «муқәддәс җай»ниң сиртида болған, ибадәтханидики алаһидә бекитилгән җайда
көйдүрисән; 22 иккинчи күнидә сән гуна қурбанлиғи сүпитидә бежирим бир текини сунисән; улар қурбангаһни топақ билән пакландурғандәк текә билән уни паклайду.
23 Сән уни паклиғандин кейин, сән бежирим яш бир топақ, қой падисидин бежирим бир қочқарни
сунисән; 24 сән уларни Пәрвәрдигарниң алдиға сунисән; каһинлар уларниң үстигә туз сепиду вә уларни Пәрвәрдигарға атап көйдүрмә қурбанлиқ
сүпитидә суниду. 25 Йәттә күн сән һәр күни гуна қурбанлиғи сүпитидә бир текини сунисән; улар бежирим яш бир топақни, қой падисидин бежирим

□ **43:20 «шуниң билән сән уни пакизлап вә униңға кафарәт қилисән»** — «кафарәт қилиш» тоғрилиқ «Лав.» 1:3 вә изаһатни, шундақла «Тәбирләр»ниму көрүң.

бир қочқарниму суниду. 26 Улар йәттә күн қурбангаһ
үчүн кафарәт қилип уни паклайду; шуниң билән
улар уни пак-муқәддәс дәп айрийду.
27 Бу күнләр түгигәндә, сәккизинчи күни
вә шу күндин кейин, каһинлар силәрниң
көйдүрмә қурбанлиқлириңларни вә енақлиқ
қурбанлиқлириңларни қурбангаһ үстигә сунидү;
шуниң билән Мән силәрни қобул қилимән, — дәйду
Рәб Пәрвәрдигар.

44

Каһинлар вә уларниң вәзипилири, имтиязлири

1 Вә у мени ибадәтханиниң шәриққә қарайдиған
дәрвазисиға апарди; у етиклик еди. 2 Пәрвәрдигар
маңа: — Бу дәрвaза етиклик туриду; у
ечилмайду, һеч ким униңдин кирмәйду; чүнки
Пәрвәрдигар, Исраилниң Худаси униңдин киргән;
шуңа у етиклик қалиду. 3 Пәқәт шаһзадә, шаһзадилик
сүпити билән шу дәрвазиниң *каридорида* олтирип
Пәрвәрдигар алдида нан йейишкә болиду; у
дәрвазиниң далинидин кириду вә шу йолдин чиқиду,
— деди.□
4 У мени шималий дәрвазидин чиқирип
ибадәтханиниң алдиға апарди; мән көрдум, мана,
Пәрвәрдигарниң шан-шәриви Пәрвәрдигарниң
өйини толдурди; мән дүм жиқилдим.□

□ **44:3 «у дәрвазиниң далинидин кириду...»** — демәк, шаһзадә шәрқий дәрвазиниң кародориға һойла арқилиқ даландин өтүп кириду. Нан йегәндин кейин у шу йол билән чиқип кетиду. □ **44:4 «Пәрвәрдигарниң өйи»** — пүткүл ибадәтханини көрситиду.

5 Пәрвәрдигар маңа шундақ деди: — Инсан
оғли, Мениң саңа Пәрвәрдигарниң өйиниң
барлиқ бәлгүлимилири һәм қанунлири тоғрилиқ
ейтидиғанлиримниң һәммисини көңүл қоюп көзүң
билән көр, қулиқиң билән аңла; ибадәтханиниң
кириш йоли вә муқәддәс җайниң чиқиш
йоллирини көңүл қоюп есиңдә тут. 6 Андин
асийларға, йәни Исраил җәмәтигә шундақ
дегин: «Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: —
жиркиничлик қилмишлириңларға болди
бәс, и Исраил җәмәти! 7 Силәр барлиқ жиркиничлик
қилмишлириңлардин сирт, Маңа нан, қурбанлиқ
мейи вә қенини сунғиниңларда, силәр ят
адәмләрни, қәлбидә хәтнә қилинмиған, тенидә хәтнә
қилинмиғанларни мениң муқәддәс җайимда, йәни
Мениң өйүмдә туруп уни булғашқа киргүздуңлар;
улар әһдәмни бузди. 8 Силәр Мениң пак-муқәддәс
нәрсилиримгә мәсъулийәт билән садиқ болмай,
бәлки муқәддәс җайимда өзүңларниң орниға мәсъул
болушқа *ят адәмләрни* ишқа қойдуңлар».

9 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Исраил
арисида турған ят адәмләрдин, йәни қәлбидә
хәтнә қилинмиған, тенидә хәтнә қилинмиған
һәр қандақ ят адәмниң Мениң муқәддәс җайимға
киришигә болмайду

10 лекин Исраилниң Мәндин езип кетиши
билән, Мәндин жирақлишип азған, мәбудлириға
интилгән Лавий җәмәтидикиләр өз қәбиһлигиниң

жазасини тартиду; □ 11 һалбуки, улар йәнила
муқәддәс орнумда, өй дәрвазилирида назарәтчилик
қилидиған вә өй хизмитидә болидиған хизмәткарлар
болиду; улар хәлиқ үчүн көйдүрмә вә башқа
қурбанлиқларни сойиду; улар хәлиқниң хизмитидә
болуп уларниң алдида туриду. □ 12 Амма
хәлиқ мәбудлириға чоқунғанда, улар хәлиқниң
шу ишлирида, уларниң хизмитидә болғанлиғи,
шуниң билән Исраил җәмәтини қәбиһликкә елип
баридиған путликашаң болғанлиғи түпәйлидин,
шуңа Мән уларға қолумни көтирип қәсәм
ичкәнмәнки, — дәйду Рәб Пәрвәрдигар, —
улар қәбиһлигиниң җазасини тартиду.
13 Шуңа улар Мән үчүн каһинлиқ вәзиписини
өтәшкә Мениң йенимға йеқин кәлмәйду, яки
Мениң муқәддәс нәрсилиримгә, «әң муқәддәс»
нәрсилиримгә йеқин кәлмәйду; улар бәлки өз
хиҗалитини вә жиркиничлик қилмишлириниң
җазасини тартиши керәк. 14 Бирақ Мән уларни өйниң
өзиниң мулазимитигә, униң барлиқ хизмитигә
вә униңда қилинидиған барлиқ ишларға мәсъул
қилимән.

Задок җәмәтидики Худаға садиқ болған каһинлар тоғрисида

□ **44:10 «... Исраилниң Мәндин езип кетиши билән, Мәндин жирақлишип азған, мәбудлириға интилгән Лавий җәмәтидикиләр өз қәбиһлигиниң җазасини тартиду»** — Лавий җәмәтидикиләр, йәни Лавийларниң муқәддәс ибадәтханиниң хизмити үчүн алаһидә мәсъулийити болған. Тәпсилатлири Тәвратниң «Мисирдин чиқиш», «Лавийлар» вә «Чөл-баявандики сәпәр» дегән қисмилардин тепилиду.
□ **44:11 «муқәддәс орнум»** — мошу йәрдә «муқәддәс жай» әмәс, бәлки пүткүл ибадәтханини көрсәтсә керәк.

15 Бирақ Исраил Мәндин езип кәткәндә, Өз
муқәддәс жайимға қарашқа садиқ каһинлар,
йәни Лавийлар болған Задокниң әвладилир —
улар хизмитимдә болушқа йенимға йеқин
келиду; улар қурбанлиғиларниң мейини вә қенини
сунушқа Мениң алдимда туриду, — дәйду Рәб
Пәрвәрдигар. 16 Улар муқәддәс жайимға кириду,
Мениң хизмитимдә болушқа дәстихинимға йеқин
келиду; улар Мениң тапшуруғумға мәсъул болиду.

17 Вә шундақ болидуки, улар ички һойла
дәрвазилиридин киргәндә, канап кийимни
кийиши керәк; ички һойла дәрвазилирида яки
муқәддәсхана алдида хизмәттә болғанда, уларда
һәр қандақ жундин болған нәрсә болмайду;
18 бешиға канаптин тикилгән сәллә, белиниң
төвинигә канаптин тамбал кийиду; улар адәмни
тәрлитидиған һеч қандақ нәрсини киймәслиги
керәк. □ 19 Улар хәлиқниң алдиға сиртқи
һойлиға чиққанда, улар хизмәт кийимлирини
селиветип, уларни муқәддәс «кичик ханилар»ға
қоюп қойиду; улар хәлиқниң бу кийимлириниң пак-
муқәддәслигигә тегип кетип зиянға учримаслиғи

□ **44:18 «улар адәмни тәрлитидиған һеч қандақ нәрсини киймәслиги керәк»** — «тәрлитидиған» яки «тәр аққузидиған» кийим каһинлар үчүн болмайду. Оқурмәнләрниң есидә болидуки, Адәм атимиз гуна садир қилғандин кейин, Худа униңға: «Сән пешанәңдин тәр аққузушуң билән нениңни йәйсән» дәп ләнәт қилған еди. Худаниң хизмити Униң илтипати, күч-қудрити билән қилинмиса болмайду; Худаниң нижатида яки хизмитидә адәмниң өз «тиришчанлиғи», яки инсанийәтниң гунайини әслитидиған «аққузған тәр»иниң һеч орни йоқ.

үчүн башқа кийимләрни кийиши керәк. □ 20 Улар
чачлирини чүшүрүвәтмәслиги, яки чачлирини узун
қоювәтмәслиги лазим; улар пәқәт қисқа чач қоюши
керәк. 21 Ички һойлиға киргәндә һеч қайси каһин
шарап ичмәслиги керәк.
22 Улар тул яки ажрашқан аялни өз әмригә алмаслиғи
керәк; улар Исраил нәслидин болған пак қизни, яки
каһиндин тул қалған аялни елишқа болиду.■
23 Улар хәлқимгә пак-муқәддәс билән аддийниң
пәрқини үгитиду, уларға һалал билән һарамни
қандақ пәриқ етишни көрситиду.
24 Әрз-дәваларда улар һөкүм чиқириш орнида
болиду; улар буларниң үстигә өз һөкүмлирим
бойичә һөкүм чиқириду; Мән бекиткән
барлиқ һейт-байрамлирим тоғрисидики қанун-
бәлгүлимилиримни тутиду; улар Мениң «шабат
күн»лиримни пак-муқәддәс дәп әтиварлиши керәк.
25 Өзини напак қилмаслиғи үчүн улар өлүкниң
йениға һеч бармаслиғи керәк; һалбуки, өлгән атиси,
аниси, оғли, қизи, ака-укиси яки ери йоқ ача-сиңлиси
үчүн улар өзини напак қилишқа болиду. 26 Өзини
пакландурғандин кейин, униңға йәнә йәттә күн
санилиши керәк; 27 у муқәддәс жайға киргәндә, йәни
муқәддәс жайда хизмәттә болушқа ички һойлиға
киргән шу күнидә, у өзи үчүн гуна қурбанлиғини
сунуши керәк, — дәйду Рәб Пәрвәрдигар. 28 Бу

□ **44:19 «Улар хәлиқниң бу кийимлириниң пак-муқәддәслигигә тегип кетип зиянға учримаслиғи үчүн башқа кийимләрни кийиши керәк»** — оқурмәнләрниң есидә болидуки, Муса пәйғәмбәргә чүшүрүлгән қанун бойичә аддий пухраларниң каһинларниң хизмәт кийимлиригә тегиш һоқуқи йоқ еди. Улар тәккүчи болса Худаниң жазасиға учрайтти. Шуңа бу бәлгүлимә пухраларни қоғдаш үчүн еди. Биз «қошумчә сөз»имиздиму йеңи ибадәтханидики каһинлар вә вәзипилири үстидә тохтилимиз. ■ **44:22** Лав. 21:13,14

уларға мирас болиду: — Мән Өзүм уларға мирас
болимән; силәр уларға Исраил зиминидин һеч
қандақ егиликни тәқсим қилмайсиләр; Мән уларниң
егилиги болимән. ■ 29 Улар ашлиқ һәдийә, гуна
қурбанлиғи вә итаәтсизлик қурбанлиқлиридин
йәйду; Исраилда мәхсус Худаға аталған һәр қандақ
нәрсә уларниңки болиду. 30 Тунҗи чиққан һәр
қандақ мәһсулатларниң есили, барлиқ вә һәр қандақ
«көтәрмә һәдийә»ләр каһинлар үчүн болиду. Силәр
арпа-буғдийиңларниң һосулиниң тунҗа хемирини
каһинға тәқдим қилишиңлар керәк; шуниң билән
бәхит-бәрикәт өйүңләргә ата қилиниду. □ ■
31 Каһинлар өзлүгидин өлгән, яки житқучлар боғуп
қойған һеч қандақ һайван яки учар-қанатлардин
йейишкә болмайду.■

45

Зиминдин Пәрвәрдигарға атап «көтәрмә һәдийә» болған парчә йәр •••• 44:30-изаһат, схемини вә хәритини көрүң

1 Силәр зиминни мирас қилип бөлүш үчүн чәк
ташлап тәқсим қилғиниңларда, силәр «көтәрмә
һәдийә» сүпитидә зиминдики муқәддәс бир үлүшни
Пәрвәрдигарға атап сунисиләр. Униң узунлуғи
жигирмә бәш миң *хада*, кәңлиги жигирмә миң *хада*
болиду. Бу парчә йәр һәр тәрәптики чигрисиғичә

■ **44:28** Чөл. 18:20; Қан. 18:1 □ **44:30** **««көтәрмә һәдийә»ләр»** — Муса пәйғәмбәргә чүшүрүлгән қанун бойичә бәзи қурбанлиқлардин вә Худаға аталған бәзи башқа һәдийәләрдин «көтәрмә һәдийә»ләрни мәхсус каһинлар үчүн айриш керәк еди («Мис.» 25:2-3ни көрүң). ■ **44:30** Мис. 13:2; 22:29,30; Чөл. 18:11 ■ **44:31** Лав. 22:8

муқәддәс һесаплиниду. □ 2 У йәрдин бәш миң *хада*
узунлуқтики, бәш миң *хада* кәңликтики төрт часилиқ
йәр муқәддәс жайға айрилиду; униң әтрапида
бош йәр болуш үчүн әллик гәзлик кәңликтики йәр
бөлүниду. □ 3 Бу үлүштин сән узунлуғи жигирмә бәш
миң *хада*, кәңлиги он миң *хада* болған йәрни өлчәп
бөлисән; буниң ичи муқәддәс жай, әң муқәддәс жай
болиду.
4 Бу йәр зиминниң муқәддәс үлүши болиду;
у муқәддәс жайниң хизмитидә болған, йәни
Пәрвәрдигарниң хизмитидә болушқа йениға йеқин
келидиған каһинлар үчүн болиду; у уларниң өйлири
үчүн, шундақла муқәддәс жайниң орунлишиши
үчүн муқәддәс орун болиду. 5 Униңдин сирт
йәнә узунлуғи жигирмә бәш миң гәз, кәңлиги он
миң гәз болған йәр, өйниң хизмитидә болидиған
Лавийларниң егилиги, йәни өзлири туридиған
шәһәрлири үчүн болиду. 6 Силәр бу «көтәрмә
һәдийә» болған муқәддәс үлүшниң йенидин шәһәр
үчүн кәңлиги бәш миң *хада*, узунлуғи жигирмә бәш
миң *хада* йәрни бөлүп бекитисиләр. Бу пүткүл
Исраил жәмәти үчүн болиду. □ 7 Шаһзадиниң

□ **45:1 «узунлуғи жигирмә бәш миң хада»** — тәхминән 78 километр. Башқа бир хил тәрҗимиси «узунлуғи жигирмә бәш миң гәз» — (йәни 13 километр) **«кәңлиги жигирмә миң хада»** — тәхминән 63 километр. Биз мошу йәрдә грек тилидики LXX тәрҗимисигә әгишимиз. Башқа бир хил тәрҗимиси «узунлуғи жигирмә миң гәз» — (йәни 10.5 километр). □ **45:2 «У йәрдин бәш миң хада узунлуқтики, бәш миң хада кәңликтики төрт часилиқ йәр муқәддәс жайға айрилиду»** — ибраний тилида «У йәрдин бәш миң хада узунлуқта, бәш миң хада кәңликтә төрт часилиқ йәр муқәддәс жайға айрилиду» дейилиду. □ **45:6 «шәһәр үчү»** — йәни Йерусалим үчүн. **«кәңлиги бәш миң хада, узунлуғи жигирмә бәш миң хада» — яки «кәңлиги бәш миң гәз, узунлуғи жигирмә бәш миң гәз».**

үлүши болса, бу муқәддәс үлүшниң икки тәрипигә
тутишиду, шундақла шәһәргә тәвә җайниң икки
тәрипигә тутишиду, йәни ғәрбий тәрипи ғәрипкә
қарайдиған, шәриқ тәрипи шәриққә қарайдиған
икки парчә йәр болиду; бу парчә йәрләрниң
җәмий узунлуғи қәбилиләрниң үлүшиниң узунлуғи
билән параллел болиду. 8 Бу йәр шаһзадиниң
Исраил зиминидики егилиги болиду; вә Мениң
шаһзадилирим хәлқимни йәнә һеч әзмәйду; зимин
Исраил җәмәтигә, қәбилилири бойичә бөлүп тәқсим
қилиниду.

9 Рәб Пәрвәрдигар шундақ дәйду: — Болди бәс,
и Исраил шаһзадилири! Җәбир-зулум вә булаң-
талаңни өзүңлардин нери қилип, тоғра һөкүм
чиқирип адаләт жүргүзүңлар; Мениң хәлқимни
қайта йеридин һайдиветкүчи болмаңлар, — дәйду
Рәб Пәрвәрдигар. 10 Силәрдә тоғра мизан, тоғра
әфаһ, тоғра «бат» болсун. □ ■ 11 «Әфаһ» вә «бат»
болса бир өлчәм болсун; шуниң билән бат хомирниң
ондин биригә, әфаһ хомирниң ондин биригә баравәр
болсун; хомир болса улар иккиси үчүн өлчәм болсун.
□ 12 Бир шәкәл болса жигирмә «гәраһ» болсун.
Жигирмә шәкәл, жигирмә бәш шәкәл, он бәш шәкәл

□ **45:10 «әфаһ»** — қуруқ нәрсиләргә өлчәм еди, тәхминән 27 литр еди. **«бат»** — суюқ нәрсиләргә өлчәм, әфаһқа баравәр болуп 27 литр еди. ■ **45:10** Лав. 19:35,36 □ **45:11 «бат хомирниң ондин биригә, әфаһ хомирниң ондин биригә баравәр болсун»** — «хомир»ниң әслий мәнаси «ешәк көтирәлигидәк жүк» еди — тәхминән 220-300 литр.

қошулуп силәргә «мина» болиду.□ ■

Шаһзадә үчүн «көтәрмә һәдийә»

13 Бу силәрниң *шаһзадә үчүн* «көтәрмә һәдийә»ңлар
болиду; бир «хомир» буғдайдин алтидин бир
әфаһ буғдай, бир «хомир» арпидин алтидин
бир әфаһ арпа сунисиләр; 14 зәйтун мейи болса,
«бат» билән өлчиниду, һәр бир «кор»дин ондин
бир бат сунисиләр (бир «кор» он «бат» яки
бир «хомир» болиду, чүнки он бат бир хомир
болиду). 15 Исраилниң сүйи мол яйлақлиридин,
һәр икки йүз туяқ падиға бирдин пахлан сунисиләр
— булар болса, «ашлиқ һәдийә», «көйдүрмә
қурбанлиқ», «енақлиқ қурбанлиқ»лар болуп,
Исраиллар үчүн кафарәт қилиш үчүн болиду,
— дәйду Рәб Пәрвәрдигар. 16 Зиминдики
хәлиқниң һәммисиниң Исраилниң шаһзадисигә
сунған бу «көтәрмә һәдийә»гә төһписи болиду.
17 Шаһзадиниң вәзиписи болса, һейтләргә,
«йеңи ай»ларға, «шабат күн»ләргә, җүмлидин
Исраил җәмәтиниң барлиқ «ибадәт сорун»лириға
көйдүрмә қурбанлиқлар, ашлиқ һәдийәләр вә шарап
һәдийәләрни тәминләштин ибарәт; Исраил җәмәти
үчүн кафарәт елип келидиған гуна қурбанлиғи,
ашлиқ һәдийә, көйдүрмә қурбанлиқ вә енақлиқ
қурбанлиқлирини тәминлигүчи дәл шу болиду.

□ **45:12** **«шәкәл»** — күмүчниң (яки алтунниң) өлчими болуп, 11.4 грамға баравәр еди. **«мина»** — (яки «манәһ») бир хил тәңгә, 60 шәкәлгә баравәр еди. Әнди немишкә униң мошу йәрдә «20, 25 вә 15 шәкәл»гә бөлүнүшини анчә билмәймиз. Бәлким мошу бөлүнүши бир хил алдамчилиқниң алдини елиш үчүн болуши мүмкин. ■ **45:12** Мис. 30:13; Лав. 27:25; Чөл. 3:47

Һейт-байрамлар тоғрилиқ бəзи бəлгүлимилəр
18 Рəб Пəрвəрдигар шундақ дəйду: — Биринчи
айниң биринчи күнидə сəн бежирим яш
бир топақни алисəн, униң билəн сəн муқəддəс
җайни паклайсəн. 19 Каһин бу гуна қурбанлиғиниң
қенидин елип ибадəтханиниң ишик кешəклиригə,
қурбангаһниң жуқури тəкчисидики төрт бүҗəккə
вə ички һойлиниң дəрвазисиниң кириш йолиниң
кешəклиригə сүриду; 20 шуниңдəк йолдин азғанлар
яки наданлар үчүн сəн шу айниң йəттинчи күнидə
охшаш иш қилишиң керəк; шуниң билəн сəн
ибадəтхана үчүн кафарəт қилисəн.

21 Биринчи айниң он төртинчи күнидə силəр
«өтүп кетиш» һейти, йəттə күнлүк бир һейтни
өткүзисилəр; петир нанни йейиш керəк. ■ 22 Шу
күни шаһзадə өзи вə зиминдики барлиқ хəлиқ
үчүн гуна қурбанлиғи сүпитидə бир топақни
суниду. 23 Һейтниң йəттə күниниң һəр биридə у
Пəрвəрдигарға көйдүрмə қурбанлиқни, йəни йəттə
күнниң һəр биридə йəттə топақ вə йəттə қочқарни,
һəммисини бежирим һалда суниду; һəр күни гуна
қурбанлиғи үчүн бир текини суниду. 24 У һəр
бир топаққа бир əфаһ ашлиқ һəдийəни, һəр бир
қочқарға бир əфаһ ашлиқ һəдийəни қошуп суниду;
һəр бир əфаһ унға у бир хин зəйтун мейини қошуп
суниду. □ 25 Йəттинчи айниң он бəшинчи күнидə
башланған һейтта, һейтниң йəттə күниниң һəр
биридə у мошундақ гуна қурбанлиқлири, көйдүрмə
қурбанлиқлар, ашлиқ һəдийəлəрни вə зəйтун мейи

■ **45:21** Мис. 12:3; 23:15; Лав. 23:5; Чөл. 9:3; 28:16,17; Қан. 16:1
□ **45:24** **«бир хин зəйтун мейини»** — «бир хин» бəлким тəхминəн 6 литр.

қатарлиқларни охшаш сунуши керәк.□ ■

46

«Шабат күн»лири вә «йеңи ай»лар

1 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Ички
һойлиниң шәриққә қарайдиған дәрвазиси
алтә «иш күни»дә етиклик болиду; бирақ шабат
күнидә у ечилиду; вә «йеңи ай» болған күнлиридә
у ечилиду. □ 2 Шаһзадә сирттин шу дәрвазиниң
далининиң йоли билән кириду, у кириш еғизиниң
кешәк теми түвидә туриду; каһинлар болса
униң үчүн көйдүрмә қурбанлиғини, енақлиқ
қурбанлиқлирини суниду; у дәрвазиниң босуғисида
сәҗдә қилиду андин чиқиду; бирақ дәрваза кәчкичә
етилмәйду. 3 Зиминдики хәлиқму шабат күнлиридә
вә «йеңи ай»ларда шу дәрвазиниң кириш еғизиниң
түвидә туруп Пәрвәрдигар алдида сәҗдә қилиду.
4 Шабат күнидә шаһзадә Пәрвәрдигарға сунған
қурбанлиқ болса алтә бежирим пахлан, бир бежирим
қочқар болиду. 5 Буларға қошулидиған ашлиқ
һәдийәләр қочқарға бир әфаһ, пахланларға болса
чаминиң йетишичә болиду; һәр бир әфаһ унға у бир
хин зәйтун мейини қошуп суниду.
6 «Йеңи ай»ниң күнидә у сунған қурбанлиқ яш бир
бежирим топақ, алтә пахлан, бир қочқар болиду;
уларниң һәммиси бежирим болиду. 7 Буларға ашлиқ
һәдийәләрни қушуп суниду; топаққа бир әфаһ,

□ **45:25 «Йәттинчи айниң он бәшинчи күнидә башланған һейт»** — йәни «кәпиләр һейти» яки «кәпә тикиш һейти» ■ **45:25** Лав. 23:33; Чөл. 29:12; Қан. 16:13 □ **46:1 «шабат күни»** — оқурмәнләрниң есидә барки, «шабат күни» шәнбә күни, дәм елиш күнидур.

қочқарға бир әфаһ, пахланларға чаминиң йетишичә
болиду; һәр бир әфаһ унға бир хин зәйтун мейини
қошуп суниду. 8 Шаһзадә киргәндә, дәрвазиниң
далини билән кириду, вә шу йол билән чиқиду.

9 Зиминдики хәлиқ һейт күнлиридә бекитилгән
«ибадәт сорун»лириға Пәрвәрдигар алдиға киргәндә,
сәҗдә қилишқа шималий дәрвазидин киргән киши
җәнубий дәрвазидин чиқиду; җәнубий дәрвазидин
киргән киши шималий дәрвазидин чиқиду; у киргән
дәрвазидин чиқмайду, бәлки удулиға меңип чиқиду.
10 Хәлиқ киргәндә шаһзадә улар билән биллә кириду;
улар чиққанда, биллә чиқиду.

11 Һейт-байрамларда вә «ибадәт сорун»лирида болса,
у қошумчә сунған ашлиқ һәдийәләр топаққа бир
әфаһ, қочқарға бир әфаһ, пахланларға болса чаминиң
йетишичә болиду; һәр бир әфаһ унға у бир хин зәйтун
мейини қошуп суниду. 12 Шаһзадә Пәрвәрдигарға
халис көйдүрмә қурбанлиқни яки халис енақлиқ
қурбанлиқлирини сунмақчи болса, әнди шәриққә
қарайдиған дәрваза униң үчүн ечилиду; шабат
күнидә қилғандәк, у өз көйдүрмә қурбанлиғини вә
енақлиқ қурбанлиқлирини суниду; у қайтип чиқиду;
чиққандин кейин дәрваза етилиду.

13 Һәр күндә сән Пәрвәрдигарға көйдүрмә қурбанлиқ
сүпитидә бир яшлиқ бежирим пахланни сунисән; сән
һәр әтигини тәйярлап берисән. 14 Һәр әтигәндә сән
униңға қошуп ашлиқ һәдийә, йәни ундин алтидин
бир әфаһ вә унни майлашқа зәйтун мейидин
үчтин бир һин тәйярлайсән; бу Пәрвәрдигарға
әбәдий бәлгүлимә билән бекитилгән ашлиқ һәдийә
болиду. 15 Улар һәр әтигәндә пахланни, униң ашлиқ
һәдийәсини зәйтун мейи билән әбәдий көйдүрмә

қурбанлиқ сүпитидә суниду.

Мираслар тоғрилиқ бәзи бәлгүлимиләр

16 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Шаһзадә
өз мирасидин оғуллириниң бирисигә соға
қилған болса, әнди у йәнә әшу оғлиниң өз оғул-
әҗдатлири үчүн болиду; мирас йоли бойичә у
уларниң егилиги болиду. 17 Бирақ у өз мирасидин
униң хизмәткарлириниң биригә соға бәргән болса, у
униңки «халас қилиш жили»ғичә болиду; шу чағда
у шаһзадигә қайтурулиду; *шаһзадиниң мираси* әсли
өз оғуллириғила мәнсуп болиду. □ 18 Вә шаһзадә
хәлиққә җәбир-зулум селип, уларни мирасидин
һайдивәтмәйду; у оғуллириға өз егилигидин мирас
тәқсим қилиду; шуниң билән Мениң хәлқим өз
егилигидин тарқитилмайду.

Каһинларниң қурбанлиқлардин алған гөшни пишириши

19 Андин *һелиқи киши* мени шималға қарайдиған,
каһинлар үчүн болған муқәддәс «кичик ханилар»ға
дәрвазиниң йенидики кириш йоли билән апарди;
мана, униң ғәрип тәрипидә мәхсус бир җай
бар еди; 20 у маңа: «Бу каһинлар итаәтсизлик
қурбанлиқлирини вә гуна қурбанлиқлирини
қайнитидиған һәм ашлиқ һәдийәләрни
пиширидиған җайдур; бу җайни бекитиштики

□ **46:17 «халас қилиш жили»** — Муса пәйғәмбәргә чүшүрүлгән қанун бойичә, «халас қилиш жили» яки «бурға челиш жили» һәр 49 жилда бир болиду, әшу жилида һәр адәмниң қәрзи халас қилиниду, башқиларға сетилған мирас-зиминлар өз егиси яки униң әвлатлириға қайтурулиду. («Лав.» 25-бапни көрүң).

мәхсәт, хәлиқниң бу ашларниң пак-муқәддәслигигә
тегип кетип зиянға учримаслиғи үчүн, улар бу
ашларни сиртқи һойлиға елип чиқмайду. □ 21 У
мени сиртқи һойлиға апирип, мени һойлиниң
төрт булуңидин өткүзди; мана, һойлиниң һәр бир
булуңида *кичик* һойла бар еди. 22 Һойлиниң төрт
булуңида, узунлуғи қириқ гәз, кәңлиги оттуз гәз
болған тосма тамлиқ һойлилар бар еди; бу төрт
һойлиниң өлчәмлири охшаш еди. 23 Бу төрт һойла
ичидә әтрапида таш тахтайлиқ тәкчә бар еди; тәкчә
астида һәммә әтрапида қазан қайнитидиған *от
қалайдиған* жайлири бар еди.
24 У маңа: «Булар «гөш қайнитиш өйлири», мошу
йәрләрдә өйниң хизмитидә болғанлар хәлиқниң
қурбанлиқлирини қайнитиду» — деди.□

□ **46:20 «Бу каһинлар итаәтсизлик қурбанлиқлирини вә гуна қурбанлиқлирини қайнитидиған һәм ашлиқ һәдийәләрни пиширидиған жайдур... хәлиқниң бу ашларниң пак-муқәддәслигигә тегип кетип зиянға учримаслиғи үчүн, улар бу ашларни сиртқи һойлиға елип чиқмайду»** — оқурмәнләрниң есидә болидуки, каһинларниң көйдүрмә қурбанлиқлардин сирт, һәр хил қурбанлиқлардин вә «һәдийә»ләрдин бир үлүшни елип йейиш һоқуқи бар еди. Уларниң рәсмий кирими болмиғачқа, бу үлүшләр уларниң женини бақатти. Хәлиқ қурбанлиқлири вә үлүшлирини Худаға атап сунғандин кейин, «муқәддәс» дәп һесаплинип, Муса пәйғәмбәргә чүшүрүлгән қанунда аддий пухраларниң уларни йейиши яки уларға тегиши мәнъий қилинған. Биз «қошумчә сөз»имиздиму бу қурбанлиқлар үстидә тохтилимиз. □ **46:24 «мошу йәрләрдә өйниң хизмитидә болғанлар хәлиқниң қурбанлиқлирини қайнитиду** — «қурбанлиқларни қайнитиш» тоғрилиқ «Лав.» 7:31-36, 8:31-айәтләрни көрүң. Лавийлар вә каһинларниң хәлиқ апарған «енақлиқ қурбанлиғи»лар, «гуна қурбанлиғи»лар вә «итаәтсизлик қурбанлиғи»лардин парчә гөш елип йейиш һоқуқи бар еди. Бу уларниң қурбанлиқни союп сунушидики «иш һәққи» еди.

47

Һаятлиқ дәрияси

1 *Һелиқи киши* мени өйниң дәрвазисиға қайта
апарди. Мана, ибадәтханиниң босуғисидин сулар
шәриққә қарап еқип чиқивататти; чүнки өйниң
алди шәриққә қарайтти. Сулар өйниң астидин,
оң тәрипидин, қурбангаһниң җәнубий тәрипидин
еқип чүшәтти. □ ■ 2 У мени шималға қарайдиған
дәрвазисидин чиқарди; у мени айландуруп шәриққә
қарайдиған дәрвазиниң сиртиға апарди; мана, сулар
оң тәрипидин еқип туратти.

3 Һелиқи киши қолида өлчигүч танини тутуп,
шәриққә қарап маңди; у миң гәз өлчиди, андин
мени сулардин өткүзди; сулар адәмниң ошуғиға
чиқатти.

4 У йәнә миң гәз өлчиди; андин мени сулардин
өткүзди; сулар адәмниң тизлириға йәтти. У йәнә
миң гәз өлчиди; андин мени сулардин өткүзди; сулар
адәмниң белигә чиқатти. 5 У йәнә миң гәз өлчиди; у
мән өтәлмәйдиған дәрия болуп чиқти; чүнки сулар
өрләп кәтти; униңда су үзгили болатти, у өткили
болмайдиған дәрия болуп чиқти. 6 У мәндин: «Инсан
оғли, буни көргәнсән?» дәп сориди; андин мени
дәрияниң қирғиқиға қайтуруп апарди.

7 Қирғаққа қайттим, мана, дәрияниң қирғиқида, у вә
бу қетида, интайин көп дәрәқләр бар еди.■

8 У маңа мундақ деди: «Бу сулар жутниң шәрқигә
чиқиду; шу йәрдин улар Арабаһ түзләңлигигә чүшүп,
андин деңизға кириду. Улар деңизға еқип кириши

□ **47:1 «өйниң дәрвазиси»** — «өй» мошу йәрдә пүткүл ибадәтханини көрситиду. ■ **47:1** Зәк. 14:8 ■ **47:7** Вәһ. 22:2

билән, деңиз сулири сақайтилиду. □ 9 Вә шундақ
болидуки, бу «җүп дәрия» қайси йәргә еқип кәлсә,
шу йәрдики барлиқ су үзидиған җаниварлар яшайду;
деңизда нурғун белиқлар болиду; чүнки сулар шу
йәргә еқип келиду, вә деңиз сулири сақайтилиду;
дәрия нәгә ақса, шу йәрниң һәммиси һаятқа егә
болиду. □ 10 Вә шундақ болидуки, белиқчилар
деңиз бойида туриду; Ән-Гәдидин Ән-Әглаимгичә
уларниң торлири йейилидиған җайлири болиду;
деңиз белиқлириниң «Оттура деңиз»дикидәк бәк
көп сортлири болиду; 11 бирақ униң зәй-сазлиқлири
сақайтилмайду; улар шорлуқ болушқа тапшурулиду.
12 Дәрия бойида, у вә бу қетида, озуқ болидиған
һәр хил дәрәқләр өсиду. Уларниң йопурмақлири
солашмайду, улар мевисиз қалмайду; улар һәр айда
йеңидин мевиләйду; чүнки уни суғиридиған сулар
муқәддәс җайдин чиқиду; уларниң мевиси озуқ,
уларниң йопурмақлири дора-дәрманлар болиду.■

Зиминни қәбилиләр үчүн бөлүш

13 Рәб Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Төвәндә
Исраилниң он икки қәбилисигә зимин
мирас сүпитидә бөлүнүп тәқсим қилинип

□ **47:8 «Арабаһ түзләңлиги»** — хәритини көрүң. «Арабаһ» дегән Иордан дәриясиниң җилғиси. **«деңиз»** — «Өлүк деңиз» — бүгүнгә қәдәр у деңиз интайин тузлуқ болғачқа, униңда һеч қандақ җанивар яшимайду. Бирақ бу сулар билән униң сулири ақар су болуп, нурғун белиқ-һайванлар уларда яшайду. □ **47:9 «җүп дәрия»** — жуқуриқи айәтләрдә «бир дәрия» тәсвирләнгәндин кейин, немишкә «җүп дәрия» дейилиду? Буниң сирлиқ мәнаси пәқәт Тәвраттики «Зәк.» 14:8-айәттә йешилиду. Чүнки йәнә бир дәрия ибадәтханидин чиқип ғәрбий тәрәпкиму еқип «Оттура деңиз»ға кириду. «Йо.» 3:18нимй көрүң. ■ **47:12** Вәһ. 22:2

чегаралар айрилиду; Йүсүпниң қәбилисигә
икки үлүш бөлүниду. □ 14 Мән қолумни көтирип
ата-бовилириңларға қәсәм ичкәндәк, силәр бир-
бириңларға баравәрлик билән зиминни мирас
болушқа бөлисиләр; у силәргә мирас болиду. ■
15 Зиминниң *төрт* тәрипиниң чегараси мундақ:
Шималий тәрипи, «Оттура деңиз»дин башлинип
Хәтлонниң йолини бойлап, Зәдад шәһириниң
кириш еғизиғичә болиду; 16 у Хамат, Беротаһ,
Сибраим (Дәмәшқ билән Хаматниң чегарисиниң
оттурисида), Һавранниң чегарисида болған Хазар-
Һаттикон шәһәрлирини өз ичигә алиду; 17 шуниңдәк
«Оттура деңиз»дин башланған чегара Һазар-
Енанғичә созулиду; у Дәмәшқниң чегарисини
бойлап, Хаматниң шималий райониниң чегарасиға
тутишиду; бу болса шималий тәрипи болиду.
18 Шәриқ тәрипиниң чегариси, Һавран билән
Дәмәшқниң оттурисидин башлинип, Гилеад вә
Исраил зиминини бөлүп туридиған Иордан дәрияси
болиду. Силәр буниңдин «Өлүк деңиз»ғичә
мирасларни бөлүп өлчәйсиләр. Бу болса шәриқ
тәрипи болиду. □ 19 Җәнубий тәрипи болса,

□ **47:13 «Йүсүпниң қәбилисигә икки үлүш бөлүниду»** — Лавий қәбилиси зиминға егә болмайду. Йүсүпниң икки оғли, Әфраим вә Манассәһ, икки қәбилә һесаплиниду («Яр.» 48:17-20ни көрүң). ■ **47:14** Яр. 12:7; 17:8; 26:3; 28:13 □ **47:18 «Өлүк деңиз»** — ибраний тилида «шәрқий деңиз». **«Шәриқ тәрипиниң чегариси, Һавран билән Дәмәшқниң оттурисидин башлинип, Гилеад вә Исраил зиминини бөлүп туридиған Иордан дәрияси болиду. Силәр буниңдин «Өлүк деңиз»ғичә мирасларни бөлүп өлчәйсиләр»** — башқа бир хил тәрҗимиси: «Силәр шәрқий чегарисидин, йәни Һавран билән Дәмәшқниң оттурисидин, Гилеад вә Исраил зиминидин вә Иордан дәриясидин «Өлүк деңиз»ғичә мирасларни бөлүп өлчәйсиләр».

Тамар шәһиридин Мерибаһ-Қәдәш дәриясиниң еқинлириғичә, андин Мисир вадисидин «Оттура деңиз»ғичә созулиду. Бу җәнубий чегара болиду.
20 Ғәрбий тәрипи болса «Оттура деңиз»ниң өзи, Хамат райониға кириш еғизиғичә болиду; бу ғәрбий чегариси болиду.
21 Силәр бу зиминни Исраилниң қәбилиси бойичә
өз-араңларда үлүшүшүңлар керәк. 22 Шундақ
болуш керәкки, силәр өз-араңлар вә араңларда олтирақлашқан, араңларда балилиқ болған мусапирларға уни мирас болушқа чәк ташлап бөлисиләр; улар силәргә нисбәтән вәтинидә туғулған Исраилларға охшаш болуши керәк. Улар силәр билән тәң чәк ташлап Исраил қәбилилири арисидин мирас алсун.
23 Мусапир қайси қәбилә арисида олтирақлашқан болса, силәр шу йәрдин униңға мирас тәқсим қилисиләр, дәйду Рәб Пәрвәрдигар.

48

Шималий тәрәптики йәттә қәбилә

1 Төвәндә қәбилиләр нами бойичә тизимлиниду; шимал тәрипидә Дан қәбилисиниң бир үлүши бар. Униң чегариси Исраил зимининиң шималий чегарисиму болиду; у Хәтлонниң йолини бойлап, Хамат райониға кириш еғизиғичә вә Һазар-Енан шәһиригичә созулған (Һазар-Енан Дәмәшқ чегарисиға яндаш болуп, Дәмәшқниң шималий тәрипидики Хамат шәһириниң йенида). Униң үлүши шәриқтин ғәрипкичә созулғандур.□

□ **48:1 «Хамат райониға кириш еғизиғичә...»** — яки «Либо-Хамат шәһиригичә...».

2 Данниң чегарисиға яндаш болған, шәриқтин ғәрипкә созулған зимин Ашир қәбилисиниң бир үлүшидур.
3 Аширниң чегарисиға яндаш болған, шәриқтин ғәрипкә созулған зимин Нафтали қәбилисиниң бир үлүшидур.
4 Нафталиниң чегарисиға яндаш болған, шәриқтин ғәрипкә созулған зимин Манассәһ қәбилисиниң бир үлүшидур.
5 Манассәһниң чегарисиға яндаш болған, шәриқтин ғәрипкә созулған зимин Әфраим қәбилисиниң бир үлүшидур.
6 Әфраимниң чегарисиға яндаш болған, шәриқтин ғәрипкә созулған зимин Рубән қәбилисиниң бир үлүшидур.
7 Рубәнниң чегарисиға яндаш болған, шәриқтин ғәрипкә созулған зимин Йәһуда қәбилисиниң бир үлүшидур.

Оттуридики үлүш

8 Йәһуданиң чегарисиға туташқан, шәриқтин ғәрипкичә созулған зимин, силәрниң «көтәрмә һәдийә»ңлар болиду; униң кәңлиги жигирмә бәш миң *хада*, униң узунлуғи қәбилиләргә тәқсим қилинған үлүштикидәк болиду; муқәддәс җай униң дәл оттурисида болиду.
9 Силәр Пәрвәрдигарға алаһидә атиған «көтәрмә һәдийә» болса, узунлуғи жигирмә бәш миң *хада*,
кәңлиги он миң *хада* болиду. 10 Бу муқәддәс «көтәрмә
һәдийә» каһилар үчүн болиду. Шималий тәрипиниң узунлуғи жигирмә бәш миң *хада*, ғәрбий тәрипиниң кәңлиги он миң *хада*, шәрқий тәрипиниң кәңлиги он миң *хада*, җәнубий тәрипиниң узунлуғи жигирмә

бәш миң *хада* болиду; Пәрвәрдигарниң «муқәддәс җай»и униң дәл оттурисида болиду.
11 Бу йәр Задок әвлатлиридин болған, пак-муқәддәс дәп айрилған каһинлар үчүн болиду. Исраил езип кәткәндә, улар Лавийлар езип кәткәндәк езип кәтмигән, бәлки Мән тапшурған мәсъулийәткә садиқ болған еди.
12 Шуниң билән бу алаһидә «көтәрмә һәдийә» болған йәр болса пүтүн «көтәрмә һәдийә» болған зиминниң ичидин болуп, уларға нисбәтән «әң муқәддәс бир нәрсә» дәп билинсун. У Лавийларниң үлүшигә туташқан болиду.□
13 Каһинларниң үлүшиниң чегарисиға туташ болған йәр Лавийларниң үлүши болиду. Униң узунлуғи жигирмә бәш миң *хада*, кәңлиги он миң *хада*. Пүткүл узунлуғи жигирмә бәш миң *хада*, кәңлиги он миң *хада* болиду.
14 Улар униңдин йәрни һеч сатмайду яки алмаштурмайду. Улар бу зиминниң есилини башқиларға һеч өткүзмәйду; чүнки у Пәрвәрдигарға муқәддәс дәп аталған.
15 Қалған йәр, кәңлиги бәш миң *хада*, узунлуғи жигирмә бәш миң *хада*, адәттики йәр болуп, шәһәр үчүн, йәни өйләр вә ортақ бош йәр үчүн болиду. Шәһәр униң оттурисида болиду.
16 Шәһәрниң өлчәмлири мундақ болиду; шималий тәрипи төрт миң бәш йүз *хада*, җәнубий тәрипи төрт миң бәш йүз *хада*, шәрқий тәрипи төрт миң бәш йүз *хада*, вә ғәрбий тәрипи төрт миң бәш йүз *хада* болиду.
17 Шәһәрниң бош йәрлири болса, шималға

□ **48:12 «Шуниң билән бу алаһидә «көтәрмә һәдийә» болған йәр болса пүтүн «көтәрмә һәдийә» болған зиминниң ичидин болуп, уларға нисбәтән «әң муқәддәс бир нәрсә» дәп билинсун. У Лавийларниң үлүшигә туташқан болиду»** — Лавийларниң үлүши бу йәрниң шималий тәрипидә болиду; хәритини көрүң.

қарайдиған тәрипи икки йүз әллик *хада* кәңликтә,
җәнупқа қарайдиған тәрипи икки йүз әллик *хада*
кәңликтә, шәриққә қарайдиған тәрипи икки йүз
әллик *хада* кәңлигидә, ғәрипкә қарайдиған тәрипи
икки йүз әллик *хада* кәңликтә болиду. 18 Қалған
икки парчә йәр муқәддәс «көтәрмә һәдийә» болған
йәргә тутишип униңға параллел болиду. Уларниң
узунлуғи шәриққә қарайдиған тәрипи он миң *хада*,
ғәрипкә қарайдиған тәрипи он миң *хада*; булар
муқәддәс «көтәрмә һәдийә» болған йәргә тутишиду;
буларниң мәһсулатлири шәһәрниң хизмитидә
болғанларни озуқландуриду. 19 Уни терийдиғанлар,
йәни шәһәрниң хизмитидә болғанлар Исраилниң
барлиқ қәбилилири ичидин болиду.

20 Пүткүл «көтәрмә һәдийә» болса узунлуғи жигирмә
бәш миң *хада*, кәңлиги жигирмә бәш миң *хада* болиду;
силәр бу төрт часилиқ муқәддәс «көтәрмә һәдийә»гә
шәһәргә тәвә җайларниму қошуп сунисиләр.

21 Муқәддәс «көтәрмә һәдийә» билән шәһәрниң
егидарчилиғидики йәрниң у вә бу тәрипидики
қалған зиминләр шаһзадә үчүн болиду. «Көтәрмә
һәдийә»гә яндаш шәриқтин шәриққә созулған
жигирмә бәш миң *хада* кәңликтики йәр вә ғәриптин
ғәрипкә созулған жигирмә бәш миң *хада* кәңликтики
йәр *қәбилиләрниң* үлүшлиригә параллел болуп, булар
шаһзадә үчүндур; муқәддәс «көтәрмә һәдийә»,
җүмлидин ибадәтханиниң муқәддәс җайи уларниң
оттурисида, 22 шуниңдәк Лавийларниң үлүши вә
шәһәрниң егилигиму шаһзадиниң тәвәлигиниң
оттурисида болиду. Йәһуданиң чегариси вә
Биняминниң чегарисиниң оттурисида болған бу
зиминлар шаһзадә үчүн болиду.

Җәнубий тәрәптики бәш қәбилә

23 Қалған қәбилиләрниң үлүшлири болса: — Бинямин қәбилиси үчүн шәриқтин ғәрип тәрәпкә созулған бир үлүши болиду.
24 Биняминниң чегарисиға яндаш болған, шәриқтин ғәрипкә созулған зимин Шимеон қәбилисиниң бир үлүшидур.
25 Шимеонниң чегарисиға яндаш болған, шәриқтин ғәрипкә созулған зимин Иссакар қәбилисиниң бир үлүшидур.
26 Иссакарниң чегарисиға яндаш болған, шәриқтин ғәрипкә созулған зимин Зәбулун қәбилисиниң бир үлүшидур.
27 Зәбулунниң чегарисиға яндаш болған, шәриқтин ғәрипкә созулған зимин Гад қәбилисиниң бир үлүшидур.
28 Гадниң ян тәрипи, йәни җәнубий тәрипи, пүткүл зиминниң җәнубий чегариси Тамар шәһиридин Мерибаһ-Қәдәш дәриясиниң еқинлириғичә, андин *Мисир* вадисини бойлап «Оттура деңиз»ғичә созулиду.
29 Бу силәр Исраилниң қәбилилиригә мирас болушқа чәк ташлап бөлидиған зимин болиду; булар уларниң үлүшлири, — дәйду Рәб Пәрвәрдигар.

Шәһәрниң дәрвазилири

30 Төвәндә шәһәрниң чиқиш йоллири болиду; униң шималий тәрипиниң кәңлиги төрт йүз әллик *хада* болиду;
31 шәһәрниң қовуқлири Исраилниң қәбилилириниң нами бойичә болиду; шималий тәрипидә үч қовуқ болиду; бири Рубәнниң қовуқи болиду; бири Йәһуданиң қовуқи болиду; бири Лавийниң қовуқи болиду;
32 шәрқий тәрипиниң

кәңлиги төрт йүз әллик *хада*, униңда үч қовуқ болиду;
бири Йүсүпниң қовуқи болиду; бири Биняминниң
қовуқи болиду; бири Данниң қовуқи болиду.
33 Җәнубий тәрипиниң өлчими төрт йүз әллик *хада*,
униңда үч қовуқ болиду; бири Шимеонниң қовуқи
болиду; бири Иссакарниң қовуқи болиду; бири
Зәбулунниң қовуқи болиду. 34 Шәрқий тәрипиниң
кәңлиги төрт йүз әллик *хада*, униңда үч қовуқ болиду;
бири Гадниң қовуқи болиду; бири Аширниң қовуқи
болиду; бири Нафталиниң қовуқи болиду.
35 Җәмий болуп униң айланмиси он сәккиз миң
хада болиду; шу күндин башлап шәһәрниң нами:
«Пәрвәрдигар шу йәрдә» болиду.

Муқеддес Калам (кирил йезиқ)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in Cyrillic script

Copyright © 2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.
- If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 12 Sep 2021

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5